

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

НАЗАРЕНКО ОЛЕКСАНДРА ЄВГЕНІВНА

УДК 378.091 (519.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЯ

011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О. Є. Назаренко

Науковий керівник: Локшина Олена Ігорівна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Назаренко О.Є. Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з педагогіки за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2023.

З часу проголошення незалежності Україна розбудовує національну вищу освіту з урахуванням світових практик. У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 рр. вища школа розглядається з позиції інтелектуального, культурного і професійного розвитку особистості, формування якісного людського капіталу, згуртування суспільства для утвердження України як рівноправного члена європейської і світової спільноти.

Широкомасштабна військова агресія РФ проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, актуалізувала нагальність подальших системних реформ національної вищої освіти задля Перемоги та ефективного відновлення країни. Синхронізація зі світовими стандартами та інтегрування у європейський та світовий освітній простори є безальтернативними напрямками цих реформ. Міжнародну інтеграцію вищої освіти України за умови збереження й розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи визначено одним з принципів державної політики у сфері вищої освіти Законом України «Про вищу освіту».

Складовою цього процесу є осмислення досвіду країн-лідерок, зокрема Республіки Корея, яка у 2022 р. посіла тринадцяте місце серед економік світу. Динамічний розвиток корейської вищої освіти рефлектується у високих світових рейтингах національних університетів та спрямований на розбудову інтелектуального потенціалу. Корея є однією з чотирнадцяти країн ОЕСР, де щонайменше половина людей віком 25-34 роки мають вищу освіту. Запорукою є інноваційна державна політика, що забезпечує високий відсоток витрат на освіту (6,4% від ВВП у 2020 р.), третина з яких (приблизно ₩ 84,1 трлн) спрямовується на розвиток сектору вищої освіти. Незмінним при цьому залишається поцінювання фундаментальних ідей конфуціанства, що у синтезі формує високоефективну

модель вищої освіти, яка становить значний інтерес для світової дослідницької спільноти.

Дисертаційну роботу присвячено дослідженню феномену вищої освіти Республіки Корея у форматі тенденцій на засадах єдності її сутнісних характеристик. У дисертації автор аналізує стан розробленості проблеми дослідження; характеризує становлення вищої освіти в Республіці Корея та особливості її функціонування в умовах глобалізації та регіоналізації, розкриває організаційні та змістові засади функціонування вищої освіти в Республіці Корея, виокремлює напрями та сутнісні характеристики її розвитку, обґрунтовує перспективи використання інноваційних південнокорейських практик у сфері вищої освіти в українських реаліях на основі стратегічних орієнтирів розвитку системи вищої освіти в Україні.

Об'єктом дослідження є розвиток системи вищої освіти Республіки Корея. Предметом дослідження є напрями та сутнісні характеристики розвитку вищої освіти в Республіці Корея. Метою роботи є обґрунтування тенденцій розвитку системи вищої освіти Республіки Корея з окресленням перспектив використання південнокорейського досвіду в умовах реформування вищої освіти в Україні.

Для досягнення мети визначено такі завдання: дослідити стан вивчення проблеми дослідження південнокорейської вищої освіти в українському та зарубіжному дослідницькому просторі; охарактеризувати історію становлення вищої освіти Республіки Корея у контексті розбудови національної освіти; проаналізувати нормативно-правову базу, яка забезпечує функціонування системи вищої освіти Республіки Корея; розкрити організаційні та змістові засади вищої освіти в Республіці Корея; обґрунтувати тенденції розвитку південнокорейської вищої освіти; окреслити перспективність південнокорейського досвіду для розбудови сучасної системи вищої освіти України.

У рамках досягнення мети та дослідницьких завдань отримано такі наукові результати. Розкрито, що проблема вищої освіти Республіки Корея становить значний інтерес для зарубіжних науковців з Європи, США, Республіки Корея, пострадянських країн. Використання методу узагальнення для фіксації загальних ознак уможливило виокремити такі спільні напрями наукових розвідок, як

становлення та розвиток освіти Республіки Корея з урахуванням політичних, економічних і соціальних трансформацій; реформування системи освіти з урахуванням інноваційного досвіду інших країн; освітня політика і траєкторія розвитку освітньої галузі в умовах глобалізації та регіоналізації, запровадження нових підходів та технологій у навчальному процесі.

Розкрито, що Республіка Корея сформувала унікальну модель національної інноваційної вищої освіти, засновану на конфуціанській традиції з орієнтацією на економічне зростання та конкурентоспроможність. З'ясовано, що становлення вищої освіти не можна розглядати поза комплексу культури, релігії, політики і традицій народу.

Доведено, що закони, підзаконні акти, Укази Президента формують повноту законодавчої бази у сфері освіти та забезпечують ефективність реалізації державної освітньої політики. Акцентовано баланс між синхронізацією південнокорейської освіти та передусім вищої з міжнародними нормами та збереженням її людиноцентричного характеру на засадах конфуціанства.

Виявлено, що сутнісні характеристики південнокорейської освіти ґрунтуються на американській моделі. В умовах глобалізації, яка спричиняє уніфікацію усіх сфер життя, організаційні параметри південнокорейської вищої освіти синхронізується зі стандартами, які визначають розвиток вищої освіти провідних країн світу, включно з українською. Доведено, що підхід ефективного поєднання інноваційного зарубіжного досвіду із національними особливостями і потребами економіки і суспільства зарекомендував себе як ефективний з огляду на топові місця у світових рейтингах університетів Республіки Корея.

Розкрито методологічні орієнтири українських педагогів-компаративістів з використанням наукової категорії тенденція як інструменту виокремлення спільних напрямів розвитку освіти. Проведено порівняльний аналіз освітніх систем Республіки Корея та України, що дозволило виявити спільні тенденції та унікальні особливості. Виокремлені тенденції розвитку вищої освіти Республіки Корея класифіковано як сформовані, практико-орієнтовані, загальні, системоутворювальні, прогресивні у форматі національної та глобальної просторових площин. Розроблено

рекомендації щодо перспектив використання південнокорейського досвіду задля удосконалення сучасної системи вищої освіти України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше цілісно досліджено феномен вищої освіти Республіки Корея у форматі тенденцій на засадах єдності її сутнісних характеристик; на основі методу узагальнення обґрунтовано базові тематичні напрями наукових розвідок проблеми вищої освіти Республіки Корея у світовому дослідницькому просторі (історія становлення, особливості організації системи освіти на сучасному етапі, структурні трансформації, інновації, виклики); на основі методу систематизації окреслено генезу вищої освіти Республіки Корея з осмисленням її витоків у форматі авторської періодизації, що охоплює два періоди: перший період «Вища освіта для розбудови економіки (1953 – 1990) та другий період «Вища освіта для розбудови інноваційного розвитку (починаючи з 1990); на основі методу аналізу тенденцій обґрунтовано тенденції розвитку вищої освіти Республіки Корея, які класифіковано як сформовані, практико-орієнтовані, загальні, системоутворювальні, прогресивні у форматі національної та глобальної просторових площин (інтенсифікація фінансування; посилення зв'язку вищої освіти з національною економікою; оптимізацію управління закладами вищої освіти; цифрова трансформація; масовізація; трансформація змісту на компетентнісні засади; підвищення якості; інтернаціоналізація; інтеграція до регіонального та світового освітнього просторів); окреслено перспективи використання конструктивного досвіду Республіки Корея щодо розвитку вищої освіти для України.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що висновки і рекомендації, зроблені на основі дослідження функціонування системи вищої освіти в Республіці Корея, можна використати для удосконалення освітньої політики щодо подальшого реформування вищої освіти в Україні та отримання ефективних результатів у процесі входження України у світовий інноваційний освітній простір.

Результати дослідження можуть використовуватися викладачами закладів вищої освіти для розширення та вдосконалення змісту навчальних курсів «Порівняльна педагогіка» і «Педагогіка вищої школи».

Одержані результати та висновки дисертаційного дослідження слугують орієнтирами для проведення українськими компаративістами подальших досліджень з проблеми університетської освіти в Республіці Корея. До наукового обігу залучено автентичні корейські та американські джерела/терміни/поняття, з метою збагачення та розширення наукового пізнання українських вчених у цій галузі. Українські освітні інститути можуть навчатися від південнокорейських університетів у сфері створення сприятливого студентського середовища, підтримки студентів у їхньому особистому та професійному розвитку, а також впровадження інноваційних підходів до навчання та досліджень. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення системи оцінювання та ранжування закладів вищої освіти. Засновані на об'єктивних критеріях методи оцінювання можуть допомогти виявляти сильні та слабкі сторони університетів, сприяти конкуренції та покращенню якості освіти.

Ключові слова: Республіка Корея, освіта, вища освіта, університетська освіта, інтернаціоналізація вищої освіти, глобалізаційні та інтеграційні процеси у вищій освіті, країни Азії.

Список публікацій здобувача

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Назаренко О. Пріоритетні напрями розвитку вищої освіти у Південній Кореї. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2019. № 31. С. 78–85. ISSN: 2311-2409
Веб-посилання на видання:
<https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/24>
2. Nazarenko O. Higher education of South Korea: innovative guidelines for Ukraine. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 5. С. 13–24. ISSN: 2312-5993

Веб-посилання на видання: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=4697

3. Nazarenko O. South Korean higher education development trends in the context of globalization and regionalization. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 3. С. 40–48. ISSN: 2411–1317 DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-3-40-48>

Веб-посилання на видання:

<https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/issue/view/29>

4. Nazarenko O. On the state of research of higher education in South Korea in the receptions of the foreign and Ukrainian scholars. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*. 2019. № 31. С. 111–120. ISSN: 2412-9283

Веб-посилання на видання: <http://visnyk-pedagogy.knlu.edu.ua/issue/view/11698>

Публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації

5. Nazarenko O. Law regulation of higher education system in the Republic of Korea and in Ukraine. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. No. 7. P. 8–15. ISSN: 2353-8406 DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.2.2>

Веб-посилання на видання: <http://kelmczasopisma.com/ua/jornal/30>

6. Назаренко О. Безперервна освіта у Південнокорейському освітньому просторі. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ–Дрогобич, 2019. С. 70–71.

Веб-посилання на видання:

<https://undip.org.ua/library/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2019-internatsionalizatsiia-ta-intehratsiia-v-osviti-v-umovakh-hlobalizatsii-materialy-iii-mizhnarodnoi-naukovoi-praktychnoi-konferentsii/>

7. Назаренко О. Дистанційна освіта як нова парадигма розвитку вищої освіти Південної Кореї у постковідний період. *Sectoral research XXI: characteristics and features*: papers of participants of the I International multidisciplinary scientific and theoretical conference, Chicago, 2021. P. 130–131. Веб-посилання на видання:

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/10517>

8. Назаренко О. До питання забезпечення якості вищої освіти в Південній

- Кореї. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2022 : виклики і перспективи в умовах турбулентності світу* : матеріали VI Міжнар. наук. конф., м. Київ-Тернопіль, 2022. С. 171–173. Веб-посилання на видання: <https://undip.org.ua/library/strong-pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-br-osvita-nbsp-strong-strong-2022-vyklyky-i-perspektyvy-v-umovakh-turbulentnosti-svitu-strong/>
9. Назаренко О. Забезпечення якості вищої освіти в Південній Кореї. *Theoretical and practical aspects of modern scientific research* : collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with proceedings of the I International scientific and practical conference (Vol. 2), Seoul, 2021. P. 75–76. Веб-посилання на видання: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/11999>
10. Назаренко О. Загальна характеристика Закону «Про вищу освіту» Республіки Корея. *Сучасний стан та перспективи розвитку науки* : матеріали міжнар. студент. наук. конф. (Т.4), Ужгород, 2020. С. 21. Веб-посилання на видання: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/article/view/7385>
11. Назаренко О. Законодавчі орієнтири вищої освіти в Республіці Корея. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 2020. С. 369–373.
Веб-посилання на видання: <https://undip.org.ua/library/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2020-hlobalizovanyu-prostir-innovatsiy-zbirnyk-materialiv-chetvertoi-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii/>
12. Назаренко О. Нові виклики для вищої освіти Південної Кореї: 2030. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27–28 трав. 2021 р.), Київ / ред. О. Локшина. Тернопіль, 2021. С. 112–114. Веб-посилання на видання: <https://undip.org.ua/library/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2021-innovatsiyi-v-osviti-v-konteksti-yeuropeyzatsiyi-ta-hlobalizatsiyi/>
13. Назаренко О. Освіта на Південнокорейському півострові у період з 1880 по 1950

pp. *Integration of new knowledge, research and innovation across Europe*: матеріали І Науково-практ. конф., Київ, 2020. С. 22–24.

Веб-посилання на видання: <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/727/view/2027>

14. Назаренко О. Особливості вищої освіти в Республіці Корея. *Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.* : 3б. тез наук. робіт учасників міжнар. науково-практ. конф. (25–26 січ. 2019 р.), Львів, 2019. С. 103–106.
15. Назаренко О. Програма UNESCO «Сталий розвиток освіти 2030» та основні цілі її реалізації в просторі вищої освіти Південної Кореї. *Міждисциплінарні наукові дослідження: особливості на тенденції* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Т. 4), Чернігів, 2020. С. 60–61. Веб-посилання на видання: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/6718>
16. Назаренко О. Розвиток дистанційного навчання в Південній Кореї. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи* : матеріали І Міжнар. науково-практ. конф., Суми, 2019. С. 12–14.
17. Назаренко О. Сучасний стан інклюзивної освіти в Республіці Корея. *Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук* : Матеріали міжнар. науково-практ. конф. (3-4 трав. 2019 р.), Київ, 2019. С. 9–12.
18. Nazarenko O. Financial transformation in higher educational system of Ukraine. *Наука сьогодення: від досліджень до стратегічних рішень* : матеріали ІV Міжнародної студентської наукової конференції, Івано-Франківськ–Вінниця, 2022. С. 256–257.
19. Назаренко О. Проблеми модернізації змісту вищої освіти у Південній Кореї. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій* : матеріали VII Міжнар. наук. конф. (Київ, 25 трав. 2023 р.), Київ-Тернопіль / ред. О. Локшина. Тернопіль, 2023. С. 182–184.
Веб-посилання на видання: <https://undip.org.ua/library/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2023-ho-br-ryzonty-innovatsiy/>

ABSTRACT

Nazarenko O.Y. Development trends of higher education in the Republic of Korea.
– Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Pedagogy in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences, field of knowledge 01 Education/Pedagogy. – Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2023.

Since gaining independence, Ukraine has been developing its national higher education system in line with international practices. The Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032 considers higher education from the perspective of intellectual, cultural and professional development of the individual, formation of high-quality human capital, and social cohesion to establish Ukraine as an equal member of the European and global community.

Russia's large-scale military aggression against Ukraine, which began on 24 February 2022, has highlighted the urgency of further systemic reforms of the national higher education system for the sake of victory and effective recovery of the country. Synchronisation with international standards and integration into the European and global educational area are the only alternatives for these reforms. The Law of Ukraine "On Higher Education" defines the international integration of higher education in Ukraine, provided that the achievements and progressive traditions of the national higher education system are preserved and developed, as one of the principles of state policy in the field of higher education.

A part of this process is to understand the experience of leading countries, in particular the Republic of Korea, which ranked thirteenth among the world's economies in 2022. The dynamic development of Korean higher education is reflected in the high global rankings of national universities and is aimed at building intellectual potential. Korea is one of fourteen OECD countries where at least half of people aged 25-34 have a tertiary education. The key is an innovative government policy that ensures a high percentage of spending on education (6.4% of GDP in 2020), one third of which (approximately ₩ 84.1 trillion) is directed to the development of the higher education

sector. At the same time, the appreciation of the fundamental ideas of Confucianism remains unchanged, which in synthesis forms a highly effective model of higher education that is of great interest to the global research community.

The dissertation is devoted to the study of the phenomenon of higher education in the Republic of Korea in the format of trends on the basis of the unity of its essential characteristics for the world research community. In the dissertation, the author analyses the state of development of the research problem; characterises the formation of higher education in the Republic of Korea and the peculiarities of its functioning in the context of globalisation and regionalisation, reveals the organisational and content principles of functioning of higher education in the Republic of Korea, identifies the directions and essential characteristics of its development, substantiates the prospects for the use of innovative South Korean practices in the field of higher education in Ukrainian realities on the basis of strategic guidelines for the development of the higher education system in Ukraine.

The object of research is the development of the higher education system of the Republic of Korea. The subject of the study is the directions and essential characteristics of the development of higher education in the Republic of Korea. The purpose of the study is to substantiate the trends in the development of the higher education system of the Republic of Korea and to outline the prospects for using the South Korean experience in the context of reforming higher education in Ukraine.

To achieve this goal, the following objectives are defined: to study the state of research on the problem of studying South Korean higher education in Ukrainian and foreign research spaces; to characterise the history of the formation of higher education in the Republic of Korea in the context of the development of national education; to analyse the legal framework that ensures the functioning of the higher education system of the Republic of Korea; to reveal the organisational and content principles of higher education in the Republic of Korea; to substantiate the trends in the development of South Korean higher education; to outline the prospects of the South Korean experience for the development of a modern higher education system in Ukraine.

The following results have been obtained in pursuit of the goal and research objectives. The article reveals that the problem of higher education in the Republic of Korea is of considerable interest to foreign scholars from Europe, the USA, the Republic of Korea, and post-Soviet countries. The use of the method of generalisation to capture common features made it possible to identify such common areas of scientific research as the formation and development of education in the Republic of Korea, taking into account political, economic and social transformations; reforming the education system, taking into account the innovative experience of other countries; educational policy and the trajectory of development of the education sector in the context of globalisation and regionalisation, the introduction of new approaches and technologies in the educational process. It is stated that in Ukraine the issue of trends in the development of South Korean higher education remains undeveloped, which makes it relevant to understand it.

It is revealed that the Republic of Korea has formed a unique model of national high-quality education based on the Confucian tradition with a focus on economic growth and competitiveness. It is found that the formation of higher education cannot be considered outside the complex of culture, religion, politics and traditions of the people.

It is proved that laws, bylaws, and presidential decrees form the completeness of the legislative framework in the field of education and ensure the effectiveness of the implementation of the state educational policy. The balance between the synchronisation of South Korean education, especially higher education, with international standards and the preservation of its human-centred nature based on Confucianism is emphasised.

It is found that the essential characteristics of South Korean education are based on the American model. In the context of globalisation, which leads to the unification of all spheres of life, the organisational parameters of South Korean higher education are synchronised with the standards that determine the development of higher education in the leading countries of the world, including Ukraine. It is proved that the approach of effective combination of innovative foreign experience with national peculiarities and needs of the economy and society has proven to be effective, given the top places in the world rankings of universities in the Republic of Korea.

The methodological guidelines of Ukrainian comparative educators are revealed using the scientific category of trend as a tool for identifying common directions of educational development. A comparative analysis of the educational systems of the Republic of Korea and Ukraine is carried out, which allowed to identify common trends and unique features. The highlighted trends in the development of higher education in the Republic of Korea are classified as established, practice-oriented, general, systemic, and progressive in the format of national and global spatial planes. Recommendations on the prospects of using the South Korean experience to improve the modern system of higher education in Ukraine are developed.

The scientific novelty of the results obtained is that for the first time the phenomenon of higher education of the Republic of Korea is comprehensively studied in the format of trends on the basis of the unity of its essential characteristics; on the basis of the method of generalisation, the basic thematic areas of scientific research on the problem of higher education of the Republic of Korea in the world research space (history of formation, peculiarities of organisation of the education system at the present stage, structural transformations, innovations, challenges) are substantiated; on the basis of the systematisation method, the genesis of higher education in the Republic of Korea is outlined with an understanding of its origins in the format of the author's periodisation, which covers two periods: the first period “Higher education for economic development” (1953-1990) and the second period “Higher education for innovative development” (since 1990); based on the method of trend analysis, the trends in the development of higher education in the Republic of Korea are substantiated, which are classified as established, practice-oriented, general, systemic, progressive in the format of national and global spatial planes (intensification of financing; strengthening the link between higher education and the national economy; optimisation of management of higher education institutions; digital transformation; massification; transformation of content to competence-based principles; quality improvement; internationalisation; integration into regional and global educational spaces); the prospects of using the constructive experience of the Republic of Korea in the development of higher education for Ukraine are outlined.

The practical importance of the research findings lies in the fact that the conclusions and recommendations, drawn from an examination of South Korea's higher education system, can be applied to enhance educational policies for the ongoing reform of higher education in Ukraine. This can lead to effective outcomes as Ukraine strives to integrate into the global innovative educational landscape.

The research findings can be utilized by educators in higher education institutions to enhance and enrich the content of courses such as “Comparative Education” and “Higher Education Pedagogy”. The results and conclusions derived from the dissertation research serve as a roadmap for Ukrainian researchers specializing in the study of higher education in South Korea. Genuine Korean and American sources, terminology, and concepts are introduced into the academic discourse with the intent of enhancing and broadening the scientific knowledge of Ukrainian scholars in this particular domain. Moreover, Ukrainian educational institutions can gain valuable insights from South Korean universities in the realm of cultivating a conducive student environment, nurturing students in their personal and professional growth, and embracing innovative approaches to education and research. Specifically, the acquired outcomes can be applied to enhance the assessment and ranking system of higher education institutions. Assessment approaches rooted in objective criteria can assist in pinpointing universities’ strengths and weaknesses, stimulating competition, and elevating the standard of education.

Keywords: the Republic of Korea, education, higher education, university education, internationalization of higher education, globalization and integration processes of higher education, Asian countries.

List of scientific publications which highlight the scientific results of the dissertation

Scientific articles published in scientific journals included in the list of scientific professional journals of Ukraine on the date of publication

1. Nazarenko O. Priorytetni napriamy rozvytku vyshchoi osvity u Pivdennii Korei. Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika. 2019. № 31. S. 78–85. ISSN: 2311-2409

URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/24>

2. Nazarenko O. Higher education of South Korea: innovative guidelines for Ukraine. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 5. P. 13–24. ISSN: 2312-5993 URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=4697
3. Nazarenko O. South Korean higher education development trends in the context of globalization and regionalization. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 3. P. 40–48. ISSN: 2411–1317 DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-3-40-48> URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/issue/view/29>
4. Nazarenko O. On the state of research of higher education in South Korea in the receptions of the foreign and Ukrainian scholars. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*. 2019. № 31. P. 111–120. ISSN: 2412-9283 URL: <http://visnyk-pedagogy.knlu.edu.ua/issue/view/11698>

Publications that additionally reflect the result of the research

5. Nazarenko O. Law regulation of higher education system in the Republic of Korea and in Ukraine. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. No. 7. P. 8–15. ISSN: 2353-8406 DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.2.2> URL: <http://kelmczasopisma.com/ua/jornal/30>
6. Nazarenko O. Bezperervna osvita u Pivdennokoreiskomu osvitnomu prostori. Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita – 2019: internatsi- onalizatsiia ta intehtratsiia v osviti v umovakh hlobalizatsii : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv–Drohobych, 2019. S. 70–71. URL: <https://undip.org.ua/library/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2019-internatsionalizatsiia-ta-intehratsiia-v-osviti-v-umovakh-hlobalizatsii-materialy-iii-mizhnarodnoi-naukovoi-praktychnoi-konferentsii/>
7. Nazarenko O. Dystantsiina osvita yak nova paradyhma rozvytku vyshchoi osvity Pivdennoi Korei u postkovidnyi period. Sectoral research XXI: characteristics and features: rapers of participants of the I International multidisciplinary scientific and theoretical conference, Chicago, 2021. P. 130 –131. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/10517>

8. Nazarenko O. Do pytannia zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Pivdennii Korei. Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita – 2022 : vyklyky i perspektyvy v umovakh turbulentnosti svitu : materia ly VI Mizhnar. nauk. konf., m. Kyiv-Ternopil, 2022. S. 171–173. URL: <https://undip.org.ua/library/strong-pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-br-osvita-nbsp-strong-strong-2022-vyklyky-i-perspektyvy-v-umovakh-turbulentnosti-svitu-strong/>
9. Nazarenko O. Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvityv Pivdennii Korei. Theoretical and practical aspects of modern scientific research : collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with proceedings of the I International scientific and practical conference (Vol. 2), Seoul, 2021. P. 75–76.
URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/11999>
10. Nazarenko O. Zahalna kharakterystyka Zakonu «Pro vyshchu osvitu» Respubliky Koreia. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku nauky : materialy mizhnar. student. nauk. konf. (T.4), Uzhhorod, 2020. S. 21.
URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/article/view/7385>
11. Nazarenko O. Zakonodavchi oriientyry vyshchoi osvity u Pivdennii Korei. Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita 2020: hlobalizo-vanyi prostir innovatsii : materialy IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kyiv, 2020. S. 369–373.
URL: <https://undip.org.ua/library/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2020-hlobalizovanyy-prostir-innovatsiy-zbirnyk-materialiv-chetvertoi-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii/>
12. Nazarenko O. Novi vyklyky dlia vyshchoi osvity Pivdennoi Korei: 2030. Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita – 2021: innovatsii v osviti v konteksti yevropeizatsii ta hlobalizatsii : materialy V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 27–28 trav. 2021 r.), Kyiv / red. O. Lokshyna. Ternopil, 2021. S. 112–114.
URL: <https://undip.org.ua/library/pedahohichna-komparatyvistyka-i-mizhnarodna-osvita-2021-innovatsiyi-v-osviti-v-konteksti-yevropeyzatsiyi-ta-hlobalizatsiyi/>
13. Nazarenko O. Osvita na Pivdennokoreiskomu pivostrovi u period z 1880 po 1950 rr. Integration of new knowledge, research and innovation across Europe: materialy I

Naukovo-prakt. konf., Kyiv, 2020. S. 22–24. URL: <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/727/view/2027>

14. Nazarenko O. Osoblyvosti vyshchoi osvity u Pivdennii Korei. Kliuchovi pytannia naukovykh doslidzhen u sferi pedahohiky ta psykholohii u KhKhI stiu : Zb. tez nauk. robit uchasnykiv mizhnar. naukovo-prakt. konf. (25–26 sich. 2019 r.), Lviv, 2019. S. 103–106.
15. Nazarenko O. Prohrama UNESCO «Stalyi rozvytok osvity 2030» ta osnovni tsili yii realizatsii v prostori vyshchoi osvity Pivdennoi Korei. Mizhdystsyplinarni naukovi doslidzhennia: osoblyvosti na tendentsii : materialy Mizhnar. nauk. konf. (T. 4), Chernihiv, 2020. S. 60–61.
URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mend/article/view/6718>
16. Nazarenko O. Rozvytok dystantsiinoho navchannia v Pivdennii Korei. Osvita dlia XXI stolittia: vyklyky, problemy, perspektyvy : materialy I Mizhnar. naukovo-prakt. konf., Sumy, 2019. S. 12–14.
17. Nazarenko O. Suchasnyi stan inkluzyvnoi osvity u Pivdennii Korei. Innovatsiini naukovi doslidzhennia u sferi pedahohichnykh ta psykholohichnykh nauk : Materialy mizhnar. naukovo-prakt. konf. (3-4 trav. 2019 r.), Kyiv, 2019. S. 9–12.
18. Nazarenko O. Financial transformation in higher educational system of Ukraine. Nauka sohodennia: vid doslidzhen do stratehichnykh rishen : materialy IV Mizhnarodnoi studentskoi naukovo konferentsii, Ivano-Frankivsk–Vinnytsia, 2022. S. 256–257.
19. Nazarenko O. Problemy modernizatsii zmistu vyshchoi osvity u Pivdenniï Korei. Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita – 2023: horyzonty innovatsii : materialy VII Mizhnar. nauk. konf. (Kyiv, 25 trav. 2023 r.), Kyiv-Ternopil / red. O. Lokshyna. Ternopil, 2023. S. 182–184.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	19
ВСТУП	21
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЯ	30
1.1. Стан розробленості проблеми дослідження.....	30
1.2. Історія становлення вищої освіти в Республіці Корея.....	42
1.3. Розвиток вищої освіти Республіки Корея в умовах глобалізації та регіоналізації.....	71
<i>Висновки до першого розділу</i>	91
РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ ТА СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗВИКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЯ	95
2.1. Законодавче забезпечення вищої освіти в Республіці Корея.....	95
2.2. Організаційні засади функціонування південнокорейської вищої освіти.....	116
2.3. Засади функціонування вищої освіти Республіки Корея на змістовому рівні.....	135
<i>Висновки до другого розділу</i>	155
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	159
3.1. Стратегічні орієнтири розвитку системи вищої освіти в Україні.....	159
3.2. Порівняльний аналіз розвитку вищої освіти в Україні та Республіці Корея та рекомендації щодо можливостей використання південнокорейського досвіду функціонування системи вищої освіти в Україні.....	190
<i>Висновки до третього розділу</i>	205
ВИСНОВКИ	210
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	216
ДОДАТКИ	256

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВВП	Валовий внутрішній продукт
ВНП	Валовий національний продукт
ВО	Вища освіта
ЄК	Європейська комісія
ЄПВО	Європейський простір вищої освіти
ЗВО	Заклад вищої освіти
ЗВТ	Зона вільної торгівлі
ЗНО	Зовнішнє незалежне оцінювання
ІКТ	Інформаційно-комунікаційні технології
ІТ	Інформаційні технології
КОПОРФА	Програма підготовки кадрів і розвитку досліджень в сфері планування освіти
МОН	Міністерство освіти і науки України
НБУ	Національний банк України
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ОНП	Освітньо-наукова програма
ОП	Освітня програма
ПКС	Паритет купівельної спроможності
РК	Республіка Корея
СЄ	Європейський Союз
СНД	Співдружність Незалежних Держав
СРСР	Союз Радянських Соціалістичних Республік
США	Сполучені Штати Америки
ASEAN	Асоціація держав Південно-Східної Азії
ASEAN +3	Асоціація держав Південно-Східної Азії та Китай, Японія, Республіка Корея
AUN	Мережа університетів організації ASEAN
COVID-19	Коронавірусна хвороба 2019

DAAD	Німецька служба академічних обмінів
ECTS	Європейська кредитно-трансферна система
ERASMUS	Програма Еразмус
EUROSTAT	Статистична організація ЄК
HRDK	Організація розвитку людських здібностей протягом усього життя
KEDI	Корейським науково-дослідним інститутом освіти
KOCW	Корейські відкриті курси
KOICA	Корейське агентство міжнародного співробітництва
K-MOOC	Корейські масові відкриті онлайн-курси
MOOC	Масові відкриті онлайн-курси
OECD	Організація економічного співробітництва та розвитку
Ph.D	Доктор філософії
PISA	Програма міжнародного оцінювання знань учнів
PRIME	Програма забезпечення потреб промисловості високкваліфікованими кадрами
STATISTA	Німецька статистична компанія
TEMPUS	Схема співпраці між країнами ЄС і країнами-партнерами в галузі вищої освіти
TEPS	Тест на володіння англійською мовою, розроблений Сеульським національним університетом
UNESCO	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. З часу проголошення незалежності Україна розбудовує національну вищу освіту з урахуванням світових практик. У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 рр. вища школа розглядається з позиції інтелектуального, культурного і професійного розвитку особистості, формування якісного людського капіталу, згуртування суспільства для утвердження України як рівноправного члена європейської і світової спільноти.

Широкомасштабна військова агресія РФ проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, актуалізувала нагальність подальших системних реформ національної вищої освіти задля Перемоги та ефективного відновлення країни. Синхронізація зі світовими стандартами та інтегрування у європейський та світовий освітній простори є безальтернативними напрямками цих реформ. Міжнародну інтеграцію вищої освіти України за умови збереження й розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи визначено одним з принципів державної політики у сфері вищої освіти Законом України «Про вищу освіту».

Складовою цього процесу є осмислення досвіду країн-лідерок, зокрема Республіки Корея, яка у 2022 р. посіла тринадцяте місце серед економік світу. Динамічний розвиток корейської вищої освіти рефлектується у високих світових рейтингах національних університетів та спрямований на розбудову інтелектуального потенціалу. Корея є однією з чотирнадцяти країн ОЕСР, де щонайменше половина людей віком 25-34 роки мають вищу освіту. Запорукою є інноваційна державна політика, що забезпечує високий відсоток витрат на освіту (6,4% від ВВП у 2020 р.), третина з яких (приблизно ₩ 84,1 трлн¹) спрямовується на розвиток сектору вищої освіти. Незмінним при цьому залишається поцінування фундаментальних ідей конфуціанства, що у синтезі формує високоефективну модель вищої освіти, яка становить значний інтерес для світової дослідницької спільноти. Проаналізовані нами праці засвідчують широку географію в рамках цієї наукової проблеми. Це – науковці з: Європи (Т. Кім (T. Kim)

¹ станом на 12.05.2023 за курсом НБУ ₩ 1000 = \$ 1,07

[224], Дж. Магнер (J. Mergner) [251], М. Галлагер (M. Gallagher) [200]; США (П. Халтберг (P. Hultberg), Д. Калонже (D. Calonge), С.-Х. Кім (S.-H. Kim [209]; Республіки Корея (Й. Чо (Y. Cho) [191], С. Кім (S. Kim) та Дж.-Х. Лі (J.-H. Lee) [223], Х. Пак (H. Pak) [188], Дж. Лі (J. Lee) [239], С.-Б. Кім (S.-B. Kim) [222], К. Бюн (K. Byun) [189]. Напрацювання з цього питання є також у дослідників пострадянського простору (Ю. Григор'єва [175], З. Ельбаєва та А. Минбаєва [305], Г. Кіма [177]. Вища освіта Республіки Корея розглядається як у комплексі національних контекстів, так і у вимірі глобалізації та регіоналізації. Спільними напрямками наукових розвідок є становлення та розвиток освіти Республіки Корея з урахуванням політичних і соціальних змін у суспільстві, економічного зростання країни; соціальна роль освіти у суспільстві; реформування системи освіти з урахуванням передового досвіду інших країн; управління освітою на засадах світових інновацій, освітня політика і траєкторія розвитку освітньої галузі в умовах глобалізації та регіоналізації, економіка освіти; нові підходи та технології у навчальному процесі в умовах цифрових трансформацій.

В Україні вища освіта досліджується в аспектах стратегічного розвитку в умовах глобального світу у працях П. Автомонова [1], В. Кременя [61], О. Нітенко [99], У. Парпан [107], А. Сбруєвої [125; 126], О. Слюсаренко [134], Л. Хоружої [159; 160]; зарубіжні формати функціонування вищої освіти розкрито в наукових доробках Н. Авшенюк [2; 3; 4; 5], М. Братко [11; 12; 13; 14], Л. Калашнік [52; 53; 217], О. Локшиної [67; 68; 69; 70; 71], Н. Пазюри [103; 104; 105; 106; 275], С. Сисоєвої [130]; питаннями компетентісного підходу та контекстного навчання у вищій школі займалися В. Желанова [44], В. Луговий [72], Н. Мосьпан [78; 79;], О. Старокошко [136]; організаційно-правові аспекти функціонування вищої освіти розкрито у працях П. Алієвої [7; 8], О. Власюк [22], М. Гладкого [32], Н. Губерської [36], М. Морозової [77], О. Нечипоренко [95], В. Комзюка [58], О. Тоцької [149] та інших.

Наукова проблема вищої освіти країн Далекого Сходу загалом та Республіки Корея зокрема досі не отримала цілісного висвітлення. Л. Калашнік [52; 53; 217], Н. Пазюра [103; 104; 105; 106; 275], В. Ткаченко [146], Є. Товкач [148], А. Шлапак

[170] у своїх працях ґрунтовно опрацьовують важливі аспекти функціонування південнокорейської освіти та освітнього простору регіону. Водночас питання тенденцій розвитку південнокорейської вищої освіти залишається не розробленим, що актуалізує його осмислення. Таким чином, актуальність окресленої проблеми, її недостатня розробленість зумовили вибір теми нашого дослідження: **«Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея»**.

Зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи та індивідуального плану аспіранта Київського університету імені Бориса Грінченка. Тему дисертації затверджено вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 19 від 30 жовтня 2018 року) у формулюванні *«Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї»*, згодом уточнено на засіданні вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка у формулюванні *«Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея»* (протокол № 7 від 31 серпня 2023 року).

Дослідження виконано відповідно до наукових тем кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка *«Зміст та технології забезпечення якості безперервної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції»* (2015 – 2020) (державний реєстраційний номер 0116U003295); *«Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти у міждисциплінарному вимірі»* (2021 – 2026) (номер державної реєстрації 012U000123).

Об'єктом дослідження є розвиток системи вищої освіти Республіки Корея.

Предметом дослідження є напрями та сутнісні характеристики розвитку вищої освіти в Республіці Корея.

Метою роботи є обґрунтування тенденцій розвитку системи вищої освіти Республіки Корея з окресленням перспектив використання південнокорейського досвіду в умовах реформування вищої освіти в Україні.

Для досягнення мети визначено такі **завдання**:

1. Дослідити стан вивчення проблеми дослідження південнокорейської вищої освіти в українському та зарубіжному дослідницькому просторах;

2. Охарактеризувати історію становлення вищої освіти Республіки Корея у контексті розбудови національної освіти;
3. Проаналізувати нормативно-правову базу, яка забезпечує функціонування системи вищої освіти Республіки Корея;
4. Розкрити організаційні та змістові засади вищої освіти в Республіці Корея;
5. Обґрунтувати тенденції розвитку південнокорейської вищої освіти;
6. Окреслити перспективність південнокорейського досвіду для розбудови сучасної системи вищої освіти України.

Хронологічні межі охоплюють другу половину ХХ ст. – початок ХХІ ст. *Нижня хронологічна межа* (50-ті рр. ХХ ст.) відображає початок системотворчих процесів в освітній галузі Республіки Корея після створення країни у 1948 р. *Верхня хронологічна межа* фіксується сучасним станом розвитку корейської вищої освіти. З метою осмислення витоків вищої освіти було проаналізовано процес становлення корейської освіти з давніх часів.

Теоретичну основу дослідження становлять: філософські положення щодо трансформацій освіти в умовах турбулентності суспільства (І. Вальдшмідт, М. Каслін, В. Кремень, Є. Ніколаєв, В. Огнев'юк, П. Саух, Г. Хоружий); теоретичні положення щодо стратегій управління вищою освітою (Д. Адамс, М. Євтух, В. Луговий, С. Сисоєва); наукові ідеї щодо методологічних орієнтирів порівняльно-педагогічних досліджень (Н. Авшенюк, Т. Кучай, О. Локшина, Н. Мосьпан, А. Сбруєва, О. Шапран); інноваційні ідеї щодо розвитку вищої освіти в Далекосхідному регіоні, зокрема в Республіці Корея (С. Гали, Л. Калашнік, Н. Пазюра, Т. Свердлова, П. Халтберг, Н. Ісозакі, Г.-Дж. Кім, М. Н.-Н. Лі, Б. Міхальські).

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і розв'язання поставлених завдань було використано: *загальнонаукові* методи: аналіз, систематизацію, порівняння, узагальнення, завдяки яким змогли проаналізувати праці вітчизняних і зарубіжних дослідників та експертів у галузі вищої освіти, урядових документів, законів, статистичних даних з аналізом, синтезом, класифікацією та узагальненням фактів для визначення особливостей

функціонування системи вищої освіти Республіки Корея; *специфічні* методи науково-педагогічного дослідження: *порівняльно-історичного* – за допомогою якого здійснювався аналіз наукових джерел та документів з теми дослідження, який уможливив простежити динаміку змін, які відбуваються в системі вищої освіти Республіки Корея; *компаративного*, який допоміг зіставити та порівняти процеси, характерні для систем вищої освіти обох країн; *прогностичний метод та метод екстраполяції*, за допомогою якого сформовано висновки та рекомендації щодо перспектив використання південнокорейського досвіду інноваційного розвитку вищої освіти в Республіці Корея в Україні. –

Джерельна база дослідження:

– офіційні документи та статистичні звіти міжнародних організацій: ASEAN, EUROSTAT, HRDK, KEDI, OECD, STATISTA, UNESCO;

– нормативно-правові документи Республіки Корея, що регулюють систему вищої освіти: 고등교육법 (1997); 고등교육법 시행령 : 대통령령 (2017; 2023); 교육기본법 (1997); 교육법 (1949); 대한민국 학술원법 (2020); 대한민국헌법 (1987); 사립학교교직원 연금법 (2022); 소득세법 : 법률 (2009); 인적자원개발 기본법 : 약칭:인적자원법 (2021); 인적자원개발기본법시행령 (2022); 장애인 등에 대한 특수교육법 (2022); 장애인 등에 대한 특수교육법 시행령 : 약칭: 특수교육법 시행령 (2020); 장학금규정 (2019); 지방교육자치에 관한 법률 (2022); 취업 후 학자금 상환 특별법 (2022); 취업 후 학자금 상환 특별법 시행규칙 (2022); 평생교육법 (2021); 평생교육법 시행령 : 대통령령(2022);

– офіційні сайти закладів вищої освіти Республіки Корея, зокрема: Сеульського національного університету (서울대학교), Університету Ханьян (한양대학교), Корейського вищого інституту науки і технологій (한국과학기술원본원), Університету Корьо (고려대학교), Сьонгунгванського університету (성균관대학교) та Університету Йонсе (연세대학교), які окреслюють організаційні засади функціонування цих закладів;

– освітні програми та навчальні плани Сеульського національного університету (서울대학교), Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Київського університету імені Бориса Грінченка;

– законодавчі, нормативні, стратегічні та концептуальні документи, що визначають розвиток вищої освіти в Україні: закони України «Про освіту» (2017); «Про вищу освіту» (2014); Указ Президента України «Про вдосконалення вищої освіти в Україні» (2020); постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (2021); «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011); розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 рр.» (2022); «Перехідна книга Міністерства освіти і науки України за період з червня 2020 по березень 2023»;

– наукові розвідки вітчизняних і зарубіжних учених з проблеми розвитку вищої освіти зарубіжних, зокрема Далекосхідних країн та Республіки Корея (Н. Авшенюк, М. Братко, Л. Калашнік, Т. Кучай, О. Локшиної, Н. Пазюри, В. Ткаченко, Є. Товкач, А. Шлапак, З. Ельбаєва, А. Минбаєва, П. Газарян, Д. Адамс (D. Adams), К. Бюн (K. Byun), Д. Калонже (D. Calonge), Г.-Дж. Кім (G.-J. Kim), Т. Кім (T. Kim), С.-Б. Кім (S.-B. Kim), С. Кім (S. Kim), К.-С. Квон (K.-S. Kwon), Е. Лі (E. Lee), Х. Пак (H. Pak), Дж. Магнер (J. Mergner), П. Халтберг (P. Hultberg), Дж.-Ч. Шіна (J.-Ch. Shin) та інших).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що: *вперше* цілісно досліджено феномен вищої освіти Республіки Корея у форматі тенденцій на засадах єдності її сутнісних характеристик; на основі методу узагальнення обґрунтовано базові тематичні напрями наукових розвідок проблеми вищої освіти Республіки Корея у світовому дослідницькому просторі (історія становлення, особливості організації системи освіти на сучасному етапі, структурні трансформації, інновації, виклики); на основі методу систематизації окреслено генезу вищої освіти Республіки Корея з осмисленням її витоків у форматі авторської періодизації, що охоплює два періоди: перший період «Вища освіта для

розбудови економіки (1953 – 1990) та другий період «Вища освіта для інноваційного розвитку (починаючи з 1990); на основі методу аналізу тенденцій обґрунтовано тенденції розвитку вищої освіти Республіки Корея, які класифіковано як сформовані, практико-орієнтовані, загальні, системоутворювальні, прогресивні у форматі національної та глобальної просторових площин (інтенсифікація фінансування; посилення зв'язку вищої освіти з національною економікою; оптимізацію управління закладами вищої освіти; цифрова трансформація; масовізація; трансформація змісту на компетентнісні засади; підвищення якості; інтернаціоналізація; інтеграція до регіонального та світового освітнього просторів); окреслено перспективи використання конструктивного досвіду Республіки Корея щодо розвитку вищої освіти для України.

Подальшого розвитку набули: характеристика й систематизація досліджень українських і зарубіжних науковців з проблеми вищої освіти в Республіці Корея; характеристика та порівняння досліджень науковців з проблеми становлення та розвитку корейської освіти та вищої освіти.

До наукового обігу введено маловідомі автентичні (корейські) джерела (законодавчі акти у сфері освіти, наукові доробки корейських вчених, які висвітлюють проблеми південнокорейської освіти, зокрема вищої, а також її змісту; аналітичні звіти, та наукові публікації корейських періодичних виданнях), що поглиблюють знання про розвиток системи вищої освіти в Республіці Корея.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що висновки і рекомендації, які були зроблені на основі дослідження функціонування системи вищої освіти в Республіці Корея, можна використати для удосконалення освітньої політики щодо подальшого реформування вищої освіти в Україні та отримання ефективних результатів, у процесі входження України у світовий інноваційний освітній простір. Результати дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти для розширення та вдосконалення змісту навчальних курсів «Порівняльна педагогіка» і «Педагогіка вищої школи». Одержані результати та висновки дисертаційного дослідження слугують

орієнтирами для проведення українськими компаративістами подальших досліджень з проблеми університетської освіти в Республіці Корея.

Основні результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 66-н від 23.02.2022), Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка № 1/1263 від 27.10.2021), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1878/01 від 19.10.2021), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 707 від 03.11.2021).

Апробація результатів дисертації здійснювалася протягом усього навчання в аспірантурі на науково-практичних конференціях різних рівнів, зокрема міжнародних: «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації» (м. Київ–Дрогобич, 2019 р.); «Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у ХХІ ст.» (м. Львів, 2019 р.); «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи» (м. Суми, 2019 р.); *«Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук»* (м. Київ, 2019 р.); «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій» (м. Київ, 2020 р.); «Сучасний стан та перспективи розвитку науки» (м. Ужгород, 2020 р.); «Міждисциплінарні наукові дослідження: особливості на тенденції» (м. Чернігів, 2020 р.); «Integration of new knowledge, research and innovation across Europe» (м. Київ, 2020 р.); Sectoral research XXI: characteristics and features (м. Чикаго, США, 2021 р.); Theoretical and practical aspects of modern scientific research» (м. Сеул, Республіка Корея, 2021 р.); «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації» (м. Київ, 2021 р.); «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу» (м. Київ–Тернопіль, 2022 р.); «Наука сьогодні: від досліджень до стратегічних рішень» (м. Івано-Франківськ, 2022 р.); «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій» (м. Київ, 2023 р.).

Публікації: Основні положення та результати наукового дослідження відображено у 19 одноосібних публікаціях, із них 5 статей (4 – у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні), 14 публікацій апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел – 365. Загальний обсяг дисертації – 265 сторінок, з них основного тексту 215 сторінок. Робота містить 8 таблиць, 6 рисунків та 1 гістограма.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЯ

1.1. Стан розробленості проблеми дослідження

Опрацювання наукової літератури уможлиблює стверджувати, що у полі педагогічної компаративістики в Україні проблема становлення, розвитку та функціонування вищої освіти Республіки Корея не отримала належного висвітлення. Дотичними є компаративні напрацювання таких учених як: Н. Авшенюк [2; 3; 4; 5], С. Гала [30], І. Грищенко [34; 35], М. Братко [11; 12; 13; 14], Л. Калашнік [52; 53; 217], Т. Кучай [63], С. Листюк [66], О. Локшина [67; 68; 69; 70; 71], В. Лунячек [73], Пазюра [103; 104; 105; 106], М. Сандул [123], А. Сбруєва [125; 126; 127; 284; 275], Т. Свердлова [128], С. Сисоєва [130; 131; 132], Г. Товканець [147], О. Шапран [168], О. Шацька [286], К. Шевченко [169], В. Федоренко [155], О. Янкович [172] та інші.

Проведений аналіз уможлиблює констатувати, що наукові розвідки українських дослідників з проблеми освіти Республіки Корея та ланки вищої освіти зокрема є небагаточисленними і характеризуються пріоритезацією економічних аспектів її функціонування, а також процесів інтеграції до світового економічного та освітнього просторів. Д. Кучеренко та О. Мартинюк у колективній монографії «Стратегії розвитку освітніх систем країн світу» (2011) аналізують стратегію інтернаціоналізації в Республіці Корея, яка базується на міждержавному обміні студентів, аспірантів і викладачів через програму різноманітних стажувань, стипендіальних обмінів та грантів, а також налагодженні партнерських відносин між вишами різних країн [65, с. 34].

Є. Товкач у праці «Система вищої освіти Південної Кореї (друга половина ХХ ст.): становлення, особливості розвитку, сучасний стан» (2012) наголошує на тому, що існує прямий зв'язок між освітньою політикою держави та економічним станом, у якому знаходиться країна [148].

Наукові інтереси дослідниці-компаративістки Н. Пазюри спрямовані на вивчення альтернативних форм отримання наукових знань у межах підготовки фахівців з вищою освітою для сектору виробництва в Республіці Корея. У статті «Дистанційне навчання в системі внутрішньофірмової підготовки виробничого персоналу Південної Кореї» (2012) науковиця тільки на основі аналізу змісту навчальних програм та методів підготовки кадрів, зокрема, у дистанційному режимі, обґрунтувала основні причини збільшення попиту на отримання нових знань через мережу Інтернет [103].

Окремі аспекти не тільки освітнього процесу та тенденцій розвитку вищої освіти Республіки Корея, а й загалом економічного та соціального розквіту розглянула А. Шлапак У статті «Корейське диво й українське не дивно» (2017) вона описала становлення та економічний розвиток країни, починаючи з 60-х рр. минулого століття і закінчуючи сьогоднішнім [170]. Важливим є те, що дослідниця провела паралель з українськими реаліями, звертаючи увагу на те, чому б добре було повчитися українцям, щоб досягти такого високого рівня добробуту в країні. Автор відводить провідну роль освіти та науці, як головним чинникам, які забезпечують стабільність країні, розвиток економічного потенціалу та соціальній захищеності населення [262].

Академік-історіограф В. Ткаченко неодноразово спрямовував свій науковий пошук на дослідження зарубіжної освіти, зокрема, південнокорейської. У своїх роздумах «Секрет інноваційного прориву Південної Кореї: досвід для України» (2017) він наводить приклад того, як зв'язок вищої школи з промисловістю здатен примножувати економічні здобутки країни [146].

Проведений аналіз стану розроблення проблеми дослідження забезпечив осмислення актуальних його напрямів у зарубіжжі. За результатами наукової розвідки нами виокремлено такі тематичні напрями як історія становлення, особливості організації системи освіти на сучасному етапі, структурні трансформації, інновації, виклики. Необхідно підкреслити умовність такого поділу, оскільки акумульовані нами дослідження є комплексними – зазвичай аналіз окремого освітнього феномену реалізується дослідником з урахуванням

особливостей як інших складових системи освіти, так і зовнішнього (політичного, економічного, культурного, історичного, міжнародного) контексту. Фактично проаналізовані нами праці можемо класифікувати як мультитематичні, а розроблені нами тематичні напрями – як базові.

Тематичний напрям з історії включає дослідження американського дослідника корейського походження Дж.-К. Лі (J.-K. Lee), який у праці «Політика Японії у сфері вищої освіти в Кореї під час колоніального періоду 1910 – 1945» (2002) розглядає вплив японської націоналістичної думки на розвиток південнокорейської вищої освіти, зокрема, освітній політичний курс, який проводили японські окупанти на території тогочасної Кореї [243]. Науковець дійшов висновку, що ідеологічна основа національної освіти колоніального Уряду розпочинається з вивчення синтоїзму, який у той час набув неабиякої популярності в Японії та не міг не вплинути на реформаторські настрої [262].

Грунтовним у сфері освіти Республіки Корея є дослідження, яке проводилося на базі університету імені Джорджа Вашингтона (1998 – 2005) і дало можливість групі вчених дослідити особливості освіти в країні у різних аспектах. Зокрема, М. Дж. Сет (M.-J. Seth), S. Choi (С. Чой), К. Murphey (К. Мерфі) заглибилися в історію становлення освіти, виділив її основні проблеми та загрози, а також дослідили питання рівних можливостей отримання освіти у південнокорейському суспільстві [193; 194].

Провідний південнокорейський науковець Г.-Дж. Кім (G.-J. Kim) у праці «Освітня політика та реформи в Південній Кореї» (2002), характеризуючи особливості сучасної освіти, аналізує історію її становлення, тим самим підкреслюючи важливість освіти для корейського суспільства. Учений досліджує освітню політику та реформи, які проводив Уряд країни для розширення освітньої мережі та популяризації освіти серед південнокорейської молоді. Його внеском в осмислення сутнісних характеристик південнокорейської освіти є розроблення періодизації, періоди якої пов'язані з досягненнями країни. Дослідник наводить приклади конкретних дій виконавчих органів державної влади, які поліпшили освітнє становище країни. Основний акцент приділяє централізації планування та

управління на всіх рівнях, починаючи з Міністерства освіти Республіки Корея і закінчуючи конкретним закладом освіти [219].

В окремий напрям нами виокремлені дослідження вищої освіти у рамках національної системи освіти, що уможлиблює розгляд взаємозв'язку та наступності між освітніми ланками. Дж. Лі (J. Lee) в одноосібній праці «Освітня політика в Республіці Корея: Будівництво або спотикання?» (2001) схематично представила структуру системи корейської освіти (Рис. 1.1.), зазначивши, в якому саме віці людина переходить на ту чи іншу освітню сходинку.

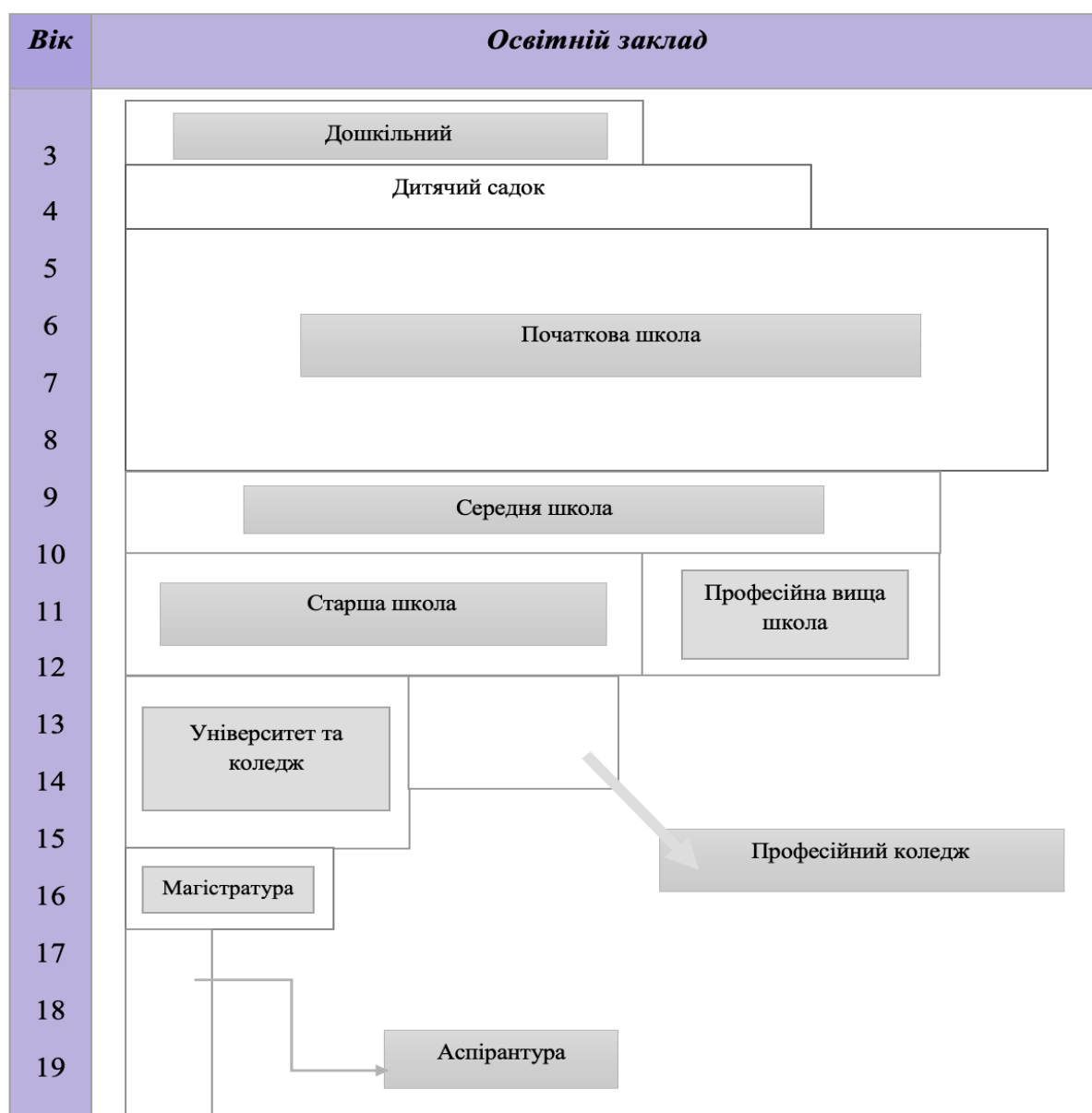

Рис. 1.1. Структура системи освіти Республіки Корея²

² Перекладено автором за матеріалами [234]

У рамках вікової шкали до 27 років (саме у цьому віці зазвичай корейці закінчують своє навчання у ЗВО), яку авторка структурувала усі рівні освіти, починаючи з дошкільної. Якщо говорити про вищу освіту, то в Республіці Корея її починають здобувати близько 19 років, відповідно завершують навчання за повним циклом (включно з магістерським рівнем) у 25 років [239].

Наступним пунктом її дослідження стала економічна складова – фактори, які привнесли систематичне інвестування значних коштів в освіту. Не можливо не зазначити, що автор досить критично підходить до вивчення питання, не перебільшуючи заслуги південнокорейського Уряду перед освітніми зрушеннями, а навпаки демонструє, що саме було хибним в процесі реформування, постійно піддаючи сумніву кроки влади. Цінним для нашого дослідження є також те, що науковець надає і свої власні поради щодо подальшої освітньої реформи, а також аналізує та дає висновки реальним результатам, що призвели до помітних змін в освітньому та науковому осередках Республіки Корея.

Виокремлений нами тематичний напрям «Сучасні трансформації» об'єднує дослідження, які торкаються різних змін/реформ на організаційному, змістовому, управлінському рівнях, що формують та розвивають вищу освіту. Т. Кім (T. Kim), представниця Брюнельського університету, що знаходиться у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії у статті «Реформи у вищій освіті Південної Кореї» (2008) проаналізувала практичний досвід практика реструктуризації вищої освіти Республіки Корея у світлі відмінних особливостей розвитку корейської вищої освіти та відносин між державою та вищою освітою [220]. Автор зауважує, що у південнокорейських політичних колах існує певна риторика щодо популяризації неоліберальних реформ у процесі реструктуризації вищої освіти. У статті критично розглядаються політичне обґрунтування уряду щодо реструктуризації вищої освіти на тлі «глобалізації».

Досліджував зміни в освітньому середовищі Республіки Корея також ще один американський професор, етнічний кореєць С. Кім (S. Kim). У співавторстві з південнокорейським колегою Дж.-Х. Лі (J.-H. Lee) у статті «Зміна аспектів вищої

освіти в Кореї: ринкова конкуренція та роль держави» (2006) наголошує на тому, що Уряд країни має переформатувати вищу освіту та інтегрувати її у ринок праці, з метою підвищення якості майбутніх фахівців та розширення спектру прикладних досліджень [223].

Економічним аспектом вищої освіти в Республіці Корея займався Х. Пак (Н. Вак). У статті «За межами економіки: освіта для розвитку» (2018) науковець ділиться своїми роздумами про сенс економічного розвитку, який орієнтується на капіталістичну модель, у той час, коли ми недооцінюємо роль освіти. Автор переконаний у тому, що зрозумівши істину важливість освіти у житті окремої людини та країни в цілому, людство зможе подолати більшість сучасних економічних проблем. Унікальним є те, що у статті освіта Республіки Корея є показовим прикладом ефективного віднаходження балансу між матеріалізмом та гуманізмом у розумінні взаємозв'язків між сталим розвитком і освітою [188].

Праця «Фінансова підтримка та освітня результативність в південнокорейських університетах: підхід обробки експертних даних» (2019) авторства Я.-Х. Лі (Y.-H. Lee) та Х.-К. Кім (H.-K. Kim) торкається питань державного фінансування сектору вищої освіти написана [221]. Метою проведеного дослідження було визначення реальної ефективності і результативності функціонування університетів при наданні їм фінансової підтримки з органів центральної і місцевої влади. Дослідження є всеосяжним і спирається на дані 148 закладів вищої освіти, які отримували грошові інвестиції у період з 2009 по 2017 рр. У результаті, авторами було отримано суперечливі данні, на які міг вплинути некоректний підбір вишів для проведення дослідження. Однак, дослідники констатували, що підвищення рівня фінансування закладів сприяє їх реструктуризації та посиленню їхньої конкурентоспроможності.

Представником, який ще з початку 2000 р. розпочав досліджувати управлінський аспект держави у сфері вищої освіти, є професор Університету Корьо (Сеул), викладач та представник Міністерства освіти і науки Республіки Корея у сфері вищої освіти – К. Бюн (K. Byun). У одноосібній праці «Новий державний менеджмент в корейській вищій освіті: реальність чи чергова примха?»

(2008) дослідник проаналізував зміни у структурі управління вищою освітою в Південній Кореї [189]. Дослідник спирався на аналітичну базу управління Університету Браун та Мерієн та приділив увагу таким аспектам, як система переконань Уряду щодо ролі університетів; відносини університетів та держави; університетська автономія та розподіл повноважень і свобод у межах окремих закладів вищої освіти [262].

Ще одним представником західноєвропейського наукового осередку корезнавства є Дж. Магнер (J. Mergner), яка у 2011 р. на базі Університету Твенте (Нідерланди) провела дослідження з проблеми інтернаціоналізації південнокорейської вищої освіти. У монографії, яку видано за результатами дослідження «Стратегія інтернаціоналізації вищої освіти Південної Кореї» автор пояснює чому південнокорейський Уряд та профільні відомства обрали шлях інтернаціоналізації, яким чином мають інтегруватися у світове освітнє середовище та які інструменти обрали для досягнення поставлених цілей [251].

Грунтовним дослідженням, проведеним Дж.-І. Джон (J.-E. Jon) і С.-С. Ю (S.-S. Yoo) є праця «Інтернаціоналізація вищої освіти в Кореї: політичні тенденції задля досягнення цілей сталого розвитку» (2021) [216]. Автори аналізують політичну складову інтернаціоналізації вищої освіти в Республіці Корея, а також її вплив на побудову сталого розвитку. На основі аналізу урядових програм було проведеного дослідження та вдалося виокремити конкретні складові: контрольована виїзна мобільність; зсув уваги на в'їзну мобільність (у тому числі внутрішньорегіональна співпраця у даному напрямі з країнами Азії); докладання зусиль у напрямку досягнення цілей сталого розвитку в країні.

К.-С. Квон (K.-S. Kwon) у праці «Державна політика та інтернаціоналізація університетів: приклад міжнародної мобільності студентів в Республіці Корея» (2013) порушує питання міжнародного обміну, тенденцій інтернаціоналізації в науці та освіті, а також процесів глобалізації в цілому [233]. Наголошує на тому, що протягом останніх кількох десятиліть інтернаціоналізація університетів стала важливим питанням не тільки в розвинених країнах, а й у країнах, що розвиваються. Республіка Корея, як країна, що звикла швидко підлаштовуватися

та переймати передовий досвід, не могла не привнести зміни у систему вищої освіти, врахувавши усі останні тенденції та передовий досвід зарубіжних колег [262]. На думку автора, ці зміни значною мірою пов'язані з політикою вищої освіти Уряду Республіки Корея та з економіко-центричним спрямуванням. На цьому тлі, щоб оцінити інтернаціоналізацію корейської вищої освіти, ошук автора зосереджувався на дослідженні міжнародної мобільності студентів.

Згідно з останніми статистичними даними, кількість іноземних студентів, які беруть навчання у південнокорейських закладах вищої освіти, значно зросла з 2005 р. Проте, у порівнянні з іншими країнами OECD та Азії, кількість студентів, які навчаються в університетах Республіки Корея є дуже незначною. Зважаючи на ці спостереження, у статті автором обговорюються зусилля південнокорейського Урядів щодо поліпшення тенденцій інтернаціоналізації в просторі вищої освіти

Різними аспектами інтернаціоналізації в середовищі вищої освіти займається науковиця Ю.-Я. Чан (Е.-Y. Jang) з Університету Кьонхі (경희대학교). Зокрема, у її праці «Стала інтернаціоналізація у вищій освіті Південної Кореї: мови і культури в рамках академічних курсів іноземного викладача» (2017) розкривається вплив на систему південнокорейської освіти в наслідок помітної освітньо-наукової міграції фахівців з різних країн [214]. Автор ставить за мету на прикладі окремого викладача-іноземця показати, як викладання конкретних предметів (мов і культур) може не тільки розширити і поглибити знання студентів та отримати досвід інтернаціональної комунікації, а також сприятиме інтенсифікації процесу інтернаціоналізації закладів вищої освіти Республіки Кореї.

До напрямку «Інновації» нами віднесено праці, в яких досліджуються новітні продукти, які використовуються в системі вищої освіти Республіки Корея. Звертаючись до міждисциплінарних досліджень, які поєднують у собі освітній процес та сучасні технології можемо зазначити дослідження професор М. Галлагера (M. Gallagher), який досліджував проблематику використання мобільного навчання у південнокорейських закладах вищої освіти. Зокрема, у статті «KakaoTalk вітає Міністерство освіти: мобільне навчання у вищій школі» (2017) було вивчити інтенсивність використання моделі мобільного навчання у південнокорейських ЗВО

у формальному просторі та складним використанням мобільних технологій та соціальних медіа в неформальному просторі, що безпосередньо впливає на природу та структуру формальної дисциплінарної участі здобувачів вищої освіти у навчальному процесі [200].

Перспективним науковим доробком для української вищої освіти є спільна стаття «Еволюція дослідницьких університетів як національної дослідницької системи в Кореї: досягнення та виклики» (2014) двох вчених з провідних південнокорейських університетів – Дж.-Ч. Шіна (J.-Ch. Shin), який представляє Сеульський національний університет (서울대학교) та С.-Дж. Лі (S.-J. Lee) з Університету Седжон (세종대학교) [279]. У статті представлено огляд освітньо-наукової системи Республіки Корея, яка орієнтована на задоволення потреб національної економіки. Науковці обґрунтовують питання швидкої трансформації трудомістких галузей в середині країни у важку промисловість, а потім у високі технології, а також окреслюють результатам, яких досягли корейські дослідницькі університети завдяки політичним ініціативам, і викликам, з якими зараз стикаються університети.

Міжнародний науковий тандем С.-Б. Кім (S.-B. Kim) (Республіка Корея) зі Школи державної політики та управління та професор економіки С. Кім (S. Kim) з Університету Вісконсіна Мілуокі (США) провели дослідження та опублікували статтю «Приватні університети в Республіці Корея» (2004), у якій обґрунтували не тільки мету створення приватних закладів вищої освіти, а й охарактеризували їх місце, роль та функції у системі освіти Республіки Корея. Автори навели статистичні дані, які свідчать про те, що приблизно 2 млн. студентів, які навчаються за чотирьохрічною університетською програмою, $\frac{3}{4}$ з них віддали перевагу на користь приватних закладів вищої освіти. Що свідчить про не аби яку довіру та авторитет з боку суспільства [222].

Важливим для України є праці з проблеми викликів, з якими стикається в процесі свого динамічного розвитку вища освіта Республіки Корея. Д.-Х. Лім (J.-H. Lim) розглядає проблему нерівності в освітньому просторі у праці «Поновлення та конкуренція класової нерівності [232; 248]. Ідеологія в корейській освіті:

критичний аналіз дискурсу щодо «шкільного колапсу» (2005) високо оцінила внески освіти в розбудову південнокорейської економіки, але й зосередилася на явищі соціально-освітньої нерівності суспільства, виділивши різні чинники, які принципово впливають на характер і ступінь освітнього рівності або нерівності [262].

Визначним науковим доробком є праця південнокорейського дослідника Дж.-К. Лі (J.-K. Lee) «Освітня лихоманка та успіхи в корейській вищій освіті» (2017). Основною метою статті було проаналізувати три основні освітні питання, які гостро обговорюються у південнокорейському суспільстві, зокрема, «Що таке освітня лихоманка з точки зору корейського народу?», «Які відносини між освітньою лихоманкою та успіхом?» та «Чи може освітня лихоманка гарантувати щасливе життя?» [242].

Е. Лі (E. Lee), П. Халтберг (P. Hultberg) та Д. Калонже (D. Calonge) у колективній праці «Освітня політика Південної Кореї: сучасна модель накопичення людського капіталу?» (2017) висвітлюють проблему надмірного інвестування корейських родин у приватні освітні програми для своїх дітей. Науковці звертають увагу на те, що сучасне південнокорейське суспільство штучно створює конкуренцію між абітурієнтами, схилиючи їх до постійного накопичення знань, надмірного зазубрювання навчального матеріалу та дотримання академічних зобов'язань, що призводить до зниження креативності майбутнього студента, а також можливості самостійно думати, аналізувати і приймати рішення [262; 209].

Провідний науковець Сеульського національного університету Й. Чхо (Y. Cho) у праці «Вища освіта та соціальна мобільність в Кореї» (2016) розкрив питання ролі сучасного університету у соціальній мобільності в Республіці Корея. Автор розмірковує над тим, чи може соціальна мобільність слугувати посередником між соціально-економічним становищем та вищою освітою. Науковець дійшов висновку, що вища освіта виконує дві функції: перша полягає в посиленні нерівності в освіті та закріпленні соціальних класів, а інша – у забезпеченні соціальної мобільності на основі традиційної меритократії. Для підтвердження своїх висновків, у праці представлена концепція «Меритократії на базі університету», яка базується на традиціях і історії Кореї [191]. Автор мала на

увазі те, що університет, як проміжна ланка між шкільним і дорослим життям (роботою), відіграє важливу роль у становленні особистості, саме тому ЗВО має забезпечити відповідні умови для обдарованих студентів, які згодом зможуть зайняти провідні управлінські посади у великих корпораціях [262].

Науковець з південнокорейського університету Кеймюн (계명대학교) П. Газарян (P. Ghazarian) у дослідженні «Реальна чи ідеальна привабливість: тенденції мобільності корейських іноземних студентів» (2013) описує проблему тиску на південнокорейську молодь з боку внутрішньої освітньої політики Уряду Республіки Корея, що схилило значний відсоток випускників шкіл до рішення отримувати вищу освіту закордоном. Автор статті опустився на рівень студентської молоді, які від'їжджають для навчання закордон та дослідив чому саме так відбувається, підкресливши, що ця тенденція створює зовнішній відтік людського ресурсу і має ряд негативних впливів на південнокорейське суспільство [202].

Наукова праця С. Чой (S. Choi) «Освітній рівень і його вплив на здобуття результату на кар'єрному шляху ринку праці в Республіці Корея: фокусування на випускниках закладів професійно-технічної освіти» (2021) [193]. Дослідження покликане дати відповідь на ряд питань пов'язаних з кореляцією освітнього рівня з перспективою отримання престижної посади і високої заробітної плати. Так як, у південнокорейському суспільстві сформувалась думка, що завершивши один з найпрестижніших закладів вищої освіти країни, випускник автоматично зможе досягти чималих результатів у кар'єрі, тому більшість молодих людей прагне отримати вищу освіту. У результаті проведеного дослідження виявилось, що зв'язок між рівнем освіти та заробітною платою не був статистично значущим. Навпаки, автор підкреслює, що відмова від здобуття освіти нижчої ланки у закладах професійної освіти може призвести до високого зростання рівня безробіття серед молоді. Дана робота викликає чималий науковий інтерес, з урахуванням подібних тенденцій у секторі вищої та професійно-технічної освіти в Україні.

Цінним для розвитку методології компаративних досліджень є праці компаративістів з Республіки Казахстан, зокрема Ю. Григор'євої, спрямовані на

дослідження питання пов'язаних з тенденціями розвитку вищої освіти Республіки Корея та Монголії, а також можливості співпраці двох країн у галузях науки і освіти (2016) [175]. Професор Г. Кім у своїй праці «Співробітництво Казахстану та Південної Кореї у сфері культури, освіти і науки» (2012) докладно розглянув можливості знаходження точок зацікавленості обох сторін у співпраці [177]. У праці «Порівняльні аспекти системи шкільної освіти в Казахстані та Південній Кореї» З. Ельбаєва та А. Минбаєва дослідили особливості функціонування південнокорейської середньої освіти, спираючись на законодавчу базу країни [305]. Цінним є те, що науковці здійснили двосторонній аналіз і провели паралелі між системами шкільної освіти Республіки Корея та Казахстану, описали відмінні параметри та розробили рекомендації щодо вдосконалення системи шкільної освіти Казахстану.

Узагальнюючи, можемо констатувати, що проблема вищої освіти Республіки Корея становить значний інтерес для зарубіжних науковців. Авторами проаналізованих нами праць є дослідники з Європи, США та Республіки Корея, що засвідчує широку географію дослідників в рамках цієї наукової проблеми. Напрацювання з цього питання є також у дослідників пострадянського простору (Ю. Григор'єва [175], З. Ельбаєва, А. Минбаєва [305], Г. Кім [177]).

Серед пріоритетної дослідницької тематики слід виокремити становлення та розвиток освіти Республіки Корея з урахуванням політичних і соціальних змін у суспільстві, економічного зростання країни; окреслення соціальної ролі освіти у суспільстві; реформування системи освіти з урахуванням передового досвіду інших країн; управління освітою, освітня політика і траєкторія розвитку освітньої галузі, економіка освіти, а саме, вплив якісно здобутої вищої освіти на подальший розвиток країни; запровадження нових підходів та технологій у навчальному процесі [262].

Очевидно, що авторський поділ на тематичні напрями має певні обмеження. По-перше, авторка об'єктивно не могла отримати доступ до всього переліку досліджень у науковому просторі зарубіжжя. По-друге, актуалізація певних напрямів у працях дослідників не виключає їх розгляд у більш широкому контексті

із врахуванням інших напрямів. Тому, проаналізовані праці можемо класифікувати як мультитематичні.

Вплив глобалізації на вищу освіту в країнах світу спричиняє синхронізацію тенденцій її розвитку, що, відповідно результується пріоритезацією тематики міжнародного характеру, до якої ми відносим інтернаціоналізацію вищої освіти в Республіці Корея, академічну мобільність у південнокорейських закладах вищої освіти тощо.

Констатуємо, що в Україні наукова проблема вищої освіти країн Далекого Сходу, загалом, та Республіки Корея зокрема досі не була ґрунтовно опрацьована у науковому полі педагогічної компаративістики. Враховуючи вищезазначене, робимо висновок, що питання тенденцій розвитку південнокорейської вищої освіти є актуальним та доцільним для подальшого вивчення, узагальнення і систематизації.

1.2. Історія становлення вищої освіти в Республіці Корея

Освіта в Республіці Корея завжди була ключовою складовою політичного та економічного життя країни. Здавна у корейському традиційному суспільстві саме освічена людина розглядалася як лідер нації, яка успішно вестиме державні справи та сприятиме розвитку країни. Корейська освіта зазнавала трансформацій впродовж свого розвитку під впливом зовнішніх чинників. Країна майже чотириста років перебувала в ізоляції від сторонніх контактів та зазнавала утисків з боку сусіднього Китаю, а згодом Японії. Іншим фактором впливу на характер освіти Республіки Корея є конфуціанська традиція, яка відіграла велику роль у формуванні національно-орієнтованої системи освіти й вирізняє її серед освітніх систем інших країн. Після утворення Республіки Корея освіта на рівні державної політики отримала статус імперативу інноваційного розвитку країни.

Сьогодні у науковому полі дослідження південнокорейської освіти існує декілька періодизацій її розвитку. Найдетальнішою вважаємо періодизацію Дж. Мі-Рян (J.-Mee-Ryang) та У. Лі (W. Lee), яка представлена в 2018 р. у довіднику «Корейська освіта: навчальна думка, система та зміст» [250]. Джерелом для

розроблення періодизації стали системні зміни в освітній галузі, які відбувалися на кожному конкретному етапі розвитку країни. Періодизація Дж. Мі-Рян (J.-Mee-Ryang) та У. Лі (W. Lee) охоплює шість періодів:

- Перший період «Освіта Трьох королівств» (57 р. до н.е. – 668 рр. до н. е.);
- Другий період «Освіта об'єднаної Шілли» (668 – 935);
- Третій період «Освіта династії Корьо» (935 – 1390-ті рр.);
- Четвертий період «Освіта династії Чосон» (1398 – 1876);
- П'ятий період «Освіта нового часу» (1876 – 1945);
- Шостий період «Освіта сучасної Кореї» (1945 – наші дні)

Особливістю періодизації є ґрунтовне дослідження процесів в освіті, що мали місце у стародавні часи. Пріоритетним для науковців було проілюструвати вплив конфуціанської традиції на формування основного освітнього принципу, який полягає у суворому ієрархічному порядку і культивуванні індивідуальної моралі. Вони також підтримують думку, що освіта і культура є взаємообумовленими складниками південнокорейського суспільства, а також впливають на розвиток країни в цілому.

Рамковою для нашого дослідження становлення вищої освіти Республіки Корея є періодизація Міністерства освіти і науки Республіки Корея, яка представлена на офіційному сайті [323]. Дана періодизація охоплює становлення освітньої традиції на території Корейського півострова у форматі чотирьох періодів у контексті історичної розбудови країни.

Витоки розвитку освіти на Корейському півострові охоплюють період з 372 р. до середини ХХ ст. Також до цього періоду віднесено часи японської окупації 1910 – 1945 рр.

Першим періодом розвитку національної вищої освіти у періодизації визначено часи з 1945 по 1960-ті рр., що ознаменувалось експансією демократичної освіти. Даний період характеризує особливості розвитку освіти, зокрема, вищої після Другої світової війни та розділення країни на північну і південну частини.

Другий період – «Кількісне розширення освіти» (1960 – 1970) – характеризує освіту як чинник економічного розвитку країни.

Третій період – «Якісний розвиток освіти» (розпочинається приблизно у 1980), характерною ознакою якого стає нормалізація і розвиток освіти за рахунок значної фінансової підтримки з боку Уряду країни. У цей період починають широко обговорюватися та реалізовуватися питання важливості розвитку науки, освіти впродовж життя, а також автономії закладів вищої освіти для надання ними якісних та унікальних освітніх послуг.

Четвертий період – «Людиноцентрована освіта для майбутніх поколінь» розпочався у 1990-х р. Характерною його особливістю є те, що саме у цей період вища освіта посіла місце ключового інструмента економічного розвитку країни, запорукою її стабільного економічного, соціального і культурного процвітання.

Важливою для розуміння характеру розвитку вищої освіти Республіки Корея є періодизація Д. Адамса (D. Adams) у праці «Реформи вищої освіти в Республіці Корея» [187]. Науковець характеризує періоди розвитку вищої освіти, ґрунтуючись на датах заснування закладів вищої освіти. Періодизація авторства Д. Адамса охоплює чотири періоди розвитку освіти:

- Перший період «Вища освіта у період до Другої світової війни» (1398 – 1945);
- Другий період «Вища освіта при військовому уряді США» (1945 – 1948);
- Третій період «Прогрес і проблеми вищої освіти проголошеної Республіки» (1948 – 1959);
- Четвертий період «Реорганізація та подальша модифікація» (1959 – 1964).

Ще однією цінною для нашого дослідження періодизацією є розроблена в рамках дисертаційного дослідження «Розвиток сучасної корейської вищої освіти» (1997) американським дослідником корейського походження Дж.-К. Лі (J.-K. Lee) [240]. Вона охоплює також чотири періоди:

- Перший період «Елітна освіта традиційного періоду» (57 р. до н.е. – 1910 р. н. е.);
- Другий період «Вища освіта під японським протекторатом» (1910 – 1945);
- Третій період «Вища освіта часів військового Уряду США» (1945 – 1948);
- Четвертий період «Вища освіта Республіки Корея» (1948 – 1990-ті рр.)

Дослідник вважає, що історію розвитку південнокорейської освіти доцільно розглядати в контексті чотирьох періодів. Особливістю його праці є те, що він не виділяє окремо етапи, а одразу говорить про періоди, спираючись на те, що навіть незначні події впливали на хід розвитку освіти. Вчений не давав окремих назв періодам, а спирався суто на історичні дані. Тому всі назви періодів окрім першого цілком відповідають історичній хроніці становлення країни.

Періодизація, яка була розроблена Дж. Кімом (J. Kim) та представлена у монографії Дж. Ведмана (J. Weidman) та Н. Пака (N. Park) «Вища освіта в Кореї» у 2000 р., охоплює три періоди:

- Перший період «Династійна епоха» (57 р. до н.е. – 1910 р. н. е.);
- Другий період «Епоха японського правління» (1910 – 1945);
- Третій період «Період після деокупації» (1945 – 2000) [301]

Науковець констатує, що витoki вищої освіти у Кореї беруть свій початок у IV ст. Підґрунтям для розвитку вищої освіти став культурний та релігійний – конфуціанський підтекст, географічне положення і політичні впливи з боку країн-сусідів, а також особливо шанобливе ставлення до освіти та піднесення культури освіченої людини. Дана періодизація розкриває важливі події в історії корейської вищої освіти та описує події послідовно за історичними періодами.

На основі вищезазначених періодизацій нами було розроблено порівняльну таблицю розвитку освіти в Республіці Корея (див. табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

**Порівняльна таблиця розвитку освіти в Республіці Корея за
авторами та часовими межами ³**

<i>Періодизація Д. Адамса (1964)</i>	<i>Періодизація Дж.-К. Лі (1997)</i>	<i>Періодизація Дж. Кіма (2000)</i>	<i>Періодизація Дж. Мі-Ряна та У. Лі (2018)</i>	<i>Періодизація Міністерства освіти і науки Республіки Корея (наш час)</i>

³Таблицю розроблено автором на основі наукових джерел: [187], [240], [301], [250], [323].

	Перший період «Елітна освіта традиційного періоду» (57 р. до н.е. –1910 р. н. е.)	Перший період «Династійна епоха» (57 р. до н.е. – 1910 р. н. е.)	Перший період «Освіта Трьох королівств» (57 р. до н.е.–668 рр. до. н. е.)	
Перший період «Вища освіта у період до Другої світової війни» (1398–1945)				Історичні витоки освіти на Корейському півострові (372 – середина XX ст.)
			Другий період «Освіта об'єднаної Шілли» (668-935)	
Другий період «Вища освіта при військовому уряді США» (1945–1948)	Другий період «Вища освіта під японським протекторатом» (1910–1945)	Другий період «Епоха японського правління» (1910–1945)		Перший період «Експансія демократичної освіти» (1945–1960)
			Третій період «Освіта династії Корьо» (935–1390-ті рр.)	
			Четвертий період «Освіта династії Чосон» (1398 –1876)	
			П'ятий період «Освіта нового часу» (1876 –1945)	
	Третій період «Вища освіта часів військового Уряду США»			

	(1945 – 1948)			
Третій період «Прогрес і проблеми вищої освіти проголошеної Республіки» (1948 – 1959)	Четвертий період «Вища освіта Республіки Корея» (1948 – 1990-ті рр.)	Третій період «Період після деокупації» (1945 – 2000)	Шостий період «Освіта сучасної Кореї» (1945 – наші дні)	
Четвертий період «Реорганізація та подальша модифікації» (1959 – 1964)				Другий період «Кількісне розширення» (1960 – 1970)
				Третій період «Якісний розвиток» (1980 – 1990)
				Четвертий період «Людиноцентрована освіта для майбутніх поколінь» (1990 – наші дні)

Деталізація процесів і впливів, які наведені у періодизаціях Д. Адамса (D. Adams) [187], Дж.-К. Лі (J.-K. Lee) [240], Дж. Кіма (J. Kim) [301], а також Дж. Мі-Ряна (J.-Mee-Ryang) та У. Лі (W. Lee) [250], забезпечила розуміння історичних рухів і трансформацій в освітній площині. На основі опрацювання наукових джерел цих та інших дослідників стало можливим охарактеризувати процес становлення корейської вищої освіти у єдності розвитку освітньої галузі на території Корейського півострова, починаючи з давніх часів.

Історичні витоки зародження і розвитку освіти на території Корейського півострова (приблизно до кінця XIX ст.).

Етап епохи Кочосон (точна дата невідома, до 108 до н.е.). Дослідження засвідчують, що корейська система освіти почала формуватися ще у доісторичні часи в період існування першої корейської держави Кочосон (고조선). На той час отримати її могли лише діти Вана (короля-правителя) [330], придворна знать та заможні верстви населення наближені до королівського двору. Особливість її було

те, що вона не мала формального змісту і керувалася лише збіркою правил високоморальної людини, а саме:

- ті, хто вб'є людину, скоро й самі будуть вбиті;
- ті, хто завдасть шкоди, компенсують це зерном;
- якщо чоловік вкраде щось з чужого дому, то стане рабом його сподаря, якщо жінка – служницею;
- щоб заслужити пробачення, треба заплатити п'ятсот тисяч за людину (власний переклад з корейської) [324].

Етап епохи Трьох королівств (I ст. до н. е. – VIII ст. н.е.). Відповідно до даних Міністерства освіти Республіки Корея перша згадка про університетську освіту датується 372 р. до н. е. епохи Трьох королівств. Одними із перших письмових згадок розглядаються Самгук Саги (삼국사기) та Самгук Юса (삼국유사). Автором першої історичної хроніки вважають Кім Бу Сіка (김부식). Посівши посаду придворного історика, за проханням китайського вана Інджона почав вести історичні записи, які завершив у 1145 р. Друга включала в себе історичні перекази і легенди і була написана буддійським монахом Ірьоном.

Саме у збірці Самгук Юса (삼국유사) монах зазначив, що у державі Когурьо був заснований перший університет-техак (대학) на території Корейського півострова. [176]. У той час це був перший елітарний заклад вищої освіти, який мав релігійне підґрунтя, а саме в основі його лежало загалом буддійське і подекуди конфуціанське вчення. Навчання відбувалося виключно китайською мовою, а основна його мета полягала у підготовці майбутніх чиновників державного апарату.

Ще одним закладом освіти був Кьондан (경당), він орієнтувався на більш просте населення та мав на меті навчити елементарної грамотності [330].

Провідний корейський вчений-історик у своїй праці «Новітня історія Кореї» Лі Кі Бек (이기백) висунув припущення, що у той же час, держава Пекче (백제) також мала подібний заклад [340]. У ньому не тільки навчали молоде покоління, а й готували спеціалістів вищого рівня та майбутніх вчених зі ступенем Пакса (박사).

Також монах Ірьон писав, що кожне з трьох королівств мали свої заклади вищої освіти. Не виключенням стала і держава Шілла [176]. За наказом короля Шін Мун ван (신문왕) були створені наукові та академічні кола, увійти до яких могли тільки ті, хто мав великі здібності до науки. Вступити у такі заклади могла тільки знать у віці від п'ятнадцяти до тридцяти років. Період навчання становив, як правило, 9 років і зосереджувалося на моральному вихованні.

Унікальним також було те, що Шілла мала свою власну мілітаризовану освітню систему, у якій функціонувала військова організація Хваранг (화랑) [293], однією з цілей якої була інтелектуальна та фізична підготовка юнаків, батьки яких входили до придворної еліти та мали аристократичне коріння. Навчання базувалося на релігійному вченні і включало такі напрями: військово-політична підготовка, емоційно-вольовий розвиток та опанування моральними принципами тогочасного аристократичного суспільства, відбиваючись у таких правилах:

- будьте вірні королю;
- піклуйтеся про батьків через синівське благочестя;
- не відступайте в бою;
- будь добродієм (власний переклад з корейської) [330].

Етап епохи правління династії Корьо (IX ст. н. е.). Освіта періоду «고려» (Корьо) набуває більш широкого значення та охоплює майже всі верстви населення тогочасної Кореї. Починаючи з середини IX ст., на території Корейського півострова починають розбудовувати освітні заклади різного профілю, повністю запозичивши освітню систему китайської династії Тан. Загалом налічувалося шість коледжів Кукчахак (국자학), Техак (태학), Самунихак (사문학), Йольхак (율학), Сохак (서학), Санхак (산학), які утворювали єдину національну систему. Кожен заклад мав свої особливості вступу, навчальне наповнення та викладацький склад. Важливо, що тепер на ряду з дітьми чиновників і знаті могли навчатися і діти простолюду, але градація закладів все ж залишалася [240].

Разом з тим існували ще Хьонкьо (향교) і Тонсо хакдан (동서학당), щось на кшталт державних шкіл, створених у регіоні, які відповідали закладу середньої

освіти. Також функціонували й приватні заклади, серед яких Содан (서당), підготовка в яких відбувалася на рівні початкових класів, створених для простолюду [330].

Етап епохи Чосон (1392). Однією з найдовших епох в історії Кореї, яка тривала з 1392 р. до початку ХХ ст. була епоха правління династії Лі. Офіційна назва – Велика держава Чосон. Цей етап можна охарактеризувати не тільки як період зміни державної ідеології на користь конфуціанства, але й періодом неймовірного розвитку самобутньої науки і культури корейського народу, який занепав у результаті японської інтервенції 1910 р.

Переломним роком у вирішенні багатьох наукових і освітніх проблем став 1443 р., коли король Седжон Великий дав наказ створити свій власний алфавіт, який згодом отримав назву Хангиль (한글) [356]. Однією з найважливіших причин створення власної писемності було те, що більша частина населення Корейського півострова не мала можливості вивчати китайську грамоту через її складність, що унеможливило у подальшому отримати хоч якусь освіту. Саме через це, Седжон доручив створити робочу групу з провідних науковців та філософів, які мали розробити алфавіт. Створення алфавіту дало поштовх до початку створення національної освітньої системи.

Освіта того часу будувалася на засадах конфуціанства та заперечувала будь-які традиційні релігії і вірування. Для того, щоб швидко та ефективно впливати на населення країни і виховати майбутніх фахівців з державного управління у теперішній столиці Сеул було засновано п'ять конфуціанських шкіл, навчання в яких полягало не тільки у вивченні релігійного вчення, а медицини, арифметики, астрономії, іноземних мов та фізичного виховання [240]. Важливо зазначити, що за конфуціанською традицією дівчата не мали можливості навчатися у школах та університетах, тож все навчання було орієнтоване на підготовку молодих хлопців, які згодом мали зайняти пости державних чиновників.

Провідним центром розвитку наукової думки того часу став Університет Сьонгунгван (성균관대학교), заснований ще у 1398 р. Відомий ще за часів Корьо (고려) як Техак (태학) він став осередком конфуціанської культури. Навчальні

програми включали дев'ять предметів, з них чотири конфуціанські та п'ять класично китайських. Під час такого навчання студенти мали опанувати навичками читання, літературної композиції, аргументації та переконання, каліграфії, вихваляння чи возвеличення, а також складання епіграматичної поезія [240]. Контрольні экзамени проводилися постійно, оцінювання знань студентів відповідало своєрідній п'ятибальній шкалі, від найменшого до найбільшого. У разі нездачі, студент міг бути покараним або навіть виключеним з університету.

Цей період у житті країни можна охарактеризувати як поява нової системи соціальних класів, верхівки, яка правила державою та відносилась до класу Янбан (양반). За твердженнями південнокорейських істориків, до цього класу входили чиновники, які знаходилися у провінціях і столиці, а також ті, хто мав можливість отримати чиновницьку посаду, склавши відповідний іспит Гваго (과고) [165]. І саме скласти цей іспит можна було в Університеті Сьонгунгван (성균관대학교), попередньо пройшовши навчання в ньому.

Зазначимо, що така система вищої освіти, яка ґрунтувалася на конфуціанському вченні і номінально обслуговувала вищий соціальний клас Янбан (양반), проіснувала майже до кінця XIX ст. У результаті місіонерської діяльності, яка широко почала розгортатися в останні роки правління Великої держави Чосон, корейська освітня традиція змінила свої орієнтири.

Будучи абсолютно закритою державою, яка довгий час знаходилася під протекторатом Китаю, у результаті підписання 22 травня 1882 р. Корейсько-американського договору Корея розпочала процес інтеграції у Західний світ, що призвело до появи великої кількості місіонерів з Америки, Канади та Австралії. Почався швидкий процес нагромадження нових знань, розвитку культури, науки і медицини. 10 квітня 1885 р. американським протестантом Хорасом Ньютоном Аленом була відкрита перша клінічна лікарня західного типу Кванхьовон (광혜원), двома тижнями по тому її перейменували Чечунвон (제중원). Через деякий час, на базі лікарні Ален засновує медичний коледж, у якому почали готувати медичний персонал [205].

У 1883 р. у місті Вонсан (원산시) (нині місто на території Північної Кореї), місцевим чиновником розпочато будівництво вищої школи, з метою популяризації освіти. На початковому етапі планувалося навчати класичній китайській грамоті, але згодом перелік доповнився такими дисциплінами як, правознавство, суспільні та міжнародні відносини, географія та іноземні мови [240]. У ті часи, ще не доводилося вести мову про класичні університети західного типу, але все ж зрушення у цьому напрямі велись.

У період пізнього (Чосону) правлячою верхівкою була побудована сучасна на той час система освіти у західному стилі. Завдяки проведенню всеохоплюючої (економічної, політичної, освітньої, культурної) реформи Габо (갑오개혁) у 1894 р., яка розширила освітні можливості та високоякісно підготувала викладачів, країна змогла сформувати нову прозахідну систему освіти, яка включала в себе шкільну та університетську освіту [344]. Разом з цим, відбувався процес побудови і розширення освітньої мережі у провінціях. На початку 1900-х рр., поряд із приватними школами, заснованими християнськими місіонерами, існувало понад тисячі шкіл, заснованих та добровільній ініціативі простих корейців [269].

Перші школи, створені католицькими і протестантськими організаціями, мали на меті подолати рівень неграмотності у жінок та простого населення. Не можливо не згадати про М.-Ф. Скрантон (M.-F. Scranton), першу жінку-місіонерку, яку у 1885 р. Місіонерське товариство жінок відправило в Корею для розбудови жіночої освіти. У 1886 р. вона відкрила першу жіночу школу, що стало початком розвитку жіночої освіти в країні. Згодом на базі цієї школи буде заснований жіночий університет Іхва йоча техаккьо (이화여자대학교), який успішно функціонує і в наші дні [207].

Ще одним важливим освітнім об'єктом став створений у 1905 р. коледж Посон (배성). Він розпочав свою діяльність як перший заклад вищої освіти широкого профілю. Хоча і заснований корейцем Лі Йон Іком (이용익), університет мав західну організаційну модель та досить прогресивні погляди на розвиток науки. Заклад мав багато кафедр, на яких працювали найкращі викладачі країни. Цей факт

не є дивним, тому що саме він в подальшому став осередком націоналістичних рухів в країні [207].

У 1910 р. японська окупація зупинила стрімкий розвиток Кореї та знищила усі попередні досягнення з розбудови власної, унікальної системи освіти. Освітній процес став аналогом японського через авторитарне насадження японської мови і культури в цілому [87].

Виходячи з вищезазначеного, можемо констатувати, що освіта даного періоду була елітарною та представлена лише низкою вищих шкіл при дворі короля, у яких навчали дітей знаті, які після навчання отримували посади державних службовців. Дана ситуація змінилася лише в епоху Чосон, коли на територію Корейського півострова почали прибувати перші місіонери з Америки та інших країн. Саме вони сформували основу сучасної національної системи освіти та відкрили велику кількість різних закладів середньої та вищої освіти, які працюють і в наш час.

Період Японської агресії на території Корейського півострова (1910 – 1945)

Етап колоніальної епохи (до 1945). На початку ХХ ст. в Японії у результаті прийняття комплексу військово-політичних та економічно-соціальних реформ, одержанні перемоги у російсько-японській і японсько-китайських війнах, японська правляча верхівка все більше почала популяризувати думку про анексію Корейського півострова. 22 серпня 1910 р. під утиском японської сторони, корейські міністри мусили підписати Договір про приєднання Кореї до Японії, що фактично дало можливість проводити першими політику завойовників [165].

Для того, щоб посили свій вплив на суспільство та виховати нове прояпонське покоління, японська сторона прийняла низку законів, що обмежувала діяльність закладів освіти. Лише після оприлюднення 4 лютого 1922 року нового розпорядження, в якому всі заклади вищої освіти, створені місіонерами, мали перейти у розряд коледжів, які не мали можливості по закінченню навчання видати диплом з присвоєнням відповідного ступеня [240]. Отримати вищу освіту можна було лише у Імператорському університеті Кейджо (서울대학교) (нині Сеульський

національний університет), хоча навчатися у ньому могли переважно японці, діти, батьки яких мали японське коріння або були представниками заможних корейських сімей. Університетська система і наповнення освітніх програм мало відрізнялась від японських, однак факультетів було мало і навчання зволилося лише до літератури, права і медицини. Треба зазначити, що японські чиновники майже не давали шансів корейським абітурієнтам вступати на сучасні на той час інженерні факультети [240, с. 52]. Згодом корейцям було дозволено отримати вищу педагогічну освіту в коледжах.

Натомість японський уряд розпочав реформи, спрямовані на модернізацію системи освіти і збільшення кількості загальноосвітніх шкіл. Хоча всі вони на перший погляд нічим не відрізнялись від японських, але середній термін навчання в них був меншим. У результаті цієї реформи кількість освітніх закладів почала рости. Після 1930 р. загальна кількість закладів освіти, у тому числі вищих, налічувала близько п'яти тисяч по всій країні [269].

Південнокорейські дослідники С.-Дж. Ох (S.-Ch. Oh) та Кі-Сеок Кім (Ki-Seok Kim) зазначають, що японському режиму не вдалося побудувати нову, модернізовану систему освіти в Кореї. Тому що до початку інтервенції в країні функціонувала велика кількість закладів різного рівня та профілю, які були створені у період місіонерської діяльності кінця XIX ст., а створення японської системи відбувалося якраз на надбаннях попереднього періоду. Інше питання, яке цікавить дослідників – реальна кількість залучених корейців до системи загально середньої і вищої освіти. Науковці у своїй роботі «Зростання освітніх можливостей в Кореї під час японської окупації» наводять статистичні данні, які свідчать про те, що у 1942 р. на десять тисяч населення всього 34 корейських учнів могли відвідувати середню школу, у той час як кількість японців становила майже 520 учнів [269].

Разом з навчальною складовою, виховання мало патріотичні нахили, корейцям насаджали принципи японського імперіалізму, вчили любити Японію, її культуру, мову і мистецтво. У ці часи корейці зазнали чималих утисків, як духовно-моральних, так фізичних знущань. З метою недопущення зникнення корейської

мови і культури, корейське суспільство на базі клубу вивчення корейської мови у Сеулі, з 1927 р. розпочало видавати журнал «Корейська мова», у текстах якого намагалися популяризувати рідну мову, розкривали важливість її використання для об'єднання сил проти ворога. Через невдоволення режиму, клубу нічого не залишалося як змінити свою назву на «Наукова спільнота вивчення корейської мови», що дало змогу на недовгий час продовжити свою діяльність.

Оскільки японська ідеологія будувалася на принципах буддизму і даосизму, що суперечило конфуціанській традиції, яку сповідувало більшість корейців, на цьому тлі у корейському суспільстві посилювався дух неприйняття і непримирення.

Від початку Другої світової війни японський окупаційний режим посилював тиск на корейське суспільство, проголосивши три основні освітні принципи: «Все корейське населення, яке здобуватиме освіту, має розуміти важливість японської національної місії на території Кореї, має сприяти об'єднанню обох культур, здебільшого прийняття японської, а також отримувати освіту з метою віддано працювати для реалізації цілей японського режиму». У роки війни діяльність японського режиму досягла свого апогею, змушуючи корейських учнів, студентів, викладачів, та й просто звичайне населення прийняти синтоїстську традицію і поклонятися святиням, використовувати лише японську мову у процесі навчання та змінити свої власні прізвища на японські [240].

Після завершення Другої світової війни становище, в якому перебувала Корея, не змінилося на краще. У 1945 р. Корея була поділена на дві зони впливу по 38-паралелі. Північна частина знаходилася під впливом Радянського Союзу, а південну частину взяла під свій контроль американська сторона. Тож з цього моменту можемо розглядати освіту тільки у контексті поділеної територіально країни – Республіка Корея .

Етап розвитку освіти під впливом військового Уряду США (1945 – 1953).
Американські сили, прибувши на територію південної частини півострова, намагалися встановити контроль за всіма ланками життя корейців, тож освітня галузь неминуче зазнала змін. Військовий уряд Сполучених Штатів Америки 21 жовтня 1945 року прийняв Постанову про те, що всі заклади освіти, які раніше

були закриті, мають відновити свою роботу. У листопаді того ж року для ефективного контролю над освітою був створений «Національний комітет планування освіти», який складався з вісімдесяти корейських викладачів та тогочасних суспільних лідерів, а також з десяти військових офіцерів від американської сторони. Головна мета створення Комітету – остаточне знищення агресивної колоніальної політики Японії у галузі освіти [240]. Рольовою моделлю у розробленні системи освіти виступала американська.

Всі подальші дії спрямовувалися на зміцнення південнокорейського суспільства, розроблення нової філософії національної, патріотично налаштованої освіти. Одним з перших кроків у процесі демократизації та гуманізації суспільства стало повернення корейської мови в усі заклади освіти та поширення її у суспільстві [87, с. 23].

У Конституцію Республіки Корея, яка була прийнята 17 липня 1948 року, були включені положення, які надають право кожному громадянину вільно володіти рідною мовою, отримувати базову освіту та мати рівні можливості для отримання подальшої освіти у вишах або коледжах. Положення про обов'язкову безкоштовну освіту стало наріжним комнем в усвідомленні корейцями цінності рівних прав та можливостей. Змога отримати якісну освіту та ґрунтовні знання мотивувала людей до вибору відповідних закладів освіти та підвищення їх професійного рівня.

Визначним моментом для освітньої сфери стало прийняття першого рамкового Закону «Про освіту» 31 грудня 1949 року, який визначив цілі освіти, принципи, критерії та показники оцінювання результативності освітньої системи. Серед положень нового закону були і такі, що стосувалися освітньої автономії – ключового фактору реалізації демократичних засад в освіті. Освітня автономія спрямовувалася на відокремлення адміністрації закладів освіти усіх рівнів від генеральної адміністрації, тим самим забезпечуючи її відсторонення від політичного впливу. Однак, втілити прийняті положення вдалось не одразу. Лише після тривалої багато річної роботи й величезних зусиль, яких доклали очільники країни, корейські освітні заклади, врешті, здобули реальну автономію.

Поява закону «Про освіту» не могла не вплинути на університетську освіту. Після його прийняття кількість закладів вищої освіти почала стрімко збільшуватися. Загалом політика тих років у сфері вищої освіти була пов'язана з розширенням мережі закладів, які будуть якісно готувати фахівців різного профілю [244]. Один за одним почали відкриватися університети нової формації, які мали на меті якісно готувати фахівців різного профілю. Серед таких був і Сеульський національний університет (서울대학교), в минулому Імператорський університет Кьонсон чегук техакьо (경성제국대학). Ця подія стала знаковою для усього корейського суспільства, так як надавала можливість будь-якій талановитій людині вступити і навчатися у цьому закладі.

Загалом даний період в історії Південнокорейської державності можна охарактеризувати значним поступом у розвитку національної вищої освіти. Військовий Уряд США всіляко підтримував та спонукав до відкриття різних закладів освіти, які будуть спиратися на засади демократизації суспільства. Але все одно чи не єдиною моделлю у цьому процесі виступала американська модель функціонування вищої освіти. Американська сторона намагалася посилити свій вплив, впроваджуючи свою освітню думку, організаційно-адміністративні принципи, а також розробляла зміст навчальних програм відповідно до своїх інтересів.

У цілому, до початку війни між Північчю та Півднем відкрилося близько тридцяти таких закладів по всій країні. Серед яких Пусанський національний університет (부산대학교). Заснований у травні 1946 р. на засадах свободи, відданості, сповідуючи істину як найважливішу цінність у формуванні нової свідомої нації. На момент відкриття в університеті функціонувало лише два факультети – Гуманітарний та Рибогосподарський [272]. Це не дивно, тому що перший мав поширювати на території країни демократичні свободи західного світу, будувати на них власну національну мовну традицію, літературу, культуру, а другий – розвивати морський потенціал країни та стимулювати її економічний розвиток. Сьогодні це сучасний потужний освітньо-науковий заклад, у якому функціонують п'ятнадцять коледжів, науково-дослідні лабораторії, навчальні

центри. Заклад забезпечує підготовку спеціалістів повного циклу, починаючи від бакалаврів і завершуючи аспірантами, які надалі отримують наукову ступінь та будуть розвивати науку і викладати у закладах вищої освіти Республіки Корея..

Ще одним представником, який сформувався у ранні часи розбудови південнокорейської вищої освіти, став Національний університет Кьонбук (경북대학교). Його історія почалась у травні 1946 р. на базі коледжів освіти, медицини та сільського господарства. Згодом у жовтні 1951 р., указом Президента він отримав статус національного. Після чого в університеті було відкрито ще два коледжі – вільних мистецтв та права. А у 1953 р. наказом першого президента університету доктора Ко-Б. Кан (고병간) відкрито відділ аспірантури. На сьогодні Національний університет Кьонбук (경북대학교) – це провідний освітній і науково-дослідний заклад вищої освіти Республіки Корея. Він входить у топ-10 найкращих південнокорейських університетів, а також посідає 117 місце у світі з хімічної інженерії [227].

Характеризуючи цей період, зазначимо, що цей період в історії Кореї є чи не найболючішим. Йдеться спочатку про японську окупацію, а потім розподіл півострова на Північ і Південь. Очевидно, що освіта не могла не реагувати на такі події. Японська влада воліла не тільки вкоренити власну систему освіти, а й повністю перейти з корейської на японську мову викладання. Хоча в цілому тоталітарний режим і намагався розширювати освітню мережу, однак навчання у закладах вищої освіти могли дозволити собі лише японці та діти дуже заможних корейців.

Період післявоєнного розвитку (1953 – 1990)

Наступним періодом в історії корейського суспільства стала війна 1950-1953 рр. У результаті так званої холодної війни між Радянським Союзом та США, бажанням цих країн мати якомога більше впливу виник Корейський військовий конфлікт між Північчю та Півднем. Більшість родин були розділені, позбавлені всілякої можливості спілкуватися і підтримувати стосунки, а південна сторона втратила змогу вільно переміщатися з півострова на материк. Ці фактори дуже вплинули не тільки на економічне життя населення, але й на його духовну сторону

і моральні цінності. Північна Корея прийняла Радянську ідеологію та почала розвиватися у дусі азійського соціалізму, а Республіка Корея орієнтувалася на західний світ, почавши будувати власну ринкову економіку та входити у глобальний простір торгівлі.

Важливим для нашого дослідження є думка Д. Адамса (D. Adams), який у своїй праці «Реформи вищої освіти в Республіці Корея» (1964) зробив висновок, що не зважаючи на війну та складну ситуацію в країні вища освіта не перестала розвиватися. Поява нових закладів вищої освіти зросла на 13%, а зарахування студентів – з 11 тис. осіб зросло до 38 тис. Причиною такого зростання він вбачає у проведенні Урядом політики звільнення від проходження служби в армії з причини навчання в університеті [187].

У той час велика кількість університетів зосереджувалося у Сеулі, але з розвитком військових дій більшість з них мали переїздити в інші міста ближче до півдня країни, щоб хоч якось здійснювати освітню діяльність. Тому у період війни майже кожне адміністративне місто (столиці провінцій) мало хоча б один національний університет. Але через те, що Уряд більшою мірою фінансово підтримував початкову освіту з метою подолання неграмотності більшості населення країни, зріс попит на отримання освіти у приватних закладах вищої освіти [223].

У результаті війни та подолання її наслідків всі зусилля зосереджувалися на оновленні системи вищої освіти, плануванню освітнього процесу, а також розробленні і забезпеченні необхідними навчальними матеріалами всі закладів вищої освіти. Важливу роль у прискоренні цього процесу відіграла допомога американської освітньої спільноти, яка надала фінансові ресурси, велику кількість технічних засобів для будівництва і облаштування закладів, сприяла міжнародному обміну викладачів і адміністративного персоналу для ефективного здійснення і управління навчальним процесом в університетах Республіки Корея, а також розробила стипендіальні програми для студентів [187, с. 12].

Особливу роль в історії сучасного розвитку країни займає президент Третьої і Четвертої республіки Пак Чонхі (박정희), який прийшов до влади в результаті

військового перевороту та очолював країну впродовж вісімнадцяти років (1961 – 1979) За період свого президентства йому вдалося реалізувати широкий діапазон різних форм управління, що включають Вищу раду державної реконструкції, систему політичних партій, і навіть програму, яку часто називають «кореїзованою демократією».

Президент Пак (박) систематично зміцнював корейську систему освіти, основною ціллю якої було проголошено сприяння зростанню національної економіки [290]. За роки свого перебування на посаді президента Пак Чонхі (박정희) провів ряд успішних перетворень, спрямованих на модернізацію країни, що дозволило досягти відносної стабільності як в політичній, так і в економічній сферах. Багато в чому такі результати були досягнуті за рахунок жорсткої системи державного керівництва й контролю над політичними і економічними процесами.

Разом з бурхливим економічним зростанням відбулися зміни практично в усіх сферах життя суспільства. Велику роль відводили й освіті, найбільш характерною особливістю освітнього розвитку в Кореї була його кількісна експансія в 1960-х рр. Згідно статистики Міністерства освіти шестирічний обов'язковий план освіти дозволив усім дітям відповідно до своєї вікової групи вступити до школи, а число учнів загальноосвітніх навчальних закладів порівняно з попереднім десятиліття зросло утричі [197]. Таке швидке зростання шкільного населення неминуче призвело до переповнення шкіл та дефіциту кваліфікованих вчителів. Тому найважливішим завданням закладів вищої освіти того часу було підготувати якомога більше професіоналів, які навчатимуть дітей. У 1962 р. педагогічні школи були реформовані у дворічні коледжі, де навчались майбутні вчителі початкових класів. У тому ж році навчальні заклади, які готували спеціалістів для середньої школи, були трансформовані у вищі учительські коледжі, навчання в яких тривало 4 роки.

Інститут вивчення навчального управління при Сеульському національному університеті (서울대학교), з метою підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів освіти усіх рівнів, починаючи з молодшої школи і закінчуючи закладами вищої освіти створив Коледж освіти. Згодом у стінах цього коледжу проходили

курси підвищення кваліфікації, і звичайні вчителі. Створення такого закладу ознаменувало новий етап у становленні вищої педагогічної освіти, що дало змогу вивести освіту і науку Республіки Корея на новий якісний рівень [206].

Відображенням уваги президента до проблем розвитку освіти, розуміння її значущості для економічного зростання країни стала Національна хартія освіти (국민교육헌장), яка була ухвалена 1968 р. [331]. (Текст хартії зазначений у додатку). Обсяг тексту Хартії менше сторінки, і кожна дитина шкільного віку, підліток і дорослий могли відтворити його напам'ять. Так майже чверті століття правління Пак Чонхі (박정희) діти та студенти розповідали Хартію кожен день перед початком занять, стоячи біля національного прапора. Текст хартії друкувався на обкладинках шкільних зошитів і підручників, висів у кожному класі та університетських аудиторіях [290].

Під впливом диктаторського режиму Пак Чонхі (박정희) Республіка Корея була націлена на створення експортоорієнтованої економіки. Провідними її галузями були спершу легка, а згодом і важка промисловість. Модернізація йшла за рахунок організації технологічно розвинених виробництв і використання імпортованих технологій, тому важливим завданням для держави було формування стандартизованої системи освіти, яка б готувала технічно грамотну кваліфіковану робочу силу.

Зміни, які відбулися у вищій освіті 1970-ті р. характеризуються як «десятиріччя фундаментальної реформи». Освітній сектор був спрямований на забезпечення процвітання всієї нації. Саме тому вища освіта перебувала під контролем уряду, та все ж, почали з'являтися певні послаблення спрямовані на її емансипацію від державного контролю.

Першим, хто відчув на собі позитивні зрушення був Сеульський національний університет (서울대학교), який розпочав втілення плану розвитку університетської освіти. Передбачалося, що університет мав на меті об'єднати велику кількість окремих коледжів в один кампус і створити оновлену, інноваційну, а головне потужну систему підготовки майбутніх фахівців у різних сферах. Пілотні

програми були розроблені у консорціумі університетів, з конкретним посиланням на нові потреби Республіки Корея та сучасного індустріального суспільства загалом.

Виходячи з вищевикладеного, констатуємо, що після Другої світової війни та розпаду країни, всі дії очільників країни та Уряду були спрямовані на поліпшення економічного стану країни. Країна перебувала у скрутному становищі, без ресурсів та прямого виходу на континент. Ставку було зроблено на інтелектуальний потенціал та освіту. Тогочасні заклади вищої освіти мали готувати спеціалістів лише найзатребуваніших професій з метою швидкої розбудови промисловості. Саме у цей період відкриваються технічні заклади освіти, а провідними науковими центром стає столиця країни – Сеул. З огляду на велику кількість неосвіченого населення, Уряд ініціював розширення мережі педагогічних закладів для подолання неграмотності серед населення.

Сучасний період (починаючи з 1990)

90-ті рр. минулого століття характеризуються новими викликами для корейського суспільства, що у свою чергу сформувало напрям розвитку вищої освіти в країні. Хоча відбулося значне розширення сектору вищої освіти за останні роки, однак це вплинуло на якість освітніх послуг. Здійснення Урядом політики соціально-економічного зростання та пришвидшення інформаційно-технічного прогресу не могло дозволити не врахувати даний факт, що міг значно вплинути на конкурентоспроможність країни в цілому. Тому Уряд ініціював проведення нової освітньої реформи з метою створення «Нової Кореї» [244]. Сучасна мережа закладів вищої освіти в Республіці Корея налічує близько 430, які можна умовно поділити за типами та напрямками підготовки майбутніх фахівців.

На сучасному етапі розвиток південнокорейської вищої освіти відбувається у контексті соціально-економічних змін в середині країни, а також змін глобального масштабу, які безпосередньо впливають на національну освіту і синхронізуються з нормативно-правовими механізмами Республіки Корея.

Реформування освітнього сектору на нормативно-правовому рівні

Починаючи з 1994 р. під час правління Кім Йонсам (김영삼) почали проводитись масштабні реформи, які включали різні питання, серед яких – зміна системи вступу до закладів вищої освіти, відтоді зарахування велося за результатами випускних іспитів з урахуванням оцінок атестату. У лютому цього ж року наказом президента була створена Комісія з проведення реформи у вищій освіті. До її складу входили представники різних категорій: урядовці та представники Міністерства освіти, професори університетів, журналісти та громадські діячі. Першочерговим завданням, яке стояло перед комісією було створення «відкритої, безперервної системи освіти, яка надаватиме рівний доступ до освіти у будь-який час і в будь-якому місці» [274].

Свою роботу Комісія будувала, виходячи з вимог до інформаційного і науково-технічного забезпечення процесу економічної трансформації: підвищення професійних навичок і кваліфікації фахівців, створення науково-технічної інфраструктури та навчання спеціалістів, які могли б створювати власні технології, а не копіювати досягнення розвинених країн. Це потребувало великих інвестицій в розвиток людських ресурсів та інноваційних змін в системі освіти [179; 347].

У травні 1995 р., закінчивши роботу над створенням нової концепції вищої освіти Республіки Корея, Комісія представила новий пакет реформ вищої освіти, який отримав назву «План освітніх реформ 31 травня» (5.31 교육개혁안). Цей план передбачав такі позиції:

- диверсифікацію, спеціалізацію та інтернаціоналізацію університетів;
- створення автономних шкільних рад для початкових і середніх шкіл, до яких мають входити вчителі, батьки, громадські лідери та випускники;
- реформування шкільної освітньої програми і системи навчання та підготовки вчителів, яка має бути націленою на виховання творчо розвинутої особистості;
- поліпшення освітніх умов за допомогою інформатизації освіти;
- зміна системи вступних іспитів до закладів вищої освіти;
- збільшення витрат на освіту до 5% ВВП [274].

Незважаючи на кризу 1997 р. на черговому скликанні було представлено «П'ятирічний план розвитку освіти», а також розроблено 120 нових положень, 80 з яких вже були втілені, а 14 знаходилися у стадії законопроектів. Загалом всі дії зосереджувалися на побудову відкритої освітньої системи, орієнтованої на майбутнє покоління, забезпеченні рівного доступу до освіти, покращенню якості освіти, прискоренню технологізації та інформатизації. Слід зазначити, що саме ці положення нової освітньої реформи були закладені у нових законах «Про базову освіту» та «Про вищу освіту», прийнятих у березні 1998 р. [244].

Зазначимо, що реформотворчий процес відбувається постійно в системі освіти, зокрема вищої. Розробляються все нові положення, виходять накази Уряду, окремі доручення Президента країни, до Законів вносяться правки, які відповідають найсучаснішим запитам громадян Республіки Корея.

Вища освіта у контексті глобалізації

Сучасна освіта Республіки Корея продовжує розвиватися у дусі попередньо прийнятих законів та програм, які й визначили її подальший розвиток освіти, зокрема і вищої на території Республіки Корея. Сьогодні зусилля Уряду спрямовані на культивування індивідуальності та оригінальності в освіті. Поширення процесів інтернаціоналізації, глобалізації, розширення співпраці між країнами-сусідами у сфері вищої освіти.

Важливим напрямом є розширення внутрішньої та зовнішньої системи забезпечення якості вищої освіти. Досягнення оптимального балансу в здійсненні керування закладами вищої освіти, посилення автономії університетів. У результаті проведення даної політики були прийняті не менш значущі нормативно-правові акти серед яких оновлені статті Закону «Про вищу освіту», розроблений Закон «Про безперервну освіту» (2008) [360] та Закон «Про рамку кваліфікацій» (2021) [345].

Більшість корейських сімей довгий час не могли дозволити собі навчати своїх дітей у закладах вищої освіти, тим самим, унеможлилювали отримання високої посади та зайняття відповідного статусу у суспільстві. Однак, за останні тридцять років країна зробила багато кроків вперед, перетворилась з бідної на країну з

високими економічними показниками та соціальним рівнем. Стрімкий економічний розвиток Республіки Корея призвів до того, що вища освіта, яка завжди була елітарною перейшла у розряд масової. Сьогодні, більше ніж 90% випускників шкіл продовжують навчатися у закладах вищої освіти, з них третина має можливість навчатися закордоном, але все ж більша частина обирає національну освіту через її високий рівень якості та можливості працевлаштуватися після навчання.

Останні десять років Уряд Республіки Корея робить все можливе для того, щоб їх вища освіта була конкурентоспроможною не тільки на національному рівні, але й на світовому. Тому всіляко підтримує процеси інтернаціоналізації освіти і науки. Наукові установи, заклади вищої освіти та окремі дослідні центри стали осередком для поширення процесів академічної мобільності з метою обміну досвідом між провідними науковцями світу та вирішенню глобальних проблем, які постають перед сучасним суспільством [189]. Більш того, майже всі заклади вищої освіти Республіки Корея, а їх на сьогодні близько 430 мають свою власну стратегію інтернаціоналізації. У зв'язку з тим, що виші мають досить високий рівень автономії та більшість є приватними, адміністрація має можливість запрошувати будь-яких передових у своїй галузі науковців, тим самим примножуючи нові наукові знання та поширюючи їх серед колег та студентів.

Необхідно зазначити, що процес південнокорейської інтернаціоналізації у сфері вищої освіти не є одностороннім. Країна, починаючи з кінця ХХ – початку ХХІ ст., дає можливість іноземним студентам бути зарахованими на навчання у свої виші. Так, у 2008 р. у рамках проекту «Вивчи Корею» було зараховано близько 50 тис. іноземних студентів з усього світу, а у 2012 р. цей показник виріс на половину. Успішний досвід допоміг Уряду країни продовжити даний проєкт до 2020 р. [204].

Важливим поступом для якісно нового розвитку вищої освіти була участь країни в 2015 р. у Всесвітньому освітньому форумі під егідою UNESCO. Під час засідань було проговорено програму розвитку освіти «Освіта-2030», яка містила ключові положення удосконалення освіти рідного рівня. За результатами форуму

Уряд Республіки Корея ініціював створення Комісії, яка буде виконувати функцію контролюючого органу. Основні стратегічні питання включають: фінансову підтримку вищої освіти з боку держави; розширення функції та автономії закладів вищої освіти; сприяти конкурентоспроможності кадрів на світовому ринку праці, а також продовжувати процес інтернаціоналізації вищої освіти [91].

Узагальнюючи вищезазначене, можемо констатувати, що сучасна вища освіта Республіки Корея розвивається в контексті загальносвітових тенденцій. Наприкінці минулого століття Уряд країни доклав чимало зусиль для створення потужної законодавчої бази, яка ефективно регулює систему освіти в країні. Законодавче підґрунтя та фінансова підтримка Уряду сьогодні дає можливість реалізовувати проекти, пов'язані з розширенням мережі закладів вищої освіти, поліпшенням якості викладання в них, а також бути конкурентоспроможними та рівноправними учасниками глобальної освітньої мережі.

Отже, вища освіта Республіки Корея має довгу історію розвитку та сформувалася під тиском зовнішніх факторів на засадах єдності з освітою інших рівнів. За результатами нашої наукової розвідки була розроблена таблиця «Становлення і розвиток мережі закладів освіти в Республіці Корея», яка відповідає представленим у тексті періодам становлення вищої освіти в країні (див. табл. 1.2.).

Таблиця 1.2.

Становлення і розвиток мережі освітніх закладів на території Корейського півострова

Період (етап)		Назва або тип закладу вищої освіти	Особливість
<i>Кочосон (고조선)</i>		Школи при дворі Вана	Неформальна освіта, регламентована збіркою правил.
<i>Трьох королівств</i>	Когурьо (고구려)	대학 (Техак)	Елітарний заклад вищої освіти, мав релігійне підґрунтя, в основі якого лежало буддійське і конфуціанське вчення.
		경당 (Кьондан)	Орієнтувався на просте населення, мав на меті навчити елементарної грамотності.

<i>(삼국시대)</i>	백제 (백제)	대학 (태학)	Готував спеціалістів вищого рівня та майбутніх вчених з науковим ступенем пакса (박사).
	Шілла (신라)	Хваранг (화랑)	Навчання базувалося релігійному вченні та включало: військову, емоційно-вольову, моральну підготовку.
<i>Корьо (고려)</i>		Кукчахак (국자학), Техак (태학), Самунихак (사문학), Йольхак (율학), Сохак (서학), Санхак (산학)	Ці заклади утворювали одну національну систему освіти. Також у таких закладах разом з дітьми заможних батьків могли вчитися діти з простих сімей.
		Хьонкьо (향교) Тонсохакдан (동서학당)	Державні школи, створені у регіоні, відповідали рівню сучасного закладу середньої освіти.
		Содан (서당)	Школи для простолюду, відповідали рівню сучасної початкової школи.
<i>Велика держава Чосон (조선) (1392);</i>			
<i>Ранній період</i>		Сьонгунгван техаккьо (성균관대학교) (1398)	Класичний університет, який став осередком конфуціанської культури. У даному закладі можна було підготуватися до державного іспиту Гваго (과고) для зайняття посади чиновника.
<i>Пізній період</i>		Іхва йоча техаккьо (이화여자대학교) (1885) Посон (버성) (1905) та інші	
<i>Освіта XX – XXI ст.</i>			
<i>Період Японської агресії на території Корейського півострова</i>	освіта під впливом японської влади	Кьонсон чекук техак (경성제국대학) (1910)	Отримати вищу освіту можна було лише у Імператорському університеті, однак японці або привілейоване заможне населення. Програми не відрізнялися від тогочасних японських вишів.
	освіта під впливом Військового Уряду США	Соуль техаккьо (서울대학교) (1946) Пусан техаккьо	Прототип сучасних класичних університетів з повним циклом навчання, наявність різних факультетів.

		(부산대학교) (1946) Кьонбук техаккьо (경북대학교) (1946)	
<i>Післявоєнний період</i>	освіта новоствореної країни	Відкриття великої кількості університетів різного профілю навчання.	Сектор вищої освіти був спрямований на забезпечення процвітання всієї нації. Тому навчання у закладах вищої освіти у першу чергу покривали потребу в кваліфікованих кадрах технічного спрямування.
<i>Сучасний період</i>		430 закладів вищої освіти різного спрямування	Розвиток вищої освіти для забезпечення сталого розвитку, освіта впродовж життя.

Нижче, структуруємо ключові процеси, що мали місце в процесі становлення освіти на території Корейського півострова, які класифікуємо як історичні витoki розвитку корейської вищої освіти.

До кінця XIX ст. становлення освіти пройшло такі етапи: *етап епохи Кочосон (приблизно до 108 до н. е.); етап епохи Трьох Королівств (приблизно I ст. до н. е. – VIII ст.); етап епохи правління династії Корьо (IX ст.); етап епохи Чосон (1392)*. Саме в цей час почали створюватися заклади освіти, що за своїми функціями мали певну подібність до сучасних закладів вищої освіти, але навчатися здебільшого в них мали право лише заможні верстви населення та діти чиновників.

Перші заклади освіти були засновані на традиційних принципах конфуціанського суспільства – доброчесності, ввічливості та досконалості. Освіта зосереджувалась на вивченні природи і світу, принципах управління країною та фізичного розвитку і духовних складових, як щирість, мораль і гармонія.

Також у досучасній Кореї найвищу посаду, яку можна було очолити була посада чиновника державної служби, а це можна було зробити лише склавши державні іспити. Тому навчання у закладах вищої освіти того часу було показником не тільки розуму, а й можливості входити до вищих кіл.

Етап місіонерської освіти, характерною ознакою якого є поява західних місіонерів, які привнесли не лише свою культуру, але й поклали початок створенню

національної системи освіти, у якій функціонували унікальні та різнопрофільні заклади освіти.

Етап колоніальної епохи (до 1945): японська окупація привнесла багато негативних речей, заборон та утисків для корейського суспільства, долавши труднощі, пов'язані з агресією, корейська освіта стала схильною до функціональної орієнтації. Освіта підкреслила свою провідну роль у відродженні корейської державності, саме вона взяла на себе місію подолання національної кризи. Закон «Про надзвичайні ситуації у війні», оприлюднений у 1951 р., показав силу та рішучість людей, готовність не відступати, боротися з ворогом, а також продовжувати виховувати та навчати дітей навіть у плутанині війни.

Етап розвитку освіти під впливом військового Уряду США (1945 – 1953): поруч з впливом японського режиму, вплив США після Другої світової війни, включаючи велику кількість американських викладачів, додав ще один шар культурі сучасної корейської системи вищої освіти. Сьогодні можна говорити, що саме американський стиль є домінуючим, можна сказати еталонним веденні організації системи вищої освіти.

Виходячи з мети нашого дослідження, зазначених вище хронологічних меж та результатів, які отримали під час опрацювання масиву інформації, нами було виокремлено два періоди розвитку вищої освіти Республіки Корея: перший період «Вища освіта для розбудови економіки (1953 – 1990) та другий період «Вища освіта для інноваційного розвитку (починаючи з 1990). Резюме авторської періодизації викладно нижче.

Перший період «Вища освіта для розбудови економіки (1953 – 1990) характеризується перетворенням вищої освіти на інструмент досягнення стратегічних цілей країни щодо реалізації економічних реформ. З цією метою розпочалося комплексне реформування сектору під жорстким контролем Уряду для підготовки висококваліфікованих фахівців для ключових галузей промисловості. Це забезпечувалося як розбудовою мережі закладів вищої освіти різної форми власності, так і активним оновленням змістового компоненту вищої освіти з орієнтуванням на посилення зв'язку економіки й промисловості країни.

Результатом стало перетворення країни на експортоорієнтовану та виведення національної економічної спроможності на новий рівень. Вища освіта цього періоду характеризується масовизацією, стандартизацією, гармонізацією з економічним розвитком держави під жорстким контролем держави.

Другий період «Вища освіта для інноваційного розвитку» (починаючи з 1990) характеризується переорієнтацією вищої освіти на новій цілі країни, пов'язані з інтенсивним розвитком нових технологій та економіки, що базується на знаннях. Відбувається цифрова трансформація, що інтенсифікує упровадження нових методів і форм навчання. В умовах глобалізації та регіоналізації посилюється міжнародна співпраця між університетами. Отримання інноваційних дослідницьких продуктів для економіки забезпечується посиленням співпраці між університетами і науково-дослідними центрами, розбудовою дослідницьких університетів світового рівня, що покликано реалізувати ідею поєднання вищої освіти з наукою. Оновлюються та кількісно урізноманітнюються освітні програми, орієнтуючись на компетентісний підхід, практичні аспекти, відповідаючи новим запитам країни, яка посідає сьогодні тринадцяте місце серед економік світу.

Отже, освіта Республіки Корея має глибоке історичне коріння – її становлення відбувалося впродовж багатьох десятиліть під впливом політичних, економічних, суспільних, культурних та інших факторів, які визначали розвиток країни. Пройшовши великі випробування такі як: китайська експансія, японська окупація, поділ країни на південну і північні частини, військовий переворот Пак Чонхі (박정희) країна сформувала унікальну модель національної освіти, засновану на конфуціанській традиції з орієнтацією на економічне зростання та конкурентоспроможність. Розвиток корейської освіти характеризується етапністю, що зафіксовано у проаналізованих у дисертації періодизаціях дослідників (Д. Адамса, Дж. Ку Лі, Ч. Кіма, Ч. Мін Ряна та Лі Уджин, аналітиків Міністерства освіти і науки Республіки Корея). Авторська періодизація розвитку вищої освіти, що ґрунтується на напрацюваннях дослідників історії становлення корейської освіти, охоплює два періоди. Критеріями періодизації є зміни, що мали місце в

освіті Республіки Корея під впливом суспільно-політичних, економічних та культурних зрушень в країні.

Характер розвитку вищої освіти Республіки Корея в умовах глобалізації та регіоналізації викладено у параграфі 1.3.

1.3. Розвиток вищої освіти Республіки Корея в умовах глобалізації та регіоналізації

Сучасний світ диктує нові правила та ставить суспільство перед серйозними викликами. Тяжіння до зростання числа населення планети та зміни у його структурі є ключовою тенденцією у світі. Цей показник значною мірою впливає на економічні показники та суспільно-політичні настрої в середині країн. У 2017 р. Департаменту економіки та соціальних питань ООН оприлюднив звіт, у якому зазначив, що до кінця 2100 р. населення світу сягне понад 11,2 млрд. людей. Однак, не можна зазначити, що така динаміка росту населення притаманна усім регіонам світу. Так, за прогнозами Департаменту до 2027 р. Індія обійде Китайську Народну Республіку за показниками густоти населеності. Констатуємо, що така тенденція є провідною для більшості країн Далекосхідного регіону, проте відповідні показники європейських країн постійно знижується [302].

У ХХІ ст. світ перетворився на цифровий. Цифровізація передбачає динамічний розвиток Інтернету, мобільних комунікацій, онлайн сервісів, що впливає на всі сектори економіки та функціонування суспільства. Освіта також перебуває під впливом цього мега тренду.

Починаючи з кінця ХХ ст., ключовим викликом людства є глобалізація, яка сприяє всесвітній економічній, політичній, культурній та освітній уніфікації. Глобалізація формує тенденції розвитку вищої освіти світового масштабу, серед яких найбільш виразною є інтернаціоналізація. На думку шведського професора Я. Нікольсона (Ya. Nickolson), інтернаціоналізація – це процес досягнення вищою освітою рівня міжнародного, міжкультурного та глобального масштабу, головна мета якого підвищення світової якості вищої освіти [98].

Спираючись на колективну наукову працю американських дослідників з Бостонського коледжу, авторами якої є Р. Матрос Хелмс (R. Matross Helms), Л. Рамблі (L. Rumbley), Л. Брайкович (L. Brajkovic) та Г. Міхут (G. Mihut) «Інтернаціоналізація вищої освіти у світі: національні політики та програми» [212], констатуємо чотири провідні елементи, які охоплює процес інтернаціоналізації:

- політичний: підтримання демократичних прав та свобод у світовому співтоваристві;
- соціокультурний: привернення уваги широкого кола науковців до глобальних проблем людства з метою їх вирішення;
- академічний: підвищення якості вищої освіти, розробка уніфікованих стандартів, використання позитивного досвіду реформування системи вищої освіти, модернізація й підвищення конкурентоспроможності освітніх програм та наукових досліджень, а також можливість для студентів брати участь в академічній мобільності;
- економічний: забезпечення економічного розвитку, підвищення доходу від експорту освітніх послуг [212].

Отже, інтернаціоналізація вищої освіти передбачає інтеграцію освітньої, дослідницької та управлінської діяльності у напрямі інтенсифікації мобільності, започаткування спільних міжнародних освітніх і дослідницьких програм, формування міжнародних освітніх стандартів для підвищення якості, інституційне партнерство.

Процес інтернаціоналізації може здійснюватися як у рамках окремого закладу вищої освіти, так і в кооперації з іншими великими університетами, створюючи нові освітні можливості для студентської молоді. На думку Д. Худика у процесі інтернаціоналізації вищої освіти провідна роль має належати саме університету, а не державі, через його власну зацікавленість у розвитку та співпраці з іноземними колегами [208].

Інтернаціоналізацію закладу вищої освіти умовно можна розділити на два типи: зовнішню та внутрішню. Перший тип передбачає передачу нових освітніх тенденцій та послуг у закордонні заклади вищої освіти через підписання

різноманітних міжнародних угод про співпрацю. Другий тип покликаний створити власну внутрішню корпоративну культуру, яка заохочуватиме амбітну молодь до участі у різноманітних міжнародних проектах, дослідженнях та програмах [261].

За даними OECD кількість студентів, які брали участь у міжнародній мобільності, зростає на 2% впродовж 2010 – 2017 рр. [196]. Така динаміка зберігається майже у всіх країнах, зокрема в Естонії, Угорщині, Латвії, Нідерландах та Новій Зеландії. А серед країн, які найчастіше обирають іноземні студенти, це – Австралія, Канада, США та Великобританія, які у сукупному значенні приймають понад 40% усіх студентів, задіяних в академічній мобільності з країн-членів OECD та країн-партнерів. Студенти з країн Південно-Східної Азії склали найбільшу групу студентів, які навчалися на програмах вищого рівня, цей показник сягає 56%.

Не менш активно у сучасному світі відбувається процеси регіоналізації в освіті. Враховуючи низку економічних та соціальних факторів, які змінюють світ з кінця XX ст., європейська політична та наукова спільнота розпочала процес модернізації освіти у напрямі підвищення її конкурентоспроможності в європейському регіоні [261]. 25 травня 1998 року міністри провідних європейських країн провели робочу зустріч з питань майбутнього європейської освіти у Парижі, на якій було закладено фундамент для подальшого розвитку цього питання у більш широкому форматі [161]. За результатами зустрічі була підписана Сорбонська декларація, яка засвідчила готовність політиків до створення Єдиного простору вищої освіти.

З часу підписання Болонської декларації у 1999 р. освітній простір європейських країн зазнав кардинальних змін. Об'єднавчі процеси в Європі стали поштовхом до формування спільного освітньо-наукового простору шляхом розробки і впровадження єдиних критеріїв та стандартів у сфері вищої освіти з метою її уніфікації [10].

До здобутків Болонського процесу віднесено запровадження навчання, яке складається з двох циклів, відповідно до бакалаврського та магістерського; введення кредитно-модульної системи оцінювання студентів; створення єдиної рамки кваліфікацій, яка є спільною для всього європейського освітнього простору,

а також посилення співпраці між університетами та науковими установами, що знайшло відображення у академічній мобільності науково-викладацького складу та значної частини студентської молоді.

Доказом успішного функціонування європейського освітнього простору є статистичні дані фінансування галузі всіх її рівнів за 2020 р., починаючи дошкільною і завершуючи вищою, а також допоміжних сервісів, які забезпечують безперебійну роботу освітнього сектору. За даними EUROSTAT у 2021 р. загальні видатки на освіту країн ЄС склали € 701 млрд. або 4,8% ВВП, що у грошовому еквіваленті на € 30 млрд. більше ніж у попередні роки. Зокрема на дошкільну та початкову освіту припадало 1,7% ВВП, на середню освіту – 1,9% ВВП, на вищу освіту – 1% ВВП [203].

Об'єднавчі процеси в Європі як відповідь на виклики глобалізації, активно осмислюються країнами світу. За прикладом Європи, країни Південно-Східної Азії почали створювати власні об'єднавчі союзи міжнародного масштабу, з метою не лише поліпшення економічно-соціального рівня регіону, а й розвитку освіти. Однією з таких організацій у Далекосхідному регіоні є Асоціація держав Південно-Східної Азії (ASEAN), створена у серпні 1967 р. з штаб-квартирою у Джакарті (Індонезія). Членами ASEAN є 10 країн-членів, серед яких Філіппіни, Сінгапур, Індонезія, Малайзія, Таїланд, Бруней-Даруссалам, В'єтнам, Лаос, М'янма, Камбоджа та Папуа Нова Гвінея (остання зі статусом країни-спостерігача). ASEAN опікується питаннями економічного розвитку добробуту країн-учасниць, сприяє прискоренню темпів розвитку соціальної сфери, а також слідкує за дотриманням стабільності та миру в регіоні. Невід'ємним залишається питання соціально-культурної інтеграції, в рамках якої розвиток спільного освітнього середовища виходить на перший план [185; 215].

Ключовим завданням Асоціації було проголошено створення Зони вільної торгівлі (ЗВТ) з країнами-членами, а також їх партнерами. Зважаючи на те, що у регіоні є країни з різним рівнем економічного розвитку, то у рамках ЗВТ у країн з більш розвинутим економічним потенціалом є можливість допомогти та налагодити співпрацю на умовах, які будуть вигідними для усіх учасників. Таким

чином ASEAN заключив договір з Китаєм, Японією, Індією та Республікою Корея, які не входили до Асоціації [261], що сприяло позитивним зрушенням не тільки в економічному житті, а й пришвидшило інтеграцію у сфері культури, освіти і науки та принесло вигоду усім країнам-членам.

З 1994 р. ASEAN проводить Регіональний форум, який у сучасних реаліях є джерелом багатостороннього регіонального політичного діалогу в рамках Асоціації. Окрім 10 країн-учасниць ASEAN, у форумі беруть участь ще 16 країн, включаючи не лише представників Далекосхідного регіону, таких як: Індія, Китай, Японія і Республіка Корея, а й США та країни ЄС.

Не можливо не згадати про роль Республіки Корея, як стратегічного партнера країн ASEAN, яка окрім значного впливу на економічну ситуацію, також має вагомий вплив щодо підтримання безпеки у регіоні. Перший Договір про співпрацю з Асоціацією був підписаний у листопаді 1989 р., а у липні 1991 р. в Республіці Корея був наданий статус партнера [185].

Зазначимо, що серед усіх країн Асоціація найбільше співпрацює з Республікою Кореєю, Китаєм та Японією, що пояснюється найвищими соціально-економічними показниками, відносять їх до флагманів у галузі економіки, освіти, медицини, політики і безпеки. У 2004 р. саме ця трійка лідерів та країни-члени розпочали діалог, який згодом переріс у союз «ASEAN +3» з метою промоції інтересів країн Асоціації. Можемо констатувати, що сучасна транскордонна освітня політика у Південно-Східному регіоні з вагомою допомогою таких країн як Китай, Республіка Корея та Японія покликана не лише пришвидшити темпи зростання економіки, а й стати ключем до вирішення багатьох політичних і соціальних питань держав-учасниць ASEAN.

Необхідно зазначити, що майже з початку виникнення Асоціації, провідні країни не раз порушували питання щодо підвищення якості освіти у Південно-Східному регіоні, орієнтуючись на загальноприйняті світові практики. У той час було лише розуміння, в якому напрямку буде рухатися Асоціація, тому ключовим у сфері освіти і науки затвердила такі положення:

– сприяти активному співробітництву та взаємодопомозі в питань, що становлять спільний інтерес в економічній, соціальній, культурній, технічній, науковій та адміністративній сферах;

– надавати взаємодопомогу у формі навчальних та дослідницьких засобів у навчальній, професійній, технічній та адміністративній сферах [185].

Водночас, починаючи з 90-х рр. XX ст., країнами-учасницями ASEAN були отримані ґрунтовні здобутки у вищій освіті регіону, серед яких потрібно виділити наступні:

– 1995 р.: створено мережу університетів ASEAN (ASEAN University Network (AUN)) за результатами зустрічі профільних міністрів після підписання низки угод президентами і ректорами університетів країн-учасниць.

– 2005 р.: ухвалено та підписано рішення про скликання зборів міністрів освіти країн-учасниць ASEAN на регулярній основі, а також затверджено директиви регіональної співпраці в освітній галузі [282].

Сьогодні мережа відіграє важливу роль у розвитку вищої освіти і науки. На міжуніверситетському рівні створені інституції (департаменти) планують та здійснюють роботу, пов'язану з академічним обміном професорсько-викладацького складу і студентської молоді закладів вищої освіти; слідкують за рівнем якості вищої освіти; сприяють ефективній співпраці та поширенню інформації серед університетів мережі, а також проведенню конференцій, тренінгів і семінарів в межах спільних наукових досліджень [238].

Важливими пунктами, за якими можна простежити спільність у діях усіх учасників ASEAN, стало те, що лідери Асоціації підкреслили важливість зміцнення ідентичності, а також примноження людського капіталу в освітній сфері, яке призведе до зміцнення університетської мережі.

Наступним етапом співпраці стала гармонізація систем вищої освіти. Орієнтиром є європейська практика розбудови спільного освітнього простору з метою досягнення цілей інтенсивного розвитку економіки та забезпечення конкурентоспроможності. Створення власної концепції та моделі розвитку вищої освіти, яка покликана готувати висококваліфікованих фахівців, орієнтуючись на

регіональний ринок праці, стало пріоритетним завданням держав Асоціації та їх стратегічних партнерів [261].

Дослідники М.-Х. Чоу (М.-Н. Chou) та П. Равінет (P. Ravinet) акцентують увагу на спільності інтересів країн-учасниці у секторі освіти, незважаючи на їх регіональні відмінності та розмаїття. Йдеться про визнання ступенів вищої освіти і посилення регіональної мобільності між студентами та науково-педагогічним складом, дозволить покращити вищу освіту та сприятиме підвищенню її конкурентоспроможності на світовому ринку праці [194]. Тому можемо стверджувати, що обрана країнами-учасницями Асоціації траєкторія розвитку освіти повною мірою формує загальну тенденцію регіоналізації передусім вищої освіти у регіоні Південно-Східної Азії.

Проведений аналіз засвідчив, що сучасна система регіонального співробітництва є досить функціональною. Вона характеризується створенням незалежних наднаціональних інститутів, які діють в межах прийнятих правил та спонукають до конструктивного обміну думками серед країн ASEAN, що у свою чергу допомагає дійти спільних рішень у складних питаннях. Цей стиль співробітництва, відомий як «Шлях ASEAN», вирізняється неформальністю, невтручанням у національні справи, неконфліктними консультаціями та побудовою консенсусу як основного способу прийняття рішень [229].

Представники західних науково-дослідних шкіл вважають, що обрана ASEAN траєкторія руху є унікальною та безпрецедентною для регіону, враховуючи той факт, що більшість країн-учасниць мали колоніальне минуле. Тому їх прагнення у створенні власної освітньо-наукової парадигми базується на отриманні суверенітету і незалежності по відношенню до решти світу та всередині організації [251].

Австралійська дослідниця С. Сунгсаванг (S. Soongsawang) з Мельбурнського університету розглядає регіоналізацію освітнього простору вищої освіти у Південно-Східній Азії як загальну тенденцію майже для усіх країн даного регіону, а рушійним механізмом у цьому процесі вбачає саме гармонізацію. Під гармонізацією вона розуміє процес звуження дисперсії у ключових показниках у

системах вищої освіти для забезпечення їх порівнянності при розгляді локальних факторів. Звісно механізми гармонізації можуть зближувати внутрішні системи ЗВО у державах-членах, але, як зазначає дослідниця, процес не призводить до однаковості та пов'язаних з цим понять, таких як стандартизація, відповідність та гомогенізація [238].

Держави-члени ASEAN активно працюють над регіоналізацією та гармонізацією простору вищої освіти, важливу роль у цьому процесі відіграють їх економічно успішніші партнери. Республіка Корея як лідер регіону докладает зусилля для забезпечення відповідності національної вищої освіти стандартам простору вищої освіти в регіоні та світовим рейтингам [261]. Йдеться, передусім, про поліпшення якості освіти, орієнтуючись на актуальні запити суспільства, держави і конкретної особистості, зберігши її фундаментальність. Саме тому, починаючи з 2000 років, Уряд щорічно виділяє близько 8% від обсягів ВВП на освітній сектор [156]. Наразі питання щодо фінансування системи освіти Республіки Корея стоїть дуже гостро, а безперервний розвиток галузі залишається стратегічним пріоритетом Уряду.

Ще одним переконливим фактом зацікавленості Уряду у розвитку та зміцненні освітньої галузі є те, що у 2022 р. витрати на освіту південнокорейських органів місцевого самоврядування становили приблизно ₩ 84,1 трлн., з них третина пішла на удосконалення та розвиток сектору вищої освіти, що на ₩ 12,9 трлн. більше, порівнюючи з 2021 р. [306].

Південнокорейський Уряд здійснює всебічне регулювання у сфері освіти, враховуючи значення фінансової підтримки задля забезпечення стабільного економічного розвитку країни, а також добробуту громадян. Державне фінансування включає в себе витрати на підтримання та розвиток державних закладів освіти всіх рівнів, організацій та установ, які функціонують за рахунок бюджетних коштів, а також субсидії для часткового покривання оплати за навчання студентів.

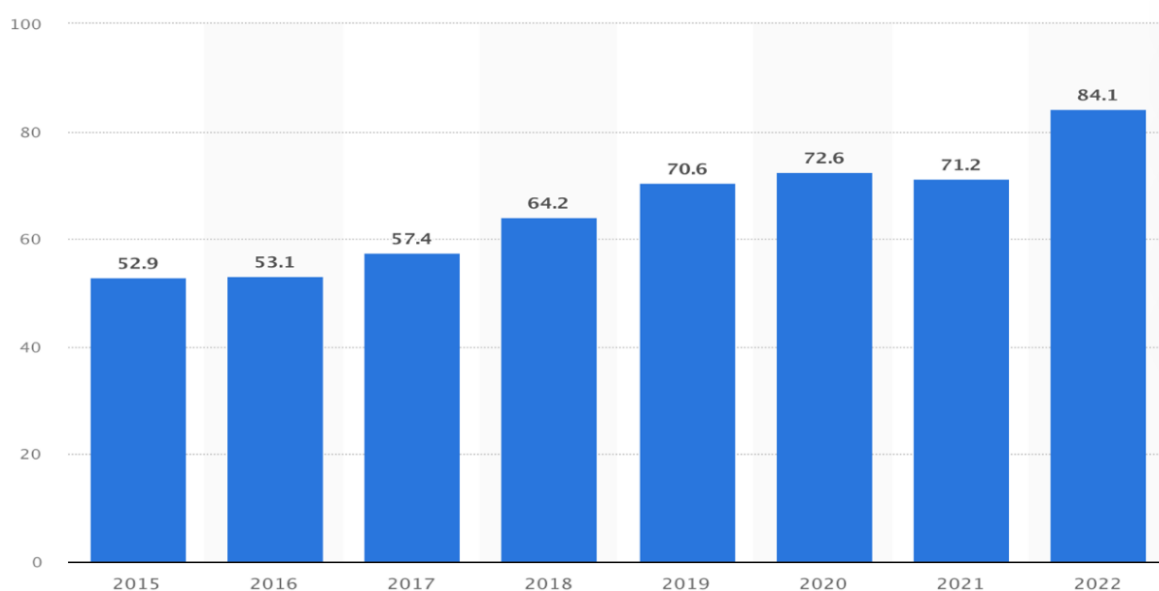

Рис. 1.2. Бюджет Республіки Корея на освітню галузь з 2015 – 2022 рр.⁴

Аналізуючи дані (див. рис. 1.2.), можемо зробити висновок, що фінансування сфери освіти мало тенденцію зростання. Однак у 2021 р. ми бачимо, що видатки на освіту скоротилися на ₩ 1,4 трлн., що більшою мірою пов'язано з глобальними проблемами, з якими країна зіштовхнулася у період та після пандемії COVID-19 [261]. Уряд країни переглянув державну програму фінансування галузі освіти, втім, порівняно з українськими реаліями цифра залишається досить високою та складає ₩ 71,2 трлн. Цей показник також свідчить про те, що значні інвестиції в освіту можуть слугувати стартом для розв'язання багатьох економічних проблем країни. Корея, якій притаманний сильний державний контроль за усіма сторонами суспільного життя, керує й адаптацією своєї освітньої системи відповідно до розвитку і диверсифікації потреб економіки [148].

Досліджуючи сучасні тенденції розвитку життя корейського суспільства, можемо сказати, що важливим фактором росту економіки Республіки Корея є нові ґрунтовні та перевірені знання та нестандартні ідеї, які через досить короткий час перетворюються в щось матеріальне.

Сьогодні в країні розроблена стратегія реформування освіти, яка охоплює всі рівні, починаючи від молодшої школи, закінчуючи вищою школою. Головною

⁴ Взято з [306]

метою стратегії є інтелектуальний, духовний та фізичний розвиток майбутнього фахівця, а також формування компетентностей, які стануть у нагоді в майбутній професійній діяльності [261]. Кінцева мета проєкту полягає в тому, що країна прагне створити динамічну та водночас сталу освіту, яка оперативно реагуватиме на швидкозмінні потреби суспільства та сприятиме стабільному розвитку людського капіталу [320].

Слід зауважити, що так було не завжди. Лише півстоліття тому у світі панувало стійке уявлення про Республіку Корея як про аграрну малорозвинену країну. Тому економічні й суспільні перетворення, які сталися в країні за нетривалий час, можемо розглядати прикладом успішних реформ за наявності обмежених стартових можливостей. Запорукою високого рівня розвитку корейського суспільства стало планомірне і послідовне реформування системи вищої освіти, починаючи з 1945 р. Відзначимо, що воно відбувалося в декілька етапів та охоплювало такі питання, як фінансування і підтримка; правові та адміністративні аспекти; інноваційне керування закладами вищої освіти; зміна форм організаційної культури; орієнтація на внутрішній і світовий ринки праці; використання успішного досвіду реформування системи вищої освіти зарубіжних країн та ін.

Уряд країни і сьогодні докладася багато зусиль задля того, аби й надалі втримувати позицію однієї з провідних країн світу в багатьох сферах, зокрема й у галузі освіти й науки. Для цього використовуються найновіші ефективні методики дослідження систем освіти інших країн. Вивчення й адаптація їхнього досвіду дають можливість не припуститися фатальних помилок при розробці нових освітніх стратегій. Сьогодні система вищої освіти США є однією з найпопулярніших об'єктів для порівняння, яка перебуває на п'ятому місці світового рейтингу освіченості. На нашу думку, можна навести такі аргументи:

– по-перше, система вищої освіти США пройшла непростий шлях становлення за відносно недовгий час, розвинувшись із кількох коледжів з нечітко визначеними повноваженнями у структуровану розгалужену систему авторитетних вишів, тому саме вона може слугувати успішним прикладом для інших країн;

– по-друге, аналізуючи світові рейтинги найкращих університетів, можна з'ясувати, що з року в рік саме американські заклади освіти посідають у них найвищі позиції;

– по-третє, з початком окупації Півдня Кореї по закінченню Другої Світової Війни, США стали справжнім старшим партнером цієї країни, побудувавши рівноправні відносини, які мають понад 70-ти річну історію і тривають до цього часу [261].

На основі рамкового Закону «Про освіту» та Закону «Про вищу освіту» Республіки Корея, договорів про співпрацю між країнами ASEAN, а також праць науковців, зокрема: П. Раджвараметі (P. Rajvaramethi), П. Родкхунмуангта (P. Rodkhunmuang), Л. Кломкуль (L. Klomkul) «Управління освітою в ASEAN: Тематичне дослідження освіти в Сінгапурі» (2017) [280], Ш. Ю (Sh. Yu), Х. Ніємі (H. Niemi), Дж. Мейсона (J. Mason) «Формування шкіл майбутнього за допомогою цифрових технологій: Міжнародний довідник» (2019) [307], Н.-С. Дхірахіті (N.-S. Dhirathiti) та Г. Сонсрі (G. Sonsri) «Процес гармонізації та імплементації у вищій освіті в ASEAN» (2019) [282] можемо констатувати, що сучасна південнокорейська система вищої освіти – університети, інститути і коледжі – орієнтовані на підготовку конкурентоспроможних фахівців, вмотивованих навчатися й розвиватися протягом всього життя.

На підставі вивчення системи вищої освіти Республіки Корея, можемо стверджувати, що вона синхронізується з міжнародними стандартами вищої освіти та розвивається у контексті таких тенденцій, як інтернаціоналізація та цифровізація. Це зумовлено тим, що у стрімкому розвитку південнокорейської системи вищої освіти ключову роль відіграє держава, освітня політика якої виявляється, насамперед, у багатомільйонному фінансуванні, орієнтуванні на позитивний досвід інших країн в цій сфері, увазі до нових тенденцій та готовності ним слідувати. Також варто підкреслити, що вся система освіти будується на конфуціанській системі світобачення [241], головною ознакою якої є шанобливе ставлення корейського народу до освіти і науки загалом.

Останнім часом майже всі університети, коледжі та інститути Республіки Корея переорієнтовуються та створюють нові стратегії розвитку з метою виходу на світову освітню арену. Для цього у структурі закладів вищої освіти створюються нові департаменти, які займаються питанням міжнародної академічної мобільності, створенням різноманітних навчальних курсів у кооперації з іноземними університетами, участю в форумах, конференціях і виставках, присвячених питанням реформування системи вищої освіти, забезпечення її якості та оптимізації освітнього процесу.

На сьогоднішньому етапі розвитку південнокорейської вищої освіти існують такі форми інтернаціоналізації, відображені в діяльності майже всіх університетів Республіки Корея:

- створення програм академічної мобільності для студентів та професорсько викладацького складу з метою освітнього та культурного обміну;
- мобільність освітніх програм, які дозволяють здійснювати освітній обмін студентів, аспірантів та викладачів, а також інституційна мобільність;
- створення університетських освітніх альянсів;
- формування нової освітньої політики з використанням міжнародного досвіду;
- створення нових навчальних програм за міжнародними стандартами вищої освіти;
- університетське партнерство [297].

Сьогодні кожен національний університет має власну освітню програму, за якою здійснює набір студентів з усього світу за різними напрямками. які включають у себе викладання дисциплін англійською мовою, можливість іноземним студентам брати участь в урядових грантових програмах та отримувати стипендію.

У документах ОЕСД відзначається, що на сьогодні більше ніж 4,1 млн. студентів по всьому світу навчалися за межами країни, громадянами якої вони є [327]. У країнах Азії близько 52% всіх студентів навчаються за кордоном. Переважна їх більшість родом з таких країн, як Китай, Індія та Корея (77%) [99].

Треба відзначити, що характер цього процесу не є одностороннім. Так, наприклад, Сеульський національний університет надає іноземним студентам можливість взяти участь у короткострокових та довгострокових програмах обміну. Велика кількість іноземних студентів з різних країн світу приїздить в Корею за програмою обміну з метою вивчення мови, культури і традицій корейського народу. Щорічно Сеульський національний університет безкоштовно приймає близько 600 іноземних студентів, які навчаються в університетах-партнерах, решта оплачує своє навчання самостійно. Але у порівнянні з іншими країнами, південнокорейські університети привертають увагу іноземців досить низькою ціною за навчання та високою якістю і ґрунтовністю знань.

Перша міжнародна угода про обмін студентів була підписана у 1995 р. з Токійським університетом. Сеульський національний університет також підписав більше 800 угод про обмін з різними закладами вищої освіти по всьому світу [198].

В Республіці Корея існують також регіональні освітні програми. Так, у Вонгванському університеті (원광대학교) розроблена програма, за якою студенти з партнерських університетів з країн колишнього СРСР та деяких країн східної Європи мають можливість навчатися один-два семестри, а також повернувшись на батьківщину, можуть перерахувати академічні кредити у своїх закладах вищої освіти. Зазвичай програми обміну для країн колишнього СРСР є ширшими, ніж для інших країн. Вони включають не тільки вивчення мови, а й відвідування навчальних курсів за їх спеціалізацією, після проходження яких вони складають іспит і отримують сертифікат про участь у міжнародній програмі обміну. Особливістю є те, що студенти особисто не отримують свої результати. Відомість, у якій проставляються бали за навчальні досягнення, підписуються та відправляються в університет-партнер одним із співробітників департаменту міжнародної співпраці Вонгванського університету (원광대학교) [261].

Республіка Корея була однією з перших держав, які визнали незалежність України, це сталося 30 грудня 1991 року. З часу встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Корея обома країнами докладено багато зусиль для розбудови повномасштабного співробітництва у сферах взаємного

інтересу [94; 174]. Обидві країни мають двосторонні домовленості, які включають питання економічного, освітнього та наукового характеру. Підписано близько 100 різноманітних угод, меморандумів і протоколів, серед яких угоди про освітньо-наукову діяльність посідають одну з чільних позицій.

Першу угоду, яка стосувалася сфери вищої освіти – «Угода про співробітництво між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Університетом міжнародних досліджень Хангук (한국)» – було підписано 18 жовтня 1991 року. Станом на 2021 р. університет має 14 діючих угод про співпрацю та академічний студентський обмін з різними університетами Республіки Корея [47].

Сьогодні, коли Україна перебуває у стані постійних освітніх трансформацій, важливим є те, що велика кількість українських і південнокорейських закладів вищої освіти продовжують співпрацювати, здійснюючи студентські та наукові обміни. У провідному закладі вищої освіти Республіки Корея – Університеті іноземних досліджень Хангук (한국) у 2009 р. було відкрито першу та єдину в країні кафедру українських досліджень у рамках Центрально та Східноєвропейських студій цього закладу вищої освіти, де близько 80 корейських студентів вивчають українську мову, історію, культуру та звичаї нашого народу [59]. Виходячи з цього, можемо зробити висновок, що уряди обох країн роблять все можливе, щоб їх освіта й наука не розвивалася ізольовано, а навпаки активно ділилася своїми успіхами та напрацюваннями у цій сфері.

У світовому науковому колі все частіше можна почути про такий тренд, як студентоцентрований підхід у навчанні, де головною дійовою особою є студент з його індивідуальними професійними потребами та бажаннями, задовольнивши які, університет готує професіоналів для реального життя, переходить від нагромаджених теоретичним матеріалом курсів до практичної реалізації себе, як фахівця. За даними освітньої платформи PebblePad з усіх сучасних стратегій навчання студентів 44% показали готовність та бажання забезпечити студентоцентрований підхід, де студент розглядався у ролі партнера [294]. Сучасному студенту важливо допомогти розібратися у купі навчальної інформації,

правильно систематизувати її та виділити головне. І ця місія сьогодні має бути покладена на викладача-провідника, фасилітатора і наставника, який швидко і точно виявить слабе місце та проконсультує з приводу вирішення проблеми.

В умовах глобальної та регіональної інтеграції в рамках ASEAN Республіка Корея як економічний лідер докладє зусилля для підвищення якості та конкурентоспроможності національної вищої освіти, у тому числі підвищуючи рівень її цифровізації. Цифровізація та запровадження дистанційної форми навчання є одним з ключових освітніх трендів Республіки Корея. У рамках цього тренду проведено низку реформ, спрямованих на комп'ютеризацію й технологізацію системи вищої освіти. У 2000 р. на два роки раніше, ніж було заплановано, Міністерство освіти завершило свій комплексний план «Інформаційна доба в освіті», який був спрямований на створення якісної інфраструктури для всього освітнього середовища – від звичайних шкіл і до університетів. За даними Міністерства освіти держава витратила ₩ 613,4 млрд. [180]. Першочерговим завданням було забезпечити освітні заклади всіх рівнів відповідною апаратурою з тим, аби потім створити спеціальну Інтернет – мережу для подальшого її використання всіма учасниками навчального процесу.

На сучасному етапі усі заклади середньої, професійно-технічної та вищої освіти, державні органи виконавчої влади, пов'язані з забезпеченням функціонування освітньої сфери в Республіці Корея мають безперебійний доступ до мережі Інтернет. Якщо вести мову про університетське середовище, то воно має свою локальну мережу, до якої під'єднані всі адміністративні, методичні, освітньо-наукові відділи та департаменти, а також уся студентська та викладацька спільноти [92]. Це необхідно для того, щоб усі учасники освітнього процесу могли швидко комунікувати один з одним, шукати необхідну інформацію, працювати з базами даних та у онлайн бібліотеках, а також перевіряти свою успішність через електронні журнали оцінок.

Підключення усіх закладів вищої освіти до високошвидкісної мережі сприяло підвищення якості дистанційної освіти. Зокрема, академічна спільнота отримала доступ до проведення різноманітних занять, тренінгів та семінарів, а також

здійснювати моніторинг засвоєння студентами навчального матеріалу у віддаленому режимі.

Втім, найбільшим досягненням у системі освіти, зокрема вищої, є запровадження дистанційного аналогу денної форми навчання. Найпопулярнішою навчальною дистанційною системою в Республіці Корея є E-LEARNING. Даний сервіс забезпечує процес передачі інформації за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, а керування нею здійснюється безпосередньо через мережу Інтернет.

Думки про створення і запровадження системи E-LEARNING вперше з'явилися після оприлюднення Урядом країни плану, який стосувався ланки середньої освіти, маючи на меті зменшити витрати батьків на додаткові заняття з репетиторами, чим підсилив довіру суспільства до навчальних закладів, які фінансуються з державного бюджету. Основні завдання, спрямовані на підтримку альтернативних форм отримання знань включали: розробка якісного навчального контенту; залучення до їх розробки найкращих викладачів країни; орієнтація на освітні потреби споживачів освітніх послуг; створення системи фідбеку; доступ до освіти людей з інвалідністю; забезпечення унормованості і стандартизації в освітньому управлінні; технологізація освітніх приміщень; оновлення нормативно-правової бази, пов'язаної з дистанційною освітою та інше [211].

Після впровадження у дію дворічного пілотного проекту «Cyber University» у систему південнокорейської вищої освіти, рівень використання та довіри до електронного навчання зріс вразі. Ключовою метою його створення було розширення можливостей для закладів вищої освіти використовувати альтернативні варіанти здійснення освітнього процесу [92]. Після цього, за ініціативи Уряду було внесено ряд відповідних положень у Закон «Про неперервну освіту» (2002) [228] та надало можливість заснувати окремий профільний університет, який вже станом на 2010 р. у своєму підпорядкуванні налічував 18 коледжів і підготували близько 30 тис. студентів за бакалаврськими та магістерськими програмами [279].

У 2002 р. Урядом Республіки Корея було анонсовано ще один проєкт електронного навчання – «e-Campus Vision 2007», після того як Департамент освіти країни надав пропозиції щодо інвестування у покращення інноваційного освітнього середовища. Основними цілями «e-Campus Vision 2007» стали: розвиток ефективного використання інформаційних технологій в освіті і наукових дослідженнях; забезпечення продуктивної і прозорої роботи адміністративного сервісу закладів; популяризація використання ІТ-середовища університету з метою покращення навчальних результатів слухачів; вдосконалення системи інформаційної безпеки освітньої галузі та інше [245]. Даний проєкт став запорукою реалізації довгострокового плану покращення освітніх та науково-дослідних можливостей провідних університетів країни.

У результаті реалізації вищезазначених заходів та докладання зусиль щодо впровадження ініціатив діджиталізації та інформатизації освітнього сектору, станом на 2008 р. Республіка Корея стала 5 у світі за критерієм готовність суспільства використовувати електронного навчання і 1 за рівнем самостійного використання ІКТ здобувачами вищої освіти – 99,6% [236], разом з тим 78% закладів вищої освіти в країні мали доступ до електронного навчання [211, с. 22].

Така практика позитивно вплинула на розвиток дистанційної, а також змусила традиційні заклади вищої освіти переглянути власні освітні традиції на користь новітнім методам і технологіям навчання. Так, з 2011 р. широкої популярності набули МООС та технологія «оберненого навчання». Зіштовхнувшись з великим попитом на даний вид навчання, південнокорейські заклади вищої освіти почали масово розробляти і впроваджувати в свою систему навчання онлайн-курси. Більш того, дану ініціативу підтримало Міністерство освіти і науки Республіки Корея та виділило фінансування на створення власного національного аналогу КОСВ [270]. У 2015 р. було розроблено більше 20 безкоштовних курсів 10 провідними університетами країни, кількість яких з кожним роком збільшувалась.

Ця ініціатива дистанційної освіти надає студентам сертифікат про закінчення курсів університету. Ця подія знаменує собою початок нової пропозиції послуг у

системах дистанційної освіти традиційних університетів. Схоже, що ця послуга продовжуватиме розширюватися залежно від майбутньої підтримки, яку може надати уряд [270].

Не зважаючи на те, що у системі вищої освіти є окремі заклади, які здійснюють свою діяльність виключно у дистанційному режимі, майже кожен південнокорейський університет розробляє власні програми, які передбачають всі етапи вступу, навчання, здачу екзаменаційних та кваліфікаційних робіт через мережу Інтернет, а також мають право видавати диплом державного зразка.

Станом на сьогодні, майже вся освітня мережа усіх рівнів використовує на ряду з традиційними інтерактивні та дистанційні формам навчання, що мінімізувало негативний вплив на освіту підчас пандемії COVID-19, коли всі споживачі на всіх рівнях освіти були вимушені навчатися вдома.

Враховуючи вищезазначене, у контексті глобальних інформаційних, інтелектуальних і технічних змін, даний вид навчання буде стрімко розвиватися з кожним роком і в недалекій перспективі суттєво змінить освітні запити студентської молоді. Тому, на нашу думку, наявність дистанційних вишів та програм є актуальним для вивчення та перейняття позитивного досвіду, реформуючи вітчизняну систему вищої освіти.

У 2020 р. Корейським науково-дослідним інститутом освіти (KEDI) було представлено план вирішення нагальних питань в освіті з метою її удосконалення та розвитку суспільства задля забезпечення сталого розвитку країни і нації в цілому. Найпершими питаннями, які були виокремлені даною інституцією – планування і розробки науково-дослідних та освітніх проєктів задля швидкого подолання наслідків пандемії COVID-19, а також підготовки освіти до функціонування у пост COVID-ну еру «нової нормальності». За результатами робочих груп було прийнято рішення кардинально змінити вектор освіти в бік інноваційності та інклюзивності, щоб забезпечити адаптивність навчання для всіх та у будь-яких реаліях [183]. Не одноразово наголошувалося, що у стані національної кризи та надзвичайних ситуації необхідна така система освіти, яка надасть здобувачам змогу постійно навчатися.

На цьому тлі було проведено дослідження «Шляхи побудови екології навчання в епоху цифрової трансформації» з метою дослідити довгострокове бачення та цілі формальної освіти та освіти впродовж життя, оскільки вони синхронно розвиваються та адаптуються до зазначених умов. Оскільки в епоху пандемії COVID-19 дистанційна освіта була єдиною можливою у цих умовах, тому, зробивши висновки, вченими було запропоновано стратегію розвитку адаптивного освітнього середовища на основі національної цифрової інфраструктури [183].

Перспективною також є позиція Уряду Республіки Корея інтегрування вищої освіти в систему неперервної освіти, оскільки сьогодні економіка диктує необхідність постійного удосконалення професійних навичок південнокорейськими громадянами з метою лідерства в регіоні та в світі.

Наукові відкриття та соціокультурні зміни в сучасному суспільстві призвели до радикального розширення знань і технологій, а їх засвоєння виходить далеко за межі періоду навчання в університеті. Тому Уряд Республіки Корея з 1999 р. розбудовує національну систему освіти впродовж життя задля підтримки населення у розвитку свого потенціалу для подальшого індивідуального розвитку та суспільства в цілому.

Враховуючи, важливість постійного удосконалення знань та компетентностей, такий вид як неперервна освіта стає ключовим у підтримання рівня професійної майстерності фахівців. Тому до Конституції Республіки Корея були внесені положення, які декларують повну відповідальність держави у питаннях підтримки і розвитку освіти впродовж життя. Неперервна або освіта впродовж життя, за виключенням базової середньої освіти, включає всі форми і види отримання освітніх послуг [118]. Однак, основними закладами, які забезпечують підготовку за такими програмами є громадські вищі школи, торговельні і галузеві школи. Особливістю яких є те, що вони представлені у формі відкритих лекторіїв, сучасних освітніх хабів, відвідувати які можуть усі охочі.

Чинний Закон «Про неперервну освіту» визначає такі її види, як професійна освіта, яка здобувається у промислових закладах вищої освіти, та у торговельних школах, представлена у формі заочних чи вечірніх програм і курсів [261].

Цільовою аудиторією освітніх закладів цієї категорії є молоді люди, які вимушені працювати з ранніх років; робітники, які працюють у промисловому секторі чи на підприємствах; домогосподарки, які хочуть вийти на роботу після довгорічної перерви, а також всі бажаючі, хто за певних причин не має можливості здобути освіту в інший спосіб. Вступна кампанія відбувається на основі відбору слухачів, які відповідають критеріям, які встановлює конкретний факультет чи коледж. Після успішного проходження змістового курсу, який триває близько трьох років і здачі відповідних кваліфікаційних іспитів, випускникам видають відповідний диплом.

Ліберальна освіта, яка представлена програмами і короткими курсами, які розробляють державні і приватні організації, заклади вищої і спеціальної освіти, мистецькі групи та будинки творчості, також афілійовані до них структури зокрема [261].

Основна мета такої освіти полягає у підтриманні інтелектуального рівня та культурного вдосконалення жінок, молоді та людей похилого віку і всіх бажаючих [79]. Наразі найпопулярнішими програмами ліберальної освіти є «Конвергенція 3.0», спрямована на розвиток творчого потенціалу особистості у вільний від роботи час і «Освіта характерів 3.0» – підтримку функціонування програм, проєктів і курсів для працівників сфери послуг [221].

Зважаючи на вищевикладене, можемо зробити висновок, що в країні представлені різні види і форми освітніх послуг, що уможливорює констатувати функціонування ефективної системи освіти впродовж життя. Уряд Республіки Корея докладася чималих зусиль задля підтримки і розвитку не лише обов'язкової – середньої освіти, вищої, а також безперервної освіти, спонукаючи вже працюючих фахівців удосконалювати свої знання.

Отже, на основі проведеного нами дослідження можемо констатувати, що вища освіта Республіки Корея розвивається у контексті глобально-цивілізаційних процесів та є невід'ємною складовою світового і регіонального освітнього просторів. Пріоритетом визначено сприяння процесам сталого розвитку корейського суспільства та конкурентоздатності національної економіки, як і

забезпечення можливостей для постійного розвитку окремої особистості, зважаючи на її професійні і особистісні потреби. В рамках системи освіти розвиток вищої освіти є складовою та потужним чинником розбудови освіти впродовж життя .

Висновки до першого розділу

У першому розділі дисертаційного дослідження представлено результати аналізу стану розробленості проблеми в науковій вітчизняній та зарубіжній літературі; на основі проведеного ретроспективного аналізу розвитку вищої освіти в Республіці Корея визначено соціально-історичні передумови її становлення; окреслено характер розвитку вищої освіти Республіки Корея на сучасному етапі в умовах її глобалізації та регіоналізації.

Дослідження стану розробленості проблеми вищої освіти Республіки Корея уможливорює констатувати, що проблема вищої освіти Республіки Корея становить значний інтерес для зарубіжних науковців. Проаналізовані нами праці засвідчують широку географію в рамках цієї наукової проблеми – авторами проаналізованих нами праць є дослідники з:

– Європи (Кім (Т. Kim) [224], Дж. Магнер (J. Mergner) [251], М. Галлагер (M. Gallagher) [200];

– США (П. Халтберг (P. Hultberg), Д. Калонже (D. Calonge), С.-Х. Кім (S.H. Kim [209];

– Республіки Корея (Й. Чо (Y. Cho) [191], С. Кім (S. Kim) та Дж.-Х. Лі (J.-H. Lee) [223], Х. Пак (H. Pak) [188], Дж. Лі (J. Lee) [239], С.-Б. Кім (S.-B. Kim) [222], К. Бюн (K. Byun) [189].

Напрацювання з цього питання є також у дослідників пострадянського простору (Ю. Григор'єва [175], З. Ельбаєва та А. Минбаєва [305], Г. Кіма [177].

Використання методу узагальнення для фіксації загальних ознак уможливило виокремити такі спільні напрями наукових розвідок, що засвідчує їх актуальність: становлення та розвиток освіти Республіки Корея з урахуванням

політичних і соціальних змін у суспільстві, економічного зростання країни; окреслення соціальної ролі освіти у суспільстві; реформування системи освіти з урахуванням передового досвіду інших країн; управління освітою на засадах світових інновацій, освітня політика і траєкторія розвитку освітньої галузі в умовах глобалізації та регіоналізації, економіка освіти; запровадження нових підходів та технологій у навчальному процесі.

Важливим результатом проведеного аналізу є висновок про умовну тематичну рамку, яка охоплює дослідження реалій вищої освіти Республіки Корея, по-перше, у комплексі національних контекстів як всередині системи освіти, так і на національному рівні. Другим блоком такої моделі є дослідження корейської освіти у вимірі глобалізації та регіоналізації, що забезпечує розуміння напрямів її розвитку у форматі тенденцій світового та регіонального рівня. Дослідницькими пріоритетами в рамках такої моделі є інтернаціоналізація, мобільність, цифровізація, підвищення якості, освіта впродовж життя.

Очевидно, що авторський поділ на тематичні напрями має певні обмеження. По-перше, ми об'єктивно не могли отримати доступ до всього переліку досліджень у науковому просторі зарубіжжя. По-друге, актуалізація певних напрямів у працях дослідників не виключає їх розгляд у більш широкому контексті із врахуванням інших напрямів. Тому, проаналізовані праці можемо класифікувати як мультитематичні.

Констатуємо, що в Україні наукова проблема вищої освіти країн Далекого Сходу загалом та Республіки Корея зокрема досі не отримала цілісного висвітлення. Л. Калашнік [52; 53; 217], Н. Пазюра [103; 104; 105; 106; 275], В. Ткаченко [146], Є. Товкач [148], А. Шлапак [170] у своїх працях ґрунтовно опрацьовують важливі аспекти функціонування південнокорейської освіти та освітнього простору регіону. Водночас питання тенденцій розвитку південнокорейської вищої освіти залишається не розробленим, що актуалізує його осмислення.

На основі проведеного аналізу історії становлення корейської вищої освіти можемо зробити висновок, що освіта Республіки Корея має глибоке історичне коріння – її становлення відбувалося впродовж багатьох десятиліть під впливом

політичних, економічних, суспільних, культурних та інших факторів, які визначали розвиток країни, в результаті країна сформувала унікальну модель національної високоякісної освіти, засновану на конфуціанській традиції з орієнтацією на економічне зростання та конкурентоспроможність.

Розвиток корейської освіти характеризується етапністю, що зафіксовано у проаналізованих в дисертації періодизаціях корейських дослідників (Д. Адамса, Джонг Ку Лі, Ч. Кіма, Ч. Мін Ряна та Лі Уджин, аналітиків Міністерства освіти і науки Республіки Корея). Розроблена таблиця розвитку освіти в Республіці Корея на основі вищезазначених періодизацій забезпечила об'єктивне осмислення історичних процесів та стала підґрунтям для розроблення авторської періодизації становлення вищої освіти в Республіці Корея, що охоплює два періоди: перший період «Вища освіта для розбудови економіки (1953 – 1990) та другий період «Вища освіта для інноваційного розвитку (починаючи з 1990). Критеріями періодизації є зміни, що мали місце в освіті Республіки Корея під впливом суспільно-політичних інновацій в країні.

Перший період «Вища освіта для розбудови економіки (1953 – 1990) характеризується перетворенням вищої освіти на інструмент досягнення стратегічних цілей країни щодо реалізації економічних реформ. З цією метою розпочалося комплексне реформування сектору під жорстким контролем Уряду для підготовки висококваліфікованих фахівців для ключових галузей промисловості. Це забезпечувалося як розбудовою мережі закладів вищої освіти різної форми власності, так і активним оновленням змістового компоненту вищої освіти з орієнтуванням на посилення зв'язку економіки й промисловості країни. Результатом стало перетворення країни на експортоорієнтовану та виведення національної економічної спроможності на новий рівень. Вища освіта цього періоду характеризується масовизацією, стандартизацією, гармонізацією з економічним розвитком держави під жорстким контролем держави.

Другий період «Вища освіта для інноваційного розвитку» (починаючи з 1990) характеризується переорієнтацією вищої освіти на новій цілі країни, пов'язані з інтенсивним розвитком нових технологій та економіки, що базується на знаннях.

Відбувається цифрова трансформація, що інтенсифікує упровадження нових методів і форм навчання. В умовах глобалізації та регіоналізації посилюється міжнародна співпраця між університетами. Отримання інноваційних дослідницьких продуктів для економіки забезпечується посиленням співпраці між університетами і науково-дослідними центрами, розбудовою дослідницьких університетів світового рівня, що покликано реалізувати ідею поєднання вищої освіти з наукою. Оновлюються та кількісно урізноманітнюються освітні програми, орієнтуючись на компетентісний підхід, практичні аспекти, відповідаючи новим запитам країни, яка посідає сьогодні тринадцяте місце серед економік світу.

На сьогодні вища освіта Республіки Корея розвивається у контексті глобально-цивілізаційних процесів та є невід'ємною складовою світового і регіонального освітнього просторів. Пріоритетом визначено сприяння процесам сталого розвитку корейського суспільства та конкурентоздатності національної економіки, як і забезпечення можливостей для постійного розвитку окремої особистості, зважаючи на її професійні і особистісні потреби. В рамках системи освіти розвиток вищої освіти є складовою та потужним чинником розбудови освіти впродовж життя .

Зміст розділу висвітлено в публікаціях автора: [81]; [87]; [91]; [92]; [261]; [262].

РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ ТА СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОЗВИКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ КОРЕЯ

2.1. Законодавче забезпечення вищої освіти в Республіці Корея

Наприкінці 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст. Уряд Республіки Корея взяв курс на тотальну модернізацію майже усіх сфер суспільної діяльності країни, включно з освітою. Головною метою освітньої реформи було навчити південнокорейське суспільство активно реагувати на швидкі глобалізаційні зміни, інформатизацію майже всіх сфер шиття та перехід до соціалізації знань у ХХІ ст. [338].

Питаннями освіти, у тому числі вищої опікується профільне Міністерство освіти Республіки Корея. На відміну від України, у якій під юрисдикцію аналогічного Міністерства входять ще й питання науки, південнокорейська система має окрему установу – Міністерство науки і технологій інформації та зв'язку.

Характеристикою законодавчої системи Республіки Корея є постійна відкритість до поправок та доповнень до законодавчих актів. Так, до чинного Закону «Про вищу освіту» тільки за 2020 р. вносилися правки близько п'яти разів. Це свідчить про те, що система побудова так, щоб за нагальної потреби можна було б вирішити чи врегулювати питання на законодавчому рівні.

Базовим Законом, у якому визначені права та обов'язки кожного громадянина країни щодо отримання базової освіти, є Конституція Республіки Корея [329]. До основних Законів, які регламентують питаннями функціонування освіти, включно з вищою освітою, відносяться зокрема такі: базовий або рамковий Закон «Про освіту» [321], Закон «Про вищу освіту» [312], Закон «Про кваліфікацію» [345], Закон «Про місцеву автономію у галузі освіти» [351], Закон «Про місцеве фінансування освіти» [352], Закон «Про спеціальну освіту для людей з інвалідністю» [346], Закон «Про розвиток людських ресурсів» [342], Закон «Про безперервну освіту» [357], спеціальний Закон «Про відшкодування плати за

навчання студентам після працевлаштування» [353], а також низка інших нормативно-правових актів [86].

Конституція Республіки Корея (대한민국헌법) – це основний Закон. Її було прийнято 17 липня 1948 року, останні поправки вносилися 29 жовтня 1987 року. Конституція Республіки Корея складається з преамбули, 130 основних статей та додатків. Згідно Конституції Республіка Корея є демократичною президентською республікою, які очолює президент, також функціонує три гілки влади – виконавча, законодавча і судова. Уряд підпорядковується Президенту, який призначає Прем'єр-міністра і міністрів, після узгодження з Парламентом. Уряд складається з центральних органів виконавчої влади, до яких входить Національна служба розвідки і Комісія у справах державної служби [283].

Конституція країни написана у дусі ліберальної демократії, яка гарантує своїм громадянам свободу та дотримання прав людини, а також надає рівні можливості у всіх сферах, включаючи політику, економіку, освіту, суспільство та культуру, визначаючи необхідність створення держави загального добробуту.

Згідно з Конституцією Республіки Корея, освіта сприяє розвитку потенціалу всіх громадян, які можуть розвивати свою особистість у будь-якій сфері суспільного життя. Статтею 22 частини 2 Конституції закріплено право всіх громадян країни на освіту та заняття науковою діяльністю. Статтею 31 декларується, що базова освіта є обов'язковою та безкоштовною, незалежно від віку її здобувача. Поряд з цим, вводиться також відповідальність батьків за те, щоб їх діти отримали початкову освіту. Окрім цього, даною статтею надається автономія закладам вищої освіти [329].

Освітнє законодавство (рамковий Закон «Про освіту», профільні закони) регулює правові, організаційні, фінансові засади функціонування усіх ланок освіти. Попри складну та багатокомпонентну систему нормативно-правових актів у сфері освіти, законодавство Республіки Корея у даній галузі функціонує доволі злагоджено.

Особливістю законодавчої політики у галузі освіти країни є те, що, тут одночасно ухвалюється як і сам закон, так і документ, що регламентує конкретні

заходи щодо його реалізації. Це дозволяє уникнути прийняття законодавчих положень, які є проблемними для впровадження у конкретну освітню практику Республіки Корея. Отже, система узгодженості політик у прийнятті законодавчих актів Республіки Корея дозволяє більш планомірно та системно впроваджувати їх в життя. Також одним з факторів, що унеможлиблює досягти високого рівня результативності абсолютно всіх нововведень, слід визначити те, що державна влада та органи місцевого самоврядування забезпечують виконання цієї законодавчої норми, враховуючи фактичну ситуацію у конкретному регіоні країни. Дане положення регламентується пунктом 2 статті 4 загального (рамкового) Закону «Про освіту» Республіки Корея [321].

Рамковий Закон «Про освіту» був прийнятий 13 грудня 1997 року, а введений в дію 1 березня 1998 року. З того часу був неодноразово доповнений та частково змінений. Він складається з 3 глав та доповнень. Основний текст Закону викладений у 29 статтях. Головна мета даного Закону (1 стаття) полягає у забезпеченні прав та обов'язків громадян та зобов'язань держави і місцевого самоврядування щодо отримання і надання освіти [321]. Чинний Закон «Про освіту» також визначає організаційно-правові засади функціонування закладів освіти, враховуючи і вищі, а також діяльності освітньої системи загалом.

Відповідно до національної освітньої філософії, саме на освіту покладено успіх і процвітання не лише окремої особистості, а й держави в цілому. Тому у статті 2 даного Закону йдеться про те, що саме освіта забезпечує можливість усім громадянам вести повноцінне, насичене і демократичне життя, надаючи їм змогу розвивати творчий та інтелектуальний потенціал, а також набувати необхідних якості демократичного громадянина.

Основні положення Закону охоплюють низку важливих аспектів серед яких: право на навчання незалежно від віку, статі, релігійної приналежності, раси, соціально-економічного чи фізичного стану. Закон забезпечує можливість для громадян навчатись протягом усього життя та здобувати освіту відповідно до своїх можливостей та здібностей.

У пункті 1 статті 5 Закону «Про освіту» держава та органи місцевого самоврядування гарантують незалежність освітньої діяльності і отримання якісної освіти у будь-якому із навчальних закладів країни, незалежно від місця проживання здобувача освіти. Це уможливило вести мову про те, що Уряд зацікавлений у наданні рівних освітніх послуг усім громадянам з метою викорінення неграмотності та подальшої змоги отримати професійну або вищу освіту задля забезпечення сталого економічного розвитку країни.

Важливим пунктом даного Закону є питання фінансування освітньої галузі. Відповідно до статті 7 держава та органи місцевого самоврядування зобов'язується реалізовувати необхідну політику для реалізації плану стабільного фінансового забезпечення освіти. Також в країні існує система місцевих грантів, яку регулює спеціальний місцевий Закон «Про місцеве фінансування освіти» з метою досягнення збалансованого розподілу коштів та розвитку освітньої галузі [352].

Також у Законі прописані права та обов'язки усіх суб'єктів освітньої діяльності, зокрема: учнів, батьків або опікунів, вчителів, а також керівників закладів освіти. Необхідно відмітити, що відповідно до пункту 1 статті 14, держава поважає професію педагога та гарантує особливий соціальний та економічний статус вчителю [321]. Додаткові питання щодо призначення винагород чи премій, а також нарахування додаткових пільг та гарантій, що стосуються пенсійного і соціального захисту вчителів визначаються Законом «Про пенсійне забезпечення працівників приватних шкіл» окремо [333].

Одна з важливих статей Закону присвячена гендерній рівності. Історично склалося, що впродовж багатьох століть на території Корейського півострова панувала політика принизливого відношення до ролі жінки в суспільстві. Дівчата та жінки не могли здобувати освіту, виходячи заміж, не мали змоги відвідувати будинок своїх батьків, займати будь-які посади у вертикалі державних органів влади, а й працювати загалом, обмежуючись, лише хатньою роботою та доглядом за дітьми. Після Другої Світової війни, поділу півострова на північну і південну частини, демократизації суспільства на території, яка знаходилась під контролем США, ситуація поступово почала змінюватись.

У чинному Законі «Про освіту», стаття 17-2 гарантує, що держава та органи місцевого самоврядування повинні встановлювати та впроваджувати політику для більш активної реалізації духу гендерної рівності. Керівники шкіл та інших закладів освіти не повинні дискримінувати, обмежувати або виключати учнів та/або студентів з освітнього процесу без об'єктивно обґрунтованих на то причин. Дана стаття захищає права здобувачів освіти від будь-яких утисків з боку інших учасників освітнього процесу, що сприяє гуманізації освітнього середовища і налагодженню сприятливого клімату у закладі освіти та академічній групі.

У статтях 19-22 Закону регламентуються питання освіти для обдарованих і талановитих дітей, дошкільної, професійно-технічної та науково-технічної освіти. Держава зобов'язується встановлювати та реалізовувати політику необхідну для підвищення ефективного функціонування цих напрямів, заохочення молодого покоління для вступу у заклади професійної освіти, а також популяризації неформальної освіти і освіти продовж життя.

В епоху швидкої комунікації, коли здійснити обмін інформацією можливо за лічені секунди, актуальним є те, що Уряд Республіки Корея включив до Закону «Про освіту» пункт, в якому зазначено, що держава має сприяти та всіляко підтримувати процеси інформатизації освіти за допомогою інформаційних та комунікаційних засобів масової інформації та сприяння розвитку освітньої інформаційної галузі. На ряду з цим, держава гарантує захист особистих даних учнів, студентів, викладачів та інших суб'єктів освітнього процесу від протиправного використання цієї інформації сторонніми особами, що зазначається у статті 23-3 даного Закону.

Питання системи оцінювання та сертифікації порушено у статті 26. Будь-яка оцінювальна діяльність проводиться з метою перевірки і оцінки академічних здібностей здобувачів освіти та сертифікаційних компетентностей викладацького складу. Оцінювання та сертифікація відповідно до пункту 1 статті 26 повинна бути невідривно пов'язана з освітнім стандартом та програмою відповідного закладу освіти. Данною статтею Уряд закріплює своє бачення моніторингу у галузі освіти, а також працювати над підвищенням якості освіти в цілому.

Соціально зумовленим та економічно обґрунтованим є питання впровадження програм оплати навчання для певних категорій населення. Даним Законом, стаття 28 держава гарантує надання субсидій для навчання тим, кому економічно важко сплачувати за навчання самостійно. З урахуванням того, що майже 80% закладів вищої освіти у Республіки Корея є приватними, то наявність таких програм зменшує соціальну напругу у суспільстві та дає можливість талановитим абітурієнтам отримати пристойну освіту.

Указом Президента від 2 липня 2019 року, держава може субсидувати повністю або частково плату за навчання тим студентам, які обрали педагогічний напрям. А також тим, чия спеціальність або галузь знань особливо потрібна країні. У такому разі, відшкодовується плата за навчання навіть у закордонному виші [349].

Слід зауважити, що питання організації, управління та фінансування за нормами південнокорейських законодавчих актів співвідносяться з відповідними указами Президента. Це свідчить про значний вплив президента на формування освітньої політики у всій країні.

Підтвердження намірів Уряду країни сповідувати принципи відкритості в освіті, прискоренню процесів регіоналізації та інтернаціоналізації, а також бажання вийти у світовий освітній простір є наявність статті 29 Закону «Про освіту». У ньому зазначено, що держава підтримує процеси інтернаціоналізації, задля того, щоб кожна людина могла отримати якісну освіту, розвивати навички і вміння, якими повинна володіти у XXI ст. та стати повноправним членом міжнародного співтовариства. Проводить політику освітньої співпраці з іноземними Урядами та міжнародними організаціями для того, щоб ділитися своїм досвідом у галузях освіти, науки і техніки, а також з метою кращого розуміння культури і традицій Республіки Корея та утвердження її самобутності та унікальності за кордоном.

Проаналізувавши Закон «Про освіту» Республіки Корея, можемо констатувати, що він складений за всіма нормами сучасного міжнародного права. Ключовим положенням Закону, яке синхронізоване з нормами міжнародного права, визначено рівний доступ до якісної освіти, який гарантовано на рівні усіх ланок освітньої системи, починаючи з дошкільної і завершуючи вищою освітою.

Водночас, проведений аналіз засвідчив, що Закон «Про освіту» покликаний забезпечувати ефективне функціонування освіти в країні з урахуванням національної специфіки. Чітко та системно окреслює права та обов'язки усіх включених в освітній процес сторін, а також підкреслює ключову роль держави і місцевих органів самоврядування у формуванні освітньої культури, забезпечення необхідними ресурсами та коштами для безперервної діяльності закладів освіти, а також всіляко підтримує та розвиває освітню галузь з метою забезпечення якісного інтелектуального розвитку суспільства.

Профільним законодавчим актом, що регулює сферу вищої освіти в країні є Закон «Про вищу освіту». Даний Закон був прийнятий Парламентом 13 грудня 1997 року разом з рамковим Законом «Про освіту». Після того близько 50 разів був частково змінений, а у 2011 р. його переглядали, оновивши деякі позиції в ньому [315].

Закон «Про вищу освіту» є головним документом, регулює питання функціонування вищої освіти. Він складається з 4 основних глав та 64 статей.

Відповідно до Закону «Про вищу освіту» Республіки Корея, стаття 2 до системи вищої освіти відносяться такі типи навчальних закладів:

- університети;
- промислові коледжі;
- педагогічні коледжі;
- коледжі (заклади вищої освіти нижчого акредитаційного рівня з двох або чотирьохрічними освітніми програмами);
- коледжі зв'язку (теле і радіомовлення) та коледжі віддаленого навчання (дистанційні або кібер коледжі);
- технічні коледжі;
- інші заклади вищої освіти [88; 312].

Статтею 3 даного Закону зазначено, що усі заклади вищої освіти поділяються на: національні, державні (до яких належать муніципальні та провінційні), а також приватні. У випадку, коли особа має намір відкрити приватний заклад вищої освіти,

вона повинна надати відповідні документи про виконання всіх необхідних для цього умов та отримати позитивне рішення підписане Міністром освіти [260].

Указом Президента від 23 березня 2013 року усі заклади вищої освіти підпорядковуються профільному Міністерству [314]. Саме воно здійснює нагляд та контроль у сфері університетської освіти. Також за необхідності Міністерство має право затребувати у керівника вишу необхідні документи та матеріали для здійснення оцінки діяльності закладу.

Питанню фінансування сфери вищої освіти присвячена стаття 7 Закону «Про вищу освіту». Зокрема, держава зобов'язана субсидувати та надавати фінансові ресурси, необхідні закладам вищої освіти для управління якістю освіти або досягнення іншої конкретної мети [260]. Однак, відповідно до пункту 3 на Міністра освіти Республіки Корея покладені обов'язки розробляти п'ятирічний базовий план збільшення частки витрат державного бюджету на підтримку вищої освіти, Після чого на його основі створює річний план та подає його до розгляду на Національних зборах.

Важливо відзначити, що у ході роботи над планом, Міністр освіти консультується з керівником відповідного центрального адміністративного органу та вислухає думку керівника [314]. Також Міністр освіти має право, у разі необхідності для складання базового плану запросити всі необхідні документи, які підтверджують фактичний фінансовий стан, його потреби чи «слабкі» сторони окремого закладу вищої освіти чи регіону в цілому.

Така тенденція розподілу фінансів говорить про те, що у сфері вищої освіти не виникає дисбаланс між вишами різного типу чи профілю у питанні фінансових надходжень з боку держави. Допомога надається на вирішення конкретних проблем, що є на нашу думку більш ефективним, ніж фінансувати сферу в цілому або ділити кошти порівну на кількість закладів вищої освіти.

Не можливо не зазначити, що держава сприяє міжнародному науковому обміну викладачами та іншими науково-педагогічними кадрами, заохочує до співпраці різні наукові установами з метою провадження фундаментальних досліджень, покриваючи всі фінансові витрати.

З метою ефективного провадження освітньої політики, Міністр освіти проводить щорічний збір статистичних даних про студентів, викладачів, працівників закладів вищої освіти та адміністрації, необхідних для здійснення моніторингу роботи сфери вищої освіти, і розкриває результати.

Глава 2 Закону присвячена здобувачам вищої освіти та науково-педагогічному персоналу. Зокрема прописані вимоги до студентства у питаннях їх академічної автономії і дисципліни [85].

Керуючись Законом, можемо виділити основні права та обов'язки студентів, які навчаються у системі вищої освіти Республіки Корея:

- здобувати освіту, що відповідає сучасному рівню розвитку науки, техніки та інновацій;
- відвідувати всі види навчальних занять;
- отримувати додаткові (в тому числі платні на умовах договору) освітні послуги;
- брати участь в обговоренні і вирішенні найважливіших питань діяльності закладу вищої освіти;
- на свій розсуд обирати факультативні (необов'язкові для даного напрямку підготовки) спеціальності та елективні (обираються в обов'язковому порядку) курси;
- брати участь у формуванні змісту своєї освіти за умови дотримання вимог державних освітніх стандартів вищої професійної освіти;
- брати участь у всіх видах науково–дослідних робіт, конференціях, симпозіумах, представляти до публікації свої роботи, в тому числі у виданнях Університету;
- вільно виражати власні думки та погляди за умови, якщо вони не порушують аналогічне право інших і не принижують людську гідність та інше [260].

До основних обов'язків студентів належать:

- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладів вищої освіти;
- виконувати навчальний план освітньої програми спеціальності, яку обрав

студент;

– виконувати накази керівних органів закладів;

– дбайливо ставитися до майна нести матеріальну відповідальність за його псування та інше [312].

Зауважимо, що майже всі вищезазначені пункти певною мірою висвітлені в Законі України «Про вищу освіту» (2014), а також у статутах багатьох вишах на території України.

Специфічним для Республіки Корея слід вважати представлену у Законі градацію викладачів у системі вищої освіти. Так, відповідно до критеріїв та процедур призначення, часу викладання, зайнятості, заробітної плати мають призначатися на посаду не менше ніж 1 рік. Однак, якщо вони підпадають під будь-який з наступних категорій, вони можуть призначатися на менший термін:

1. Якщо викладач працює у дистанційних закладах освіти (крім кібер-університетів);

2. Інструктор, який терміново виходить на заміну викладача через лікарняний, вагітність та пологи, відпустку, проведення досліджень (менше 6 місяців), вихід на пенсію чи звільнення [260].

Обов'язки викладацького складу зводяться лише до викладання навчальних дисциплін та проведення наукових досліджень. Всі інші зобов'язання покладаються на адміністрацію, керівників закладів і допоміжний персонал.

Однією з відмінностей південнокорейської університетської системи від української полягає в тому, що структура навчального року визначається кожним закладом окремо, але початок і кінець навчального процесу визначається даним Законом. Навчальний рік розпочинається 1 березня і закінчується останнім робочим днем лютого наступного року. Отже, перший семестр розпочинається на початку весни і триває майже до середини літа, а другий – з осені і до кінця зими [313].

Навчальні заняття можуть поділяються на денні, вечірні та сезонні, відповідно до внутрішнього порядку кожного закладу та можуть проводитися за допомогою засобів мультимедіа та мережі Інтернет. Прописаний у Законі пункт

про такі форми навчання, зміг значною мірою знизити навантаження з системи вищої освіти під час пандемії 2020 р.

Інші статті 2 глави Закону «Про вищу освіту» стосуються навчальних кредитів, порядку перезарахування окремих дисциплін, окремих питань призупинення відвідування навчальних занять студентами та інше.

Глава 3 Закону присвячена загальним засадам функціонування закладів вищої освіти відповідно за їх типом. Так, статті 18-22 окреслюють загальні для всіх типів закладів правила організації освітньої діяльності, питання пов'язані з навчальними програмами та заняттями, а також здійснення управлінської діяльності [85]. Решта статей розкривають особливості здійснення освітньо-наукової діяльності у конкретно взятому закладі, зокрема: університеті, коледжі, закладі дистанційної вищої освіти, технологічному коледжі та інших типах вишів.

Опрацювавши Закон «Про вищу освіту» Республіки Корея, можемо зробити висновки, що він охоплює широкий спектр питань, які на пряму стосуються діяльності всіх південнокорейських закладів вищої освіти, освітньо-наукової роботи викладацького складу, прав та обов'язків студентів, порядку фінансування та автономії.

Ще одним законом, який регламентує питання розвитку вищої освіти в Республіці Корея є Закон «Про неперервну освіту» (його ще називають законом «Про освіту протягом життя»). Закон набув чинності у 1999 р., а у січні 2000 р. групою експертів був представлений Загальний план розвитку неперервної освіти. У 2013 р. назва була змінена на Закон «Про освіту протягом життя», хоча основний текст не змінювався. Текст Закону викладено у 46 статтях, що складають 8 глав [357; 358].

З огляду на те, що система південнокорейської освіти сконструйована за принципом послідовності та синхронізує усі передові напрацювання наукового сектору, який більшою мірою представлений закладами вищої освіти, можемо констатувати, що вища освіта є підґрунтям та ресурсним джерелом для освіти протягом життя. Саме вона контентно наповнює освітні програми підвищення кваліфікації спеціалістів різного профілю та програм освіти дорослих, які не мають

спеціальної або вищої освіти; фахівці сектору вищої освіти залучені до обговорення проблем, з якими стикається у професійному житті спеціалісти, дають фахову оцінку освітнім програмам, виступаючи у ролі експертів.

Відповідно до статті 1, основна мета даного закону полягає у визначенні відповідальності держави за поширення і популяризацію безперервної освіти. Цей документ відіграє ключову роль у забезпеченні доступу усіх бажаючих громадян до здобуття освіти та покращення власного соціального статусу. Позитивним зрушенням було те, що після ухвалення Урядом цього плану на державному і місцевому рівнях почали свою роботу центри неперервної освіти, де за бажанням можна отримати додаткову освіту або підвищити свою кваліфікацію [343].

Важливо зазначити, що у даному документі чітко визначено такі терміни як: «освіта протягом життя», «навчальний заклад, який здійснює підготовку за програмами навчання впродовж життя», програма «освіта грамоти».

Відповідно під «освітою протягом усього життя» розуміється опанування новими знаннями, отримання додаткової освіти у галузі культури і мистецтва, підвищення кваліфікації та інше (окрім шкільної освіти), шляхом систематичного включення в освітній процес, який здійснюється відповідними закладами та установами.

«Навчальний заклад протягом усього життя» – це установи, корпорації та організації, які уповноважені та зареєстровані, і функціонують відповідно чинного законодавства [364].

Програма «освіта грамоти» – це структурована програма, яка дозволяє студентам набути базових життєвих навичок, які є соціально та культурно необхідними, а також повсякденного життя.

Важливим є те, що реалізація програм освіти протягом життя покладена більшою мірою на заклади вищої освіти, зокрема політехнічні університети, які залучені до розробки програм та викладання [268].

У статті 4 даного Закону зазначено, що всім громадянам гарантуються рівні можливості для навчання протягом усього життя, яке має базуватися на вільній участі здобувачів освіти та добровільному навчанні. Закінчивши успішно певний

курс навчання, студенти повинні отримувати визнання академічних досягнень через присвоєння кваліфікаційного чи професійного рівня, отримавши відповідний документ. Відповідно до статті 7 даного Закону навчання особа може отримати у державних закладах вищої освіти, що передбачено окремими нормативно-правовими актами.

Глава 2 Закону «Про освіту протягом життя» присвячена створенню і затвердженню Національного плану освіти впродовж життя. Так як і більшість стратегічних планів, пов'язаних з освітою в Республіці Корея розробляються на п'ять років, це і стосується плану, який визначає подальший напрям розвитку освіти впродовж життя [181]. У статті 9 зазначено, що розробка базового плану сприяння такого типу освіти покладено на Міністра освіти. Даний документ має включати такі питання: щодо бачення середньо та довгострокових цілей політики та основних напрямків сприяння освіті протягом усього життя; щодо розширення інвестицій та необхідних фінансових ресурсів для сприяння освіті протягом усього життя; щодо аналізу та оцінки політики сприяння освіті протягом усього життя; щодо сприяння можливості отримати освіту людям з інвалідністю та ряд інших питань. На основі п'ятирічного плану розробляється річний план роботи.

Важливо зазначити, що Уряд країни всіляко підтримує і розвиває даний напрям, а також намагається створити всі необхідні умови для того, щоб охопити якомога більшу кількість людей, задовольнивши їх освітні потреби.

Для більшої ефективності, в країні був створений Комітет зі сприяння освіті протягом життя, який функціонує при Міністерстві освіти та підпорядковується безпосередньо Міністру освіти. Він складається не більше як з 20 членів, а голову комітету призначають відповідно стажу та досвіду роботи у галузі безперервної освіти. До основних питань, якими опікується Комітет віднесено: питання розробки та затвердження плану-стратегії розвитку освіти протягом життя; питання, що стосуються співпраці та координації роботи з підтримки освіти протягом життя, її синхронізації з вищою (університетською) освітою, а також інші питання, передбачені Указом Президента [360; 361].

До основних завдань, які стоять перед Урядом країни можемо виділити наступні: розширення освітніх можливостей для всіх громадян, які бажають удосконалити свої знання та оволодіти практичними навичками; розширення можливостей навчання дорослих у закладах вищої освіти; створення професійних коледжів як центрів професійної та безперервної освіти та посилення зв'язку між середньою та вищою професійною освітою, а також удосконалення платформи К-МООС і Національного порталу навчання впродовж життя [289].

Необхідно згадати, що в системі освіти Республіки Корея функціонує Рада з освіти протягом життя автономного округу (на місцевому рівні). Вона створена з метою координації проектів, пов'язаних із впровадженням освіти протягом життя для місцевих жителів та сприяння співпраці між пов'язаними організаціями. Це свідчить про те, що система побудована таким чином, щоб кожен бажаючий міг задовольнити свої потреби на місцях, отримавши однаково якісні послуги, не виїжджаючи навіть зі своєї провінції.

Прикладом ефективної реалізації програм освіти продовж життя, яка базується на здобутках сектору вищої освіти є місто Сувон. Місцева Рада з освіти протягом життя тісно взаємодіє з провайдерами освітніх послуг, серед яких є Університет Сувон (수원 대학교), центри соціального забезпечення та неурядові організації. Однак провідну роль під час розробки політики навчання впродовж життя відводиться Університету, на базі якого проводяться круглі столи, де обговорюють питання взаємозв'язку вищої освіти та освіти протягом життя [268].

У главі 3, а саме у статті 19 Закону прописано, що в країні, на ряду з іншими органами, які займаються питання освіти протягом життя створене Національне агентство сприяння освіті протягом життя для підтримки роботи, пов'язаної з просуванням освіти протягом життя. Воно виконує наступні завдання: підтримка та розслідування щодо сприяння освіті протягом усього життя; навчання та підготовка фахівців у системі освіти протягом усього життя, включаючи викладачів освіти впродовж життя; налагоджує зв'язки між освітніми закладами, що працюють у системі; створення та функціонування комплексної інформаційної системи для освіти протягом усього життя та інше. А також у статті 19-2

значається, що в країні створений Національний центр сприяння освіті протягом усього життя для людей з інвалідністю.

Також функціонує Центр сприяння освіті протягом життя для людей з інвалідністю, до функціоналу якого належать: підтримка та сприяння освіті протягом життя для людей з інвалідністю; питання щодо сприяння освіті протягом життя для людей з обмеженими можливостями; підтримка розробки програм освіти протягом життя за типом інвалідності; навчання, освіта та підготовка відповідних спеціалістів та впровадження системи комунікації для людей з інвалідністю з державними органами; розробка курсів навчання протягом життя для людей з вадами розвитку; підтримка закладів, які проводять освітні програми для людей з інвалідністю, а також розробка та розповсюдження необхідної навчальної літератури та засобів навчання для кожного типу інвалідності.

Вбачаючи сьогочасну тенденцію розвитку інклюзивної освіти у світі, можемо констатувати, що факт наявності та функціонування такого органу в системі освіти Республіки Корея, свідчить про неабияку включеність країни у процес якісно нових перетворень у галузі освіти та відповідність усім світовим настроям.

Статтею 21-3 передбачено, що мери міст або губернатори провінцій сприяють відкриттю навчальних центрів, відповідні органи проводять консультивання для жителів окремих територіальних одиниць. Всі решта питань визначаються окремою постановою міської адміністрації [365].

Глава 6 Закону присвячена впровадженню програми грамотності серед населення. Указом Президента держава та органи місцевого самоврядування сприяють поширенню програми грамотності серед дорослого населення, а також проводять просвітницьку роботу в школах та інших соціальних закладах, а також надають пріоритет фінансовій підтримці програм навчання грамоти [360].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можемо зробити висновки про те, що Закон «Про освіту впродовж життя» окреслює обов'язки держави і місцевих органів влади щодо сприяння освіті протягом усього життя; демонструє послідовність і взаємозв'язок вищої освіти і освіти протягом життя, що створює

безперервний цикл удосконалення професійних компетентностей фахівця, збільшуючи його конкурентоспроможність на ринку праці. Закон також описує систему освіти протягом усього життя, її організацію та особливості функціонування. Держава та органи місцевого самоврядування повинні розробляти та просувати політику освіти протягом життя, яка надає всім громадянам можливість брати участь у навчанні протягом усього життя. Крім того, уряди будуть активно заохочувати засновників організацій та підприємств надавати працівникам можливості навчання протягом усього життя.

Важливим поступом у процесі демократизації та гуманізації освіти стало прийняття Закону «Про освіту для людей з інвалідністю». Можемо констатувати, що на сьогодні мало, хто з Урядів провідних країн світу проголошують подібні Закони. Важливо зазначити, що Уряд країни достатньо відкрито демонструє позицію щодо залучення різних категорій молодих людей до здобуття вищої освіти у вишах та не ставить заборон. Це говорить про те, що південнокорейське суспільство готове не тільки приймати людей з особливими потребами, але й бути безпосередньо брати участь у житті таких людей, брати відповідальність та допомагати їм стати повноправними учасниками соціуму.

З огляду на те, що сучасний світ тяжіє до створення безбар'єрного, вільного та доступного для усіх простору, зокрема освітнього, на нашу думку було б доцільно проаналізувати нормативний акт, який регламентує дане питання.

Даний Закон був прийнятий 25 травня 2007 року, а вступив у силу рівно через рік. Він включає 6 глав, основний текст Закону викладений у 38 статтях. У 1 главі (Загальні положення), викладено його мету, тези про обов'язковість освіти, заборону дискримінації людей з інвалідністю, а також окреслено термінологічне поле, яким оперують у Законі.

Статтею 1 зафіксовано, що у контексті здобуття вищої освіти основна мета Закону полягає у забезпеченні інтегрованого середовища для людей з інвалідністю та особливими освітніми потребами. Ця роль відводиться державі та місцевим органам влади задля сприяння самореалізації та соціальної інтеграції таких людей відповідно до типу інвалідності.

До основних термінів, які зазначені у даному Законі належать:

- *«Спеціальна освіта»* – це освіта, яка проводиться шляхом надання послуг, пов'язаних із освітніми послугами та відповідає характеристикам для задоволення освітніх потреб суб'єктів освіти;

- *«Служба, пов'язана зі спеціальною освітою»*– це послуга з надання консультативної підтримки, підтримку сім'ї, підтримку у лікуванні, наданні соціального працівника, а також замовленні спеціальних засобів реабілітації та допоміжних матеріалів для навчання;

- *«Суб'єкт спеціальної освіти»*– людина, яку було визнано особою, яка потребує спеціальної освіти;

- *«Інтегрована освіта»* означає, що людина з інвалідністю під час навчання не зазнає дискримінації за типом інвалідності чи ступенем інвалідності у будь-якому закладі освіти і здобуває освіту, що відповідає освітнім потребам кожної людини разом із однолітками;

- *«Кар'єра та професійна освіта»* стосується професійної реабілітації та навчання самостійного життя через співпрацю з суміжними організаціями для плавного переходу такої людини до комунікації з соціумом;

У контексті здобуття освіти у закладах вищої освіти важливим пунктом у Законі є заборона дискримінації. Будь-яка дискримінація людей з інвалідністю з боку інших недопустима. Також маніпулювання і вимога пройти додаткову співбесіду чи надати довідку про фізичний стан людини з інвалідністю під час зарахування у заклад освіти прирівнюється до дискримінації.

У главі 2 чинного Закону «Про освіту для людей з інвалідністю» розглядаються питання обов'язків держави та органів місцевого самоврядування щодо освіти для людей з інвалідністю. Серед основних тез є такі: складання спеціального комплексного плану освіти для людей з інвалідністю; дослідження та вдосконалення змісту, методу та системи підтримки освіти для людей з інвалідністю; фахова спеціальна підготовка викладачів; розробка та розповсюдження підручників та засобів навчання, необхідних для такої категорії студентів; розробка плану підтримки служб спеціальної освіти для тих, хто

потребує спеціальної освіти. Також держава та органи місцевого самоврядування беруть на себе відповідальність за підготовку відповідних фахівців та розробку тренінгів для підвищення кваліфікації викладачів. З огляду на це, можемо сказати, що викладачів закладів вищої освіти, а також інші особи, залучені до освітнього процесу є підготовленими і знають як працювати з такою категорією студентів.

Питання особливостей зарахування до освітніх закладів, зокрема вищих, перелік захворювань, які підпадають під категорію дозволених для навчання, а також особливостей функціонування системи раннього виявлення захворювання, описано у главі 3 даного Закону. Відзначимо, що відповідно до статті 15, до переліку захворювань, з якими можна здобувати освіту відносяться: часткова або повна втрата зору та/або слуху; розумові, психо-емоційні вади; різні типи фізичних вад; порушення аутичного спектру та інше [93].

З вищезазначеного ми можемо зробити висновок, що в Республіці Корея створені всі необхідні можливості та умови для здобуття освіти всіма категоріями населення, а людина з інвалідністю не є предметом осуду і дискримінації та не позбавляється прав на отримання якісної освіти.

З статті 16 виходить, що процедурою відбору суб'єктів спеціальної освіти до закладів освіти та визначення змісту освітньої підтримки займається Центр підтримки спеціальної освіти, який протягом 30 днів здійснює діагностику та оцінку після подання діагнозу. Після остаточного висновку щодо того, чи буде конкретна людина обрана для надання освітньої підтримки повідомляє про це керівника або завідувача освітньої установи. Важливо, що у процесі прийняття відповідного рішення гарантується можливість висловлення думок батьків та інших опікунів.

З урахуванням теми нашого дослідження, глава 5 Закону викликає неабиякий науковий інтерес. Вона присвячена вищій освіти людей з інвалідністю. Будь-яка людина з інвалідністю, якій не заборонено за медичними показниками здобувати освіту, може навчатися у закладах вищої освіти.

З метою зняття психологічної напруги у людей з інвалідністю у кожному закладі вищої освіти діє Комітет спеціальної підтримки. Створюється керівником

закладу вищої освіти та сприяє вирішенню наступних питань: розробка плану підтримки студентів з обмеженими можливостями; перегляд і вирішення справи за клопотанням від здобувачів освіти та інші питання, передбачені Указом Президента про підтримку студентів з інвалідністю. Також відповідно до статті 30 даного Закону керівник закладу ініціює створення Центрів підтримки студентів з особливими потребами [93]. Цей орган здійснює нагляд та відповідає за підтримку освіти та життя студентів з особливими потребами. Однак невеликі університети в яких кількість студентів з інвалідністю не перевищує 10 осіб, у своїй структурі мають право створити окремий відділ, який буде вирішувати питання, зазначені вище [347].

Отже, аналізуючи Закон «Про освіту для людей з інвалідністю» можемо сказати, що він включає всі необхідні положення для забезпечення всіма необхідними освітніми потребами людей з особливими потребами. Він сприяє стрімкій зміні суспільної думки до людей з інвалідністю, захищає їх права та протидіє дискримінації.

Ще одним нормативно-правовим актом, якому немає аналогів в Україні є спеціальний Закон «Про відшкодування плати за навчання студентам після працевлаштування». Даний Закон був прийнятий 22 січня 2010 року та набрав чинності одразу після голосування.

Закон «Про відшкодування плати за навчання студентам після працевлаштування» містить 44 статті, що являє собою 7 глав. Основною метою даного Закону є відшкодування плати за навчання студентам, які брали позики для покриття витрат на навчання після працевлаштування, щоб кожен, незалежно від економічного становища його сім'ї, мав можливість отримати вищу освіту відповідно до свого бажання та можливостей [353; 354].

У статті 2 Закону прописано, що питаннями відшкодування коштів, згідно урядового проекту, займається Міністр освіти. Згідно Закону під терміном «відшкодування студентської позики після працевлаштування» означає повернення основної суми та нарахованих відсотків за навчання студентам коледжів (закладів вищої освіти) після їх працевлаштування. Статтею 4 закріплено,

що держава забезпечує надійне функціонування студентських позик та проектів погашення кредитів на навчання, та зобов'язується відшкодувати витрачені кошти після працевлаштування. Для цього в країні створений Корейський стипендіальний фонд, який покликаний займатися такими питаннями.

Важливо зазначити, що близько 80% всіх закладів вищої освіти в Республіці Корея є приватними, однак відшкодування коштів за навчання відбувається незалежно від того, в якому з типів закладів освіти навчався студент. Це говорить про те, що приватні заклади освіти у більшій мірі намагаються надати якомога кращі освітні послуги, з метою залучення до їх лав більшої кількості студентства.

Глава 2 Закону присвячена питанням погашення позики на навчання та особливостям функціонування системи відшкодування. Згідно статті 8, ті, хто має право на отримання відшкодування студентських позик мають укласти відповідну угоду у Корейському стипендіального фонді. Основні критерії відбору кандидатів, які подають заявку на відшкодування коштів можна визначити так: рівень доходу сім'ї, кількість дітей в родині (багатодітна сім'я), академічна успішність, вік та особистий кредитний рейтинг.

На жаль, все таки не всі категорії населення мають право на отримання такої допомоги від держави, але порівняно з Україною в Республіці Корея існують ще ряд окремих програм, за якими студенти можуть виграти державний грант на навчання чи отримати щорічну фінансову підтримку.

Глава 3 даного Закону регулює питання зобов'язання щодо погашення позик на навчання. Відповідно до статті 15 Закону, особа, яка взяла позику на навчання має раз на рік надавати достовірну інформацію про фінансовий стан, майно, додатковий дохід, адресу проживання, подружній стан та місце роботи. Інші питання, пов'язані із зобов'язаннями щодо звітності встановлені Указом Президента [355].

Також прописаний пункт щодо звільнення від зобов'язання з повернення коштів. Будь-хто, хто брав позику на навчання, повинен її повернути, але у разі участі у програмі, позику повертає держава. Однак, якщо особа, яка брала позику є старшою за 65 років, не має інших доходів, крім надходжень від Національного

пенсійного фонду, і має фінансовий рівень нижчий за середній, то у такому випадку, така особа звільняється від погашення позики.

У 4 главі Закону прописані принципи і методи погашення позик за навчання різними категоріями студентів. Відповідно до даного нормативно-правового акту, виплата коштів за позику здійснюється державою, фізичною чи юридичною особами. Вся оплата та повернення коштів здійснюється у визначений Законом спосіб, однак кожен окремий випадок регулюється ще й іншими нормативно-правовими актами, зокрема, Законом «Про податки і прибутки» [337] та Указами Президента.

Глави 5-7 присвячені питанням несплати, заборгованості та застосування кримінально-правових норм щодо не дотримання угоди чи інших домовленостей, регульованих даним Законом.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо сказати, що даний Закон викликає багато протиріч. З одного боку, держава піклується про студентство, надаючи їм змогу отримати освіту в кредит, відшкодувавши витрачену суму після виходу на роботу. З іншого боку, існує багато інших нюансів щодо фактичного отримання такої допомоги. Такий сумнів виникає через відсутність чітко прописаних норм та правил надання коштів у формі відшкодування студентам, які завершили навчання. Тому, однозначно підтвердити факт якісної дії даного Закону важко.

Отже, опрацювавши законодавчу базу у галузі освіти Республіки Корея, можемо зробити висновок, що вона представлена великою кількістю різноманітних Законів, підзаконних актів, Указів Президента, останнє свідчить про значний вплив Президента на формування освітньої політики у всій країні. Також вона стосується усіх напрямів, пов'язаних із функціонуванням освітньої та суміжних до неї галузей. Окрім того, всі положення максимально відпрацьовані з урахуванням прогресивного досвіду, що призвело до чіткої побудови системи законодавчих актів. У законодавстві, поруч із процесами синхронізації південнокорейського досвіду з міжнародними нормами у галузі освіти, урахуванням гуманістичного та демократичного характеру освіти, закріплені також положення, які вже тривалий час притаманні саме південнокорейському суспільству.

2.2. Організаційні засади функціонування південнокорейської вищої освіти

Досліджуючи питання функціонування освітніх систем зарубіжних країн, можна констатувати, що система освіти Республіки Корея сьогодні є однією з найбільш ефективно організованих та збалансованих. Про це свідчить, зокрема, швидке зростання економіки країни, високоякісна освіта, яка є одним з ключових інструментів розвитку. Виходячи з економічних показників, південнокорейський Уряд стабільно збільшує видатки на освіту, ефективно інвестуючи в майбутнє країни. Втім, лише 50-60 років тому більшість населення країни перебувала за межею бідності й, відповідно, не мало жодних перспектив отримати хоч якусь освіту.

У 1979 р. після вбивства Президента Пак Чонхі (박정희) був створений новий законодавчий орган, який впровадив низку реформ. Зокрема, було суттєво розширено квоту вступників до закладів вищої освіти [301, с. 49], що збільшило їх кількість на 30-40%. Саме цей період в історії Республіки Корея можна вважати початком нових демократичних та якісних змін у соціально-економічній, культурній, інноваційно-технічній сферах життя населення країни.

Останні тридцять років Уряд Республіки Корея будує загальнонаціональну політику у сфері освіти, яка орієнтується на стандарти провідних країн світу. Така політика демонструє високі результати у процесі проведення різноманітних міжнародних досліджень у галузі освіти. Зокрема у 2012 р. Республіка Корея посіла найвище місце у визначенні рівня сформованості когнітивних навичок та освітніх досягнень [234], а також отримала високі результати в Програмі PISA – міжнародного оцінювання знань учнів [267], а у 2018 році увійшла у п'ятірку лідерів, поступившись місцем іншим Далекосхідним країнам, зокрема Китаю, Сінгапуру та Японії [276]. Водночас, ці результати провокують певні соціальні проблеми у суспільстві. З одного боку, демонструючи високі результати на рівні середньої освіти, випускники мають перспективу продовження навчання у закладах вищої освіти. З іншого боку, велика кількість студентів з високим рівнем

знань значно підвищує конкуренцію працевлаштування на південнокорейському ринку праці. У праці колективній праці «Соціальний ефект політики вищої освіти в Республіці Корея: зростання феномену «Pig Mum» Є. Лі (E. Lee), Д. С. Кало (D. S. Calonge) та інших дослідників мова йде про те, що сучасна «машина» вищої освіти продукує надмірну кількість висококваліфікованих фахівців, і тому Уряд країни відчуває труднощі в аспекті синхронізації освіти із запитами економіки. У результаті, надмірна кваліфікована робоча сила не може знайти роботу, яка відповідає рівню її кваліфікації, враховуючи структуру вітчизняного ринку праці. Відсутність попиту на таких працевдатних робітників вражає, оскільки лише невелика кількість престижних чеболів (재벌)⁵ чи великих сімейних корпорацій зможе їх працевлаштувати [237]. Така ситуація призводить до жорсткої конкуренції між студентами-випускниками.

Не зважаючи на надмірну кількість випускників, більшість корейців вважають, що вища освіта – найкращий та чи не єдиним спосіб отримати хорошу роботу та підвищити свій соціальний статус. А для того щоб вступити у престижний заклад вищої освіти, така ситуація ще більше спонукає батьків готувати своїх дітей до вступних іспитів, починаючи з середньої школи.

Однак, враховуючи різноманітні фактори, загальний рівень безробіття все ж залишається на рівні 3%, серед останніх випускників університетів цей показник становив понад 6,5% [213].

З розвитком економічного потенціалу Республіки Корея, статус закладу вищої освіти, як провідного елементу в отриманні якісних освітніх послуг постійно зростає. Це також можна пояснити формуванням нової тенденції базованої на економіці знань. Саме у такій країні, як Республіка Корея чітко простежується тенденція інтенсифікації безпосереднього зв'язку промисловості з вищою освітою.

З розширенням мережі системи вищої освіти в країні, більшою мірою, збільшення приватних університетів та коледжів, питання управління та регулювання стали більш складними. Так вища освіта, на думку В. Нортонна Грабба

⁵ південнокорейська форма фінансово-промислових фірм, що утворюють конгломерат.

(W. Norton Grubb) та його колег більше, ніж будь-яка інша сфера, полягає у дотриманні балансу державного та приватного контролю, ступеня впливу Уряду проти ринкових механізмів регулювання вищою освітою [265].

Переконливим прикладом, який демонструє працюючу модель орієнтації університетської освіти на промисловість є Корейський передовий інститут науки і технологій (카이스트), який заснований Урядом країни у 1971 р. з метою забезпечити орієнтацію наукових і технічних досліджень, які будуть інтегровані в національний промисловий комплекс. Саме це рішення Уряду стало ключовим у забезпеченні подальшого економічного зростання країни.

Економіка знань почала формуватися в Кореї внаслідок нової конфігурації, яка також поставила університет в центр інноваційного зростання. Модель корпоративної спіралі відносин ЗВО-галузь-Уряд, ймовірно, стало ключовим компонентом національних або багатонаціональних інноваційних стратегій в економіках країн, де приватні чи державні корпорації відіграють ключову роль для виникнення закладів вищої освіти орієнтованих на підприємство [190]. Тому, перейнявши таку тенденцію Уряду, всі заклади вищої освіти країни намагаються розробляти актуальні освітні та освітньо-наукові програми, які не просто орієнтуються на потенційного вступника, а й задовольняють потреби промислового сектору, що позитивно відбивається на показниках ВВП.

На сьогодні, за даними Світового Банку обсяг ВВП країни становить \$ 1,8 трлн. [201]. За даними OECD прогнози зростання реального ВВП на 2023 – 2024 рр. для Республіки Корея у середньому становлять 2%, і цей показник був би вищим, однак через низку факторів, зокрема відновлення країни від пандемії COVID-19 та російсько-українську війну, яка підвищила інфляцію та підкреслила необхідність надавати фінансову і технологічну допомогу Україні. Однак, Республіка Корея залишається на 10 позиції серед країн, які входять до OECD за рівнем ВВП [266].

Важливо зазначити, що Президент та Уряд країни роблять все необхідне для того, щоб сфера освіти розвивалася стабільно та мала можливість показувати високі результати. Переконливим доказом такої політики є показники витрат частки ВВП країни саме на освіту. За даними, які були представлені OECD у 2022 р.

загальні витрати на одного студента денної форми навчання за рівнем освіти сягали близько \$ 15 тис. (конвертовані за ПКС на ВВП; прямі витрати на заклади освіти) [266]. Витрати на освітній сектор за часткою національного багатства в Республіці Корея вищі, ніж у середньому по країнах OECD. У 2018 р. Корея витратила 5,1% свого ВВП на фінансування освіти, зокрема і вищої, що у результаті на 0,2% перевищило середні показники країн, які входять до OECD [247].

Особливістю сучасної системи освіти Республіки Корея⁶ можна назвати її умовний поділ на сходинки – 6-3-3-4, що являє собою нерозривний шлях здобуття освіти, починаючи з початкової школи і завершуючи закладом вищої освіти. Перша сходинка розпочинається у початковій школі, де учні навчаються шість років. Після закінчення переходять у середню школу, яка є другою сходинкою, навчання на якій триває три роки. Наступні три роки учні проводять у старшій профільній школі, навчання в якій спрямовано на підготовку до випускних іспитів та вступу в університет чи інший заклад вищої або спеціальної освіти. Завершує освітній цикл остання четверта сходинка – заклад вищої освіти, навчання в якому за основним курсом триває не більше чотирьох років [182, с. 10].

Програма, за якою навчаються діти у початковій та середній школі однакова для всіх шкіл Республіки Корея, що забезпечує рівні можливості при переході з однієї освітньої сходинки на іншу.

Зауважимо, що усі громадяни мають рівний доступ до освіти, не залежно від їхніх можливостей, соціального статусу чи матеріального становища. Дев'ять років початкової та середньої школи є обов'язковими, однак, починаючи із середньої школи, здобувачі освіти обирають власну освітню траєкторію відповідно до особистісного професійного вибору.

У корейському суспільстві вища освіта має важливе значення. Це запорука успішного майбутнього, можливість професійно зростати й самореалізовуватися, отримуючи при цьому гідну плату, а головне, ґрунтовні знання, якими забезпечує вища школа в Республіці Корея. Вони є основою здорової суспільної конкуренції – конкурентоздатність університетської освіти прирівнюється до

⁶ Додаток А

конкурентоздатності нації. Відтак, освіта, наука та економіка у корейській системі світобачення є неподільним цілим

В Республіці Корея як і в більшості розвинених країнах за формою власності функціонують такі заклади вищої освіти: державні; приватні; муніципальні [312].

Слід зазначити, що ці університети мають між собою мало відмінного. Так, приватні університети, наприклад, університет Корьо (고려대학교), посідають високі позиції серед інших південнокорейських закладів вищої освіти на рівні з державними. Серед них, залежно від різноманітності напрямів підготовки виділяють багатопрофільні університети, які здійснюють підготовку фахівців з різних галузей знань.

Класичні державні університети, до яких відносяться Сеульський національний університет (서울대학교), Пусанський національний університет (부산대학), Національний університет Чеджу (제주대학교) та інші, можна охарактеризувати як багатогалузеві навчально-дослідні комплекси, до складу яких входить велика кількість коледжів і шкіл, бібліотеки, науково дослідні центри та лабораторії, саме поняття як факультет у системі університетської освіти зустрічається зрідка. Наприклад, до внутрішньої структури Сеульського національного університету (서울대학교) входять: коледж і школи гуманітарних наук, соціальних наук, педагогічних наук, науки про життя, сільського господарства, бізнес-адміністрування, медицини, медсестринства та фармації, а також інженерії та прикладних мистецтв [295].

Стрімкий інноваційний розвиток Республіки Корея, що відбувається протягом двох останніх десятиліть, забезпечує завоювання вищою освітою країни ґрунтовних позицій у найавторитетніших світових рейтингах, що свідчить про зростання конкурентоспроможності не тільки на внутрішньому ринку праці, але й на зовнішньому.

Так, у Світовому рейтингу університетів за 2021 р. Сеульський національний університет (서울대학교) посів 60 місце серед тисячі інших закладів вищої освіти зарубіжних країн [303].

Згідно з Шанхайським рейтингом найкращих університетів світу за 2020 р. Сеульський національний університет входить у 100 найкращих, а у топ-300 входять ще п'ять університетів серед яких: Ханьян (한양대학교), Корейський вищий інститут науки і технологій (한국과학기술원본원), Корьо (고려대학교), Сьонгунгван (성균관대학교) та Йонсе (연세대학교) [291].

Відповідно до результатів Світового рейтингу у межах Азійського регіону 2021 р. лідируючі демонструє Корьо (고려대학교), який посідає 11 місце, за ним прямує Корейський вищий інститут науки і технологій (한국과학기술원본원) і тільки на 14 позиції Сеульський національний університет (서울대학교) [278]. Розглядаючи дану інформацію, маємо відмітити, що дані результати є дуже високими, враховуючи, що сьогодні сумарна кількість всіх університетів у країні складає близько 430 [184].

З 1947 р. приватні школи, більш відомі як професійні школи, увійшли в систему вищої освіти. Сумарна кількість закладів вищої освіти у той час зросла до 20 [259]. До неї входило вісім державних і дванадцять приватних університетів. Відтоді університетська освіта в Кореї значно розширилась: у 1965 р. налічувалося 70 університетів, а до кінця 2016 р. їхня кількість зросла майже в 6 разів і становила 432 університети [253]. Зведені статистичні дані з 2008 по 2019 рр. говорять про те, що лише 22% південнокорейських студентів навчаються у державних закладах вищої освіти [326].

Згідно із Законом «Про вищу освіту» Республіки Корея [304], заклади вищої освіти поділяються на категорії серед яких: університети, промислові, освітні, професійні, технічні коледжі та інші заклади вищої освіти. Університети мають бакалаврську, магістерську та докторську програми і відповідно наділені правом присуджувати ступені бакалавра, магістра або доктора тим, хто закінчив академічний курс, визначений певним закладом вищої освіти.

Загалом, період навчання на бакалаврських, магістерських та докторських програмах становить від 4 до 6 років, відповідно до особливостей самої освітньої програми та спеціалізації.

Особливістю професійних коледжів є те, що за результатами навчання вони присвоюють ступінь молодшого бакалавра, однак, якщо студент навчається за чотирирічним повним курсом, тоді він отримує повну вищу освіту та диплом бакалавра. Кібер коледжі, в основі яких лежить дистанційна освіта, можуть мати як освітньо-професійні програми, так і програму бакалаврату [82].

Слід зазначити, що серед закладів вищої освіти Республіки Корея склалася певна соціальна ієрархія, тому диплом конкретного вишу, отриманий по завершенню навчання, суттєво впливає на подальше працевлаштування випускника чи випускниці. Найпрестижнішими південнокорейськими університетами є: Сеульський національний університет (서울대학교), Корьо (고려대학교) і Йонсе (연세대학교). Таким чином, якщо кандидат на певну посаду матиме диплом одного з трьох вищезазначених університетів, роботодавець не враховуватиме сумарну кількість балів, яку отримав випускник чи його рейтинг в університеті [259].

Факт вступу в названі університети є гарантією того, що кандидат на посаду просто не міг бути поганим студентом. Це пояснюється як стійкою високою репутацією вишів, так і тим, що для вступу до них випускники проходять жорсткий відбір, складаючи підсумкову шкільну атестацію. Міністерством освіти Республіки Корея щорічно розробляється загальний національний іспит у вигляді тесту «сунин» (수능). Цей тест дуже складний, оскільки охоплює всю програму профільної школи, складається з трьох частин і включає в себе такі дисципліни: корейська мова, математика та англійська мова. Також абітурієнтам надається право обрати ще один предмет необхідний для вступу у профільний коледж з переліку рекомендованого Міністерством освіти. В українській освітній системі подібним тестом є Зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) – іспит спрямований на визначення рівня навчальних досягнень випускників закладів середньої освіти при їхньому вступі до закладів вищої освіти [49].

Сьогодні в Республіці Корея на президентському рівні розгорнута широка програма, яка спрямована на популяризацію та підтримку вищої освіти. До ключових питань, на яких зосереджена увага Міністерства освіти можна віднести:

створення нових технічних університетів та розширення спектру вузькоспрямованих спеціальностей, квоти на вступ для обдарованої молоді, залучення в освітньо-виховний процес найкращих представників вітчизняної і закордонної професорської еліти, створення нових навчальних планів, зв'язок вищої освіти з подальшим працевлаштуванням та інші не менш важливі питання. Для цього був сформований консорціум під назвою Корейська рада з питань університетської освіти, до якого входять ректори найкращих університетів Республіки Корея [231]. Робота консорціуму відбувається згідно із внутрішнім статутом, який у свою чергу заснований на нормативно-правовій базі та не суперечить Конституції Республіки Корея.

Організація навчального процесу в закладах вищої освіти регламентується Законом «Про вищу освіту» [312] та іншими нормативно-правовими актами та внутрішніми документами закладів вищої освіти в межах їх автономії. Південнокорейська вища освіта має свої національні особливості, проте, загалом побудована за принципом американської системи, де кожен студент може самостійно вибрати дисципліни для вивчення. Це пов'язано з великим американським впливом, котрий зростав із часу закінчення Другої світової війни. Коли країна потребувала тотального відновлення, саме США інвестували чималі кошти у розбудову Республіки Корея та стали позитивним прикладом для створення власної освітньої моделі. Тому формально можна вважати, що система вищої освіти країни побудована за принципом американської [259].

Якщо розглядати вертикаль функціонування окремого закладу вищої освіти, то майже на верхньому управлінському щаблі буде знаходитися ректор або президент. На сходинку нижче – проректори, які відповідають за різні сфери діяльності закладу, зокрема, проректор з управління людськими ресурсами, проректор з наукової роботи, проректор з адміністративних питань [252].

Внутрішнє управління в університеті, як правило, складається з трьох рівнів: орган прийняття рішень на рівні університету, орган, що приймає рішення на рівні коледжу, та відомчі підрозділи. За такої структури викладачі можуть впливати на прийняття рішень та відігравали потужну роль в управлінні національними

зкладами вищої освіти. Однак нещодавно поява колективних студентських організацій, такі як студентські ради чи профспілки, поставила під сумнів широкі права викладачів. У деяких університетах участь студентів та персоналу в управлінні є обережним внутрішніми правилами; в інших факультет розширює свої повноваження, дозволяючи іншим групам брати участь лише в обмежених питаннях, безпосередньо пов'язаних з проблемами студентів [301].

Через те, що в країні більшість закладів вищої освіти є приватними, тому більшість з них підпорядковується Раді директорів, але загалом заклад має досить велику автономію та може приймати рішення самостійно. Однак, на місцях є чітке ієрархічне підпорядкування університетській адміністрації. Так, наприклад, декан факультету не завжди може прийняти рішення без попереднього погодження з керівництвом.

У структурі південнокорейських закладів вищої освіти функціонують різноманітні коледжі або факультети, кафедри, наукові лабораторії та дослідні центри. Бази практик можуть знаходитися не на території кампусу, а розташовуватися, наприклад, за містом. Також у системі закладів можуть бути відокремлені навчальні центри або науко-дослідні лабораторії.

Термін навчання в університетах Республіки Корея складає 3-4 роки для бакалаврату (для медичних спеціальностей цей термін збільшується і досягає 6 років), 2 для магістрату і 3-4 роки докторантура (Ph.D.). Сьогодні, система вищої освіти Республіки Корея побудована таким чином, що в ній майже не існує можливості перехресного вступу, тому у більшості випадків студенти продовжують навчання у магістратурі за тим напрямом, який обрали на 1 курсі бакалаврату, одна є можливість вступити на споріднені освітні програми [259].

Системи переходу з одного закладу вищої освіти в інший та перезарахування кредитів в Республіці Корея раніше була досить жорсткою. Молодші коледжі в країні присуджують ступінь молодшого бакалавра, а отже студенти не мають можливості перезарахувати отриманий ступінь на повний ступінь бакалавра (базової вищої освіти), тому студенти, які бажають перейти з молодшого коледжу в університет, повинні починати навчання спочатку як першокурсники. Навіть

переведення на рівні бакалавра за суміжною спеціалізацією є дуже проблематичним [296].

Особливість корейських університетів полягає у тому, що вони можуть запропонувати своїм студентам велику кількість дисциплін, які виносяться до варіативної складової. Варто відзначити, що сьогодні українські заклади вищої освіти починають вводити у свої програми варіативну складову, але вона все ще залишається досить обмеженою. Виходячи з того, що вища освіта в Республіці Корея орієнтується не лише на споживача та світові тенденції, а також і на власну потребу у професійних кадрах, існують два переліки загальноосвітніх та спеціалізованих дисциплін, з яких деякі є обов'язковими для вивчення і визначаються закладом самостійно [259].

Організація навчального процесу в південнокорейських університетах базується на кредитно-модульній системі. Модульне навчання вже тривалий час займає чільне місце в організації навчання у вищій школі за кордоном. Це дало можливість демократизувати освітні процеси, індивідуалізувати навчання майбутніх фахівців, систематизувати роботу студентів, підвищити їхню навчально-пізнавальну активність [21].

В університетах Республіки Корея один академічний кредит налічує близько 15-16 аудиторних годин, однак, якщо дисципліна має практичну складову або навчання у лабораторіях один кредит такої дисципліни буде дорівнювати 30 годинам. Загальна кількість кредитів за семестр визначається кожним закладом вищої освіти окремо. Всі освітні компоненти розподіляються на 2 семестрові кредитні сітки порівно, для того, щоб не тільки забезпечити баланс у розподілі навчального часу для студентів, а також створити оптимальні педагогічні умови для викладацького складу [186].

У системі університетської освіти існує чотири категорії викладачів: професор, доцент, старший та штатний викладачі. Так як і у вітчизняній вищій освіті є викладачі, що працюють за сумісництвом або займають посаду помічника професора чи є молодим дослідником, який займається науковою роботою при

кафедрі закладу вищої освіти [301, с. 76]. Вони можуть працювати повний або неповний робочий день, відповідно до того, що прописано в їхньому контракті.

Професори дослідницьких університетів, як правило, мають офіційне педагогічне навантаження, що становить 6 години лекційних і 4 години практичних чи лабораторних занять на тиждень.

Виходячи з власного досвіду навчання в університеті Вонгван (원광대학교), більшість трьох кредитних курсів мають 3 лекції і 1 семінар на тиждень, навчальний семестр, зазвичай, складає 16 тижнів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень суттєво не відрізняються від загальносвітової практики оцінювання студентів. З огляду на власні спостереження під час навчання в Республіці Корея, бали нараховуються за такі види діяльності:

- відвідування аудиторних занять;
- практична складова;
- домашні та додаткові завдання;
- написання 2 проміжних іспитів (рубіжки) [88].

По закінченню будь-якого курсу студенту виставляється сумарна кількість балів, яку він отримав під час семестру. Через те, що у південнокорейській системі забезпечення якості вищої освіти не існує заключного іспиту або заліку, який, наприклад, проводиться у більшості пострадянських країнах, студенти, зазвичай, мають 2 рубіжних контролі, які суттєво впливають на їх підсумковий результат. Аби бути допущеним до написання цих контролів, а також, аби отримати, принаймні, мінімальний прохідний бал корейському студенту необхідно мати мінімум 70% відвідувань, але дане правило розробляється кожним закладом вищої освіти окремо. Будь-яка робота студента, зазвичай, оцінюється за 100-бальною шкалою, потім ці бали додають і ділять на сумарну кількість робіт. На сайті Сеульського національного університету (서울대학교) у загальнодоступному форматі наведена таблиця розрахунку навчальних балів та система переведення їх у буквенний формат⁷. Також зазначено, що по закінченню навчання в університеті,

⁷ Додаток Б

заклад надає відзнаки студентам, які досягли високого рівня академічного успіху. Таке свідоцтво можна отримати за запитом, звернувшись в адміністративний відділ.

Досліджуючи питання функціонування вищої освіти в країні, необхідно зазначити державний орган, який водночас здійснює моніторинг якості функціонування системи, а також законодавчо регулює її.

В Республіці Корея управління освітою здійснюється на двох рівнях – Центральним органом, тобто президентом і прем'єр-міністром у контексті Національної ради з питань освіти та Міністерством освіти.

Національна рада з питань освіти – дорадчий орган, який займається питаннями освітньої політики, безпосередньо звітуючи перед Президентом, однак глобальні питання покладені на Міністерство [218].

Міністерство освіти є державним органом, відповідальним за розробку та реалізацію політики, пов'язаної з функціонуванням національної освіти. Саме воно планує та реалізовує освітню політику, яка регулює діяльність освіти на всіх рівнях, забезпечує адміністративну та фінансову підтримку всіх рівнів шкільної системи, підтримує місцеві управління освіти та національні заклади вищої освіти, бере участь у підготовці педагогічних кадрів, популяризує освіту протягом усього життя та відповідає за розробку політики щодо людських ресурсів [253].

Оскільки Міністерство освіти є центральним органом управління освітньою політикою, а тому муніципальні, провінційні та регіональні управління освіти є іншими управлінськими органами, які контролюють місцеву систему освіти. З 1991 р. в країні діє місцевий Закон «Про автономію», в якому прописано, що головним напрямом управління освітою, є децентралізація та демократизація [218].

На сучасному етапі південнокорейська наука поділяється на: університетську, яку представляють державні та приватні заклади вищої освіти; академічну, яку представляє Національна академія наук Республіки Корея і п'ять галузевих академій наук, що мають статус державних, некомерційних установ: Національна академія наук сільського господарства Республіки Корея; Національна академія мистецтв Республіки Корея; Академія корейістики; державні та приватні науково-дослідні організації.

Важливим елементом, який впливає на розвиток науки в країні є Національна академія наук Республіки Корея. Орган, який задає орієнтири розвитку науки, розробляє стратегії розвитку освіти, а також бере участь у формуванні політики у галузі освіти на всіх її ланках.

Національна академія наук Республіки Корея розпочала свою роботу 17 липня 1954 року. Довгий час основним Законом, який керував діяльністю Академії був Закон «Про охорону культури» Республіки Корея. Однак у 1987 р. він був замінений вже прямим Законом «Про Національну академію наук Республіки Корея» [328].

Основною метою створення Академії – сприяти розвитку науки шляхом визнання та підтримки вчених, що мають видатні досягнення в галузі гуманітарних, соціальних, а також природничих наук на національному рівні, сприяння науковим дослідженням та підтримки різноманітних дослідницько-наукових програм [292].

Сьогодні Академія наук є представницькою установою вчених як у межах країни, так і за кордоном, реалізує ряд дослідницьких та освітньо-наукових проектів, необхідних для сталого академічного і суспільно-культурного розвитку, а також певною мірою впливає на розробку стратегії розвитку науки країни.

До основних функцій Академії належать:

- розробка, здійснення та супровід наукових досліджень у різних галузях;
- проведення консультації та розробка пропозиції щодо національної політики, пов'язаної з просуванням науки;
- організація внутрішніх та міжнародних академічних обмінів серед науковців, поширення власного досвіду та запозичення кращих іноземних практик;
- присудження нагород Національної академії наук;
- інші питання, що стосуються розвитку наукової галузі країни.

Національна академія наук має досить розгалужену структуру, що складається з семи основних частин, такі як: Генеральна асамблея, Рада директорів, відділи за профілями, Збори підрозділів, Секретаріат та інші. В Академії призначаються один президент та один віце-президент, які обираються на загальних зборах. Термін повноважень становить 2 роки, і кожен з них може бути

призначений лише один раз. На даний момент очолює Академію Президент Національної академії наук Республіки Корея – Лі Чанму (이장무).

В Академії є факультет гуманітарних та соціальних наук, а також природничих наук, і кожна кафедра має підрозділи для кожної спеціалізованої галузі. Загальна кількість членів Академії становить 150 осіб, які належать до одного з підрозділів, відповідно до галузі їх досліджень. Важливо відзначити, що відповідно до Закону «Про Національну академію наук Республіки Корея» членом Академії можна стати лише людині, яка є громадянином країни та має досвід проведення академічних досліджень не менше 20 років [329].

Важливим є питання співпраці провідної наукової інституції з профільним Міністерством освіти. У статті 17 Закону «Про Національну академію наук Республіки Корея» зазначено, що на Міністра освіти покладено повноваження підтримувати діяльність Академії, зважаючи на її здобутки у науковій сфері. Також зазначимо, що повне фінансування Академії забезпечує держава. Співпрацею з профільними установами забезпечує Секретаріат Національної академії наук. Однак, всі інші функціональні обов'язки та повноваження Секретаріату визначаються Указом Президента Республіки Корея [327].

Система підтримки науки в Республіці Корея різноманітна. Вона будується за програмним принципом. Упродовж 1999 – 2009 рр. діяла програма «Науково-дослідні та дослідницько-конструкторські розробки на межі XXI ст.» із загальним бюджетом \$ 3,5 млрд. [56]. Тобто, можемо зробити висновок, що Уряд країни та Президент всіляко підтримують наука у країні розвивається разом з іншими галузями та напряду впливає на розвиток економіки країни.

Майже у кожному південнокорейському університеті має функціонувати принаймні одне відділення аспірантури (대학원). Особливістю корейської системи вищої освіти є те, що освітній рівень бакалавра (학사) вважається базовою формою вищої освіти й не є її повною формою, як, наприклад, в Україні. Освітні рівні магістр (석사) та доктор філософії (박사) отримуються окремо.

Доктор наук – Dr. (аналог укр. кандидат наук), а також доктор філософських наук – Ph.D. є найвищим ступенем вищої освіти, який можливо здобути в університетах Республіки Корея. Особи, нагороджені почесним званням «Доктор наук» мають право здійснювати викладацьку діяльність в університеті та обіймати посаду професора (교수) [178].

Доктор філософії, в основному, займається науково-дослідницькою роботою й меншою мірою є викладачем. Назва дисципліни за якою захищається дослідник, зазвичай, прикріплюється до заголовку, наприклад, доктор філософії в економіці (박사경제학). Прикметним є те, що ступінь кандидата наук можна отримати вже по закінченні магістерської програми протягом короткого проміжку часу, як правило, одного року.

Мінімальна кількість кредитів, яку вимагають в аспірантурі складає 60 кредитів, а термін навчання складає 3 роки. Ті, хто заповнить необхідні кредити і складе 2 іспити з іноземної мови та профільний комплексний екзамен на докторський ступінь, має право захищати дисертацію.

Навчання в аспірантурі відбувається за 3 річною програмою, більшість часу відводиться для роботи над власним дослідженням. Навчальний рік починається у березні, але більшість університетів здійснюють набір в аспірантуру двічі на рік, у березні та вересні. Навчальний рік ділиться на два семестри, з літньою перервою з липня по серпень, а зимовий відпочинок з грудня по лютий.

Щодо професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти, то Корею справедливо називають «раєм для професорів». Університетські викладачі користуються у Кореї винятковою пошаною. Таке ставлення до професури криється передусім в особливостях корейської традиційної культури, яка і сьогодні у своїй основі ґрунтується на конфуціанських цінностях. Старий принцип «Імператор, учитель, батько – це все одне обличчя», сформульований з давніх-давен, зберігає свою актуальність й сьогодні, поєднуючись із конфуціанським культом освіти, створює ту специфічну атмосферу, в якій живуть і працюють корейські університетські викладачі. Щомісячна заробітна плата молодого

асистента стартує від ₩ 2,5 млн. (\$ 2200)⁸ і, таким чином, у півтора разу вище середньокорейської. З роками його заробітна плата збільшується ще у два або навіть три рази і стає дуже значною за показниками будь-якої країни. Для прикладу, на офіційному сайті Academic and Research jobs Korea розміщено офіційне повідомлення від Корейський університет технологій та освіти (한국기술교육대학교) про те, що у 2021 р. у закладі було відкрито конкурс на посаду доцента. Прописані всі умови, функціональні обов'язки та права майбутнього кандидата, а також зазначена офіційна заробітна плата, яка складає приблизно ₩ 60 млн. у рік (\$ 54 000)² [271].

Враховуючи те, що в Республіці Корея не спадає попит на отримання вищої освіти (внутрішній чинник) та Республіка Корея працює над підвищенням конкурентоспроможності вищої освіти у світі (зовнішній чинник), питання забезпечення її якості стає з кожним роком все актуальнішим. З огляду на це вивчаючи за аналогом досвіду зарубіжних колег, у 2009 р. у країні почала функціонувати система акредитацій закладів вищої освіти [84].

Питаннями акредитації освітніх установ займається Інститут акредитації корейських університетів (한국대학평가원), мета якого полягає в тому, щоб сприяти національній конкурентоспроможності шляхом прозорості та суворості акредитації корейських університетів [231].

Проводячи акредитацію закладів вищої освіти, Уряд Республіки Корея ставить за мету не лише перевірити їх діяльність, а передусім допомогти закладам стати кращими, відповідати світовим стандартам якості, встановити мінімально допустимі вимоги до якості у галузі вищої освіти, посилити відповідальність менеджменту освітніх установ за якість освітніх послуг [83].

Спираючись на законодавчу базу, були розроблені інструменти, які використовуються для підвищення якості вищої освіти, а після отримання результатів акредитації, вони застосовуються для розробки механізмів удосконалення університетської освіти [84].

⁸ За офіційним курсом станом на 03.06.2021 р.

В історичному контексті, функціонування системи акредитацій в Республіці Корея мало років, на відміну від багатьох інших країн заклади освіти навчальні контролюються центральним апаратом. Уряд й досі продовжує контролювати систему, одна запуск акредитаційного механізму став одним із вирішальних факторів, що впливають на швидкий розвиток вищої освіти та позитивно впливають на економіку країни в цілому.

Розглядаючи функціональні засади розвитку вищої освіти в Республіці Корея, не можливо не розкрити питання професійної освіти в країні. Сьогодні питання розвитку вищої професійної освіти є нагальним не лише в Україні. Доцільним є створення спеціальних закладів (коледжів), які могли б задовольнити потреби сучасної промисловості у кваліфікованих кадрах. Попри те, що рівень економіки Республіки Корея є дуже високим у порівнянні з українською економікою, для них це питання також залишається актуальним. Звичайно, важко переоцінити роль таких закладів у системі вищої освіти будь-якої країни, бо саме вони, на нашу думку, покликані вирішити ряд таких непростих завдань:

- підготовка фахівців із середньою спеціальною освітою;
- підготовка працівників із професійно-технічною освітою;
- можливість для дітей та молоді здобути додаткову освіту;
- організація ідеологічної і виховної роботи;
- сприяння всебічному розвитку особистості, формування в учнів високої моральності, професійних і громадянських якостей, творчої ініціативи;
- задоволення потреб особистості в інтелектуальному, культурному і моральному розвитку;
- створення умов для фізичного вдосконалення, зміцнення здоров'я, засвоєння учнями правил здорового способу життя, формування відповідальності за своє здоров'я.

В Республіці Корея у системі вищої освіти поруч із університетами та інститутами різного профілю також функціонують і коледжі. Їх умовно можна поділити на два типи: коледжі, які є структурною одиницею великого університету чи інституту і самостійні коледжі. Якщо перші підпорядковуються правилам

внутрішнього розпорядку університету, то у других діють свої власні правила, прописані у статуті. Статут – це документ, який створюється закладом вищої освіти, у даному випадку, коледжом згідно з чинним законодавством Республіки Корея та регламентує діяльність даного закладу.

Згідно з оцінками OECD , рівень освіченості серед корейської молоді дуже високий: 97% у віці від 25 до 34 років мають середню освіту і 53% мають диплом вищого навчального закладу [299]. Близько 32% підлітків по всій країні по закінченні школи вступають у професійно-технічні коледжі через можливості подальшого працевлаштування. Враховуючи високий попит, уряд прагне залучати ще більше роботодавців до розробки програм професійної підготовки майбутніх фахівців, орієнтуючись на реальні потреби ринку праці.

Координацією і розвитком технічної і професійної освіти в Республіці Кореяї займається Корейський дослідний інститут професійної освіти і навчання (한국직업능력개발원) та Служба розвитку людських ресурсів Республіки Корея (한국사업인력공단) [298].

Корейський науково-дослідний інститут професійної освіти та навчання (한국직업능력개발원) – це організація, яка фінансується державою та проводить різноманітні дослідження у сфері професійно-технічної освіти, здійснює підготовку кадрів, проводить оцінку якості освіти, а також розробляє навчальні програми, орієнтуючись на ринок праці. Головна місія цієї організації – допомогти людям обрати фах та оволодіти знаннями відповідно до їх можливостей і здібностей [230].

HRDK – Організація розвитку людських здібностей впродовж життя (한국산업인력공단), яка розвиває і керує людськими ресурсами, співпрацює із різними бізнес корпораціями у сфері працевлаштування, займається постійним розвитком професійних компетентностей, підвищенням професійного рівня, підтримкою зайнятості населення та професійним заохоченням робітників [363].

Аби стати студентом коледжу, абітурієнту потрібно скласти іспит у формі тесту, а також написати мотиваційний лист. Зарахування відбувається на засадах конкурсного відбору.

Термін навчання у професійно-технічних коледжах складає три роки. Сьогодні південнокорейські коледжі виконують функції вищих навчальних закладів з прискореною програмою навчання, мета яких – підготовка працівників середнього рівня, які можуть присвятити себе національному розвитку через надання професійних послуг в усіх сферах суспільного життя.

Спеціалізовані курси згруповані в професійні спеціальності, які охоплюють такі напрямки: гуманітарні науки, природничі науки, інженерія, мистецтво, фізична культура, освіта і медицина.

Для ефективного досягнення навчальних цілей коледжі розробляють та використовують практичні навчальні плани, які містять три обов'язкових елементи, що тісно переплітаються та доповнюють один одного:

- теоретичне навчання;
- навчання на імпровізованих практичних ділянках;
- практика на виробництві

Важливим є те, що на кожному етапі підготовки майбутнього фахівця проводиться зріст знань. Студенти коледжів не лише мають постійно складати письмові іспити, а й показувати свої знання, застосувавши їх у практичній діяльності. По завершенні навчання студенти складають сертифікаційний іспит, після якого ще мають практику на виробництві. Успішно відпрацювавши практику, випускникам коледжів видають диплом фахівця у певній галузі.

Підсумовуючи, можемо зробити висновок, що функціонування південнокорейської вищої освіти на організаційному рівні за багатьма параметрами синхронізується з системами вищої освіти провідних країн світу чи навіть української. В Республіці Корея система вищої освіти охоплює різні категорії закладів вищої освіти, кожен з яких надає освітні послуги відповідно до його профілю. Управління вищою освітою здійснюється на президентському рівні через задіяння його до роботи Національної ради з питань освіти та профільного міністра.

Також в країні представлена значна кількість різних установ, які не тільки готують вищі педагогічні кадри, але й опікуються проблемами педагогічної науки, займаються моніторингом якості надання освітніх послуг, реформуванням змісту освіти, наданням рекомендацій щодо удосконалення навчально-педагогічного процесу у закладах вищої освіти, дослідженням і впровадженням світових освітніх трендів тощо.

У результаті систематичного моніторингу за якістю роботи системи вищої освіти, швидкого вирішення нагальних питань, адаптування до глобальних викликів, створення чіткої ієрархічної моделі управління в середині системи та у рамках навчально-педагогічного процесу конкретного закладу вищої освіти корейці досягли світового рівня у підготовці фахівців та займають високі позиції у світових рейтингах.

2.3. Засади функціонування вищої освіти Республіки Корея на змістовому рівні

У часи трансформацій в економічному, політичному, культурному і соціальному аспектах життя людства, змінюється не лише ставлення людей до освіти, але й до цілей, які ставлять перед нею сучасне покоління.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти підготовка молодих спеціалістів в рамках університетів обумовлена стратегічними пріоритетами та ціннісними орієнтирами, які ставлять перед собою Уряди країн. Якщо розглядати вищу освіту у контексті світу, то можна побачити, що поява нових підходів до розвитку ідей вищої освіти, серед яких: ідеї автономії та нових моделей закладів вищої освіти, пріоритет професійного навчання і розвиток професійних навичок; справедливість у взаємодії глобальної економіки та ринку праці; міжнародне та соціальне партнерство у сфері вищої освіти [277]. Це все є інструментом, завдяки якому можливе вирішення сучасних освітніх та економічних проблем.

Однак, питання змісту у вищій освіті та його ефективного структурування задля відповідності запитам економіки, що постійно розвивається є актуальним та

дискусійним. Вища освіта, навіть у високорозвинутих країнах світу, часто не є синхронізованою із найновішими здобуткам науки і техніки. Це можна пояснити, з одного боку тим, що освітні програми не були досить гнучкими для того, щоб швидко підлаштуватися і наповнити її необхідними компонентами. А з іншого боку, викладачі, які читали відповідні освітні компоненти (дисципліни), з тих чи інших причин, зрідка оновлювали їх зміст на передавали здобувачам найновіші наукові факти. Втім, часи змінилися, світ став динамічнішим і відкритим, з'явилися нові потреби, а разом з цим – велика кількість нових професій, однак, часу для опанування ними стало менше.

Зважаючи на сучасні виклики, які стоять перед всією освітньою галуззю, вища освіта як Республіки Корея так і всього Далекосхідного регіону проходить певні трансформаційні процеси. Неможливо стверджувати, що ці процеси є однаковими для всіх країн-представниць регіону. Спираючись на думки Молі Н. Н. Лі (Molly N. N. Lee) та С. Хейлі (S. Healy), ми можемо вести мову про те, що зміни є значними та багатовимірними. Все залежить не лише від частки державного бюджету країн, але й від географічних розмірів, політичної ідеології, історичних реалій, під впливом яких розвивалась освіта та традицій, які склалися в ній [235].

Серед спільних тенденцій, які характеризують розвиток вищої освіти більшості країн у регіоні, слід віднести масовізацію, інтернаціоналізацію, орієнтацію на задоволення економічних інтересів, реформування змісту вищої освіти відповідно до потреб сучасного суспільства. Таким чином, можна зробити висновок, що вони синхронізуються з світовими тенденціями та мають на меті підготувати висококваліфікованих фахівців, які працюватимуть на благо національним інтересам, а також складуть високу конкурентоспроможність.

З вищезазначеного, питанню реформування та удосконалення змісту вищої освіти в Республіці Корея приділяють неабияку увагу. З огляду на те, що в країні не існує національної освітньої програми для вищої освіти, її розробка покладається безпосередньо на самі заклади, які здійснюють підготовку студентів

на бакалаврському, магістерському рівні, а також готують майбутніх докторів філософії.

Зауважимо, що Уряд країни ще у Конституції 1948 р. зазначив, що формування національної ідентичності та свідомості повинно відбуватися через систему загальної освіти у школах, тому саме для цього була створена Національна програма середньої освіти [288], яка є однаковою для всіх здобувачів. Сьогодні Національна програма спрямована на всебічний розвиток громадян, підготовки їх до подальшого опанування професією, а також формуванню такої особистості, яка віддано служитиме країні та сприятиме подальшому її розвитку.

Історично склалося, що право структурування змісту університетських програм надано закладам вищої освіти. Після поділу півострова на північну та південну частини, вплив США на останню став значним, зокрема вища освіта в країні почала розвиватися на західний манер. Американська система вищої освіти має доволі багато можливостей для автономії, тому у випадку Республіки Корея університетам було надано можливість самостійно розробляти освітню траєкторію та вирішувати чому і як саме вчити студентів.

Проведений аналіз становлення університетських програм в конкретно історичному контексті засвідчує, що цей процес можна умовно поділити на чотири періоди. У своїй роботі ми спиралися на дослідження Й. Кіма (J. Kim) [301, с. 58], тому на основі його даних нами було складено таблицю поетапної еволюції освітніх програм південнокорейських вишів (див. табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Еволюція освітніх програм у закладах вищої освіти Республіки Корея⁹

Період	Рік	Особливості
1	1945 – 1954	Навчальні програми склалися обов'язкових (загальних та основних, компонентів) курсів та курсів за вибором, пропонованих за двосеместровою системою.

⁹ Таблиця складена на основі дослідження Й. Кіма (J.Kim) [298].

2	1955 – 1972	Стандартний максимум кредитних годин за семестр був зменшений з 28 до 24 кредитних годин. Розроблявся стандартизований перелік обов'язкових для вивчення компонентів.
3	1973 – 1981	Розробка пілотних проектів (навчальних програм) з меншою кількістю навчального навантаження, але ширшою лінійкою напрямів вступу.
4	1981 – 2000	Запровадження нових навчальних програм з меншою кількістю кредитних годин.
5	2000 – теперішній час	Запровадження трьохкомпонентної навчальної програми, зосередженої на компенентнісному навчанні.

Особливістю першого періоду є те, що відповідно до Закону Республіки Корея «Про освіту» (1949) та Указу Президента були запроваджені національні стандарти університетської програми та встановлювався мінімальний рівень навчального навантаження на рік [322]. Саме ці стандарти у той період слугували мінімальними критеріями у розробці університетських програм.

Такий обсяг навчальних кредитів можна пояснити відсутністю будь-яких інших можливостей отримати знання окрім відвідування лекційних занять. Бібліотеки не мали необхідної кількості навчальних матеріалів, а можливості для самостійного навчання в університетах були дуже обмежені. Зазвичай, заклади вищої освіти розподіляли навантаження так: близько 40 кредитних годин на загальноосвітні компоненти, 90 – на компоненти, пов'язані з спеціалізацією та 50 – на факультативи [301].

Другий період характеризується перерозподілом кредитних годин, вдосконаленням змісту навчальних програм. Загалом, до загально обов'язкових для вивчення компонентів відносилися корейська та англійська мови або друга іноземна мова, історія людської цивілізації, вступ до філософії та фізичне виховання [301]. Однак, відзначимо, що університетська автономія дозволяла закладам вищої освіти додати ще до списку обов'язкових предметів й інші. Натомість приватні університети розробляють власні навчальні курси, орієнтуючись в першу чергу на галузеву спрямованість здобувачів вищої освіти.

Зауважимо, що разом з тим різко змінився й перерозподіл кредитних годин. За новою системою він виглядав таким чином: 49 годин, що становило 31% відводилося для опанування загальних компонентів; 82 години (51%) – для вивчення предметів, пов’язаних зі спеціалізацією, яку обрав студент; 29 годин (18%) – вільний вибір студентів [246].

Наступний період відзначився реорганізацією факультетів (коледжів) та кафедр закладів вищої освіти, запровадженням єдиного випускного іспиту (для отримання ступеня бакалавр), а також запуском пілотних навчальних програм, які мали складати 140 кредитних годин і не перевищувати 160. Разом з тим у період 1973 – 1974 рр. Міністерство освіти запустило ряд реформами, до яких відносилися: скороченням кількості кредитних годин, необхідних для закінчення навчання, з 160 до 140 годин; розширення списку напрямів за якими студенти могли вступати, а також збільшили квоти за напрямами, а не за кафедрами; скорочення мінімальної тривалості навчання для отримання бакалаврського ступеню з чотирьох років до трьох років; введення подвійних спеціальностей; використання літніх та зимових канікул для накопичення кредитних годин для закінчення навчання та інше [301].

Необхідно сказати, що подібні реформи впроваджувалися і в українській системі вищої освіти, однак значно пізніше, після підписання Україною у 2005 р. Болонської декларації [120]. Це дозволяє говорити нам про те, що процеси якісних перетворень у вищій освіті Республіки Корея почалися значно раніше ніж в нашій країні.

Четвертий період ознаменувався імплементацією у систему університетської освіти позитивних практик, які показали пілотні проекти. До основних нововведень належить ліквідація додаткових компонентів (1-2-годинних курсів), які можуть інтегруватися у відповідні курси зі спеціальності. Також прийнято, що університетські програми повинні складатися з загальноосвітніх дисциплін та курсів спеціалізації, поділених як на обов’язкові складові, так і на курси за вибором; кредитні години для загальноосвітніх курсів повинні становити 30% загальної кількості кредитних годин. Встановлено, що 1 залікова година визначається як 1 година навчання на тиждень (16 годин навчання на семестр) для кожного з загально

обов'язкових компонентів у формі лекційних занять і 2 години на тиждень (32 години на семестр) для кожного компоненті у формі практичних чи лабораторних занять [301]. Мінімальна кількість кредитних годин для закінчення навчання у закладі вищої освіти становить 140 годин, однак дозволено перевищувати встановлених мінімумів кредитних годин у таких галузях як, фармація, правознавство, ветеринарна медицина та підготовчі курси для вчителів. Заданий на початку 80-х років минулого століття курс успішно проіснував аж до початку 2000-х р.

Гістограма 2.1.

На основі даних зазначених вище, нами була розроблена гістограма «Еволюційна динаміка кредитних годин у закладах вищої освіти Республіки Корея»¹⁰, яка наочно демонструє тенденцію до скорочення академічного часу (кредитів), відведеного для оволодіння фахом.

На зламі століть, коли людство зіштовхнулося з появою високошвидкісного інтернету та нових мобільних технологій, в освіту теж прийшли зміни. У часи стрімкої глобалізації змінилися орієнтири у питанні отримання нових знань. Якщо у минулому столітті ми говорили лише про здатність отримувати знання під час

¹⁰ Гістограма розроблена автором

навчальних занять та запам'ятовувати інформацію, то сьогодні вектор змістився. Наразі людині необхідно не просто самостійно здобувати знань, але й застосування їх під час вирішення різного кола питань і проблемних ситуацій, використовуючи різні нестандартні та креативні підходи. Тому, вочевидь, постало питання й модернізації навчальних університетських програм.

Враховуючи вищезазначене, на нашу думку, доцільним стало можна виокремлення ще одного періоду, з огляду на компетентісно-орієнтований контекст розвитку вищої освіти в Республіці Корея, що дозволило нам на основі отриманих даних внести доповнення у таблицю (див. табл. 2.2.).

В Республіці Корея зміни, які почали свій початок у 2000-х рр., ознаменували перехід від класичної системи отримання знань до компетентісно-орієнтованого навчання. На думку південнокорейського вченого Соль Йон Кьона (설연경), це пов'язано з тим, що раніше середній бал диплому формувався за рахунок результатів отриманих на основі знань отриманих під час оволодіння предметних дисциплін. Але такі знання часто не вирішували інші професійні завдання та були обмеженими при прогнозуванні результатів навчання для реальних професійних ситуацій [336].

Ще одним каталізатором у південнокорейській вищій освіті стали «Проект підвищення кваліфікації студентів: провідний університет підвищення кваліфікації студентів» [362] та проєкт «Підсилення компетентності в освіті» розроблені Міністерства освіти, науки та технологій у 2010 р. [311].

Таким чином, Уряд та Міністерство освіти вивчає зарубіжний досвід і розробляє стратегії розвитку вищої освіти базуючись на компетентісний підхід. Також розробляються нові засоби та інструменти, які можуть оцінити основні компетентності, якими повинні володіти студенти закладів вищої освіти Республіки Корея [332]. Тому залучившись підтримкою держави, пріоритетним завданням для південнокорейських закладів вищої освіти є розроблення нових навчальних програм, з урахуванням потреб сучасного суспільства, заснованих на компетентісному підході

Необхідно зазначити, що таке бачення вищої освіти знайшло своє відображення й у інших розвинутих країнах світу. Концепція компетентісної освіти популяризується в країнах Європейського Союзу, США, Канади та Австралії, що дає нам можливість стверджувати, про невідірваність процесів розвитку вищої освіти від глобального світу. Навпаки, спільне бачення говорить про синхронізацію національної освіти з іншими провідними системами освіти інших країн та входження її в єдиний глобальний освітній простір.

Якщо спиратися у вивченні даного питання на історичне підґрунтя, то можемо говорити про те, що перший, хто провів дослідження, пов'язане з компетентностями був Д. Макклелланда (D. McClelland). Саме на базі своєї консалтингової компанії «McBer» разом зі своїми співробітниками у 1970 – 1980-х рр. займався даним питанням та розробляв основу для опису сутності терміну «компетенція». Однак, лише у 1993 р. даний термін був занесений Л. і С. Спенсерами (L. and S. Spencer) у Великий словник компетентності [281]. Після його почали використовувати для оцінки того, наскільки успішно виконується завдання, орієнтуючись на здатність, яка проявляється у процесі виконання. Оскільки здатність оцінити, наскільки добре виконується певна робота в конкретній ситуації і є пізнавальною компетентністю людини, вона була встановлена як цілісна концепція, яка охоплює здібності на емоційному рівні [316]. Крім того, припускаючи причинно-наслідковий зв'язок, що внутрішні характеристики людини впливають на поведінку та визначають ефективність роботи, це стало стандартом для порівняння та оцінки індивідуальних здібностей та оцінки соціальної корисності.

З іншого боку, поява «Теорії людського капіталу» Г. Беккера (G. S. Becker), яка розглядала людей як ресурс, зокрема матеріальний, необхідний для соціального розвитку та економічного зростання лише підсилила компетентісний підхід. А висвітлені думки у «Теорії людського капіталу», значно вплинули на зміну соціально-економічної політики держав та змінили ставлення суспільства до інвестицій у формування людини. На думку Г. Ялового: *«В них навчилися бачити інвестиції, по-перше, які забезпечують виробничий, до того ж довгостроковий за*

своїм характером ефект. По-друге, соціальні програми почали розглядатися як ефективна боротьба з бідністю, завдяки перерозподілу доходів» [171]. Більше того, концепція людського капіталу розглядається як те, що люди є основним активом, і їх слід розвивати та інтегрувати у швидкозмінний світ, насичений багатовимірними технологіями [304].

Інвестиції у людський капітал мають важливе значення не лише з точки зору економічного процвітання, але і в соціальних аспектах, таких як зайнятість та соціальна згуртованість, що у випадку з Республікою Корея має велике значення.

Важливо підкреслити, що дана теорія, хоча і не була розроблена спеціально для використання в освітній галузі, швидко змогла до неї пристосуватися. Однак, зовсім швидко стало зрозуміло, що людський капітал може накопичуватися в різних формах навчання і освіти. Передбачалося, що отримані знання та навички будуть конвертовані у подальший економічний, соціальний чи кар'єрний розвиток.

У поєднанні з цією концепцією людського капіталу аргумент про те, що освіта побудована на компетентісному підході повинна сприяти не лише індивідуальним інтересам, а й економічному розвитку країни та суспільства в цілому, шляхом ефективного розвитку людських можливостей як людського ресурсу, розповсюджувався у всьому суспільстві.

Зважаючи на те, що наприкінці 90-х р. минулого століття Далекосхідний регіон переживав Азіатську фінансову кризу, яка почалась в Тайланді та згодом охопила увесь регіон [57], зокрема й Республіку Корея.

Економічні коливання призвели до того, що південнокорейський Уряд мав швидко реорганізувати та адаптувати всі ключові напрями діяльності країни до нових реалій. Відповідно, університетська освіта також зазнала змін та була перетворена на компетентісно-орієнтовану освіту. З того часу південнокорейське суспільство вважає освіту основою економічного розвитку, а людину – найважливішим інструментом у процесі досягнення поставленої мети [90]. А оскільки значення інвестицій у людський капітал зростає у соціально-економічних аспектах, ефективність інвестиції, тобто те, наскільки інвестиція відповідає меті інвестицій у людський капітал, стають все більш важливими.

Сьогодні суспільство диктує нові правила, тому переосмисливши освітні задачі, з метою швидкого адаптування до змін сучасного світу, Міністерство освіти Республіки Корея почало з того, що створило Національну навчальну програму Республіки Корея для учнів закладів середньої освіти. З моменту її створення вона переглядалася сім разів, останній раз у 2015 р. [220]. Що говорить про бажання та неабиякі зусилля Уряду країни розвивати та вдосконалювати систему освіти в країні. Також передбачається, що певні документи рекомендаційного характеру, які будуть спиратися на концепцію навичок ХХ ст., будуть розроблені і для вищої школи.

У програмі 2015 р. ідеали та цілі освіти пов'язані з концепцією «Хонгіка Інгана» (弘益人間), яка має довгу історію та бере свій початок ще з заснування першого королівства. Головна ідея полягає в тому, що кожен має бути корисним суспільству. Тому ключове завдання освіти полягає в допомозі учням удосконалити їх індивідуальні вміння та характер, бути самостійним, знайти свій професійний шлях, а найголовніше брати участь у розбудові країни і сприяти її процвітанню [317]. А цього можна досягти, розробивши актуальні навчальні програми, орієнтовані на запити ХХІ ст.

Для ефективного досягнення поставлених цілей, у документі було виділено ключові компетентності, якими неодмінно має оволодіти учень. Серед яких: компетентність самоменеджменту; компетентність обробки знань та інформації; креативне мислення; естетично-емоційна компетентність; компетентність у спілкуванні; громадянська компетентність [220]. Можемо констатувати, що більшість корелюється з розробленою компанією «Pearson» у 2017 р. сіткою навичок для сучасного життя [297].

Існує декілька моделей компетентісно-орієнтованого навчання для закладів вищої освіти гуманітарного напрямку, які зайшла відображення в освітній системі Республіки Корея. Відповідно до висновків Корейського інституту вільних мистецтв та базової освіти цілі університетської освіти крізь призму компетентісного підходу полягають у:

- Формуванні універсальних навичок грамотності (читання та висловлювання, навички інформаційної грамотності);
- Формуванні критичного та аналітичного мислення, вміння знаходити необхідну інформацію;
- Вміння визначати та формувати цілі особисто для себе та інших;
- Формувати вміння критично мислити та приймати нестандартні рішення;
- Виховання почуття спільності, співпереживання та уміння працювати в команді, формування навичок раціонального спілкування;
- Здатність інтегрувати емоції в раціональне мислення [316].

Зазначені вище компетентності у системі південнокорейської вищої освіти, розглядаються як конкретний зміст досягнення цілей гуманітарної освіти в університетах, розробку нових стратегій та шляхів її модернізації. Зокрема, сьогодні існує чимала кількість навичок у підготовці висококласної робочої сили, з метою її переходу на якісно новий рівень [76].

Для більш детального розуміння, нами наведено дві освітні моделі, які є домінуючими у південнокорейських вишах при формуванні основних чи базових компетентностей.

Модель 1 об'єднує функціональні ролі основної освіти та гуманітарної освіти з метою розвитку ключових компетентностей у студентів під час навчання в університет. Вона показує (1), що гуманітарна освіта несе відповідальність за культивування основних компетентностей, що суперечить меті компетентісно-орієнтованого навчання. Хоча схема (2) відповідає меті встановлення основних компетентностей [90]. На думку С.-Й. Кьона (설연경) основна освіта не може включати в себе усі необхідні компоненти так, щоб вони ефективно сприяли розвитку усіх необхідних сучасному фахівцю компетентностей, тому основна освіта та освіта гуманітарних наук в університетах неминуче відокремлюються від основних компетентностей.

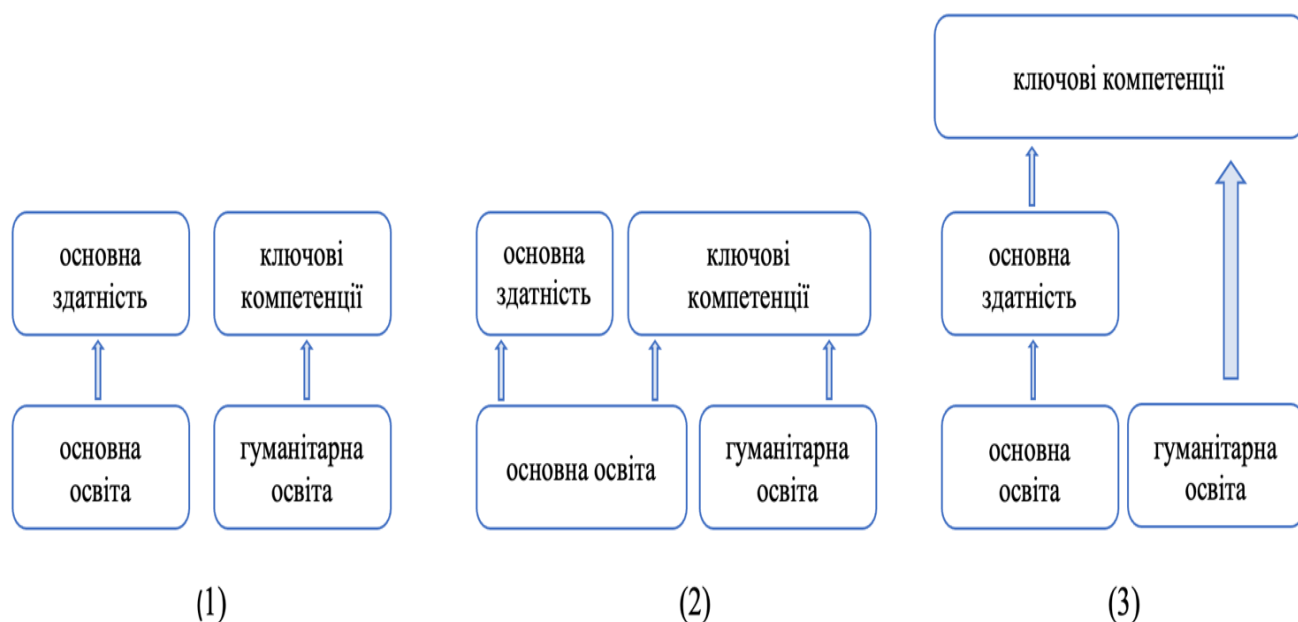

Рис. 2.1. Педагогічна модель університетської основної освіти та університетської гуманітарної освіти у формуванні основних компетентностей¹¹

Однак вчений наводить власне рішення, яке представлено на схемі (3). Це модель, яка може вирішити проблеми, які зображені на схемах (1) та (2). Навчаючись в університетах, студенти мають змогу підвищити основні навички та здібності через компетентісно-орієнтоване навчання та розвинути ряд нових, необхідних для життя і роботи. У цьому випадку метою основної освіти є вдосконалення основних здібностей, а встановлення основної компетентності для кожної спеціальності повинно відповідати основним цілям навчальної програми за певною спеціальністю [316].

Виходячи з того, що заклади вищої освіти в Республіці Корея розробляють середньо та довгострокові плани розвитку, зосереджуючись більшою мірою на освітньому процесі та підготовці майбутніх фахівців відповідно до запитів суспільства. Так, у цих планах зазначається, що формування відповідних базових та спеціальних компетентностей відбуватиметься в рамках викладання дисциплін

¹¹ перекладено автором за матеріалами [316]

за основним циклом та вільним вибором студентів. Також їх культивуватимуть за допомогою фізичного виховання та позанавчальної діяльності.

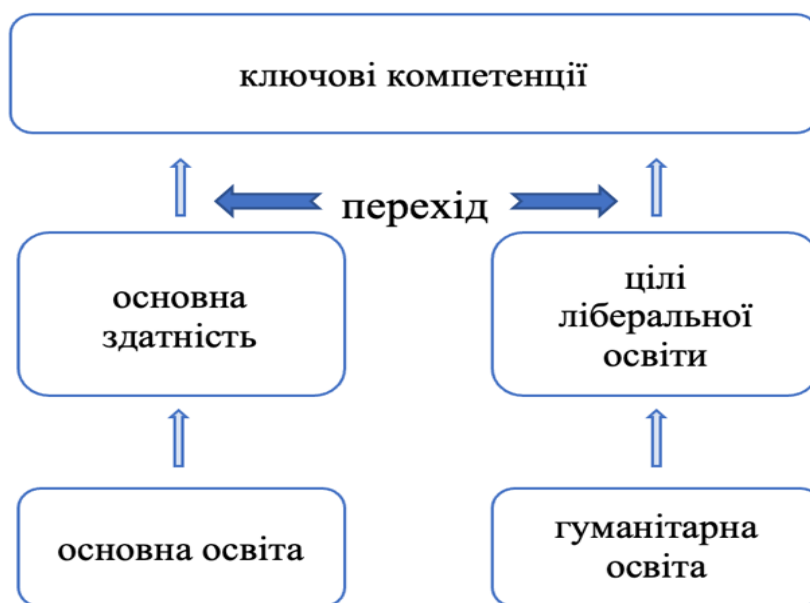

Рис. 2.2. Основні здібності та ключові компетентностей у досягненні цілей культурної освіти¹²

Модель 2 демонструє можливість вирішення взаємозв'язку між гуманітарною освітою та основними компетентностями. Навчальні програми, які розроблені відповідно до Моделі 2 дозволяють визначити конкретні цілі гуманітарної освіти, а також результати, які матимуть студенти після закінчення університету, отримавши належну ліберальну освіту [90]. У цьому випадку під ліберальною освітою розуміють не тільки навчання за конкретно-спеціалізованою програмою, а й програмою, яка містить дисципліни спрямовані на вивчення і пізнання інших галузей знань, з метою формування широкого світоглядного кола.

Відповідно, основна освіта удосконалює основні здібності, а освіта гуманітарних наук відповідає цілям гуманітарної освіти, передача компетенцій відбувається у процесі навчання за таким, зображеним у Моделі 2.

¹² перекладено автором за матеріалами [316]

Таким чином, ми бачимо, що на сьогодні не існує однієї концепції розвитку вищої освіти на рівні університетів, що говорить про демократичний підхід в освіті та широке поле для реалізації засад автономії. Однак ми не можемо стверджувати, що якась з моделей не є ефективною та не може використовуватися у закладах вищої освіти.

Виходячи з трансформаційних перетворень в середині вищої освіти Республіки Корея можемо констатувати, що вона розвиватиметься на основі орієнтації на освітнє середовище та компетентісно-орієнтований підхід у навчанні.

Підтвердженням цього є думки південнокорейських вчених, зокрема, С. С. Нама (손승남), І.-Й. Кіма (김인영), С.-Ха Сока (송하석), Че.-С. Лі (이재성) та Чо.-Ен. Чон (최예정), що сучасна вища освіта в Республіці Корея спрямовуватиметься на створення освітнього середовища, заснованого на конструктивізмі, з метою створення студентам таких умов, щоб вони могли вести активне життя із самоконтролем та саморегулюванням, а також посилювати почуття відповідальності у процесі навчання. А сама компетентність, як домінуюча категорія вищої освіти повинна стати не поетапною або автоматизованою здатністю, а виміром загальної та всебічної здатності активізувати та координувати необхідні знання та навички для виконання конкретних завдань [316].

Навчальна програма Сеульського національного університету розробляється, оновлюється та вдосконалюється, базуючись на статтях Університетського статуту та внутрішніх правилах [336]. Вони класифікуються за двома основними типами: студентські та аспірантські (або програми підготовки докторів філософії), обидві з яких розробляються кафедрами або іншими внутрішніми відділами, які мають право готувати здобувачів за відповідними спеціальностями. Навчальна програма для студентів складається з загальноосвітніх та основних компонентів. Хоча вищий рівень навчання складається з магістерських та докторських програм, вони не розділені з точки зору послідовного викладу освітніх компонентів.

За своїми характеристиками навчальні компоненти в навчальній програмі поділяються на загальноосвітні, основні та дисципліни, пов'язані з викладанням, які зараховуються до основних компонентів. Перші призначені для навчання

студентів на рівня, складаються з академічних фондів, знань про світ та загальноосвітніх факультативів. Основні курси призначені для поглибленого та спеціалізованого дослідницького навчання. Викладацькі курси підготовки викладачів створені для отримання сертифікату для провадження педагогічної діяльності. У свою чергу, дисципліни з циклу загальноосвітніх поділяються на обов'язкові та дисципліни за вибором, що говорить про широкі можливості студентства у реалізації права на академічну свободу.

Аналізуючи навчальні програми Сеульського національного університету (서울대학교), ми дійшли висновку, що найменша кількість навчальних кредитів складає 130. З них 36 кредитів (інколи більше) відводиться на загальноосвітні компоненти, 39 на вивчення основних дисциплін за фахом. Однак, у випадках, коли студент навчається за програмами подвійного диплому, кількість кредитів з циклу основних дисциплін збільшується до 60 кредитів.

Для прикладу було взято типову стандартизовану навчальну програму Педагогічного факультету, Сеульського національного університету для студентів бакалаврів, яка представлена у таблиці 2.2.

Зазначимо, що це стандартний документ, який має однакову для всіх здобувачів вищої освіти структуру. Детальний план, з внесенням усіх освітніх компонентів розробляється індивідуально, відповідно до обраної спеціальності [318].

Детально опрацювавши документи, можемо виділити наступні особливості навчальних курсів за їх типами та охарактеризувати кожен компонент, який міститься в них (див. табл. 2.2)..

Таблиця 2.2.

Типовий навчальний план для студентів бакалаврів¹³

<i>Загальне</i>		<i>Вимоги до кредитів (36 або більше)</i>		
Категорії	Напрямок		Кредити	Коментарі
	Критичне мислення та письмо	Академічне письмо: процес та структура	3	здобувачам відповідної кафедри необхідно

¹³ Перекладено автором з корейської мови з автентичної навчальної програми Сеульського національного університету [318].

Академічна основа				обрати 1 курс із цієї предметної області.
	Іноземні мови	2 курси	4-6	здобувачам з оцінкою TEPS ¹⁴ 525 і нижче необхідно пройти принаймні один курс англійської мови.
			визначається окремо	
Знання про світ	Мова і література		3	необхідно пройти 1 із рекомендованих курсів
	Культура і мистецтво		3	
	Історія і філософія			
	Політологія та економіка		3	
	Люди і соціум			
	Природа і технології		3	
	Життя та навколишнє середовище		3	
Загальноосвітні факультативи		власний вибір здобувачів	варіюється від вибору здобувачів	кафедра фізичного виховання виключена
Курси спеціальності			варіюється від вибору здобувачів	здобувачі можуть вибрати будь-які курси зі списку загальноосвітніх курсів.

- *Загальноосвітні курси* об'єднані у три категорії, які покликані розширити інтелектуальні здібності студентів та призначені для навчання і виховання основних здібностей, необхідних для навчання на університетському рівні, які включають:

- Академічні фонди

Ця категорія є обов'язковою для усіх студентів, в рамках якої вони зможуть удосконалити базові знання та навички, які знадобляться їм й після закінчення

¹⁴ Тест на володіння англійською мовою, розроблений Сеульським національним університетом

навчання в університеті, так звані soft-skills. Ця категорія включає курси, що розвивають здатність студентів критично мислити, чітко та ефективно висловлювати свої ідеї, правильно і чітко формулюючи власні думки як рідною, так і іноземною мовами.

Унікальним є те, що Сеульський національний університет має свій власний тест на визначення рівня володіння англійською мовою [341]. У 1999 р. при Інституті мовної освіти Сеульського національного університету (서울대학교) було розроблено алгоритм тестової перевірки володіння мовою та відповідні завдання – Test of English proficiency, що в перекладі – Тест на знання англійської мови. Його у стінах закладу можуть здати всі охочі студенти, як корейці так і іноземці.

Також до цієї категорії можуть включати курси, що розвивають навички математичного міркування та статистичного аналізу; базові наукові курси, що забезпечують студентам вдосконалення своїх наукових знань та набуття методології наукових досліджень; та курси, які допомагають студентам зрозуміти принципи та методи застосування інформатики та управління інформацією. Основний перелік дисциплін за даною категорією виглядає так: *критичне мислення та письмо, іноземні мови, математичні науки, природничі науки, інформатика та сучасні технології*.

- Знання про світ

Даний блок дисциплін спрямований на навчання і виховання всебічно розвиненої особистості, яка повністю усвідомлює, що очікує її в реальному професійному та соціальному житті. Під час навчання дисциплін цієї категорії, студенти мають можливість здобувати різноманітні знання та базову методологію кожної наукової галузі. Завдяки активному сприйманню інформації та навчанню через дослідження, а також ведення дискусій, студенти розвивають навички критично мислити та доводити свою позицію, спираючись на факти. Відповідні дисципліни, до яких відносяться: *мова і література, культура та мистецтво, історія та філософія, політика та економіка, людина і суспільство* сприятимуть пізнанню студентами основних питань, які розкриваються в їх межах, а також

формуванню здатності брати відповідальність не тільки за себе, як окремого індивіда, але й за світ та процеси, які відбуваються в ньому.

- **Загальноосвітні факультативи**

Цей блок є вільним, дисципліни в його межах можуть вільно обиратись здобувачами, з метою задовольнити їх індивідуальну цікавість та інтереси. Ці курси створюють основу для розвитку та впровадження власної професійної кар'єри та саморозвитку. Зокрема, вони допомагають першокурсникам краще зрозуміти студентське життя, а молодим науковцям розвинути дослідницькі навички. Також, дисципліни покликані забезпечити розвиток естетичного смаку і фізичного вдосконалення; надати міждисциплінарне розуміння складності сучасного суспільства та інтегративних знань; виховувати творчі здібності та допомагають зрозумітися в питаннях історії та культури.

- ***Курси спеціальності***

Даний великий блок призначений для вивчення студентами дисциплін, які відносяться до фахових та сприяють професійному розвитку молодого спеціаліста, а також прищеплюють любов до обраної професії. Перелік дисциплін та повний їх опис можна знайти на сайті університету. Важливо зазначити, що заклад один раз на декілька років оновлює інформацію не тільки про наповненість освітніх програм, але й переглядає зміст освітніх компонентів, з метою покращення якості навчання та повноти викладу навчальної інформації.

У додатковому документі до опису навчальних програм зазначено, що курси спеціальності відбираються повноваженою особою підрозділу, зазвичай кафедри, за якою закріплена дана спеціальність [318]. Так, дисципліни класифікуються на необхідні та факультативні. Основні необхідні дисципліни є обов'язковими до вивчення в межах окремого факультету чи підрозділу. Здобувачів можуть запросити прослухати ряд дисциплін та здати підсумковий контроль, однак всі вони будуть стосуватися обраного фаху. Основні факультативні – це курси, які не входять до обов'язкових основних курсів відповідних факультетів, кафедр чи підрозділів, але пропонуються для вивчення студентами [319]. На відміну від

української системи, дані дисципліни прирівнюються до основних та є повноцінними з боку підготовки майбутніх спеціалістів.

У межах навчання на бакалавраті, у студентів є можливість обрати подвійні навчальні програми, а в кінці отримати диплом образу з двома спеціальностями. Наразі вже розроблені програми вступу на 2022 н. р. з урахування можливості навчатися за такою програмою [334].

Отже, кафедрам, за якими закріплено таких студентів, необхідно переглянути курси, які вони та обговорити ті дисципліни, які вони планують пройти. Таким чином, кафедри можуть надати студентам відповідні вказівки щодо додаткових курсів, які доцільно було б обрати.

Студентам з подвійними спеціальностями дозволяється прослухати до 9 кредитів з дисциплін, що пропонуються однаково з кафедрами їх подвійних спеціальностей. Крім того, з дозволу керівника кафедри студенти третього та четвертого року навчання на бакалаврській програмі можуть обрати курси з програми підготовки магістрів. Отримані кредити можуть бути включені або в кредити, необхідні для програми бакалаврату, або для магістерської програми, після того, як студенти будуть зараховані на навчання для здобуття ступеня магістра [318].

Відповідно до правил, коли лекційний курс та лабораторний (студійний практичний) курс об'єднуються в один або дві різні дисципліни об'єднуються в єдиний, студенти, які проходять будь-який із таких курсів, вважатимуться такими, що пройшли комбінований курс. Це говорить про те, що університет має гнучку систему визнання навчальних досягнень та спонукає студентів до розширення власної індивідуальної освітньої траєкторії.

Не можливо не окреслити роль керівника відділу адміністрування навчальних програм. Відповідно до автономії закладів вищої освіти та внутрішніх правил, відповідальним за дотримання навчальної дисципліни є завідувач кафедри або інша особа, на яку покладено дані функції [339]. До її обов'язків належить: направляти та мотивувати студентів на проходження навчальних курсів; у разі необхідності залучення викладачів для викладання дисциплін з інших підрозділів

чи факультетів, клопотати про це перед ректором закладу вищої освіти; визнавати відповідність складених раніше дисциплін та приймати рішення про їх перезарахування; у разі, коли не можливо пройти той чи інший компонент, призначити прослуховування альтернативних дисципліни так, щоб студенти могли рівноцінно отримати знання та вміння та інше.

Зважаючи на вищезазначене, можемо зробити висновок, що навчальні програми Сеульського національного університету значною мірою відрізняються від українських за побудовою та порядком викладання дисциплін. Південнокорейський варіант носить більш загальний характер, включає три основні складові: загальноосвітні курси, загальноосвітні факультативи та курси спеціальності, що є подібним до наших національних традицій розробки освітніх програм. Однак, відсутня інформація про точну кількість годин, яка відводиться на окремий блок, розподіл навантаження за семестрами чи роками навчання, а також не зазначений внутрішній поділ навчальних годин на лекційні, практичні чи семінарські заняття, а також індивідуальну роботу студентів. Так даний факт можна пояснити стійкою автономією закладів вищої освіти, традицією підзвітності та ефективним менеджментом, що унеможлиблює прояви будь-якої недоброчесності чи недбалого відношення до освітнього процесу.

Важливо зазначити, що програми орієнтуються на світові тенденції вищої освіти та відображають в них основні положення, зокрема втілюють концепцію компетентісно-орієнтованого навчання. Відтак у програмах є цикл дисциплін, які покликані задовольнити потреби сучасного суспільства та підготувати високоякісного фахівця, який буде озброєний не лише навичками «hard-skills», але й демонструватиме здатність критично мислити, приймати рішення та не боятися брати відповідальність за свої рішення.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що на прикладі Сеульського національного університету (서울대학교), одного з найкращих закладів вищої освіти Республіки Корея, ми переконалися в якісному наповненні освітніх програм, актуальності та доцільності їх використання в умовах сучасного швидко розвиваючого світу.

Отже, дослідивши проблематику функціонування південнокорейської вищої освіти на змістовому рівні, можемо констатувати, що Уряд країни впродовж багатьох років докладав чимало зусиль задля побудови збалансованої лінійки освітніх програм, за якими навчаються студенти у південнокорейських вишах. Про це свідчать якісні зміни у побудові матриці програм, які спираються на компетентісно-орієнтований контекст розвитку особистості та майбутнього фахівця, чітко відокремлюючи, конкретно фахові та загальні компетентності. Також зазначимо, що у програмній матриці велику увагу приділяють розрахунку часу, який йде на вивчення і засвоєння дисципліни, що вибудовує дійсно жорстку структуру даного документу.

Враховуючи те, що суспільство живе за концепцією «Хонгіка Інгана» (弘益人間), тому у процесі розроблення будь-якої освітньої програми, південнокорейські університети мають не тільки зважати на загальноосвітні стандарти якості та бути конкурентоспроможними на ринку освітніх послуг, але й у першу чергу задовольняти внутрішні запити. А саме, кожен майбутній фахівець після завершення закладу вищої освіти має оволодіти усіма необхідними знаннями та компетентностями, які стануть корисним суспільству та розвиватимуть країну в цілому.

Висновки до другого розділу

У другому розділі дисертаційного дослідження розкрито засади функціонування вищої освіти в Республіці Корея на правовому, організаційному та змістовому рівнях.

Закони, підзаконні акти, Укази Президента формують повноту законодавчої бази у сфері освіти та забезпечують ефективність реалізації державної освітньої політики. Законодавча база створює національне правове поле багатовекторного функціонування національної освіти. Значна кількість президентських указів демонструє вплив Президента Республіки Корея на розвиток освітньої галузі.

Констатуємо динаміку розвитку законодавчої бази з метою відповідності запитам держави в умовах швидкозмінних процесів національного, регіонального та глобального рівнів. Характер чинного базового Закону «Про освіту» та чинного профільного Закону «Про вищу освіту», інших правових актів, які регулюють функціонування вищої освіти, визначають повноваження закладів вищої освіти, свідчить про спрямованість державотворчих процесів на відкритість до світових трансформацій, новітніх досягнень науки. Водночас, важливим залишається баланс між синхронізацією південнокорейської освіти та передусім вищої з міжнародними нормами та збереженням її людиноцентричного характеру на засадах конфуціанства.

Виявлено, що ключові елементи південнокорейської освіти ґрунтуються на американській моделі та певним чином синхронізовані з нею, але є деякі відмінності. Йдеться зокрема, про розподіл навчальних годин, формування контингенту вищої освіти, поділ навчального часу та поділ навчального року на семестри тощо. Уряд Республіки Корея прагне забезпечити країну висококваліфікованими кадрами, а також спрямувати молоде покоління на задоволення власних економічних, соціальних і культурних потреб. Такий підхід ефективного поєднання інноваційного зарубіжного досвіду із національними особливостями і потребами економіки і суспільства зарекомендував себе як ефективний з огляду на топові місця у світових рейтингах університетів Республіки Корея.

Констатовано, що виразною виглядає тенденція масовізації вищої освіти в Республіці Корея. Масовізація ґрунтується як на інноваційному розвитку економіки країни, що потребує висококваліфікованих фахівців, так і сприйнятті південнокорейським суспільством вищої освіти як платформи для успішної побудови кар'єри та життєвої траєкторії. Масовізація реалізується шляхом розбудови мережі закладів вищої освіти, яка охоплює різні категорії закладів вищої освіти, кожен з яких надає освітні послуги відповідно до його профілю. Мережа характеризується як зростанням приватних закладів, так і урізноманітненням типів (університети, інститутів, коледжів тощо). Також в країні функціонує значна

кількість різних установ, які не тільки готують вищі педагогічні кадри, але й опікуються проблемами педагогічної науки, займаються моніторингом якості надання освітніх послуг, реформуванням змісту освіти, наданням рекомендацій щодо удосконалення навчально-педагогічного процесу у закладах вищої освіти, дослідженням і впровадженням світових освітніх трендів тощо.

Управління вищою освітою здійснюється на президентському рівні через задіяння його до роботи Національної ради з питань освіти та профільного міністра.

В умовах глобалізації, яка спричиняє уніфікацію усіх сфер життя організаційні параметри південнокорейської вищої освіти синхронізується зі стандартами, які визначаються розвиток вищої освіти провідних країн світу. включно з українською.

У результаті систематичного моніторингу за якістю роботи системи вищої освіти, швидкого вирішення нагальних питань, адаптування до глобальних викликів, створення чіткої ієрархічної моделі управління в середині системи та у рамках навчально-педагогічного процесу конкретного закладу вищої освіти корейці досягли світового рівня у підготовці фахівців та посідають високі позиції у світових рейтингах.

Змістовий рівень або контекстне наповнення вищої південнокорейської освіти проявляється у застосуванні підходу компетентісно-орієнтованого навчання, становлення якого зайняло чимало часу. Виявлено, що перші прояви формування національної країно-орієнтованої освіти відбулися у 1948 р. та задекларовані у Конституції країни, однак вони стосувалися більшою мірою шкільної освіти. Згодом, після поділу Корейського півострова, Уряд Республіки Корея змістив ракурс на розбудову вищої освіти.

Дослідивши дане питання, ми дійшли висновку щодо етапності розвитку освітніх програм, зокрема їх змісту, який умовно розподілений на п'ять періодів.

Перший (1945 – 1954) базувався на Законі Республіки Корея «Про освіту» (1949) та Указі Президента, що у подальшому вилилося в розробку національного стандарту університетської програми.

Другий (1955 – 1972) передбачав перерозподіл навчальних кредитів для вдосконалення змісту навчальних програм. Особливістю даного періоду стало виділення загально обов'язкових, спеціальних та вільних освітніх компонентів.

Третій (1973 – 1981) – запровадження єдиного випускного іспиту для вступу до закладу вищої освіти для здобуття ступеню бакалавр; запуском пілотних навчальних програм обсягом 140 кредитних годин.

Четвертий (1981 – 2000) – ліквідація окремих навчальних компонентів та перерозподіл їх у відповідні курси зі спеціальності, що і стало переходом до компетентісно-орієнтованого навчання.

Констатовано, що на даному етапі становлення вищої освіти, мету навчання студентів у рамках закладів вищої освіти синхронізовано передусім зі стратегічними цілями розвитку конкретних галузей промисловості з метою зміцнення економічного потенціалу країни.

На основі проведеного дослідження, ми вважаємо, що доцільно виділити ще й п'ятий період – 2000 – теперішній час, який безпосередньо стосується сучасності та демонструє нинішні тенденції вищої освіти на змістовому рівні.

З'ясовано, що зміст освітніх програм у системі вищої освіти в країні базується на принципі «Хонгіка Інгана» (弘益人間), ідея якого полягає у корисності кожної людини для суспільства, тому базова університетська освіта розглядається крізь призму компетентісного підходу та полягає у формуванні універсальних навичок грамотності; формуванні критичного та аналітичного мислення, вміння знаходити необхідну інформацію; вмінні визначати та формувати цілі особисто для себе та інших; вмінні критично мислити та приймати нестандартні рішення; вихованні почуття спільності, співпереживання та уміння працювати в команді, формування навичок раціонального спілкування та здатності інтегрувати емоції в раціональне мислення, що відображено у відповідних освітніх компонентах кожної конкретної навчальної програми.

Зміст розділу висвітлено в публікаціях автора: [82]; [83]; [84]; [85]; [86]; [87]; [89]; [93]; [259]; [260].

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ РУСПУБЛІКИ КОРЕЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

3.1. Стратегічні орієнтири розвитку системи вищої освіти в Україні

Згідно українського законодавства метою вищої освіти визначено підготовку конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [113].

Українська вища освіта перебуває у процесі перманентних трансформацій з моменту отримання Україною незалежності у 1991 р. Проблема становлення та розвитку вищої освіти у незалежній Україні досліджується у працях вітчизняних науковців, зокрема: у праці «Аналіз еволюційних етапів модернізації національної системи вищої освіти» В. Дериховська виокремлює п'ять етапів такого розвитку:

- перший етап «Становлення вищої освіти» (1991 – 1996);
- другий етап «Конституційний» (1996–1998);
- третій етап «Реформування вищої освіти» (1998 – 2002);
- четвертий етап «Стратегічний» (2002 – 2010);
- п'ятий етап «Інноваційний» (2012 – сьогодні) [38].

У статті «Вища освіта України: етапи розвитку» А. Король у рамках періодизації розвитку вищої освіти в Україні, починаючи з 1576 року, формулює етап її розвитку після проголошення незалежності, який характеризує як етап інтеграції української системи вищої освіти до загальноєвропейської [60].

Є. Ніколаєва та І. Совсун, характеризуючи аспект організації навчального процесу в українських вишах на початку 2000-х рр. у спільному науково-аналітичному доробку «Вища освіта в незалежній Україні», запропонували етапи зовнішнього зарегулювання навчального процесу:

- перший етап «Організація навчального процесу в рамках дії «Положення про організацію навчального процесу» (1993 – 2005);

– другий етап «Організація навчального процесу після запровадження кредитно-модульної системи» (з 2005) [96].

На думку професора В. Огнев'юка з моменту отримання Україною незалежності, вітчизняна вища освіта мала два визначних періоди, які можна умовно поділити на:

– перший (1991 – 1995) – визнання освіти, як соціального завдання української держави;

– другий (1995 – 2002) – виведення освіти до структури національних пріоритетів, а також на рівень відкритості та міжнародної взаємодії і співпраці [100].

Періодизація МОН України цілісно охоплює увесь комплекс інституційно-правових трансформацій системи вищої освіти України за тридцять років незалежності (1991 – 2021):

– перший етап «Становлення національної системи вищої освіти (1991 – 2000) характеризується як час переходу від авторитарної до толерантної педагогічної думки, деідеологізації освітньої теорії та практики, оновлення змісту вищої освіти, гуманізації, впровадження підходів із забезпечення особистісного розвитку кожного студента. На цьому етапі відбувалося «пострадянське» становлення освітнього законодавства України, основним завданням котрого було формування нормативно-правової бази для забезпечення діяльності ЗВО в нових умовах; змінено порядок фінансування ЗВО, створено та узаконено приватні заклади, розроблено чіткі рекомендації щодо ліцензування й акредитації ЗВО; збагачено й розширено нормативно-правову базу вищої освіти в Україні;

– другий етап «Розвиток вищої освіти в контексті її ступневості і забезпечення неперервності» (2000 – 2005) обґрунтовується як період переходу вищої освіти на чотири ступені підготовки фахівців: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст і магістр, що наближало українську освіту до світових аналогів та, зокрема, до європейських, стандартів створювало умови для порівнянності вітчизняної вищої освіти з відповідною освітою в зарубіжних країнах, у тому числі державах ЄС, підвищувало її конкурентоспроможність;

– третій етап «Розбудова вищої освіти в контексті реалій Болонської декларації (2005 – 2014) визначено логічним продовженням позитивних зрушень у системі вищої освіти, інтеграції у світовий освітній простір. Основними ознаками цього етапу стали такі: створення можливостей для інтеграції до європейського і світового освітнього простору на всіх рівнях; активізація контактів із зарубіжними освітніми й науковими установами; можливість користуватися найкращими здобутками та надбаннями європейських країн у галузі освіти; зростання мобільності студентів і кадрів вищої освіти; створення умов для забезпечення гнучкості, безперервності освіти, націлених на реалізацію особистісних потреб кожного її здобувача; формування єдиних норм оцінювання навчальних досягнень та можливість взаємного визнання дипломів про вищу освіту країнами, котрі підписали Болонську декларацію. У 2005 р. запроваджено кредитно-модульну систему;

– четвертий етап «Поглиблення трансформації вищої освіти як інтелектуального підґрунтя для формування інноваційної економіки розвитку духовних засад суспільства (після 2014) характеризується як етап нових вимог до професіоналізму викладачів і підготовки студентів; модернізація змісту з урахуванням здобутків світової педагогічної думки; педагогіки партнерства; стимулювання до саморозвитку й самовдосконалення; забезпечення розвитку ключових і предметних компетентностей здобувачів освіти, мобільності та гнучкості вищої освіти; міжнародних освітніх програм й продовження навчання за кордоном; активного обміну досвідом із зарубіжними колегами; інтеграції в міжнародний науковий простір; збагачення активними формами та методами навчання; розвиток особистісних характеристик і студентів, і викладачів: критичного мислення, ІКТ-компетентності; інформатизація освітнього процесу; застосування сучасних цифрових технологій для створення новітньої навчально-наукової експериментальної бази на основі перспективних досліджень та технологічних рішень; упровадження інтернет-ресурсів, хмарних технологій у освіту [101].

Проведений аналіз засвідчив, що вища освіта в Україні за роки незалежності пройшла шлях трансформації від радянської до європейської моделі. Європеїзації української вищої освіти сприяло підписання Україною Болонської декларації у 2005 р., що відкрило шлях до інтеграції до Європейського простору вищої освіти, який передбачає академічну свободу, добросовісність, участь студентів і працівників у врядуванні вищої освіти, інституціональну автономію, інклюзію, взаємодію з наукою [46].

Статтею 431 Угоди про асоціацію з ЄС (2014) передбачено активізацію співробітництва сторін в галузі вищої освіти з метою реформування та модернізації систем вищої освіти; сприяння зближенню у сфері вищої освіти, яке відбувається в рамках Болонського процесу; підвищення якості вищої освіти; поглиблення співробітництва між закладами вищої освіти; розширення можливостей закладів вищої освіти; активізації мобільності студентів та викладачів [151].

У рамках європейських орієнтирів:

- розроблено нормативно-правову основу функціонування національної системи вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту» (2014), інші нормативно-правові акти);

- оптимізовано мережу закладів вищої освіти (кількість закладів різних типів скоротилася на 30,5% (з 891 одиниць у 1990/1991 н. р. до 619 одиниць у 2019/2020 н.р.) Зокрема, мережа університетів та інститутів (академій) зросла майже в 2 рази порівняно з 1991 р., а коледжів і технікумів – скоротилася у 2,2 рази. Підвищення організаційної ефективності ЗВО відбулося завдяки їх укрупненню та ліквідації частки тих закладів, що мали нечисленний контингент студентів;

- проведено централізацію управління ЗВО всіх типів шляхом передання їх до сфери управління МОН з метою усунення міжвідомчих бар'єрів, дублювання при підготовці фахівців, забезпечення раціонального розподілу державного фінансування) [101];

- упроваджено ступеневу систему вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії/доктор мистецтва);

- упроваджено кредитно-модульну систему оцінювання знань на принципах Європейської кредитно-трансферної системи – ECTS;
- запроваджено автономію закладів вищої освіти;
- створено систему ліцензування та акредитації на право закладам вищої освіти надавати освітні послуги;
- розроблено та впроваджено стандарти вищої освіти (нові Національні рамки кваліфікацій закріплено в Постанові Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 509)», де містяться 142 стандарти вищої освіти (97 стандартів освітнього ступеня бакалавра та 45 магістра) [115];
- ухвалено ряд офіційних документів, які регулюють освітньо-наукову діяльність в країні [26].

28 лютого 2022 року Україна подала заявку на членство в ЄС. 23 червня 2022 року Європейська Рада прийняла історичне рішення визнати євроінтеграційну перспективу України та надати Україні статус кандидата на членство в ЄС, зокрема на основі висновку Європейської Комісії (ЄК) від 17 червня 2022 року. У висновку ЄК констатовано, що Україна має добре розвинену систему освіти з високим рівнем охоплення грамотністю (майже 100%) та непоганими результатами у дослідженні якості освіти PISA-2018. Також відзначено значний обсяг фінансування освітнього сектору (5,7% від ВВП у 2021 р.) та високе охоплення українців вищою освітою [195].

7 березня 2023 року оприлюднено Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2022 р. Станом на кінець 2022 р. розроблено 326 з 355 стандартів вищої освіти (113 проектів стандартів освітнього рівня «Бакалавр», 18 проектів стандартів освітнього рівня «Магістр», 95 проектів стандартів освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»). Також у 2023 році заплановано повністю завершити роботу щодо розроблення всіх інших стандартів. Затверджено 254 стандарти вищої освіти, з яких: 109 стандартів освітнього рівня «Бакалавр», 100 стандартів освітнього рівня «Магістр», 45 стандартів освітньо наукового рівня

«Доктор філософії». З метою забезпечення функціонування системи забезпечення якості вищої освіти відповідно до Європейських стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти подано та зареєстровано у Верховній Раді України 10.02.2022 за № 7039 проєкт Закону України «Про освіту дорослих». 12 січня 2023 року законопроект прийнято у першому читанні [48].

Базовим і визначальним фактором функціонування системи освіти у будь-якій країні, який визначає пріоритетні напрями її розвитку та юридично закріплює державну освітню політику, є її нормативно-правова база. Основний документ, який регулює усі аспекти системи освіти в Україні, це – Закон України «Про освіту» (2017) [116], який містить положення, що є рамковими для вищої освіти.

Згідно з цим Законом, вища освіта в Україні має на меті підготовку кваліфікованих фахівців, здійснення наукових досліджень та розвиток інноваційної діяльності. Закон передбачає можливість здобуття вищої освіти у різних формах, включаючи повну вищу освіту, магістратуру, докторську освіту та інші.

Окрім вищезазначеного, Закон визначає різні рівні вищої освіти, зокрема: бакалаврський, магістерський та докторський рівні та окреслює можливість здобуття вищої освіти за різними напрямками (гуманітарні, технічні, медичні тощо).

Одним з основних принципів Закону є забезпечення якості вищої освіти. Для цього передбачено створення системи оцінювання якості вищої освіти та моніторингу її результатів. Також передбачено здійснення акредитації закладів вищої освіти та забезпечення їх відповідності вимогам стандартів.

Прийняття Закону «Про освіту» (2017) є важливим кроком у розвитку системи освіти в Україні, оскільки він безпосередньо визначає вектор розвитку галузі в цілому, але й передбачає створення більш прозорої та якісної системи вищої освіти.

На сучасному етапі система вищої освіти регулюється профільним Законом України «Про вищу освіту» (2014), який визначає законодавчі, організаційно-управлінські аспекти діяльності закладів вищої освіти, регламентує питання фінансового забезпечення, окреслює принципи поєднання освітньої та наукової

складової, висвітлюючи важливість цього процесу у забезпеченні якісного розвитку країни та підготовки висококласних фахівців у різних сферах знань [260].

Закон складається з 15 розділів, основний текст Закону викладений у 14 розділах, що у сукупності становить 79 статей. На відміну від аналогічного Закону Республіки Корея, у статті 1 Закону України «Про вищу освіту» (2014) [113] висвітлені та розтлумачені основні поняття і терміни, які задіяні у даному документі, що важливо для чіткого розуміння та унеможливлення їх хибного трактування. Серед базових понять є такі: вища освіта, автономія закладу вищої освіти, академічна мобільність та свобода, заклади вищої освіти, компетентність, освітня діяльність, якість вищої освіти та інше.

До основних принципів державної політики у сфері вищої освіти належать: доступність та незалежність вищої освіти, інтеграція у світовий простір вищої освіти через відповідність навчальних програм та орієнтацію на передовий зарубіжний досвід, державної підтримки провідних галузей освіти, науки і техніки, тощо [260]. Необхідно зважати на те, що виходячи з даного Закону, Уряд країни планує реформувати вищу освіту, спираючись на критерії гнучкості, можливості адаптуватися до нових реалій та швидко реагувати на майбутні виклики, які ми не можемо спрогнозувати сьогодні у повній мірі [6].

У розділі 2, статті 5-8 висвітлено особливості підготовки фахівців відповідно до рівнів вищої освіти. На сьогодні в Україні існують такі:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень;
- науковий рівень [113]

З цього виходить, що успішне виконання освітнього освітньо-професійного, освітньо-наукового чи наукового компонента програми завершується здобуттям певного ступеня вищої освіти та отримання особою відповідного документу про вищу освіту чи наукового ступеню. Згідно з Законом, в Україні існують такі ступені вищої освіти: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук.

Така система чітко вписується у Національну рамку кваліфікацій, де перший рівень відповідає п'ятому кваліфікаційному рівню, а останній, тобто науковий – дев'ятому [113]. У свою чергу це свідчить про те, що будь-яка людина може обрати той освітній шлях, який вона сама захоче. Не отримувати, наприклад, ступінь магістра, для того, щоб якісно здійснювати професійні обов'язки (якщо цього не вимагає закон) [260].

Розділ 4 Закону України «Про вищу освіту» присвячений питанням управління у сфері вищої освіти. Відповідно до статті 11 систему вищої освіти формують наступні складові: вищі навчальні заклади всіх форм власності; рівні та ступені вищої освіти; галузі знань і спеціальності; освітні та наукові програми; керівні органи та всі учасники освітнього процесу. Останні роки освітня галузь України демонструє невтішні показники якості освітніх послуг як на рівні середньої, так і вищої освіти. Невисока якість шкільної освіти переходить у вищу школу, що продукує ще більшу кількість користувачів, а не готує високоінтелектуальних і фахових професіоналів [9]. Тому, важливим елементом у процесі реформування вищої освіти в Україні стало створення Національного агентства зі забезпечення якості вищої освіти (Розділ 5 Закону). Агентство працює на засадах незалежності та відкритості, здійснює свою діяльність з метою вироблення рекомендацій і надання допомоги закладам вищої освіти в організації системи забезпечення якості надання ними освітніх послуг. У статті 19-21 прописані особливості функціонування установи, її склад, повноваження і завдання, які покладені на Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти [260]. Також у межах розділу порушене питання акредитацій та ліцензування, їх порядку проведення, мети і принципів.

Відповідно до Закону, розділ 6, стаття 28 в Україні функціонують такі типи закладів вищої освіти:

- університет;
- академія, інститут (за галуззю);
- коледж [113]

У межах розділу зазначені та сформульовані принципи діяльності, права і обов'язки закладів вищої освіти, прописана структура закладу та основні компоненти.

Питання управління закладом вищої освіти висвітлено у 7 розділі чинного Закону «Про вищу освіту» (2014). На відміну від Закону Республіки Корея, у даному документі широко представлені усі учасники задіяні у процесі управління, чітко сформульовані цілі і завдання, кожного елемента. Відповідно до статті 34 безпосереднім управлінцем є керівник закладу вищої освіти. До основних повноважень належать організація діяльності закладу, вирішення фінансових, адміністративних та господарських питань, призначення на посади та формування посадових обов'язків працівників, видає накази в межах дозволених законодавством, здійснює контроль над педагогічними, науково-педагогічними і науковими працівниками, слідкує за якістю їх діяльності тощо. Також у даному розділі представлені інші органи, які впливають на діяльність закладу, зокрема, Вчена рада, Наглядова рада, робочі та дорадчі органи, органи громадського самоврядування закладів вищої освіти та інші [260]. Слід зауважити, що для забезпечення якісного управління, як з боку держави так з боку суспільства, необхідно, щоб усі суб'єкти мали не тільки спільний інтерес, але несли відповідальність за всі рішення, які приймаються всередині закладу вищої освіти [32]. Таким чином, у разі виникнення будь-яких проблемних чи спірних ситуацій, перевіряючий орган швидко встановить відповідальну особу та притягне її до відповідальності. Вважаємо, що така система менеджменту цілком відповідає світовим вимогам та є об'єктивною з урахуванням того, що керівник закладу несе повну відповідальність за свої рішення, але будь-які рішення не відбуваються без обговорення та підтримки дорадчих органів закладу вищої освіти.

Особливості організації освітнього процесу висвітлені у розділі Закону IX. Освітній процес, який проходить у відповідному закладі вищої освіти, а також інтелектуальна і творча діяльність викладачів, що здійснюється через систему педагогічних прийомів та заходів визначається Положенням про організацію освітнього процесу та затверджується вченою радою закладу вищої освіти

відповідно до законодавства. Стаття 48 регламентує, що мова навчання є державна – українська мова, але у певних випадках дозволяється використання іноземної мови [113]. Важливо, що використання англійської мови у процесі здійснення навчальної діяльності свідчить про те, що українська вища освіта стає все більш доступнішою для іноземних студентів, а також спроможність науково-педагогічних кадрів брати участь у міжнародних дослідженнях та провадити наукову діяльність відповідно до світових стандартів.

Здобути вищу освіту в Україні можливо у таких формах: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); дуальна. На відміну від більшості інших країн світу, навчання можна поєднувати з навчанням за іншими освітніми програмами або роботою у межах дозволеного законодавством. Чималим зрушенням у процесі реформування стало внесення до Закону пункту про дуальну освіту. У пункті 6, статті 49 дуальна освіта характеризується, як спосіб отримання вищої освіти студентами денної форми у співвідношенні 25% до 60% загального обсягу освітньої програми на основі договору. У такому випадку здобувач вищої освіти має змогу поєднувати навчання з роботою (практичною діяльністю), з метою отримання відповідної кваліфікації [260].

До основних форм організації освітнього процесу відносяться: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка та контрольні заходи. У статті 50 також прописано, що провідними видами навчальних занять є лекція, лабораторне, практичне і семінарське заняття, а також консультація.

Одне з найважливіших питань, якому присвячений 12 розділ Закону є питання фінансового забезпечення сфери вищої освіти в Україні. Відповідно до статті 71, фінансування закладів вищої освіти, які належать державі здійснюється за рахунок державних коштів, у випадку з комунальними закладами, то така установа фінансується за кошти місцевих бюджетів [113]. Усі приватні заклади вищої освіти, згідно Закону здійснюється їх засновниками, а також можуть фінансуватися з інших джерел, які не заборонені законодавством України. Усі кошти використовуються керівниками закладів вищої освіти відповідно до статуту закладу вищої освіти в порядку і на умовах, визначених законодавством. Однак,

для отримання додаткових коштів, державні і комунальні заклади вищої освіти у межах встановлених Законом, можуть надавати додаткові платні послуги. У статті 72 зазначено, що державне замовлення на підготовку фахівців формується за рівнями вищої освіти та спеціальностями з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

Як засвідчує практика, така система є не ефективною через утворення значного дисбалансу між галуззями науки. Важливо зазначити, що в Україні не існує цільового розподілу випускників закладів вищої освіти, натомість, приватні фірми та промисловий комплекс самостійно визначають кадрову політику, що мало корелюється зі змінами у суспільстві [107].

Отже Закон України «Про вищу освіту» (2014) визначає концептуальні засади функціонування вищої освіти, що відповідають євроінтеграційному курсу України та забезпечують її інтеграцію до Європейського простору вищої освіти на засадах принципів Болонського процесу. Водночас, профільний Закон та інші нормативно-правові акти гармонізують вищу освіту України зі світовими стандартами, які формують модель, що функціонує в параметрах незалежної системи забезпечення якості вищої освіти; академічної мобільності; інтеграції освіти, науки та інновації; академічної, кадрової, організаційної та фінансово-економічної автономії закладів вищої освіти, їх співпраці з бізнесом.

Очевидно, що поступальний розвиток вищої освіти в Україні супроводжується викликами як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Питанню проблем та викликів присвячено дослідження таких українських дослідників, як: С. Ніколаєнко, який у своїй науковій доповіді «Якість вищої освіти – запорука конкурентоспроможності українських університетів» розглядає питання підвищення якості вищої освіти, її відповідності потребам сучасного суспільства, як ключову проблему української освіти. А також виділяє ключові фактори (внутрішні та зовнішні) становлення закладів вищої освіти світового класу, до яких

відносить концентрацію талантів, достатню кількість ресурсів, які виділяються на розвиток науки та освіти в цілому, а також ефективне управління [97].

М. Каслін та В. Бондаренко у праці «Виклики часу у системі вищої освіти в Україні» висловлюють думку про те, що українська вища освіта стикнулася з «кризою вітчизняної освіти», яка виявляється в таких факторах, як: економічна криза й відтік «мізків» за кордон; демографічна криза і небажання випускників продовжувати навчання в Україні; недосконалість системи підвищення педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу; проблема недостатнього фінансування освіти і науки; проблема «омолодження» педагогічних кадрів та інші. Автори переконані, що подолавши вищезазначені проблеми, українська вища освіта зможе перейти на якісно новий рівень свого розвитку та стати повноцінним продукуючим інструментом [54].

В. Пашков у статті «Криза системи вищої освіти у сучасній Україні у контексті викликів національній безпеці» аналізує стан вітчизняної вищої освіти після постмайданного періоду. Автор критично ставиться до проведених у період з 2014 – 2019 рр. реформотворчих процесів, які можна охарактеризувати як неоконсервативні, коли Уряд країни запроваджує неоліберальні підходи та інструменти у системі економічних відносин у секторі вищої освіти, але зберігає патерналістський контроль над галуззю [108].

П. Саух у праці «Стратегічне бачення нової моделі вищої освіти: рух до створення університетів світового класу» не тільки окреслює «больові точки» сучасної вищої освіти, яка втратила своє істинне історичне призначення, але й надає покроковий механізм вирішення даних проблем. Автор наголошує, що лише поєднавши утилітарну прагматику професійної підготовки фахівця з «прагматикою» фундаментальних знань, заклади вищої освіти зможуть зберегти і примножити гуманістично-ціннісний потенціал людства [124].

Окремі праці вітчизняних науковців спрямовані на розкриття фінансової складової освітнього сектору. Зокрема, П. Гаман та Н. Гаман у статті «Державне фінансове забезпечення закладів вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи» зосереджує свою увагу на проблемі фінансування вітчизняних закладів вищої

освіти, акцентуючи на тому, що сучасна система є неефективною і незбалансованою та призводить до великого навантаження на державний бюджет України [31].

У праці «Економіко-організаційні аспекти формування освітніх ресурсів у сучасних умовах України» А. Лівенко розглядає різні моделі фінансування сфери вищої освіти. Автор детально аналізує як ринковий так і державний механізми управління фінансовими потоками у сфері вищої освіти, висвітлює переваги і недоліки кожної з них, надаючи перевагу конвергентній (змішаній) моделі.

Міністерство освіти і науки України першочерговими для вирішення називає такі проблеми, як незадовільний рівень автономії закладів вищої освіти; несприятлива демографічна ситуація в країні; високий рівень освітньої еміграції української молоді; невідповідність структури підготовки поточним і перспективним потребам ринку праці; невідповідність навичок випускників університетів потребам роботодавців; низьке та неефективне фінансове забезпечення вищої освіти; низький престиж праці викладача, втрата кадрового потенціалу; слабкий зв'язок ЗВО з наукою та бізнесом [141].

На основі проведеного аналізу вищезазначених праць вітчизняних дослідників можемо сформулювати концептуальні питання для української вищої освіти, які необхідно вирішувати. До основних віднесемо економічні питання, пов'язані з неналежним фінансуванням сектору; питання внутрішнього управління закладами вищої освіти; проблеми у відповідності отримуваних знань студентами з реальними потребами промисловості, бізнесу та суспільства загалом; демографічні проблеми та підвищення рівня освітньої еміграції української молоді та інші.

На нашу думку, першою базовою проблемою, що негативно впливає на функціонування самої системи вищої освіти слід розглядати брак фінансування та незадовільне матеріальне забезпечення вищої освіти. Зокрема, проведений нами аналіз констатує, що дана проблема є також багатоаспектною.

Аналізуючи видатки на освіту у 2000-х р., можемо зробити висновок, що даний показник сягав від 1,3% до 2% від ВВП країни [18]. У 2014 – 2019 рр. цей показник в середньому був у межах 6% [157]. Що стосується власних видатків

місцевих бюджетів на освіту, то у 2014 – 2019 рр. вони використовувалися переважно на фінансування середньої освіти – 42,1%, у той час як на вищу освіту було витрачено всього близько 2,6% [157]. Відзначимо, що в Україні діє принцип субсидіарності, у разі якщо органи місцевого самоврядування не спроможні вирішити певні питання зокрема, економічні, у такому разі вони делегують свої повноваження державному органу місцевого самоврядування вищого рівня [144]. Це ж стосується розподілу коштів на освітню галузь [258].

Зазначимо, що основним джерелом фінансування вищої освіти в Україні є державні кошти. Близько 80% ресурсів, які надходять у галузь з Державного бюджету, однак їх ледве вистачає на покриття поточних видатків освітніх установ, до яких відноситься заробітна плата науково-педагогічному та допоміжному персоналу закладів вищої освіти, сплата комунальних платежів, проведення планових наукових заходів тощо [16].

Сьогодні спостерігається тенденція підвищення рівня видатків на освіту, однак у порівнянні з провідними країнами Європи та світу цей показник залишається низьким [258]. На 2022 р. Верховна Рада України ухвалила Державний бюджет, з якого на освітню галузь було виділено 153,7 млрд. грн., у порівнянні з попереднім роком видатки держави збільшилися на 14,4 млрд. грн. [150].

Загальна сума, яку виділило профільне Міністерство на підтримку закладів вищої освіти та розвиток наукової і науково-технічної діяльності складає 40,9 млрд. грн. Зважаючи на ескалацію агресії російської федерації та початок повномасштабної війни в Україні, можемо зробити припущення щодо розподілення даних коштів на інші соціально важливі потреби.

Необхідно підкреслити, що готовність Уряду з кожним роком збільшувати фінансову підтримку на сектор вищої освіти говорить про перспективність його розвитку у довгостроковій перспективі.

На думку економіста Н. Федірко, стає очевидним той факт, що країна, яка зіштовхнулася з рядом соціально-економічних перепон, спочатку у 2008 р. – світова фінансова криза, а згодом зміна внутрішніх соціально-політичних орієнтирів, що вилилась у Революцію гідності у 2014 р. і спричинила ряд

фінансово-економічних проблем, які погіршили можливості розвитку інфраструктури вітчизняних закладів вищої освіти [154]. Разом з цим, намагаючись знайти вихід з скрутного фінансового положення, більшість вітчизняних закладів вищої освіти стали пропонувати додаткові платні послуги сумнівної якості, такі як підготовчі вступні курси тощо. Враховуючи відірваність вищої школи від середньої освітньої ланки, постає проблема змістової невідповідності подібних освітніх послуг. Подібна ситуація відбувається і у приватному секторі. З метою отримання більшої кількості вступників, приватні заклади вищої освіти розробляють дешеві та неякісні освітні програми, чим демпінгують ціни на ринку освітніх послуг.

Рис. 3.1. Бюджет-2022 України на розвиток освіти і науки¹⁵

Якщо не змінити модель фінансової підтримки вищої освіти, така ситуація призведе до освітньої кризи, а ідея університету як місця передачі й поширення знань, пошуку істини й формування наукового пізнання [145] може опинитися під загрозою.

Серед інших аспектів комплексної фінансової проблеми профільне Міністерство ідентифікує:

¹⁵ Взято з [150]

– неефективне використання бюджетних коштів, фінансування державних закладів вищої освіти не забезпечує можливостей їхнього розвитку і досягнення статусних цілей;

– відсутність зацікавленості бізнес-структур, приватного корпоративного сектора у фінансуванні вищої освіти як у частині навчання, так і у частині досліджень і розробок;

– відсутність реальної фінансової автономії університетів, що позбавляє їх можливостей для приватних інвестицій, в тому числі через державно-приватне партнерство;

– відсутність, зношеність у ЗВО належної матеріально-технічної, лабораторної та виробничої бази, яка б відповідала вимогам виробництва та розвитку економіки;

– неконкурентоспроможна оплата праці висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, що призводить до відтоку кращих фахівців з сектору вищої освіти до комерційного сектора або за кордон;

– суперечність між великими витратами держави на підтримку системи вищої освіти таких масштабів і високим запитом суспільства на відносно дешеву вищу освіту, що актуалізує соціальний ризик скорочення доступності вищої освіти;

– низька розвиненість кредитування навчання [141].

Ще одним негативним фактом, пов'язаним з розподілом фінансових ресурсів на навчання є зменшення державного замовлення на вступників вищів. Профільне Міністерство кожного року оприлюднює документи, в яких зазначається кількість місць державного фінансування, а також орієнтовні ціни освітніх послуг для абітурієнтів, які навчатимуться на платній основі. Однак, намагання урядовців створити прозору та чесну систему вступу зазнала невдачі. Так вступники з досить високими прохідними балами не змогли претендувати на місця державного фінансування через скорочення їх кількості у відповідному закладі вищої освіти [163].

Більш того, у країні вже не перший рік спостерігається тенденція до зменшення кількості бажаючих отримати вищу освіту через її меншу

конкурентоспроможність. Сьогодні випускник школи, який має досить високий бал атестату все частіше обирає альтернативний варіант здобути професію, наприклад, у сфері ІТ. Такий вибір можна пояснити з одного боку, термінами навчання (ІТ школи та курси пропонують досить швидкі курси підготовки, а після гарантоване працевлаштування), а з іншого боку – застарілістю освітніх програм університетів та нездарністю вишів швидко реагувати на нові здобутки науки і техніки.

Однак, парадоксальним є те, що на відміну від тенденцій скорочення кількості студентства, кількість осіб, які працюють у системі освіти, зокрема у закладах вищої освіти не зменшується. Наша країна займає лідируючу позицію серед країн Європейського Союзу за обсягом задіяних осіб в цій галузі, цей показник становить 9% від працюючого населення країни [257]. Хоча, якщо порівнювати рівень заробітної плати працівників освіти у європейських країнах, то цей показник буде значно вищий ніж в Україні.

Не можливо не зазначити, Україна має найбільшу площу 603 628 км² серед країн Європи та населення 41 408,2¹⁶ [167], що говорить про наявність неабиякого кадрового потенціалу. Станом 2020 р. основна частина трудових ресурсів України належить до вікової групи 40-49 років, якщо брати абсолютний максимум у 100%, то з цієї групи працюючих 86%. Віковий діапазон 25-29 років демонструє показники у 80%, а 30-39 років – 83,9 % [142]. За рівнем освіченості населення наша країна теж демонструє високі показники, а саме, близько 70% населення має вищу освіту. Зокрема, у 2019 році сумарна кількість випущених осіб з закладів вищої освіти по всій території України склала 383,865 тис. осіб, з них 146,6 тис. магістрів, 13,5 тис. спеціалістів, 123,7 тис. бакалаврів і 100,0 тис. молодших спеціалістів [137].

Втім, на даний момент в країні склалася така ситуація, яка не сприяє збереженню і розвитку людського капіталу. Більшість осіб з вищою освітою не працює за спеціальністю та змушені шукати роботу в інших галузях через низьку заробітну плату, незацікавленість держави у фінансуванні наукових проектів та додаткової освіти працівників, відсутність прозорої організаційно-кадрової моделі тощо. За таких умов відбувається знецінення професійних кадрів, їх плинністю та

¹⁶ Дані Міністерства фінансів України на липень 2021 року.

призводить до міграційних процесів в країні. З огляду на міжнародний досвід, високоякісна і конкурентна освіта є запорукою досягнення значного рівня людського капіталу [162]. Тому, створення ефективної, науково обґрунтованої стратегії розвитку людського капіталу, з залученням експертів з кадрової політики та регулювання ринку праці є ключовим завданням для Уряду країни.

Ще одне питання, яке вимагає негайного вирішення – налагодження механізму співпраці закладів вищої освіти з різними галузями виробництва. Сьогодні ми маємо таку ситуацію, що вища освіта в Україні є відірваною від потреб виробництва та економіки країни в цілому. У результаті такої політики, ми щороку випускаємо велику кількість фахівців, які вже і так переповнили ринок праці зокрема, юристів, економістів, менеджерів та фахівців у галузі філології. Однак, якщо поглянути реальні потреби, то можемо констатувати, що в країні не вистачає фахівців інженерно-технічних, інформаційних напрямів, а також у сфері сільського господарства. Однією з причин такої ситуації, є мала кількість науково-технічних баз, де готували б таких фахівців. Заклади вищої освіти провідних країн світу з кінця минулого сторіччя почали розвивати академічне підприємництво, яке виступає додатковим економічно орієнтованим інструментом у галузі вищої освіти [42]. Іноземні університети або освітні консорціуми, заручившись підтримкою Уряду, на базі своїх закладів створюють інноваційно оснащенні лабораторії, технічні парки та дослідні майданчики, які на пряму підпорядковуються виробництву. На ряду з ними функціонують також академічні інкубатори підприємництва, створенні на громадських засадах виробничі об'єкти, розташовані в освітньо-наукових установах, основна мета яких полягає у підтримці і розвитку малого підприємництва в регіоні [42]. У результаті такої співпраці розробляються та впроваджуються найсучасніші технології, здійснюється прямий обмін науковою інформацією, сама наука стає частиною економіки країни. Більш того, студенти мають змогу не тільки відпрацьовувати теоретичний матеріал на практиці, поліпшувати свої знання, але й бути активними учасниками створення нових знань. Трансфер наукових розробок дає змогу скоротити розрив між вищою освітою, наукою та практичним впровадженням інноваційних рішень у життя, що у свою

чергу забезпечить стабільний економічний розвиток. На думку Кім Кван Уна (김광웅) таке об'єднання фінансових ресурсів і науки сприятиме створенню нової парадигми розвитку суспільства [317].

Перспективним прикладом для України є Республіка Корея, яка вже не перший рік демонструє високий рівень фінансової підтримки наукових проектів та національної науки в цілому. Також Уряд сприяє нарощенню економічного потенціалу через продукування нових наукових знань та використання їх у промисловому секторі країни. На загальнодержавному рівні функціонують різноманітні урядові програми та проекти, одним з яких є PRIME (Program for Industrial Needs-Matched Education) 2016 р., ключовою ціллю якого є забезпечити основні потреби промисловості на національному рівні у конкурентоспроможних кадрах [89]. За рахунок впровадження програми держава змінила підходи до підготовки та навчання майбутніх працівників інженерно-технічної галузі, якісно оновила зміст та форми навчання, а також встановила критерії оцінювання знань майбутніх фахівців. За основу було взято модель тісної співпраці та синхронізації науки потреб промисловості і можливостей.

На початку травня 2016 р. Міністерство освіти Республіки Корея внесло у список 21 заклад вищої освіти, яким буде надана державна субсидія, що складає приблизно ₩ 200 млрд. (\$ 1,8 млрд.) [273]. У рамках проекту профільне Міністерство ініціювало відкриття нових наукових шкіл та факультетів при вже діючих університетах, які спрямовуватимуть свої дослідження на розвиток інженерної галузі. Втім, PRIME не можна назвати лише «фінансовим гаманцем» для галузі вищої освіти. Окрім цього, проект має на меті повністю переформатувати і змінити підходи до навчання спеціалістів за інженерно-технічними напрямками.

Однією з причин запуску проекту PRIME послугувала проблема зайнятості молодого населення країни. За даними Національного бюро статистики Республіки Корея приблизно до 2026 р. країна матиме дефіцит фахівців інженерної галузі [348], у той час як галузі гуманітарного та мистецтвознавчого напрямків вдвічі перевищуватимуть затребувану кількість [15].

Реалізація даного проекту свідчить про те, що південнокорейська стратегія розвитку ВО ставить собі за мету, шляхом вкладання грошових коштів в освіту, готувати майбутніх фахівців, орієнтованих у першу чергу на задоволення вітчизняних потреб, які здатні до інноваційного мислення та продукування нових ідей у процесі їх творчої діяльності. А заклади вищої освіти займуть центральні позиції в реалізації освітньої стратегії, де вироблятимуться креативні знання, що стимулюватимуть розвиток науки, промисловості та технологій [89].

У контексті вищезазначеного, необхідно зазначити, що для розвитку нашої країни, економічної і соціальної стабільності, ефективності різних галузей промисловості та збалансування ринку праці конче необхідно не лише фінансово інвестувати в освіту, але й розвивати кадровий потенціал та запозичувати передові стимулювання технології працівників, які вже не один рік ефективно використовуються в таких розвинутих країнах як: Республіка Корея, Сінгапур, США та в ряді європейських країн.

Однак, зважаючи на несприятливі економічні умови, політичну нестабільність, низький рівень медичних і освітніх послуг, мізерні зарплати, останнім часом в Україні спостерігається тенденція відтоку наших громадян в інші, зокрема європейські країни. Парадоксальним є те, що зазвичай від'їжджають люди, які мають вищу освіту, є фахівцями у своїй галузі та мають чимало досягнень, втім вони не можуть реалізувати себе на батьківщині та вимушені емігрувати. Такий процес вже давно отримав назву «brain drain», що дослівно можна перекласти з англійської «відтік мізків». Так, на думку українських дослідників О. Васильєвої та А. Рибки сьогодні такий «відтік» високоосвічених кадрів стає потенційним викликом та загрозою для нашої країни, який не у повній мірі відображається Державною службою статистики України [19]. Більш того, дана тенденція спостерігається і серед випускників шкіл та студентської молоді, які немотивовані залишатися в Україні, хоча б для того, щоб здобути профільну або вищу освіту.

За офіційними даними у 2017 р. близько 1, 5 млн. осіб працездатного віку від'їжджали закордон з метою працевлаштування, що у відсотковому показнику становить 4,5% [50]. Зазначимо, що ці данні не можуть повністю відобразити

ситуацію, через наявність в країні території, які тимчасово не підконтрольні українській владі.

UNESCO опублікувало дані, які зазначають, що тенденція до збільшення кількості українських студентів, які від'їжджають на навчання закордон почалася після 2013 р., а вже у 2015 р. сягнуло свого піку і склало 66,7 тис. осіб [152].

З вищезазначеного, можемо зробити висновок, що через 10 років у разі, якщо ситуація не зміниться, ми не зможемо не тільки забезпечити внутрішні потреби у науково-педагогічних кадрах та фахівцях різного профілю, але й припинимо будь-які спроби розвивати науко-дослідний сектор країни, з яким на пряму пов'язана економічна стабільність України.

Якщо розглядати даний факт з боку того, що у разі здобуття ґрунтовної та якісної освіти закордоном та повернення українських студентів на батьківщину після закінчення навчання, наша країна поповниться фахівцями високого рівня, знання та працю яких зможе конвертувати у фінансові здобутки вітчизняної економіки.

«Відтік мізків» породжує ще одну тенденцію, яку можна охарактеризувати заміщенням власного студентства молоддю з близького зарубіжжя та «країн третього світу». За даними Міністерства освіти і науки у 2020 р. сумарна кількість іноземців, які навчалися в українських вишах склала 80 тис. 470 осіб [40].

Значний попит серед іноземців на отримання вищої освіти в Україні можна пояснити відносно низькою ціною на освітні послуги, які надають вітчизняні ЗВО, досить привабливими умовами вступу, великою кількістю напрямів підготовки та умовами проживання. Так, з одного боку даний факт сприяє швидкому розвитку інтернаціоналізації освіти; перехід від власне української до гібридної системи навчання, що має на меті максимально задовольнити освітні потреби іноземних студентів; додаткові фінансові надходження; використання в освітньому просторі іноземних мов, переважно англійської, що дає можливість користуватися найсвіжішими даними у сфері науки і техніки, використовуючи їх у професійній діяльності. Натомість, більшість таких студентів після навчання залишається жити

і працювати на теренах нашої країни, чим зменшує кількість вакантних робочих місць для української молоді.

Однак, виходячи з вищезазначеного, не можливо не сказати, що у даної тенденції є і позитивна сторона, а саме – інтернаціоналізація вищої освіти, що відбувається завдяки академічним обмінам науковців, студентства, надання можливості здобувати вищу освіту повного та короткого циклів іноземних громадянам, залучатися до всіляких міжнародних наукових проєктів і грантів.

Початком відкриття українського простору вищої освіти і науки для іноземної спільноти, орієнтація України на передові європейські та світові практики можна вважати дату підписання Болонської декларації – 19 травня 2005 року. У час глобалізаційних перетворень процес інтернаціоналізації освіти і науки безпосередньо пов'язаний з економічним розвитком країни. Саме експортуючи та імпортуючи освітні послуги можна перетворити знання на інструмент, сильною стороною якого є швидкість в отриманні фінансових результатів, а також доступ до якісних послуг, підвищенні кваліфікаційного рівня науковців, які складатимуть інтелектуальний капітал країни, а також налагодження міжкультурних зав'язків та входження в єдиний освітній простір.

Рис. 3.2. Дохід України від іноземних студентів за період їх навчання¹⁷

¹⁷ Взято з [40]

Наразі Уряд країни робить усе можливе, щоб вітчизняна вища освіта увійшла до глобального простору та відповідала усім світовим стандартам. Сьогодні в Україні діють чимало освітньо-наукових програм та організацій, які дозволяють українській молоді отримати грант на навчання чи фінансування власного наукового стартапу, взяти участь у програмах академічної мобільності тощо. Провідними з них є: КОПОРФА, ERASMUS, DAAD, KOİKA, TEMPUS та інші. Спільна мета яких полягає у розробці спільних програм університетської співпраці, залученні наукової і студентської спільноти до академічних обмінів, удосконаленні якості, організаційної структури, управління та доступності вищої освіти, а також наданні допомоги країнам-партнерам у рамках підписаних ними меморандумів та угод про співпрацю.

На думку О. Виговської, амбітною позицією для української вищої освіти є те, що інтернаціоналізація дасть їй можливість стати конкурентоспроможною на світовому ринку освітніх послуг. Однак, значні поступи у підвищенні її якості та імплементація досвіду через впровадження нових міжнародних освітніх програм є досить реальними, а головне актуальними для України [27]. Погоджуючись з думкою дослідниці, можемо констатувати, що для вирішення даного питання потрібно розробити чіткий алгоритм дій не лише з боку профільного Міністерства, але й освітніх закладів, які комплексно окреслять сильні та слабкі сторони процесу інтернаціоналізації на місцях, виявлять загрозливі фактори для системи ВО, а також зможуть консолідовано обрати найефективніші методи у досягненні спільної мети.

Важливим пунктом у розумінні як функціонують ЗВО в Україні є їх типологізація, структурне та контентне наповнення. За даними Держстату на 2020 р. в Україні функціонувало 619 закладів вищої освіти, враховуючи різноманітні заклади професійної освіти [27]. Серед цього списку є класичні та технічні університети, профільні інститути та академії, а також коледжі, які часто є галузевими закладами вищої освіти, входять до складу університетів, інститутів тощо, а підпорядковуються їх керівництву та мають право за результатами навчання присвоювати ступінь молодшого бакалавра. Також в Україні ЗВО

класифікуються за формою їх власності, серед яких виділяють: державні, приватні та комунальні заклади. Відповідно фінансування даних закладів здійснюється за рахунок держави, приватних осіб та за кошти місцевих бюджетів. Напрями підготовки студентів залежать від профілю закладу, однак існують і такі установи, які надають великий спектр освітніх послуг покриваючи широкий спектр галузей знань та можуть підготувати універсального фахівця. Такі заклади відносять до розряду класичних університетів. До основних напрямів підготовки можна віднести: природничо-наукові, соціально-гуманітарні й економічні. Раніше до них відносили також медичний напрям, майже у кожному класичному університеті були медичні факультети. Однак, наразі в Україні налічується 34 заклади, які готують спеціалістів у сфері медицини, з них повноцінними медичними закладами вищої освіти є 22, різної форми власності, інші заклади мають у своїй структурі відповідні факультети та кафедри, які дозволяють готувати спеціалістів даного профілю [121].

Досліджуючи питання рейтингу університетів, можемо зазначити, що в Україні не існує одного консолідованого рейтингу ЗВО України. Усі дослідження, пов'язані з даним питанням, розробляються різними установами і центрами та показують інтегровані показники діяльності закладів. Так, наприклад, Центр міжнародних проєктів «Євроосвіта» у 2021 р. склав свій власний рейтинг «Топ-200 Україна 2021» [122]. На офіційному порталі розміщена докладна інструкція та принципи, якими користувалися фахівці при складанні даного рейтингу. Однак зазначимо, що він складався з 25 позицій, які враховували показники діяльності закладів у різних напрямках, серед яких: публікаційна активність у наукових журналах, які входять до наукометричних баз; кількість переможців студентських олімпіад; кількість здобувачів вищої освіти, які отримують премії Президента; участь в програмах міжнародного обміну тощо.

Так, у 2021 р. топ-позицію віддали Київському національному університету імені Тараса Шевченка. До п'ятірки лідерів також увійшли Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

Національний університет «Львівська політехніка», Сумський державний університет.

Результати дослідження показують, що на відміну від південнокорейських реалій, в Україні перші позиції у рейтингу займають ЗВО національного рівня, хоча частка приватних закладів досить висока. Всі вони фінансуються державою, мають досить потужну науково-технічну базу і не залежать від профілю підготовки студентів.

Виходячи з цього, актуальним питанням для простору української вищої освіти є не тільки якість освітніх послуг, які надаються здобувачам освіти, але й популяризація приватної вищої освіти.

Досліджуючи структуру українських ЗВО, можемо констатувати, що вона мало відрізняється від класичних європейських закладів. Майже усі багаточисельні університети мають у своїй структурі факультети, на чолі з деканом, кафедри, за якими закріплені певний науковий напрям та дисципліни, які викладаються науково-педагогічним персоналом кафедри. Також заклад може мати відокремлені підрозділи та філії, лабораторії, науково-дослідні структурні підрозділи, які в межах своїх прав можуть виконувати покладені на них функціональні обов'язки.

На прикладі Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Київського університету імені Бориса Грінченка хочемо констатувати, що зважаючи на відмінності даних закладів за типом і формою власності, вони мають майже однакову структуру (відмінність полягає лише у кількості структурних підрозділів та відповідно освітніх програм), забезпечують підготовку майбутніх фахівців різних галузей знань за всіма освітніми і науковими рівнями, дані наведені у таблиці нижче.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка – це заклад вищої освіти, юридична особа, яка утворена у формі державної установи, має права та обов'язки, які виникають з моменту державної реєстрації, і припиняються від дати внесення запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців про його припинення. Центральним органом виконавчої влади у

сфері освіти і науки, у підпорядкуванні якого перебуває заклад, є Міністерство освіти і науки України [138].

До його складу входять факультети, інститут, лабораторії, кафедри, науково-дослідні та інші структурні підрозділи. Заклад здійснює підготовку, перепідготовку та атестацію фахівців різних освітніх рівнів, науково-педагогічних і наукових кадрів; приймає на навчання студентів, курсантів, слухачів, ад'юнктів, аспірантів і докторантів на конкурсній основі за кошти державного бюджету та фізичних чи юридичних осіб. Управлінська діяльність закладу покладена на ректора, який несе повну відповідальність за результати роботи ЗВО. Ректор обирається шляхом прямих таємних виборів у порядку, визначеному законодавством України та Статутом закладу, призначається на посаду і звільняється з посади Міністерством освіти і науки України.

Заклад здійснює підготовку здобувачів вищої освіти за різними напрямками, серед яких можна виділити наступні: природничий – біологічний, географічний, геологічний; юридичний; економічний; міжнародні відносини; журналістика; філологічний; історичний; соціологічний та філософський; фізико-математичний; а також військовий і медичний [25].

Університет має велику кількість освітньо-наукових шкіл, які забезпечують здобувачів вищої освіти фундаментальними, науково доказовими знаннями, а також формують у молодого покоління ключові компетентності, які є необхідними у сучасному світі, сприяють професійній самореалізації, виробленню правильної громадянської позиції та сприяють консолідації населення.

Прототипом вищезазначеного закладу на місцевому рівні, є Київський університет імені Бориса Грінченка. Це столичний ЗВО, утворений на підставі рішення Київської міської ради від 20.06.2002 р. Важливо зазначити, що даний заклад до 2002 р. функціонував лише як педагогічний осередок, де проходили навчання майбутні викладачі закладів середньої освіти міста Києва та Київської області. Однак, сьогодні він позиціонується як класичний заклад вищої освіти, який спеціалізується на підготовці кадрів у різних галузях науки.

Відповідно до внутрішніх документів, Університет є юридичною особою публічного права, що утворена у формі комунальної власності та діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на різних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну і методичну діяльність, а також виконує функції закладу післядипломної освіти [139]. На відміну від вищезазначеного закладу, Київський університет імені Бориса Грінченка заснований на комунальній власності територіальної громади міста Києва, засновником якого є Київська міська рада, яка діє від імені містян. Отже, основне фінансування закладу здійснюється з місцевого бюджету, на відміну від фінансування національних закладів незалежно від місця їх знаходження. Також, зазначимо, що усі рішення пов'язані з діяльністю ректора, фінансово-господарськими питаннями, визначення обсягу замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації освітян за кошти місцевого бюджету приймаються безпосередньо засновником ЗВО.

Розглядаючи структурний поділ Університету, можемо констатувати, що він відрізняється від Київського національного університету імені Тараса Шевченка лише меншою інфраструктурною базою та сумарною кількістю здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних кадрів. У структурі університету також є інститути та факультети, які мають відповідні випускові та загальноуніверситетські кафедри; навчально-наукові та методичні центри і лабораторії; коледж, який готує фахівців рівня молодшого бакалавра; а також інші допоміжні інституції та підрозділи.

Основними напрямками підготовки Університету є: історія та філософія; інформаційні технології та управління; міжнародні відносини та правознавство; соціально-поведінкові науки; мистецтво; фізичне виховання, спорт та здоров'я; філологія; журналістика та педагогіка. У межах даного переліку заклад щороку розробляє та презентує нові освітні програми, запроваджує виїзні наукові школи, семінари та круглі столи. Пріоритетним для Університету є не лише підготовка високоякісного фахівця, але й виховання інтелектуальної еліти та високоморальної особистості.

До питання напрямів підготовки та розроблення освітніх програм у ЗВО різних типів, можемо констатувати, що на сьогодні в Україні існує визначений перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Даний документ був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 [114], останні правки були внесені у липні 2021 р.

Документ має три складові частини: шифр і найменування галузі знань; код і найменування спеціальності; код і найменування відповідної деталізованої галузі за Міжнародною стандартною класифікацією освіти. До цього переліку увійшли 29 галузей знань, кожна з яких налічує свій перелік спеціальностей. Якщо за приклад взяти галузь знань *01 Освіта/Педагогіка*, то у переліку відповідних спеціальностей ми побачимо наступні: 011 Освітні, педагогічні науки, 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 Спеціальна освіта, а також 017 Фізична культура і спорт. Окрім вищезазначеної галузі, до переліку увійшли: гуманітарні, соціальні та поведінкові, природничі, воєнні, аграрні науки та продовольство, а також богослов'я, соціальна робота, математика та статистика, архітектура та будівництво, охорона здоров'я та інші. Втім, з розвитком культури автономії ЗВО в Україні, яка на думку О. Власюк та Т. Дараган допоможе закладам стати мобільними та конкурентоспроможними, швидко і ефективно реагувати на зміни ринку праці, орієнтуватися на запити споживачів, надаючи високоякісні освітні послуги [18; 24], кожен заклад має право розробляти нові освітні програми в межах переліку галузей знань і спеціальностей, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

На основі вище викладеного матеріалу, розроблено авторську порівняльну таблицю (див. табл. 3.1.), яка представлена нижче.

Таблиця 3.1.

Порівняльна таблиця двох київських університетів різного типу

<i>Критерії</i>	Назва ЗВО
-----------------	------------------

	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	Київський університет імені Бориса Грінченка
<i>тип</i>	національний	комунальний
<i>форма власності</i>	державна	комунальна
<i>структура</i>	12 факультетів	13 факультетів
	11 інститутів	1 інститут
	2 коледжі	1 коледж
	1 ліцей	—
	—	2 школи
	8 центрів	7 центрів
	22 підрозділи	18 підрозділів
<i>рівні вищої освіти</i>	початковий (молодший бакалавр)	початковий (молодший бакалавр)
	перший (бакалаврський)	перший (бакалаврський)
	другий (магістерський)	другий (магістерський) рівень
	третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий)	третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень
	науковий	науковий рівень
<i>кількість освітніх програм (за виключенням початкового та наукового рівнів)</i>	237	117

Важливо зазначити, що з моменту створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти у 2015 р., почався новий етап у формуванні національної культури здобуття вищої освіти [140]. Найпершим пунктом стало відходження від стереотипного відношення до конкретного ЗВО в Україні. Так, абітурієнт та батьки у першу чергу будуть відштовхуватися від своїх уподобань стосовно профілю навчання, шукаючи не конкретний заклад, який має відповідний клішований статус, а спиратиметься на якісні показники ефективності освітньої програми.

Однак, необхідно зазначити, що навіть якщо порівняти дві подібні ОП, які розроблені в різних ЗВО країни, але надають одну й ту саму спеціалізацію, кожна з ОП буде мати свої унікальні компоненти. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» 2014 р., кожен ЗВО нашої країни має право на автономію та може розробляти і пропонувати свої освітні програми [124]. Саме в рамках цієї автономії ЗВО розробляє і вносить пропозиції щодо наповнення освітніх програм, залучає до викладання найкращих вітчизняних та іноземних науковців-практиків, пропонує різноманітні види практик та стажувань для майбутніх фахівців, що формує рейтинг ОП серед абітурієнтів та позитивно впливає на її конкурентоспроможність.

Так будь-який український ЗВО має низку внутрішніх нормативних документів, які регламентують порядок розробки, впровадження, модернізації та удосконалення, а також закриття освітньої програми. Однак, профільне Міністерство розробило примірний зразок освітньої програми, який слугує орієнтиром у розробленні власної програми [51].

На важливості розроблення перспективного бачення розвитку вищої освіти акцентовано в Указі Президента України «Про вдосконалення вищої освіти в Україні» (2020), в якому вищу освіту визначено фундаментом соціально-економічного зростання країни, підготовки висококваліфікованих та конкурентних фахівців, а також нарощення інтелектуального потенціалу. З метою удосконалення якості, оновлення змісту та приведення української вищої школи відповідно до норм світового рівня було анонсовано розроблення стратегічного плану розвитку галузі з залученням провідних вітчизняних науковців та експертів, затвердження програми розвитку науково-дослідницької інфраструктури, оприлюднення низки заходів, спрямованих на популяризацію вивчення фундаментальних та природничих наук [123].

На виконання Указу у 2020 р. затверджено Стратегію розвитку вищої освіти на 2022 – 2032 рр. [141]. У Стратегії визначено візію сучасної вищої освіти – конкурентоспроможна система різноманітних закладів вищої освіти, яка завдяки співпраці з науковими установами та підприємницьким сектором формує фаховий та науково-освітній потенціал нації на засадах безперервного професійного й

особистісного розвитку, орієнтована на найвищі досягнення та практики, інтегрована у світовий освітній та дослідницький простір, а також її місію, яка полягає у забезпеченні сталого інноваційного розвитку України через підготовку висококваліфікованих фахівців, створення та поширення знань, формування інтелектуального, соціального та духовного капіталу суспільства, готового до викликів майбутнього [141].

Однак, зважаючи на ситуацію, яка склалася після 24 лютого 2022 року, військова агресія росії проти України значно вплинула на розвиток української вищої освіти. Зокрема, війна та окупація частини території України спричинили складні соціально-економічні та політичні умови, що суттєво вплинули на систему вищої освіти країни та інші сфери життя українців. Військовий конфлікт призвів до зменшення фінансування державних закладів вищої освіти та науково-дослідних інститутів, які зазнали значних збитків в наслідок обстрілів та бомбардувань. Крім того, внаслідок війни було евакуйовано багато студентів та науковців з зони конфлікту, що призвело до значного зниження кількості студентів та викладачів в багатьох університетах України [102].

Окрім прямих наслідків війни, вплив на вищу освіту в Україні має також економічна ситуація в країні, яка постійно погіршується. Недостатнє фінансування університетів та відсутність інвестицій у вищу освіту взагалі призводять до скорочення ресурсів та зниження якості освіти.

Втім, незважаючи на всі ці виклики, вища освіта в Україні продовжує розвиватися та пристосовуватися до складних умов. Відновлення та розвиток вищої освіти є важливим завданням для держави та всього українського суспільства, що допоможе забезпечити розвиток країни.

Отже, після незалежності України вища освіта зазнала багато змін в рамках оновленого законодавства (Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про вищу освіту» (2014)), яке визначає концептуальні засади функціонування вищої освіти, що відповідають євроінтеграційному курсу України та забезпечують її інтеграцію до Європейського простору вищої освіти на засадах принципів Болонського процесу.

Необхідно зазначити, що з моменту офіційного приєднання України до Болонського процесу, Уряд країни доклав чимало зусиль для виведення вищої освіти на якісно новий рівень. Відповідно до Звіту про імплементацію Болонського процесу (2020) [42] до основних здобутків можемо віднести: запровадження Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS); унормованість у системі оцінювання навчальних знань студентів за допомогою 100-бальної системи оцінювання; розподіл навчальних програм за циклами; створення та запровадження Національної рамки кваліфікацій; приведення у дію академічної мобільності серед студентської молоді та науково-педагогічних працівників; розвиток академічної культури; запровадження системи забезпечення якості вищої освіти та створення постійно діючого колегіального органу – Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [140] запровадження видачі додатку до диплома європейського зразка [120] та інше.

Водночас, вища освіта гармонізується зі світовими стандартами, які формують інноваційну модель вищої освіти, що функціонує в параметрах незалежної системи забезпечення якості вищої освіти; академічної мобільності; інтеграції освіти, науки та інновації; академічної, кадрової, організаційної та фінансово-економічної автономії закладів вищої освіти, їх співпраці з бізнесом.

Незважаючи на війну, Україна розглядає вищу освіту одним із джерел та інструментів економічного розвитку країни та її відновлення. А також продовжує роботу над входженням української вищої освіти до ЄПВО [109]; затвердженням стандартів, що прискорять процес синхронізації обох освітніх систем в рамках Болонського процесу.

3.2. Порівняльний аналіз розвитку вищої освіти в Україні та Республіці Корея та рекомендації щодо можливостей використання південнокорейського досвіду функціонування системи вищої освіти в Україні

Формуючи інтелектуальну та культурну основу суспільства, вища освіта відіграє важливу роль у вихованні свідомої, всебічно розвиненої особистості, а

також є вирішальним фактором розвитку національної економіки та покращення якості життя людей. У часи, коли Україна зіштовхнулася з війною та рядом соціально-економічних проблем, лише міцна, національно спрямована і конкурентоспроможна освіта дозволить не тільки подолати зовнішнього ворога, а й вивести країну на якісно новий рівень розвитку. Одним із джерел удосконалення української вищої освіти є вивчення досвіду провідних країн світу, зокрема Республіки Корея щодо реформування вищої школи, а також запозичення позитивних практик з урахуванням національних і культурних особливостей нашої країни.

Вагомий внесок у дослідження питання реформування вищої освіти на законодавчому рівні зробили П. Алієва [7; 8]; С. Вавренюк [17], І. Вербовський [23], В. Ворона [29], Л. Грень [33], Н. Губерська [36], О. Дашковська [37], В. Комзюк [58], О. Нечипоренко [95], І. Хомчишин [158], Д. Черкашин [164], Г. Чирва [166], О. Яра [173], *організаційно-змістовому рівні* (А. Василюк [20], О. Кірдан [55], В. Крижко [62], Н. Лавриченко [65], О. Локшина [67; 68; 69], М. Михайліченко [74; 75], М. Морозова [77], Н. Мосьпан [78; 79], Н. Пазюра [106], В. Радул [119], А. Сбруєва [127], О. Сидоренко [129], Е. Соколова [135], О. Старокожко [136], О. Тоцька [149], С. Немченко [153], Т. Гуменюк [210], Ю. Заячук [308; 309; 310].

Питання якості національної вищої освіти, її змістові аспекти окреслені у наукових доробках П. Автомонова [1], Н. Авшенюк [2], О. Дубасенюк [41], М. Євтух [43], В. Желанова [44], В. Кременя [61], В. Лугового [72; 249], С. Сисоєвої [131], О. Слюсаренко [134; 249], Ж. Таланової [143; 249], Л. Хоружої [159; 160] та інших.

Спираючись на результати нашої наукової розвідки, можемо констатувати, що українська вища освіта спрямовує зусилля на вирішення наступних питань:

– приведення до відповідності нормативно-правової бази наближеної до Європейського простору вищої освіти;

– посилення зв'язку вищої школи з потребам суспільства, національної економіки, наукою, промисловістю та бізнесом за рахунок модернізації змісту та якості вищої освіти;

- збільшення державних видатків на сектор вищої освіти, удосконалення матеріально-технічного забезпечення закладів вищої освіти;
- посилення автономії закладів вищої освіти через оновлення підходів здійснення контролю над їх діяльністю;
- підвищення престижу праці викладача вищої школи;
- посилення інтернаціоналізації національної вищої освіти через залученість українських викладачів, науковців та студентської спільноти до міжнародних проєктів та академічної мобільності з метою інтеграції у світовий і Європейський освітньо-науковий простір;
- вирівнювання дисбалансу попиту на вищу освіту з урахуванням реальних потреб економіки та суспільства тощо.

Для вирішення вищевикладених питань, Кабінет Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 286-р схвалив Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 рр., яка враховує глобальні тенденції світової економіки. Головною метою стратегії є створення сучасної та ефективної системи вищої освіти, яка задовольняє потреби громадян, економіки та суспільства. Реалізація Стратегії спрямована на забезпечення вищої освіти з гідною репутацією та конкурентоспроможністю на внутрішньому та світовому ринку освітніх [117].

Однак, повномасштабне військове вторгнення російської федерації на територію України загострило існуючі проблеми та додало нові. За даними Міністерства освіти і науки станом на кінець 2022 р. тимчасово переміщено 31 заклад вищої освіти, значна кількість здобувачів вищої освіти та науково-педагогічні працівники отримали травматичний досвід та потребують психологічної підтримки та допомоги; у більшості закладів на територіях, які були під тимчасовою окупацією, знищено, пошкоджено або викрадено обладнання.

До пріоритетних завдань у сфері вищої освіти у воєнний та повоєнний періоди Міністерство освіти і науки України відносить: імплементацію європейських принципів та практик у сферу вищої освіти щодо запровадження міждисциплінарних освітніх програм на бакалаврському рівні та гнучкої тривалості завершення навчання, забезпечення вибору здобувачем вищої освіти

освітніх програм, суб'єктів освітньої діяльності, що їх реалізують, видів, форм і темпу здобуття освіти, освітніх компонентів і рівня їх складності, врегулювання питання освітньої кваліфікації, академічних та професійних прав випускників міждисциплінарних освітніх програм, завершення законодавчого оформлення національної системи кваліфікацій; забезпечення взаємодії всіх зацікавлених сторін щодо визнання результатів навчання та інших механізмів взаємозв'язку освіти і професійної підготовки з потребами ринку праці [109].

З огляду на вищезазначене, досвід реформування вищої освіти в Республіці Корея може слугувати для України орієнтиром впровадження позитивних змін. З метою осмислення перспективних для України практик південнокорейської вищої освіти нами виокремлено тенденції її розвитку. Проблемі тенденцій у полі національної педагогічної компаративістики присвячено дослідження Н. Авшенюк, Н. Лавриченко, О. Локшиної, О. Першукової та інших.

О. Локшина характеризує тенденцію як базову категорію порівняльної педагогіки, яку трактує не лише з позиції виявлення напряму руху, а й у контексті сутності якісних змін, що відбуваються під час цього руху у контексті активізації прогностичної функції, що розуміється з позиції надання прогностичних рекомендацій щодо можливості застосування зарубіжного досвіду в національній освіті [71].

Н. Авшенюк розглядає тенденцію на прикладі професійного розвитку вчителів у розвинених англomовних країнах як спрямованість освітньої політики цих країн й об'єктивної реальності функціонування їхніх систем педагогічної освіти і освіти дорослих, що детермінована історичними, політичними, національними, соціально-економічними, культурними чинниками і стратегіями міжнародних організацій, та визначає перспективи професійного розвитку вчителів у локальному та світовому освітньому просторі. Дослідниця наголошує, що об'єктивні й суб'єктивні чинники, котрі зумовлюють процес виникнення й еволюції тенденцій певного явища, одночасно можуть виступати в якості критеріїв класифікації тенденцій [4].

О. Першукова визначає тенденцію у порівняльній педагогіці як напрям освітніх змін, зумовлений численними політичними, соціальними, культурними та науковими чинниками, які взаємодіють у суспільстві, нерідко спричиняючи протиріччя, і мають за результат появу нової якості освітніх процесів. [110].

Н. Приходькіна пише, що застосування методу аналізу тенденцій забезпечує логіку виокремлення спільних трансформацій [111].

Урахування бачення українськими компаративістами тенденції як інструменту виокремлення спільних напрямів розвитку освіти забезпечило формулювання нами тенденцій розвитку вищої освіти Республіки Корея. Проектування напрацьованих підходів щодо класифікації тенденцій уможливило класифікувати виокремлені нами тенденції як: сформовані, практико-орієнтовані, загальні, системоутворювальні, прогресивні.

О. Ситник наголошує, що виокремлення тенденцій ґрунтується на ретельному дослідженні усього контексту, в якому функціонує освіта. Йдеться про різні сфери впливу на розвиток освіти, зокрема: формування освітньої політики, наприклад, наповнення регіональних та національних нормативно-правових баз документів, показники розвитку суспільства та регіональні і національні статистичні дані з освіти тощо. Такий підхід забезпечує виокремлення тенденцій розвитку, які ґрунтуються на закономірностях розвитку протягом років [133].

Що є стосується просторового параметру, то ми виокремлюємо як тенденції як національного, так і глобального характеру.

До тенденцій національного характеру відносимо:

– *інтенсифікацію фінансування*. З року в рік Уряд Республіки Корея збільшує фінансування освіти, зокрема вищої, що включає не лише фінансову підтримку наукових досліджень та проєктів, створення нових продуктів і розробок, які дозволяють підвищувати рівень вищої освіти, науки і технологій, але й покриває витрати на будівництво нових технологічних хабів, оновлення матеріально-технічної бази вишів та матеріальну підтримку студентської спільноти.

– *посилення зв'язку вищої освіти з національною економікою за рахунок підготовки фахівців для промислового сектору*: Уряд країни вибудував ефективну

та системну взаємодію економіки, освіти і промислового сектору, яка і є один з ключових інструментів забезпечення сталого економічного зростання Республіки Корея. Даний механізм дозволяє здобувачам вищої освіти отримувати знання та використовувати їх на практиці в компаніях і технологічних парках, створюючи власні проєкти, які будуть комерційно привабливими, що у свою чергу стимулює співпрацю між різними секторами економіки та розвиває інноваційно-технологічний потенціал країни.

– *оптимізацію управління закладами вищої освіти.* Тривалий час вищою освітою опікувалися різні державні органи та інституції, однак сьогодні основний функціонал покладено на Міністерство освіти.

– *цифрову трансформацію вищої освіти:* інтенсифікацію запровадження онлайн-технологій, які використовуються в освітньому процесі. Високий рівень технологізації Республіки Корея, прискорив розвиток онлайн-освіти. Велика кількість закладів вищої освіти мають розроблені освітні онлайн-курси, а також практикують дистанційну та змішану освіту, що позитивно впливає на доступність, а також дозволяє студентам вибирати навчальні курси та програми, які відповідають їхнім потребам та задовольняють інтересам.

– *підвищення якості вищої освіти.* Для Уряду країни пріоритетним є забезпечення якості вищої освіти, яке досягається розробленою національною акредитаційною системою перевірки закладів вищої освіти. Окремим аспектом якості виступають стандарти відбору викладачів та науково-педагогічних працівників, що залучені до педагогічного процесу у вишах.

– *масовізацію вищої освіти.* Дана тенденція полягає у збільшенні студентського контингенту – осіб, які прагнуть здобути та здобувають вищу освіту. Масовізація вищої освіти в Республіці Корея почалася у 90-х рр. Минулого століття, коли Уряд країни почав активно фінансувати вищу освіту та забезпечив можливість відкривати приватні заклади вищої освіти;

– *трансформацію на компетентнісні засади.* Зазначена тенденція полягає у спрямованості змісту на досягнення цілісних навчальних результатів, що включають формування загальних (основні, ключові) та спеціальних (предметні)

компетентностей в рамках реалізації навчальних (освітніх) програм. Використання такого підходу, сприяє формуванню у студентів характеристик, необхідних для успішної професійної діяльності, яких вимагає сучасний ринок праці. Крім того, критерії та показники оцінки результатів освіти стандартизуються та інтегрально виражаються, а також можуть бути інтерпретовані і визнані будь-яким південнокорейським чи іноземним закладом вищої освіти.

– *посилення конкурентоспроможності*. Основним пріоритетом Уряду країни є підготовка висококваліфікованих і конкурентоздатних фахівців, які могли б покрити національні потреби та задовольнити потреби світового ринку праці.

У рамках процесів глобалізації виокремлюємо тенденції:

– *інтернаціоналізацію вищої освіти*. Країна пропагує залучення науковців із зарубіжних країн, а також посилює академічну мобільність студентства, сприяючи міжнародному обміну знаннями та досвідом, розширенню міжнародних зв'язків та співпраці з іншими країнами в галузі освіти та науки.

Майже усі вищі мають міжнародних партнерів та беруть участь у спільних освітньо-наукових проєктах з розробки міжнародних стандартів вищої освіти. А також провідні заклади вищої освіти країни не один рік поспіль займають лідируючі позиції у світових рейтингах університетів, зокрема: QS World University Rankings та The World University Rankings.

– *регіоналізацію вищої освіти*. Однією з найважливіших форм регіоналізації є багатостороння співпраця Республіки Корея в галузі вищої освіти, науки та інновацій, в рамках якої Далекосхідні країни беруть участь у різних міжнародних проєктах та програмах у багатьох областях. Крім того, Далекосхідні країни в рамках ASEAN укладають двосторонні угоди та ініціативи, спрямовані на співпрацю в галузі вищої освіти та науки, проводять конференцій та семінари, де фахівці та вчені обговорюють інноваційний розвиток освіти.

Враховуючи те, що наш науковий пошук дослідження тенденцій розвитку вищої освіти в Республіці Корея був реалізований на законодавчому, організаційному та змістовому рівнях, тому на нашу думку доцільно виокремити особливості, притаманні кожному із цих рівнів.

Важливість створення чіткого механізму функціонування вищої освіти у правовому полі, розроблення нормативно-правових актів, забезпечення прав і свобод усіх учасників освітнього процесу не підлягає сумніву та є фундаментом для успішного розвитку вищої школи. Характерними ознаками вищої освіти Республіки Корея на законодавчому рівні є:

- Законодавче регулювання південнокорейської вищої освіти базується на Законі про вищу освіту, що регулює основні аспекти функціонування сфери в країні.
- Розширення доступу до отримання вищої освіти усім верствам населення, зокрема людям з особливими освітніми потребами та людям з низьким рівнем доходу.

Уряд країни докладает зусилля для приведення законодавчої бази у відповідність до світових законодавчих норм і практик, а також розробляє відповідні Закони та інші нормативно-правові документи [80].

Створення законодавчої бази, яка регламентує обов'язковість здобуття знань протягом усього життя.

Таблиця 3.2.

Порівняння характеристик функціонування вищої освіти в Республіці Корея та Україні на законодавчому рівні

<i>Критерії</i>	Республіка Корея	Україна
<i>Нормативно-правовий</i>	Законодавство ВО базується на законах та регуляторних актах, які визначають структуру та функції освітніх установ, порядок акредитації ЗВО, управління ОП, визнання кваліфікацій тощо. Основним Законом, який регламентує вищу освіту в країні є Закон «Про вищу освіту»	Законодавча база ВО включає закони, постанови та нормативні акти. Законодавство регулює питання організації та функціонування ЗВО, проведення моніторингу їх діяльності, розробку стандартів та визначає критерії якості вищої освіти і регламентує фінансові питання. Основними нормативно-правовими документами є Закони «Про освіту» та «Вищу освіту»
<i>Регулювання якості освіти</i>	Застосовуються механізми зовнішньої оцінки, системи акредитації, визнання кваліфікацій та сертифікації. Державні органи та спеціалізовані агентства виконують функції контролю та	Функціонує система контролю та забезпечення якості вищої освіти. ОП та ОНП закладів вищої освіти проходять процедуру акредитації, що регулюється Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та відповідає за здійснення оцінки якості вищої освіти відповідно до встановлених стандартів.

	моніторингу якості освітніх послуг, які надаються	
<i>Фінансування</i>	Державний бюджет складається на основі п'ятирічного плану	Національний бюджет
	Також вища освіта фінансується за рахунок внесків здобувачів вищої освіти та приватного сектору. Держава надає різноманітні фінансові пільги та підтримку студентам у вигляді стипендій та кредитів.	Фінансування також здійснюється за рахунок плати за навчання, що сплачується студентами
<i>Основні принципи</i>	Відкритість; незалежність; автономія; орієнтація на передовий світовий досвід	Відкритість, незалежність; сприяння сталому розвитку суспільства; доступність; міжнародна інтеграція та інтеграція системи вищої освіти України до Європейського простору вищої освіти; безперервність; державна підтримка підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних напрямів економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних досліджень, науково-педагогічної, художньо-педагогічної діяльності; сприяння державно-приватному партнерству у вищій освіті

Отже, враховуючи дані наведені у таблиці, можемо зробити висновок, що на рівні законодавства наша країна та Республіка Корея мають більше спільних ніж відмінних рис. Однак відмінним є те, що в Республіці Корея все, що стосується вищої освіти регулюється профільним Законом «Про вищу освіту», а також розробляються окремі нормативно-правові акти та укази. На території нашої держави, вища освіта, насамперед, регулюється рамковим Законом «Про освіту», в якому окреслені фундаментальні принципи її функціонування, а висвітлені у Законі положення є спільними для усіх рівнів освіти.

Певні відмінності є за критерієм «*фінансування*». У південнокорейських реаліях є практика розробки п'ятирічного плану фінансування освітньої галузі, у той час як в нашій країні довгострокове фінансове планування галузі відсутнє.

Досліджуючи особливості функціонування вищої освіти будь-якої країни, неодмінним аспектом у цьому процесі є її пізнання через вивчення організаційної

структури, яка включає в себе ієрархічну модель управління та розкриває основні процеси, що відбуваються в середині системі вищої освіти. На організаційному рівні тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея включають наступні аспекти:

Розвиток приватних закладів вищої освіти. Приватні заклади в Республіці Корея стали значно популярнішими в останні роки. Уряд країни надає фінансову та законодавчу підтримку приватним закладам вищої освіти, що дозволяє конкурувати зі державними закладами та забезпечувати більш широкий доступ до вищої освіти.

Зміна моделі управління вищою освітою. Останнім часом Уряд країни активно працює над зміною моделі управління вищою освітою, що базується на принципах ефективності та конкурентоспроможності. А також стимулює керівників забезпечувати розумний розподіл фінансових ресурсів.

Розвинута система вищої освіти, яка складається з різних типів закладів вищої освіти, що дозволяє абітурієнтам обрати місце навчання відповідно до своїх цілей та інтересів.

Забезпечення принципу конкурентності під час відбору для здобуття вищої освіти. Вступ до закладів вищої освіти в Республіці Корея є досить конкурентним процесом, однак прозорим для всіх. Загальнонавчальним є національне тестування, яке використовуються для відбору студентів. Це сприяє забезпеченню високої якості студентського складу та підвищенню академічних досягнень у процесі навчання.

Розширення спектру для вивчення у вищій школі освітніх та освітньо-наукових програм. Університети Республіки Корея пропонують широкий спектр академічних програм і спеціалізацій. Вони активно співпрацюють зі світовими університетами та підприємствами для розробки актуальних та інноваційних програм, що відповідають потребам ринку праці.

Міжнародне співробітництво. Республіка Корея активно співпрацює з міжнародними університетами та організаціями у галузі вищої освіти, що сприяє обміну студентами та викладачами, спільним дослідницьким проектам та

академічній співпраці. Міжнародна взаємодія розширює можливості студентів та викладачів для отримання нових знань, культурного розмаїття та глобального розуміння.

Ядром будь-якої системи освіти, зокрема і вищої є знання, які продукуються і передаються студентській спільноті під час здійснення освітнього процесу. Тому важливо окреслити процеси, які відбуваються в середині вищої освіти на змістовому рівні:

1. Розвиток міждисциплінарних програм навчання.

Сьогодні в країні з'явилася потреба у розробці міждисциплінарних освітніх програм, які б поєднували в собі широкого спектру освітніх компонентів. Заклади вищої освіти пропонують здобувачам вищої освіти отримати знання з різних галузей науки та технологій, що підвищує їх конкурентоспроможність на ринку праці.

2. Пріоритетність щодо набуття практичного досвіду студентів.

В Республіці Корея все більше уваги приділяється забезпеченню практичного досвіду студентів. Заклади вищої освіти стимулюють здобувачів вищої освіти брати участь у науково-дослідних проєктах та програмах міжнародного та регіонального стажування, що дозволяє студентам здобути необхідний досвід для здійснення подальшої професійної діяльності.

3. Зміна підходу до навчання та оцінювання.

В Республіці Корея набуває популярності підхід до навчання, який забезпечує активну участь студентів у процесі навчання та орієнтований на розвиток практичних навичок. Також зростає популярність оцінювання, що базується на європейських і світових стандартах оцінювання, яке будується на кредитно-модульній системі:

- зменшення кількості навчальних годин;
- забезпечення компетентісного підходу у навчанні;
- формування вміння вчитися впродовж життя

**Порівняння характеристик функціонування вищої освіти в Республіці
Корея та Україні на організаційному рівні**

<i>Критерій</i>	Республіка Корея	Україна
<i>Форма власності</i>	національний; державний (муніципальний та провінційний); приватний	національний; державний (комунальний); приватний
<i>Тип закладу вищої освіти</i>	університет; індустріальний коледж; педагогічний коледж; коледж; коледж комунікації (теле і радіо); коледж дистанційного навчання (дистанційний або кіберколедж); технічний коледж; інші заклади вищої освіти	університет; академія, інститут (залежно від галузі); коледж
<i>Форма навчання</i>	інституціональна (очна, вечірня); сезонна	інституціональна (денна (очна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); дуальна
<i>Підпорядкування</i>	галузеве міністерство – Міністерство освіти Республіки Корея	Міністерство освіти і науки України; центральні органи влади у сфері вищої освіти і науки
<i>Кваліфікація (рівень)</i>	бакалавр; магістр; доктор філософії (отриманий в рамках аспірантури або іншим чином, що передбачено законодавством Республіки Корея)	бакалавр; магістр; доктор філософії (прирівнюється до кандидата наук); доктор наук

Виходячи з вищезазначеного, можемо констатувати, що на функціонування вищої освіти на організаційному рівні в Україні мало чим відрізняється від південнокорейських практик. Однак за критерієм «форма власності» відмінним є те, що в Республіці Корея функціонують провінційні заклади вищої освіти. Це можна пояснити лише адміністративно-територіальним поділом країни на провінції. А також необхідно зазначити, що кількість приватних університетів в Республіці Корея значно перевищує державні.

За критерієм «кваліфікація (рівень)» можемо спостерігати, що в Республіці Корея відсутній науковий ступінь доктора наук. Враховуючи те, що

південнокорейська модель освіти орієнтується більшою мірою на американську, тому відсутність даної наукової сходинки послуговується сучасною світовою практикою.

В Республіці Корея все більше уваги приділяється розвитку програм навчання, що дозволяють студентам здобути знання та навички, необхідні для роботи у обставинах, які швидко змінюються, а також за межами своєї країни. Тому серед освітніх компонентів можна побачити дисципліни з міжкультурної комунікації та іноземних мов, що допомагають молодим фахівцям стати більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку праці.

Таблиця 3.4.

**Порівняння характеристик функціонування вищої освіти в Республіці
Корея та Україні на змістовому рівні**

<i>Критерій</i>	Республіка Корея	Україна
<i>Підхід</i>	Компетентісно-орієнтований (поєднання принципу міждисциплінарності у вивченні навчальних дисциплін, поєднання теорії та практики), орієнтований на підготовку фахівця для забезпечення (насамперед) національного промислового сектору	Рух до компетентісно-орієнтованого змісту

Основною відмінністю на даному рівні є те, що південнокорейська вища освіта орієнтується на запити національного ринку праці і потреб економіки та розробляє змістове наповнення освітніх програм таким чином, щоб, з одного боку дотримуватися принципів міждисциплінарності у вивченні навчальних компонентів, а з іншого боку, орієнтована на практичні результати, досвід особистої діяльності, вироблення ставлень до майбутньої професії. В українській вищій освіті все ще домінує принцип багатодисциплінарності та орієнтації на опанування теоретичними знання, більшою мірою нівелюючи практико-орієнтовані підходи у навчанні, що є проблемним для майбутніх фахівців, які не готові виконувати професійні завдання після здобуття вищої освіти.

З огляду на вищевикладене, досвід Республіки Корея щодо функціонування вищої освіти має велику важливість з кількох аспектів: по-перше, вивчення досвіду

Республіки Корея може допомогти іншим країнам удосконалити законодавчу базу, яка регламентує функціонування вищої освіти; по-друге, залучати новітні технології у навчальний процес та покращити якість вищої освіти; по-третє, знайти больові точки в середині національної освіти та провести порівняльне дослідження, з метою знаходження шляхів модернізації та удосконалення вищої освіти.

Результати нашого дослідження свідчать про те, що південнокорейський досвід функціонування вищої освіти може бути ефективно застосований в українських реаліях з метою удосконалення освіти загалом, а також для розвитку нових стратегій та підходів до вирішення проблем вищої освіти та протистояння викликам сучасного світу. Успішність застосування корейського досвіду забезпечується синхронізацією розвитку обох систем вищої освіти зі світовими стандартами якості та ефективності.

На основі проведеного аналізу, узагальнення отриманих результатів щодо розвитку вищої освіти в Республіці Корея та виокремлення ключових тенденцій притаманних вищій освіті цієї країни, розроблено низку пропозицій для вдосконалення та модернізації національної вищої школи. Очевидним в умовах повномасштабної війни, потреб відбудови є нагальна необхідність переосмислення національної моделі вищої освіти з використанням перспективного досвіду.

Для модернізації національного сектору вищої освіти перспективним вважаємо *концепт* розвитку корейської вищої освіти, що ґрунтується на координатах інновації – дослідження – економіка. Саме такий трикутник (технології, дослідницька інфраструктура та результат для економічного зростання країни) визначено метою розвитку вищої освіти Республіки Корея та забезпечує динамічний розвиток країни в умовах постійної загрози військового конфлікту з боку диктатора-сусіда.

Перспективними вважаємо використання таких позитивних *практик*:

1. Оптимізація фінансування вищої освіти за рахунок запровадження критеріїв ефективності з точки зору економіки та зв'язку з наукою, диверсифікації джерел

– Забезпечити стабільне фінансування вищої освіти, задля підтримки функціонування та розвитку закладів вищої освіти та системи освіти в цілому, через підвищення видатків (від % ВВП) на вищу освіту з Державного бюджету України та інших джерел;

2. Перетворення вищої освіти на відкриту та інклюзивну систему.

– Створити систему стипендій та грантів для здобувачів ВО з низьким рівнем доходу, а також надати можливість брати кредити з низькою відсотковою ставкою на здобуття вищої освіти для осіб зі спеціальними потребами. В українських реаліях це можна зробити шляхом посилення партнерських відносин вищої освіти з приватним бізнес-сектором.

– Інтенсифікувати створення програм рівного доступу до вищої освіти для всіх груп населення, зокрема, людей з інвалідністю через: унормування нормативно-правових документів, які регулюють дане питання; удосконалення матеріально-технічної бази закладів вищої освіти з метою забезпечення безбар'єрного доступу до освіти; підвищення рівня обізнаності суспільства щодо такої категорії осіб.

– Створити систему мікро кваліфікацій для забезпечення гнучких можливостей для усіх категорій громадян, включно з внутрішньо переміщеними, інвалідами ЗСУ, біженцями шляхом запровадження коротких курсів.

3. Підвищення якості вищої освіти через побудову моделі інноваційної вищої освіти, що ґрунтується на координатах інновації – дослідження – економіка.

– Посилити контроль над якістю вищої освіти, забезпечивши її високі стандарти за рахунок розроблення моніторингу ефективності закладів вищої освіти для міжвузівського, міжрегіонального та міжнародного порівняння;

– Розвивати міжнародну співпрацю з університетами та науковими центрами зарубіжних країн, щоб створювати наукові проекти з залученням іноземних фахівців та науковців з метою проведення спільних досліджень для потреб економіки в умовах війни та відбудови.

– Посилити зв'язок вищої освіти і промислового сектору через: започаткування практики статистичного збору даних щодо потреб у фахівцях за

напрямами діяльності з метою отримання реальних показників; створення програм спрощеного вступу на дані ОП та популяризація їх серед потенційних вступників; надання можливості працевлаштування після завершення навчання за такими ОП.

– Збільшувати кількість освітніх програм, які базуватимуться на компетентнісному підході у навчанні з посиленням запитів національного ринку праці, що дозволить на практиці ефективно використовувати набуті знання у різних професійних ситуаціях, а також вирішувати професійні задачі, ґрунтуючись на критичному мисленні.

– Посилити інноваційний вектор у навчанні через сприяння розвитку інноваційних освітніх програм; використання цифрових програм з метою переходу на новий рівень використання ІКТ технологій у вищій освіті.

Отже, окреслення ключових проблем реформування українського сектору вищої освіти та виокремлення сучасних тенденцій розвитку вищої освіти в Республіці Корея демонструють наявність спільних точок дотику. Що, у свою чергу, сприяє активнішому вивченню досвіду модернізації вищої освіти інших країн та популяризує проведення освітніх компаративних досліджень в середині країни з метою імплементації позитивних практик і прогресивних ідей у розбудові національної вищої освіти.

Висновки до третього розділу

Третій розділ дисертаційної роботи присвячений дослідженню стратегічних орієнтирів розвитку вищої освіти в Україні. На основі нормативно-правових, аналітично-статистичних та наукових джерел, а також розробленій Міністерства освіти і науки України Стратегії розвитку, виокремлені та проаналізовані ключові її тенденції. Основні увагу було приділено питанням законодавчого та фінансового характеру функціонування вищої освіти в країні, а також розглянуті окремі організаційно-управлінські аспекти.

У контексті сучасних трансформацій українського суспільства та вищої освіти в цілому, розкрито ключові проблеми, тенденції та перспективи розвитку

системи вищої освіти в країні. Проаналізовано сучасні виклики та стратегічні завдання, що стоять перед системою вищої освіти, включаючи забезпечення якості освіти, модернізацію законодавчої бази, принципів фінансування галузі, стимулювання науково-дослідної діяльності, розвиток міжнародної співпраці та інші аспекти.

На основі широкого огляду літератури та аналізу даних, дисертація виокремлює пріоритетні напрямки та рекомендації для стратегічного розвитку системи вищої освіти в Україні, що можуть стати підґрунтям для формулювання ефективних політичних та управлінських рішень. Результати можуть бути корисними для науково-дослідницької спільноти, урядових органів, освітніх інституцій та всіх зацікавлених сторін, які мають інтерес до розвитку вищої освіти в Україні.

Доведено, що розвиток системи вищої освіти в Україні є складним і багатограним процесом, який залежить не тільки від внутрішніх, але й від зовнішніх факторів. Потребує уваги до різноманітних аспектів, включаючи якість освіти, розвиток науково-дослідної діяльності та міжнародну співпрацю.

Констатовано, що сучасні виклики, зокрема глобалізація, технологічний прогрес та зміни в ринкових умовах та економіці формують нові тенденції розвитку вищої освіти в рамках орієнтації на забезпечення якості освіти на основі збереження її фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і держави. Це досягається завдяки впровадженню ефективної освітньої політики та збільшенню обсягу фінансування сектору вищої освіти та орієнтації на промислові потреби країни, регіону та світову в цілому. Акцентовано увагу на адаптацію загальних тенденцій світового та регіонального рівнів до особливостей національних особливостей.

Спираючись на досліджений матеріал, можемо зазначити, що сьогодні питання фінансування системи освіти Республіки Корея дуже гостро обговорюється, а освітня політика є важливим пріоритетом Уряду. Переконливим доказом цього є те, що у 2022 р. витрати на освіту південнокорейських органів

місцевого самоврядування становили приблизно ₩ 84,1 трлн. третину яких було витрачено на вдосконалення та розвиток сектору вищої освіти.

У рамках тенденції інтернаціоналізації південнокорейські університети, коледжі та інститути переорієнтовуються та створюють нові стратегії розвитку з метою виходу на світову освітню арену. На сучасному етапі розвитку південнокорейської вищої освіти можемо виділити наступні форми інтернаціоналізації: програми академічної і культурної мобільності, зокрема інституційна мобільність для усіх учасників освітнього процесу; університетські освітні альянси; підтримання освітньої політики, яка базується на позитивному міжнародному досвіді; наявність нових навчальних програм, які відповідають усім національним і міжнародним стандартам вищої освіти; партнерство серед закладів вищої освіти різного профілю.

Регіоналізація вищої освіти Республіки Корея відбувається у рамках структури ASEAN задля регіональної мобільності та ступенів Південно-Східній Азії, тенденція регіоналізації забезпечує підвищення конкурентоздатності системи вищої освіти Республіки Корея.

Тенденція гармонізації в рамках регіоналізації передбачає звуження дисперсії у ключових показниках у системах вищої освіти країн ASEAN для забезпечення їх порівнянності та співпраці при збереженні базових національних характеристик та пріоритетів.

Тенденція масовізації виявляється у статистичних показниках залученості молодого населення країни до здобуття вищої освіти. У 2022 р. до закладів вищої освіти Республіки Корея було зараховано близько 1,9 млн. студентів. Оскільки кількість студентів, які навчаються у вишах, залишалася відносно сталою протягом останніх десяти років, що за загальними підрахунками становить близько 70% від випускників шкіл [243].

Тенденція цифровізації рефлектується у комп'ютеризації та технологізації системи вищої освіти. Система E-LEARNING, яка функціонує у сфері ВО дає змогу організувати навчальний процес за допомогою інтернету. Станом на сьогодні кожен університет Республіки Корея має чималу кількість дистанційних програм,

які передбачають отримання диплому, орієнтованих не тільки на внутрішнього, а й на зовнішнього споживача.

Ведучи мову про поточні цілі Уряду Республіки Корея для вищої освіти багато у чому пов'язані з економічним розвитком, у тому числі підвищенням міжнародної конкурентоспроможності вищої освіти та рівня зайнятості випускників, збільшенням передачі знань між промисловістю і академічними колами, надання ґрунтовної освіти, яка краще відповідатиме на запити вітчизняного ринку праці та міжнародного промислового сектору, а також створення нових науково-дослідних осередків для примноження здобутків південнокорейської науки і техніки.

Уряд країни докладает значні зусилля та планомірно розбудовує національну систему вищої освіти та забезпечує її безперебійне функціонування, орієнтоване на сталий розвиток.

У дисертації виокремлено пріоритетні напрямки та рекомендації для стратегічного розвитку системи вищої освіти в Україні, що можуть стати підґрунтям для формулювання ефективних політичних та управлінських рішень. Результати можуть бути корисними для науково-дослідницької спільноти, урядових органів, освітніх інституцій та всіх зацікавлених сторін, які мають інтерес до розвитку вищої освіти в Україні.

Ґрунтуючись на даних, отриманих у ході дослідження, стало можливо надати пропозиції щодо можливості імплементації досвіду Республіки Корея в українські освітні реалії. Для модернізації національного сектору вищої освіти перспективним вважаємо *концепт* розвитку корейської вищої освіти, що ґрунтується на координатах інновації – дослідження – економіка. Саме такий трикутник (технології, дослідницька інфраструктура та результат для економічного зростання країни) визначено метою розвитку вищої освіти Республіки Корея та забезпечує динамічний розвиток країни в умовах постійної загрози військового конфлікту з боку диктатора-сусіда.

Перспективними вбачаємо використання таких позитивних *орієнтирів*: оптимізація фінансування вищої освіти за рахунок запровадження критеріїв

ефективності з точки зору економіки та зв'язку з наукою, диверсифікації джерел; перетворення вищої освіти на відкриту та інклюзивну систему; підвищення якості вищої освіти через побудову моделі інноваційної вищої освіти, що ґрунтується на координатах інновації – дослідження – економіка.

Республіка Корея відома своїми високими показниками якості освіти, акцентом на наукові дослідження та інновації, а також зміцненим партнерством між університетами та промисловим сектором. Ці фактори стали важливими рушійними силами для економічного розвитку країни.

Україна може використати цей досвід, спираючись на свої власні потенційні переваги. Зокрема, українські заклади вищої освіти можуть зосередитися на розвитку інноваційних досліджень та перетворити їх на комерційні продукти і послуги. Підтримка співпраці між університетами та промисловим сектором сприятиме залученню інвестицій, розвитку стартапів і створенню нових робочих місць. Крім того, українські виші можуть навчитися від Республіки Корея ефективному впровадженню новітніх інформаційних технологій в освітній процес, використанню та впровадженню системи оцінювання студентів, яка сприяє розвитку їхніх індивідуальних навичок і творчого мислення.

Зміст розділу відображений у наступних публікаціях автора: [80], [89], [258], [260].

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вперше комплексно досліджено розвиток вищої освіти в Республіці Корея у форматі тенденцій. Реалізацію окресленої мети та дослідницьких завдань забезпечило структурування дисертації на три розділи.

У *першому* розділі визначено стан розробленості проблеми дослідження, виокремлено пріоритетні напрями наукових розвідок українських та зарубіжних учених; здійснено аналіз становлення вищої освіти в Республіці Корея та розроблено авторську періодизацію; розкрито її особливості в умовах глобалізації та регіоналізації.

Другий розділ спрямовано на дослідження напрямів та сутнісних характеристик розвитку вищої освіти в Республіці Корея на різних рівнях. Проаналізовано законодавче забезпечення, окреслено організаційні та змістові засади функціонування вищої освіти в Республіці Корея.

У рамках *третього* розділу виокремлено загальні тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея, здійснено порівняльний аналіз розвитку вищої освіти в Україні та Республіці Корея, окреслено перспективи використання інноваційних південнокорейських практик у сфері вищої освіти в українських реаліях на основі стратегічних орієнтирів розвитку системи вищої освіти в Україні.

На основі проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Розкрито, що проблема вищої освіти Республіки Корея становить значний інтерес для зарубіжних науковців з Європи, США, Республіки Корея, пострадянських країн. Констатовано широку дослідницьку географію. Зроблено висновок про умовну тематичну рамку, яка охоплює як дослідження реалій вищої освіти Республіки Корея у комплексі національних контекстів, так і у вимірі глобалізації та регіоналізації.

Використання методу узагальнення для фіксації загальних ознак уможливило виокремити такі спільні напрями наукових розвідок, як становлення та розвиток освіти Республіки Корея з урахуванням політичних, економічних і соціальних трансформацій; окреслення соціальної ролі освіти у суспільстві;

реформування системи освіти з урахуванням інноваційного досвіду інших країн; управління освітою на засадах світових інновацій, освітня політика і траєкторія розвитку освітньої галузі в умовах глобалізації та регіоналізації, економіка освіти; запровадження нових підходів та технологій у навчальному процесі. Наголошено, що актуалізація певних дослідницьких напрямів не виключає їх розгляд у більш широкому контексті. Констатовано, що в Україні питання тенденцій розвитку південнокорейської вищої освіти залишається не розробленим, що актуалізує його осмислення.

2. Розкрито, що освіта Республіки Корея має глибоке історичне коріння – її становлення відбувалося впродовж багатьох десятиліть під впливом політичних, економічних, суспільних, культурних та інших факторів, які визначали розвиток країни. Країна сформувала унікальну модель національної високоякісної освіти, засновану на конфуціанській традиції з орієнтацією на економічне зростання та конкурентоспроможність.

Грунтуючись на періодизаціях корейських дослідників зафіксовано етапність розвитку освіти в Республіці Корея у форматі таблиці. Осмислення історичних процесів уможливило розроблення авторської періодизації розвитку корейської вищої освіти, що охоплює два періоди. Критеріями періодизації є зміни, що мали місце в освіті Республіки Корея під впливом суспільно-політичних трансформацій.

Перший період «Вища освіта для розбудови економіки (1953 – 1990) характеризується перетворенням вищої освіти на інструмент досягнення стратегічних цілей країни щодо реалізації економічних реформ. З цією метою розпочалося комплексне реформування сектору під жорстким контролем Уряду для підготовки висококваліфікованих фахівців для ключових галузей промисловості. Це забезпечувалося як розбудовою мережі закладів вищої освіти різної форми власності, так і активним оновленням змістового компоненту вищої освіти з орієнтуванням на посилення зв'язку економіки й промисловості країни. Результатом стало перетворення країни на експортоорієнтовану та виведення національної економічної спроможності на новий рівень. Вища освіта цього періоду характеризується

масовизацією, стандартизацією, гармонізацією з економічним розвитком держави під жорстким контролем держави.

Другий період «Вища освіта для інноваційного розвитку» (починаючи з 1990) характеризується переорієнтацією вищої освіти на новій цілі країни, пов'язані з інтенсивним розвитком ІКТ та економіки, що базується на знаннях. Відбувається цифрова трансформація, що інтенсифікує упровадження нових методів і форм навчання. В умовах глобалізації та регіоналізації посилюється міжнародна співпраця між університетами. Отримання інноваційних дослідницьких продуктів для економіки забезпечується посиленням співпраці між університетами і науково-дослідними центрами, розбудовою дослідницьких університетів світового рівня, що покликано реалізувати ідею поєднання вищої освіти з наукою. Оновлюються та кількісно урізноманітнюються освітні програми, орієнтуючись на компетентісний підхід, практичні аспекти, відповідаючи новим запитам країни, яка посідає сьогодні тринадцяте місце серед економік світу.

Пролонговані реформи сформували модель вищої освіти, яка є невід'ємною складовою світового і регіонального освітнього просторів. Пріоритетом цієї моделі визначено сприяння процесам сталого розвитку корейського суспільства та конкурентоздатності національної знаннєво орієнтованої економіки, як і забезпечення можливостей для постійного розвитку окремої особистості, зважаючи на її професійні і особистісні потреби. Розвиток вищої освіти є складовою та потужним чинником розбудови освіти впродовж життя.

3. Доведено, що закони, підзаконні акти, Укази Президента формують повноту законодавчої бази у сфері освіти та забезпечують ефективність реалізації державної освітньої політики. Законодавча база створює національне правове поле багатовекторного функціонування національної освіти. Значна кількість президентських указів демонструє вплив Президента Республіки Корея на розвиток освітньої галузі.

Розкрито динаміку розвитку законодавчої бази з метою відповідності запитам держави в умовах швидкозмінних процесів національного, регіонального та глобального рівнів. Характер чинного базового Закону «Про освіту» та чинного

профільного Закону «Про вищу освіту», інших правових актів, які регулюють функціонування вищої освіти, визначають повноваження закладів вищої освіти, свідчить про спрямованість державотворчих процесів на відкритість до світових трансформацій, новітніх досягнень науки. Акцентовано баланс між синхронізацією південнокорейської освіти та передусім вищої з міжнародними нормами та збереженням її людиноцентричного характеру на засадах конфуціанства.

Розкрито, що на відміну від вітчизняної правової системи, в Республіці Корея одночасно ухвалюється як закон, так і документ, який регламентує конкретні заходи щодо його реалізації, що дозволяє уникнути прийняття законодавчих положень, які є неможливими для впровадження у конкретну освітню практику Республіки Корея. Одним з факторів, що забезпечує досягнення результативності у процесі реформування освіти, є те, що Уряд країни та органи місцевого самоврядування мають визначені функціональні обов'язки та чітко дотримуються їх, забезпечуючи єдність у реалізації державної політики на всіх її рівнях.

4. Виявлено, що сутнісні характеристики південнокорейської освіти ґрунтуються на американській моделі. В умовах глобалізації, яка спричиняє уніфікацію усіх сфер життя, організаційні параметри південнокорейської вищої освіти синхронізується зі стандартами, які визначають розвиток вищої освіти провідних країн світу. включно з українською. Йдеться зокрема, про розподіл навчальних годин, формування контингенту вищої освіти, поділ навчального часу та поділ навчального року на семестри тощо. Доведено, що підхід ефективного поєднання інноваційного зарубіжного досвіду із національними особливостями і потребами економіки і суспільства зарекомендував себе як ефективний з огляду на топові місця у світових рейтингах університетів Республіки Корея.

Констатовано, що зміст вищої освіти є компетентнісно-орієнтованим, його становлення відбувалося впродовж тривалого часу. Розроблено авторську періодизацію розвитку освітніх програм, яка охоплює п'ять періодів: перший період (1945 – 1954) результувався розробленням національного стандарту університетської програми; другий період (1955 – 1972) передбачав перерозподіл навчальних кредитів для вдосконалення змісту навчальних програм. Особливістю

даного періоду стало виділення загально обов'язкових, спеціальних та вільних освітніх компонентів; третій період (1973 – 1981) – запровадження єдиного випускного іспиту для вступу до закладу вищої освіти для здобуття ступеню бакалавр; запуск пілотних навчальних програм обсягом 140 кредитних годин; четвертий період (1981 – 2000) – ліквідація окремих навчальних компонентів та перерозподіл їх у відповідні курси зі спеціальності, що і стало переходом до компетентісно-орієнтованого навчання; п'ятий період (починаючи з 2000) – синхронізація змісту вищої освіти із стратегічними цілями розвитку економіки задля зміцнення економічного потенціалу країни.

Розкрито, що зміст освітніх програм у системі вищої освіти в країні базується на принципі «Хонгіка Інгана» (弘益人間), ідея якого полягає у корисності кожної людини для суспільства, тому базова університетська освіта розглядається крізь призму компетентісного підходу та полягає у формуванні універсальних навичок грамотності; формуванні критичного та аналітичного мислення, вміння знаходити необхідну інформацію; вмінні визначати та формувати цілі особисто для себе та інших; вмінні критично мислити та приймати нестандартні рішення; вихованні почуття спільності, співпереживання та уміння працювати в команді, формування навичок раціонального спілкування та здатності інтегрувати емоції в раціональне мислення, що відображено у відповідних освітніх компонентах кожної конкретної навчальної програми.

5. Розкрито методологічні орієнтири українських педагогів-компаративістів з використанням наукової категорії тенденція як інструменту виокремлення спільних напрямів розвитку освіти. Виокремлено тенденції розвитку вищої освіти Республіки Корея, які класифіковано як сформовані, практико-орієнтовані, загальні, системоутворювальні, прогресивні у форматі національної та глобальної просторових площин.

До тенденцій національного характеру віднесено: інтенсифікацію фінансування; посилення зв'язку вищої освіти з національною економікою за рахунок підготовки фахівців для промислового сектору; оптимізацію управління закладами вищої освіти; цифрова трансформацію; масовізацію; трансформацію

змісту на компетентнісні засади; підвищення якості. У рамках процесів глобалізації виокремлено тенденції: інтернаціоналізації, інтеграції до регіонального та світовому освітнього просторів, підвищення конкурентоспроможності на регіональних та світових ринках праці.

6. Розроблено пропозиції щодо перспектив використання південнокорейського досвіду задля удосконалення сучасної системи вищої освіти України. Перспективним визначено *концепт* розвитку корейської вищої освіти, що ґрунтується на координатах інновації – дослідження – економіка. Саме такий трикутник (технології, дослідницька інфраструктура та результат для економічного зростання країни) визначено метою розвитку вищої освіти Республіки Корея та забезпечує динамічний розвиток країни в умовах постійної загрози військового конфлікту з боку диктатора-сусіда.

Обґрунтовано перспективність таких позитивних орієнтирів: оптимізація фінансування вищої освіти за рахунок запровадження критеріїв ефективності з точки зору економіки та зв'язку з наукою, диверсифікації джерел; перетворення вищої освіти на відкриту та інклюзивну систему; підвищення якості вищої освіти через побудову моделі інноваційної моделі що ґрунтується на координатах інновації – дослідження – економіка.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми розвитку вищої освіти Республіки Корея. Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у вивченні особливостей функціонування закладів вищої освіти з огляду на регіональний контекст; дидактичних аспектів та проблеми змісту вищої освіти у контексті підготовки конкурентоспроможного фахівця; також детального вивчення потребує середня, профільна та освіта дорослих з метою комплексного розуміння функціонування освітньої галузі в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автомонов П. Стратегічний принцип гуманізації вищої освіти і тактика його реалізації. *Педагогічні науки*. 2012. № 15. С. 184–189.
2. Авшенюк Н. Зарубіжні підходи до моделювання структури транснаціональної вищої освіти. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2013. №. 2 (6). С. 96–104.
3. Авшенюк Н. Розвиток транснаціональної мобільності студентів і викладачів в університетах Австралії, Великої Британії, Канади, США. *Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки"*. 2013. № 1 (254). С. 3–8.
4. Авшенюк Н. Тенденції професійного розвитку вчителів у розвинених англomовних країнах в умовах глобалізації. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія*. 2016. № 2. С. 13–17.
5. Авшенюк Н. Центри освіти дорослих у США і Японії: типологія та особливості функціонування. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія "Педагогіка та психологія"*. 2018. №. 1 (7). С. 15–18.
6. Ажажа М. Державне регулювання процесу модернізації вищої освіти України в умовах глобалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. С. 79–83.
7. Алієва П. Аналіз сутності поняття «державна освітня політика». *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Державне управління*. 2016. №. 1 (4). С. 1–6.
8. Алієва П. Організаційно-правовий механізм державного регулювання міжнародного співробітництва закладів вищої освіти. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Державне управління*. 2018. №. 2 (9). С. 239–245.
9. Баранова К., Сибірцев В. Сучасний стан освіти в Україні. *Наука - виробництву : зб. тез доп. наук. конф. студ. і магістрантів, м. Кіровоград, 14 квіт. 2016 р. Кіровоград, 2016. С. 113–114.*

10. Безусяк Я. Роль Болонського процесу в розвитку вищої освіти Європи та України. URL: <http://inmad.vntu.edu.ua/portal/static/4FB1A74E-57E1-452F-AAC3-D4FD57D3F3C4.pdf> (дата звернення: 13.01.2023).
11. Братко М. Становлення теорії управління освітою в США: сутнісні риси, персоналії, ідеї. *Освітологія: науково-методичний щорічник, польсько-українське / українсько-польське видання*. 2015. № 4. С. 74–79
12. Братко М. Система освіти США: структура, традиції управління, особливості вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 2. С. 252–268 URL: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/478>
13. Братко М. Громадські (комм'юніті) коледжі як складова системи вищої освіти США. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2018. № 30. С. 53–60.
DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2018.30.5360>
14. Братко М. Технології підтримки здобувачів освіти в центрах академічного успіху в університетах США. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 38 (2), С. 6–13.
15. Бурма Ю. «Інженеризація» вищої освіти в Південній Кореї за проектом PRIME: реформа-за-гроза чи тест на відповідність корейської вищої школи потребам економіки? URL : <http://www.edu-trends.info/prime/> (дата звернення: 13.01.2018).
16. Бучковська Я., Баранецька О. Фінансування освіти в Україні: стан та перспективи. *Університетські наукові записки*. 2017. № 64. С. 259–271.
17. Вавренюк С. Ефективність реалізації державної політики в сфері вищої освіти. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Державне управління*. 2019. №. 2 (11). С. 273–280.
18. Вальдшмідт І., Гайдей М. Основні проблеми системи вищої освіти в Україні та шляхи її модернізації. *Економіка та держава*. 2014. № 6. С. 152–155.
19. Васильєва О., Рибка А. Аналіз сучасних проблем формування та розвитку людського капіталу в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 4. С. 93–97.

- 20.Василюк А. Реформування вищої освіти в умовах системної трансформації суспільства. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. №. 23, т. 1. С. 116–120.
- 21.Васюк О. Організація кредитно-модульної системи навчання у вищій школі. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 9. С. 24–26.
- 22.Власюк О., Дараган Т. Стан впровадження автономії у вітчизняних закладах вищої освіти. *Нові технології навчання*. 2020. № 94. С. 55–59.
- 23.Вербовський І., Рудницька О., Семенюк Т. Правове регулювання управління закладом вищої освіти міжнародним та зарубіжним законодавством. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 187–190.
- 24.Виговська О. Стратегія інтернаціоналізації як ключовий пріоритет розвитку університетської освіти в Україні. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2018. № 1-2. С. 38–46.
- 25.Витяг з протоколу № 11 засідання Вченої ради Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 4 червня 2018 року.
URL: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/osvitni-programy/protokol-z-opysamy-osvitnih-program.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
- 26.Вища освіта України: тенденції розвитку : інформ. бюл. / уклад. О. Довженко. Запоріжжя : НБ ЗДМУ, 2022. 26 с.
- 27.Вища та фахова передвища освіта в Україні. *Державна служба статистики*.
URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2020).
- 28.Власюк О., Дараган Т. Стан впровадження організаційної автономії у вітчизняних закладах вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2021. Т. 33, № 2. С. 60–76.
- 29.Ворона В. Регулювання ефективності освітньої діяльності закладів вищої освіти України: нормативно-правовий аспект. *Освітня аналітика України*. 2021. Т. 16, № 5. С. 51–65.
- 30.Гала С. Функціонування системи вищої освіти Китаю: аналіз досвіду. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 72–77.

31. Гаман П., Гаман Н. Державне фінансове забезпечення закладів вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2018. Т. 52, № 4. С. 65–70.
32. Гладкий М. Удосконалення механізмів державного управління у сфері вищої освіти. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2015. Т. 13, № 1. URL: <http://surl.li/kvboh>
33. Грень Л., Грабар Н. Підготовка управлінських кадрів у системі післядипломної освіти як необхідна умова реалізації їх функцій в державному управлінні. *Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Series: Public Administration*. 2022. № 1 (16). С. 188–196. URL: <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2022-1-22>
34. Грищенко І. Стан та особливості управління вищою освітою в Японії. *Трибуна*. 2009. № 9-10. С. 26–29.
35. Грищенко І. Характерні особливості розвитку освіти в Японії. *Трибуна*. 2009. № 11-12. С. 28–29.
36. Губерська Н. Правове забезпечення адміністративних процедур у сфері вищої освіти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2015. № 1 (100). С. 29–33.
37. Дашковська О. Система вищої освіти – основа ефективного ринку освітніх послуг. *Construction, materials science, mechanical engineering*. 2018. № 105. С. 204–208.
38. Дериховська В. Аналіз еволюційних етапів модернізації національної системи вищої освіти. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 890–895.
39. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні : Монографія / ред.: А. Павленко, Л. Антонюк. Київ : КНЕУ, 2014. 352 с.
40. Дохід України від іноземних студентів за період їх навчання становить понад 3 мільярди доларів США – український державний центр міжнародної освіти. *Міністерство освіти і науки*. URL: <http://surl.li/kvbqe> (дата звернення: 23.11.2021).

41. Дубасенюк О. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти. *Інноваційні аспекти підготовки фахівців в умовах модернізації освітнього простору* : матеріали Всеукр. науково-практ. інтернет-конф., м. Новоград-Волинський. 2018. С. 12–21.
42. Європейський простір вищої освіти у 2020 році – Звіт про імплементацію Болонського процесу. Люксембург : Вид. дім Європ. Союзу, 2020. 214 с.
URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c90aaf32-4fce-11eb-b59f-01aa75ed71a1/language-uk/format-PDF/source-183354043> (дата звернення: 05.04.2022).
43. Свтух М. Національна рамка кваліфікацій і європейська трансферна кредитно-накопичувальна система (другий аспект). *Wielokierunkowosc jako gwarancja postępu naukowego*. 2020. Т. 2. С. 100–101.
44. Желанова В. Експериментальна верифікація ефективності технології контекстного навчання в освітньому процесі внз. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 2 (66). С. 79–92.
45. Жуков С. Академічне підприємництво як фактор підвищення ефективності підприємств і формування інноваційного потенціалу економіки України. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2017. № 33. С. 65–74.
46. Загальноєвропейський простір вищої освіти - Загальноєвропейський простір вищої освіти – Досягнення цілей : Комюніке Конф. Міністрів країн Європи, відп. за сферу вищ. освіти від 20.05.2005 р. № 994. 576 с.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_576#Text. (дата звернення: 14.05.2023).
47. Зарубіжні університети-партнери. *Відділ академічної мобільності КНУ імені Тараса Шевченка*.
URL: https://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=75&lang=uk (дата звернення: 14.05.2023).
48. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2022 рік. 101 с.

URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf

49. Зовнішнє незалежне оцінювання. *Вікіпедія*.
 URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Зовнішнє_незалежне_оцінювання (дата звернення: 28.11.2021).
50. Зовнішня трудова міграція населення (за результатами модульного вибіркового обстеження). Київ : Держ. служба статистики України, 2017. 36 с.
51. Зразок освітньо-професійної програми. Київ : МОН, 2017. 9 с.
 URL: <https://pstu.edu/wp-content/uploads/2019/01/Зразок-освітньої-програми-рекомендації-МОН-України.pdf> (дата звернення: 06.05.2021).
52. Калашнік Л., Се Фей. Досвід формування громадянської компетентності майбутніх вчителів у ЗВО КНР. *Вісник Національного університету Чернігівський колегіум імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 1 (157). С. 61–66.
53. Калашнік Л., Терентьева Н. Крос-культурний компонент в підготовці майбутніх вчителів в ЗВО КНР (на прикладі вчителів фізичної культури та танцю). *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. № 3К (162). С. 160–165.
54. Каслін М., Бондаренко В. Виклики часу у системі вищої освіти в Україні. *Новий Колегіум*. 2019. № 3. С. 45–51.
55. Кірдан О., Кірдан О.Л. Теоретичні та практичні аспекти формування академічної доброчесності майбутніх фахівців у системі забезпечення якості вищої освіти. *Сучасні тенденції забезпечення якості підготовки фахівців: проблеми та шляхи їх вирішення в умовах глобалізації та євроекономічної інтеграції*. 2022. С. 105–116.
56. Коваленко С. Національна академія наук Республіки Корея. *Шляхи розвитку української науки*. 2012. Т. 81, № 2. С. 155–163.

57. Колінець К. Фінансова криза в Азії: причини та уроки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2014. № 8. С. 17–21.
58. Комзюк В. Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти України. *Форум права*. 2017. № 5. С. 181–188.
59. Кононенко К., Гончарук А., Кошовий С. Далекосхідний вектор як важливий елемент зовнішньої політики України: аналіт. доповідь / ред. К. Кононенко. Київ : НІСД, 2017. 66 с.
60. Король А. Вища освіта України: етапи розвитку. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2016. № 1. С. 93–97.
61. Кремень В. Модернізація вищої школи України в контексті принципів Болонської декларації. *Вища школа*. 2004. № 5/6. С. 32–40.
62. Крижко В. Генеза та становлення провідницької парадигми управління національною освітою. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 142–151.
63. Кучай Т. Організація навчального процесу в університетах Японії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 10. С. 286–296.
64. Кучеренко Д., Мартинюк О. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу : монографія. Київ : ПК ДСЗУ, 2011. 312 с.
65. Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції. *Шлях освіти*. 1997. № 2. С. 20–24.
66. Листюк С. Сімейне виховання в системі освіти Японії (друга половина ХХ-початок ХХІ ст.) : автореф. автореф. дис. ... канд. пед. наук. Кропивницький, 2019. 19 с.
67. Локшина О. Відкрита освіта в Європейському просторі: стратегія розбудови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 2 (76). С. 75–86.

68. Локшина О. Забезпечення якості вищої освіти в умовах європеїзації України. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки*. 2018. № 3/4 (56/57). С. 127–132.
69. Локшина О. Стратегічні орієнтири міжнародних організацій у галузі освіти. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 2. С. 5–14.
70. Локшина О. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021 – 2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. *Ukrainian Educational Journal*. 2023. № 4. С. 5–17.
71. Локшина О. Тенденція як категорія порівняльної педагогіки. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2011. № 2 (8). С. 5–14.
72. Луговий В. Компетентнісний підхід і автономія вищих навчальних закладів у концепції закону України "Про вищу освіту". *Міжнародний науковий вісник*. 2015. № 1 (10). С. 23–40.
73. Лунячек В. Сучасна освіта Китаю: проблеми і перспективи розвитку. *Постметодика*. 2013. № 1. С. 47–54.
URL: <http://surl.li/kvbyn> (дата звернення: 05.05.2023).
74. Михайліченко М. Напрями і шляхи оптимізації системи державно-громадського управління якістю університетської освіти в умовах українських реалій. *Проблеми соціальної роботи : філософія, психологія, соціологія*. 2017. № 1 (9). С. 46–53.
75. Михайліченко М. Приватні вищі навчальні заклади: функціонування та управління у контексті демократизації. *Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Філософія*. 2017. № 48, ч. 2. С. 138–149.
76. Михаць С. Трансформація змісту освіти як галузі економіки в ХХІ столітті. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 34. С. 6–9.
77. Морозова М. Особливості управління персоналом у вищому навчальному закладі. *Theory and methods of educational management*. 2015. Т. 15, № 1.
URL: <http://surl.li/kvbya> (дата звернення: 05.05.2023).

78. Мосьпан Н. Поняття «competence» та «competency» в європейському та американському педагогічному просторі. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2015. № 4 (51). С. 122–126.
79. Мосьпан Н. Розвиток вищої освіти в Європейському Союзі та Україні: тенденції освітньої політики. *Освітнологія*. 2015. № 4. С. 84–88.
80. Назаренко О. Нові виклики для вищої освіти Південної Кореї: 2030. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27-28 трав. 2021 р.), м. Київ / ред. О. Локшина. Тернопіль, 2021. С. 112–114.
81. Назаренко О. Безперервна освіта у Південнокорейському освітньому просторі. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаці-оналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ – Дрогобич, 30 трав. 2019 р. С. 70–71.
82. Назаренко О. Дистанційна освіта як нова парадигма розвитку вищої освіти Південної Кореї у постковідний період. *Sectoral research XXI: characteristics and features: papers of participants of the I International multidisciplinary scientific and theoretical conference*, м. Chicago, 26 берез. 2021 р.
83. Назаренко О. До питання забезпечення якості вищої освіти в Південній Кореї. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2022 : виклики і перспективи в умовах турбулентності світу*: матеріали VI Міжнар. наук. конф., м. Київ – Тернопіль, 4 листоп. 2022 р. С. 171–173.
84. Назаренко О. Забезпечення якості вищої освіти в Південній Кореї. *Theoretical and practical aspects of modern scientific research* : collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with proceedings of the I International scientific and practical conference (Vol. 2), м. Seoul, 30 квіт. 2021 р. С. 75–76.
85. Назаренко О. Загальна характеристика Закону «Про вищу освіту» Республіки Корея. *Сучасний стан та перспективи розвитку науки*: матеріали міжнар. студент. наук. конф. Т. 4, м. Ужгород, 18 груд. 2020 р. С. 21.

86. Назаренко О. Законодавчі орієнтири вищої освіти у Південній Кореї. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 трав. 2020 р. С. 369–373.
87. Назаренко О. Освіта на Південнокорейському півострові у період з 1880 по 1950 рр. *Integration of new knowledge, research and innovation across Europe*: матеріали I Науково-практ. конф., м. Київ, 23-25 квіт. 2020 р. С. 22–24.
88. Назаренко О. Особливості вищої освіти у Південній Кореї. *Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.* : 36. тез наук. робіт учасників міжнар. науково-практ. конф. (25-26 січ. 2019 р.), м. Львів. Львів, 2019. С. 103–106.
89. Назаренко О. Пріоритетні напрями розвитку вищої освіти у Південній Кореї. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2019. № 31. С. 78–85
90. Назаренко О. Проблеми модернізації змісту вищої освіти у Південній Кореї. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій* : матеріали VII Міжнар. наук. конф. (Київ, 25 трав. 2023 р.), Київ – Тернопіль / ред. О. Локшина. Тернопіль, 2023. С. 182–184.
91. Назаренко О. Програма ЮНЕСКО «Сталий розвиток освіти 2030» та основні цілі її реалізації в просторі вищої освіти Південної Кореї. *Міждисциплінарні наукові дослідження: особливості на тенденції* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Т. 4), м. Чернігів, 4 груд. 2020 р. 2020. С. 60–61.
92. Назаренко О. Розвиток дистанційного навчання в Південній Кореї. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи* : матеріали I Міжнар. науково-практ. конф., м. Суми, 29-30 жовт. 2019 р. Суми, 2019. С. 12–14.
93. Назаренко О. Сучасний стан інклюзивної освіти у Південній Кореї. *Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук* : Матеріали міжнар. науково-практ. конф. (3-4 трав. 2019 р.), Київ, 2019. С. 9–12.
94. Недбай Л. Сучасний стан українсько-корейських відносин. *Міжнародні відносини і туризм: сучасність та ретроспектива*. 2013. № 3. С. 152–154.

95. Нечипоренко О., Богданець А. Модернізація правового регулювання державного управління системою вищої освіти в Україні в умовах глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Т. 1, № 22. С. 116–119.
96. Николаєв Є., Совсун І. Вища освіта в незалежній Україні. *Kyiv School of Economics Policy Paper*.
URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Higher-Ed-in-Independent-Ukraine.pdf> (дата звернення: 09.06.2023).
97. Николаєнко С. Якість вищої освіти – запорука конкурентоспроможності українських університетів: Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України» 19 листопада 2020 р. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2. С. 1–7.
98. Нікольсон Я. Інтернаціоналізація вищої освіти. *КНУ імені Тараса Шевченка*.
URL: <http://www.univ.kiev.ua/news/7990>.
99. Нітенко О. Інтернаціоналізація вищої освіти як фактор розвитку університету. *Освітологічний дискурс*. 2015. Т. 10, № 2. С. 205–216.
100. Огнев'юк В. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Київ : Знання України, 2003. 450 с.
101. Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність : Інформ.-аналіт. зб. Київ : МОН, ІОА, 2021. 450 с.
102. Освіта України в умовах воєнного стану: Інформаційно-аналітичний збірник. Київ : МОН, ІОА, 2022. 358 с.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analityc.zbirnOsvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf> (дата звернення: 10.04.2023).
103. Пазюра Н. Дистанційне навчання в системі внутрішньофірмової підготовки виробничого персоналу Південної Кореї. *Сучасні інформаційні технології та*

- інноваційні методика навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2012. № 31. С. 63–69.
104. Пазюра Н. Забезпечення якості вищої освіти: азійський вимір. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2023. Т. 1. № 23. С.180–189
105. Пазюра Н. Інтерактивні педагогічні технології у професійній підготовці персоналу компаній в Японії. *Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки.* 2013. № 1 (92). С. 68–72.
106. Пазюра Н. Особливості підготовки фахівців з середньою кваліфікацією в США. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія "Педагогіка та психологія".* 2015. № 2 (2). С. 120–125.
107. Парпан У. Парадигма вищої освіти в умовах інтеграційних викликів. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка".* 2018. № 889. С. 30–36.
108. Пашков В. Криза системи вищої освіти у сучасній Україні у контексті викликів національній безпеці. *Стратегічна Панорама.* 2021. № 1-2. С. 80–93. URL: <https://doi.org/10.53679/2616-9460.1-2.2021.06>.
109. Перехідна книга міністерства освіти і науки України за період з червня 2020 по березень 2023. Київ : МОН, 2023. 54 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/03/21/Transition.book.2023.pdf> (дата звернення: 30.04.2023).
110. Першукова О. Тенденції розвитку багатомовної освіти школярів у західноєвропейському контексті. *Український педагогічний журнал.* 2016. № 2. С. 13–22.
111. Приходькіна Н. Тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англomовних країн : докторська дисертація. Київ, 2021. 659 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/Dysertatsiia_Prykhodkinoi-N.O..pdf (дата звернення: 28.08.2023).
112. Про вдосконалення вищої освіти в Україні : Указ Президента України від 03.06.2020 р. № 210/2020.

- URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2102020-34045> (дата звернення: 31.01.2022).
113. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 31.01.2022).
114. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 07.07.2021 р. № 762.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/762-2021-п#Text> (дата звернення: 10.05.2023).
115. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Каб. Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341.
116. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 10.05.2023).
117. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-р#Text> (дата звернення: 02.01.2023).
118. Проць Я. Автоматизація виробничих процесів : навч. посіб. для технічних спеціальностей вищих навчальних закладів : навч. посіб. Тернопіль : НТУ ім. І. Пулюя, 2011. 344 с.
119. Радул О. Спроби відкриття університетів в Україні в другій половині XVIII століття. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки.* 2015. № 139. С. 3–10.
120. Рашкевич Ю. Болонський процес: історія, стан та перспективи. *Освітня аналітика України.* 2018. № 3. С. 5–16.
URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2018/12/5_16_Rashkevich.pdf (дата звернення: 15.05.2023).

121. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/search/> (дата звернення: 23.06.2022).
122. Рейтинг університетів України «Топ-200 Україна 2021». *Євроосвіта*. URL: <https://euroosvita.net/index.php/?category=1&id=6868> (дата звернення: 17.08.2021).
123. Сандул М. Формування конкурентоспроможності системи вищої освіти Республіки Корея. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : економічні науки*. 2014. № 6 (1). С. 128–133.
URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_6\(1\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_6(1)_32) (дата звернення: 05.05.2023).
124. Саух П. Стратегічне бачення нової моделі вищої освіти: рух до створення університетів світового класу: Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України» 19 листопада 2020 р. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2. С. 1–6. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-7>.
125. Сбруєва А. Актуальні проблеми якості викладання у європейській вищій школі: аналіз пріоритетів освітньої політики ЄС. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 5 (69). С. 49–63.
126. Сбруєва А. Освіта в умовах глобалізації. *Шлях освіти*. 2001. № 2. С. 22–25.
127. Сбруєва А. Тенденції трансформації місії університету: порівняльно-педагогічний аналіз. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 6. С. 448–461.
128. Сverdлова Т. Теоретичні засади процесу гуманізації освіти в Японії : автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Київ, 2006. 21 с.
129. Сидоренко О. Розвиток приватної вищої освіти в Україні: ретроспектива та перспектива. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2019. № 3. С. 34–39.

130. Сисоєва С. Дослідження на здобуття наукового ступеня PhD в галузі освіти у США: вимоги, структура, зміст. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки*. 2016. № 3/4 (48/49). С. 85–89.
131. Сисоєва С. Освітні реформи: освітологічний контекст. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2013. № 3. С. 44–55.
132. Сисоєва С. Особливості навчання бакалаврів у провідних країнах світу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2017. № 1-2. С. 99–109. URL: <http://surl.li/kvtzt> (дата звернення: 05.05.2023).
133. Ситник О. Основні підходи до вивчення тенденцій в освіті. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи*. 2015. С. 226–234. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/10964/1/O_Sitnik_05_11_2015_konf_P1.pdf (дата звернення: 28.08.2023).
134. Слюсаренко О. Формування найвищого університетського потенціалу в Україні в умовах глобалізації: світовий досвід. *Міжнародний науковий вісник*. 2017. № 3(16). С. 30 URL: [https://doi.org/10.24144/2218-5348.2017.3\(16\).30-38](https://doi.org/10.24144/2218-5348.2017.3(16).30-38)
135. Соколова Е. Публічно-управлінський аспект післявоєнного відновлення та реформування системи вищої освіти України. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 4. С. 59–64. URL: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.4.7>.
136. Старокошко О. Траєкторія компетентнісної парадигми в освітньому просторі України. *Вісник Черкаського університету*. 2017. № 11. С. 114–121.
137. Статистичний щорічник України за 2019 рік / ред. І. Вернера. Київ : Держ. служба статистики України, 2020. 464 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/zb_yearbook_2019.pdf (дата звернення: 15.05.2023).
138. Статут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2022. 52 с. URL: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/statut/statut-22-11-28.pdf> (дата звернення: 23.12.2022).
139. Статут Київського університету імені Бориса Грінченка. Київ, 2015. 30 с.

- URL:https://kubg.edu.ua/images/stories/regulations/reg_docs/statut_universytetu.pdf (дата звернення: 10.05.2023).
140. Стратегія Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до 2022 р. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*.
URL: <https://naqa.gov.ua/місія-та-стратегія-агентства/> (дата звернення: 20.12.2022).
141. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021 – 2031 роки. Київ : МОН, 2020. 71 с.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>. (дата звернення: 20.12.2022).
142. Сьомченко В., Конєва А. Дослідження сучасного стану трудових ресурсів України. *Ефективна економіка*. 2021. № 4.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8816>.
143. Таланова Ж. Запровадження трициклової структури вищої освіти. *Вища школа*. 2014. № 3/4 (117). С. 7–26.
144. Телицька В. Принципи субсидіарності та децентралізації у сфері надання послуг. *Управління інноваційним розвитком територій* : матеріали наук.-практ. Інтернет- конф., м. Дніпропетровськ, 30 жовт. 2015 р.
145. Терентьєва Н. Розвиток університетської освіти в Україні: феномен та тенденції розвитку. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 17. С. 20–29.
146. Ткаченко В. Секрет інноваційного прориву південної Кореї. 2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2184059-sekret-innovacijnogo-prorivu-pivdennoi-korei-dosvid-dla-ukraini.html> (дата звернення: 05.05.2023).
147. Товканець Г. Педагогічна освіта і професійна підготовка в сучасному соціокультурному середовищі. Мукачево : Редакц.-вид. центр МДУ, 2018. 302 с.
148. Товкач Є. Система вищої освіти Південної Кореї (друга половина ХХ ст.): становлення, особливості розвитку, сучасний стан. *Українська орієнталістика*. 2012. № 6.

- URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/df3cb4cb-ed62-4db9-ad77-0dcf96c74b79/content> (дата звернення: 05.05.2023).
149. Тоцька О. Управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 532 с.
150. У державному бюджеті на 2022 рік МОН передбачено 153,7 млрд грн – це на 14,4 млрд грн більше, ніж у 2021-му. *Міністерство освіти і науки*.
URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/u-derzhavnomu-byudzheti-na-2022-rik-mon-peredbacheno-1537-mlrd-grn-ce-na-144-mlrd-grn-bilshe-nizh-u-2021-mu>. (дата звернення: 05.05.2023).
151. Угода про асоціацію : між Україн., з однієї сторони, та Європ. Союзом, Європ. співтовариством з атом. енергії і їх. державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text. (дата звернення: 05.05.2023).
152. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доп. Київ : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2018. 396 с.
153. Управління закладом освіти: підруч. для здобувачів другого рів. вищ. освіти пед. ун-тів / С. Немченко та ін. 2-ге вид. Бердянськ : БДПУ, 2022. 506 с.
154. Федірко Н. Результат-орієнтоване державне фінансування вищої освіти: європейський досвід та практика України. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5-6. С. 55–67.
155. Федоренко В., Грищенко І. Фактор вищої освіти в інноваційній економіці Сінгапуру. *Економіка та держава*. 2009. № 6. С. 4–7.
156. Фінансування наукових досліджень в Україні та світі. *Економічний дискусійний клуб*. URL: <http://edclub.com.ua/analityka/finansuvannya-naukovyh-doslidzhen-v-ukrayini-ta-sviti> (дата звернення: 17.10.2018).
157. Фінансування освіти в Україні. *Освітня аналітика*. 2020. № 3. С. 66–82.
URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/66_81_Finansuv_osvity.pdf (дата звернення: 04.03.2021).

158. Хомчишин І. Механізм реалізації державної політики в сфері вищої освіти. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки.* 2016. № 855. С. 116–121.
159. Хоружа Л. Педагогіка вищої школи: сучасні дидактичні стратегії. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки.* 2017. № 1/2 (50/51). С. 7–13.
160. Хоружа Л. Сучасні стратегії трансформації змісту педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка.* 2020. № 33 (1). С. 8–16.
161. Хоружий Г. Європейська політика вищої освіти: монографія. Полтава: Дивосвіт, 2016. 384 с.
162. Царенко І. Проблеми підготовки висококваліфікованих кадрів ВНЗ України в умовах формування інноваційної моделі економіки та напрями їх вирішення. *Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки: матеріали XX ювіл. міжнар. наук.-практ. конф., 7-11 верес. 2015, м. Одеса.* 2015. С. 75–81. URL: <https://dspace.cntu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0b69f95d-70f5-452f-bdb6-34c50328674b/content> (дата звернення: 03.05.2023).
163. Ченцов В., Дегтярьова І., Григоращ О. Фінансування вищої освіти в Україні: проблеми та ідеї для реформи. *Ефективна економіка.* 2019. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2019/10.pdf. (дата звернення: 03.05.2023).
164. Черкашин Д. Особливості правового регулювання вищої освіти в Україні. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України.* 2015. № 232. С. 112–119.
165. Чжонбе К., Хьонгу М., Йонун П. Новий погляд на історію Кореї / ред. Ч. Гван. Київ: Вид. дім Дмитра Бурого, 2010. 336 с.
166. Чирва Г. Нормативно-правове регулювання діяльності закладів вищої освіти в Україні. *Держава та регіони.* 2019. Т. 66, № 2. С. 133–139.
167. Чисельність населення України в 2022 р. *Мінфін.*

- URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/>. (дата звернення: 03.05.2023).
168. Шапран О. Вища освіта різних країн світу : монографія. Переяслав : ФОП Домбр Я. М., 2020. 488 с.
169. Шевченко К. Підготовка бакалаврів освіти у педагогічних університетах КНР : дисертація. Київ, 2018. 343 с.
170. Шлапак А. Корейське диво й українське не дивно. 2017. URL: https://24tv.ua/koreyske_divo_y_ukrayinske_ne_divno_n867710 (дата звернення: 05.05.2023).
171. Яловий Г. Теорія людського капіталу як методологія формування інноваційної системи. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2015. № 12. С. 20–28.
172. Янкович О. Розвиток професійної майстерності вчителів у Сінгапурі. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції*. 2019. Т. 2. С. 307–310.
173. Яра О. Поняття адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права. Збірник наукових праць*. 2019. № 1. С. 25–32.
174. Афанасьев И. Дипломатическим отношениям между Республикой Корея и Украиной. *Персонал*. 2002. № 1. С. 42–44.
175. Григорьева Ю. Монголия и Южная Корея: сотрудничество в области образования и гуманитарной науки. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2016. № 11. URL: <https://research-journal.org/hist/mongoliya-i-yuzhnaya-koreya-sotrudnichestvo-v-oblasti-obrazovaniya-i-gumanitarnoj-nauki/> (дата звернення: 18.12.2019).
176. Ирэн. Оставшиеся сведения [о] трёх государствах (Самгук юса). СПб.:Гиперион, 2018. 894 с.

177. Ким Г. Сотрудничество Казахстана и Южной Кореи в сфере культуры, образования и науки. *Известия корееведения в Центральной Азии*. 2012. № 19. С. 150–210.
178. Ким С.-Х. Современное состояние и перспективы развития образования в корейских институтах. *Университетское управление*. 1997. Т. 3, № 3. С. 30–33.
179. Суслина С. Республика Корея на постиндустриальной стадии развития: конец 80-х-начало 90-х годов. М.: Восточная литература, 1997. 224 с.
180. 2004 A White Paper Adapting Education to the Information Age. MOE & HRD, KERIS, 2004. 112 p.
181. 2018 Lifelong Learning in Korea / ed. by Y.-K. Yun. National Institute for Lifelong Education, 2018. 10 p.
URL: https://uil.unesco.org/system/files/2018_lifelong_learning_in_korea_vol.1.pdf (date of access: 15.05.2020).
182. 2020 Education in Korea. Ministry of Education, 2020. 83 p.
URL: <http://www.koreaneducentreinuk.org/wp-content/uploads/2021/04/2020EducationinKorea.pdf> (date of access: 15.05.2020).
183. 2020 KEDI Annual Report. 2020.
URL: <https://www.kedi.re.kr/eng/kedi/bbs/B0000009/list.do?menuNo=200019>.
(date of access: 15.05.2020).
184. 2022 Summary of Institutions of Higher Education. *Korean Education Statistic Service*.
URL: <https://kess.kedi.re.kr/eng/index;jsessionid=H9IIASWBmdY8ycann8D4Zy4DIQkzlmK4atesqVdXglG1fsqxMI7pmAuNgFLxxNrT>. (date of access: 15.05.2020).
185. About ASEAN. *The Association of Southeast Asian Nations*.
URL: <https://asean.org>. (date of access: 15.05.2020).
186. Academic Resources. *Seoul National University*.
URL: https://en.snu.ac.kr/academics/resources/course_enrollment (date of access: 21.02.2020).
187. Adams D. Higher Educational Reforms in the Republic of Korea. Washington, DC : Office of Education (DHEW), 1965. 71 p.

- URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED054023.pdf> (date of access: 13.05.2023).
188. Bak H. Beyond the economy: Education for development. *Kasetsart Journal of Social Sciences*,. 2018. Vol. 40, no. 3. P. 751–755.
189. Byun K. New Public Management in Korean Higher Education: Is It Reality or Another Fad?. *Asia Pacific Education Review*. 2008. Vol. 9, no. 2. P. 190–205.
190. Cho M.-H. Technological catch-up and the role of universities: South Korea's innovation-based growth explained through the Corporate Helix model. *Triple Helix. A Journal of University-Industry-Government Innovation and Entrepreneurship*. 2014.
191. Cho Y. Higher Education and Social Mobility in Korea. *The SNU Journal of Education Research*. 2016. Vol. 25, no. 2. P. 1–20.
192. Choi S. The impact of education levels and paths on labor market outcomes in South Korea: Focusing on vocational high school graduates. *Social Sciences & Humanities Open*. 2021. Vol. 4, no. 1.
193. Choi S., Murphey K., Seth M. Education Fever: Society, Politics, and the Pursuit of Schooling in South Korea. *Journal of Asian Studies - J ASIAN STUD*. 2003. Vol. 62, no. 2. P. 645–647.
194. Chou M.-H., Ravinet P. The Rise of "Higher Education Regionalism": An Agenda for Higher Education Research. *The Palgrave International Handbook of Higher Education Policy and Governance*. 2015. P. 361–378.
195. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. Brussels : European Commission, 2022. 7 p.
URL: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Ukraine%20Opinion%20and%20Annex.pdf> (date of access: 17.03.2023).
196. Education at a Glance 2022: OECD Indicators. OECD Publishing, 2022. 246 p.
URL: https://www.oecd.org/education/EAG2022_X3.pdf (date of access: 15.05.2023).
197. Education in Korea. Seoul : Ministry of Education & Human Resources Development, 2004. 211 p.

198. Exchange Program. *Seoul National University*.
URL: <https://en.snu.ac.kr/admission/exchange/programs> (date of access: 14.05.2023).
199. Founding Spirit & History. *Ewha University*.
URL: <https://www.ewha.ac.kr/ewhaen/intro/foundation.do>. (date of access: 14.05.2023).
200. Gallagher M. KakaoTalk Meets the Ministry of Education. *Mobile Learning And Higher Education*. New York, 2017. P. 136–147.
201. GDP (current US\$) – Korea, Rep. *The World Bank*.
URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=KR&map:name_desc=false. (date of access: 14.05.2023).
202. Ghazarian P. Actual vs. Ideal Attraction: Trends in the Mobility of Korean International Students. *Journal of International Students*. 2014. Vol. 4, No. 1. P. 89–103.
203. Government expenditure on education. *Eurostat*.
URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_education (дата звернення: 17.05.2023).
204. Green C. Internationalization, Deregulation and the Expansion of Higher Education in Korea: An Historical Overview. *International Journal of Higher Education*. 2015. Vol. 4, No. 3. P. 1–13.
205. History of Yonsei. *Yonsei University*.
URL: https://www.yonsei.ac.kr/en_sc/intro/history1.jsp (date of access: 13.05.2023).
206. History Timeline. *Seoul National University*.
URL: <https://en.snu.ac.kr/about/history/timeline> (date of access: 20.09.2019).
207. History. *Korea University*.
URL: https://www.korea.edu/mbshome/mbs/en/subview.do?id=en_010802000000. (date of access: 20.09.2019).
208. Hudzik J. Integrating Institutional Policies and Leadership for 21st Century Internationalization. *International Higher Education*. 2015. No. 83. P. 5–7.

209. Hultberg P., Calonge D., Kim S.-H. Education policy in South Korea: A contemporary model of human capital accumulation? *Cogent Economics & Finance*. 2017. No. 5.
URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23322039.2017.1389804> (date of access: 05.05.2023).
210. Humeniuk T. Modern management of higher education in the challenges of time. *Actual issues of Ukrainian information space*. 2022. No. 10. P. 54–64.
211. Hwang D.-J., Yang H.-K., Kim H. E-Learning in the Republic of Korea. UNESCO Institute for Information Technologies in Education, 2010. 144 p.
212. Internationalizing Higher Education Worldwide: National Policies and Programs / R. Helms et al. Washington, DC : American Council on Education, 2015. 80 p.
213. Isozaki N. Education, Development, and Politics in South Korea. *Emerging States at Crossroads. Emerging-Economy State and International Policy Studies*. Singapore, 2019. P. 209–229. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-13-2859-6_10.
214. Jang E.-Y. Sustainable Internationalization in South Korean Higher Education: Languages and Cultures in a Foreign Professor’s Course. *The International Journal of Higher Education Research*. 2017. Vol. 73, No. 5. P. 673–689.
215. Jetschke A., Ruland J. Decoupling rhetoric and practice: the cultural limits of ASEAN cooperation. *The Pacific Review*. 2009. Vol. 22, No. 2. P. 179–203.
216. Jon J.-E., Yoo S.-S. Internationalization of higher education in Korea: policy trends toward the pursuit of the SDGs. *International Journal of Comparative Education and Development*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1108/IJCED-10-2020-0073>.
217. Kalashnyk L., Development of the PC China minorities` education within the geopolitical strategy “one belt – one road” activation. *Journal Of Interdisciplinary Research*. 2023. Vol. 13, No. 1. (special issue XXXII) P. 29–31
218. KEDI. A window into Korean Education. Korean Educational Development Institute, 2019. 48 p.
219. Kim G.-J. Education Policies and Reform in South Korea. *Policies and reform in South Korea*. 2002. P. 29–40.

- URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.196.5601&rep=rep1&type=pdf> (date of access: 05.05.2023).
220. Kim H.-J., Eom J. Advancing 21st Century Competencies in South Korea. Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding (APCEIU) under the auspices of UNESCO, 2017. 6 p.
URL: <https://asiasociety.org/files/21st-century-competencies-south-korea.pdf>. (date of access: 08.05.2020).
221. Kim S. A Study on Measures to Improve Liberal Education Policies, through an Analysis of their Conflict with other Higher Education Policies: the Case of South Korea.
URL: http://gvschoolpub.org/journals/AJEMR/vol1_no1_2016/3.pdf (date of access: 08.05.2020).
222. Kim S.-B., Kim S. Private Universities in South Korea. *International Higher Education*. 2004. No. 37. P. 20–22.
223. Kim S., Lee J.-H. Changing Facets of Korean Higher Education: Market Competition and the Role of the State. *Higher Education*. 2006. Vol. 52, No. 3. P. 557–587.
URL: https://www.researchgate.net/publication/44837079_Changing_Facets_of_Korean_Higher_Education_Market_Competition_and_the_Role_of_the_State (date of access: 05.05.2023).
224. Kim T. Higher Education Reforms in South Korea: Public–Private Problems in Internationalising and Incorporating Universities. *Policy Futures in Education*. 2008. Vol. 6, No. 5. P. 558–568.
URL: https://www.researchgate.net/publication/250151962_Higher_Education_Reforms_in_South_Korea_PublicPrivate_Problems_in_Internationalising_and_Incorporating_Universities (date of access: 05.05.2023).
225. Lee Y.-H., Kim H.-K. Financial Support and University Performance in Korean Universities: A Panel Data Approach. *Sustainability*. 2019. Vol. 11, No. 20.
URL: <https://doi.org/10.3390/su11205871>.

226. Khoruzha L., Proshkin V. Distance learning: on the way to developing a new didactic model of university education. *Innovative Educational Technologies, Tools and Methods for E-learning*. 2020. Vol. 12. P. 171–182.
227. KNU 연혁. *Kyungpook National University*.
URL: https://www.knu.ac.kr/wbbs/wbbs/contents/index.action?menu_url=intro/about01&menu_idx=7. (date of access: 05.05.2023).
228. Ko J.-W. Quality Assurance System in Korean Higher Education. *The Rise of Quality Assurance in Asian Higher Education*. 2017. P. 109–125.
229. Koga K. The Normative Power of The "ASEAN Way": Potentials, limitations and implications for east Asian regionalism. *The Stanford Journal of East Asian Affairs*. 2010. P. 80–95.
230. Korea Research Institute for Vocational Education and Training. 한국직업능력개발원.
URL: https://www.krivet.re.kr/ku/index.jsp;jsessionid=ITGk0AWtRORzKKimaggTOflR6PiRnw5ap0PSOL8oLtg2amZcxqDeSMWXh6EYkaCT.krivet3_servlet_engine5. (date of access: 05.05.2023).
231. Korean council for university education. Seoul. 47 p.
URL: http://english.kcue.or.kr/img/2022_KCUE_Brochure_English_221115.pdf (date of access: 17.05.2023).
232. Korean Education / K. Young et al. Washington, D.C. : The Sigur Center Asia Papers, 2004. 59 p.
URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/51179647.pdf> (date of access: 13.05.2023).
233. Kwon K.-S. Government Policy and Internationalisation of Universities: The Case of International Student Mobility in South Korea. *Journal of Contemporary Eastern Asia*. 2013. Vol. 12, No. 1. P. 35–47.
234. Lau B.-J. Two Opposite Education Systems Ranked on Top. *The New York Times*.
URL: <https://www.nytimes.com/2012/12/03/world/europe/two-opposite-education-systems-ranked-on-top.html> (date of access: 05.05.2021).
235. Lee M. N.-N., Healy S. Higher Education in South-East Asia: An Overview. *Higher Education in South-East Asia*. Bangkok, 2006. P. 1–13.

- URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED494258.pdf> (date of access: 11.08.2021).
236. Lee D., Redmond J., Dolan D. Lessons from the e-Learning Experience in South Korea in Traditional Universities.
URL: https://www.researchgate.net/publication/226254321_Lessons_from_the_E-Learning_Experience_in_South_Korea_in_Traditional_Universities. (date of access: 05.05.2021).
237. Lee E., Calonge D., Hultberg P. The Social Effects of Higher Education Policy in South Korea: The Rise of the “Pig Mum” phenomenon. *Journal of Contemporary Eastern Asia*. 2019. Vol. 18, No. 1. P. 70–93.
238. Lee H.-K., Rhee B.-S. Hybrid Internationalization in Korea: A Promising Development?. *International Higher Education*. 2019. No. 96. P. 13–15. URL: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/10788/926> (date of access: 14.05.2023).
239. Lee J. Education Policy in the Republic of Korea: Building Block or Stumbling Block?
URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=6A70EF93CE59AED8EDCF3820C9387E6B?doi=10.1.1.197.6722&rep=rep1&type=pdf> (date of access: 05.05.2023).
240. Lee J.-K. A Study of the Development of Contemporary Korean Higher Education. Texas : University of Texas at Austin, 1997. 542 p.
241. Lee J.-K. Confucian Thought Affecting Leadership and Organizational Culture of Korean Higher Education. *Radical Pedagogy*. 2001. Vol. 3, No. 3. P. 1–11. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED504451.pdf> (date of access: 11.05.2023).
242. Lee J.-K. Education Fever and Happiness in Korean Higher Education. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*. 2017. Vol. 8, No. 1. P. 1–14.
243. Lee J.-K. Japanese Higher Education Policy in Korea (1910-1945). *Education Policy Analysis Archives*. 2002. Vol. 10, No. 14. P. 1–17.
244. Lee J.-K. Main Reform on Higher Education Systems in Korea. *Revista electrónica de investigación educativa*. 2000. Vol. 2, No. 2. P. 61–76.
URL: <https://www.redalyc.org/pdf/155/15502204.pdf>. (date of access: 11.05.2023).

245. Lee S.-G., Han Y. New Learning Environment of Linear Algebra in Korea. *Journal of the Korea Society of Mathematical Education Series D: Research of Mathematical Education*. 2005. Vol. 9, No. 1. P. 59–68.
URL: <https://koreascience.kr/article/JAKO200520828117781.pdf> (date of access: 11.05.2023).
246. Lee Y.-D. A comprehensive study of the contents of a university education : Curriculum. Seoul : Central Education Research Institute, 1967.
247. Lee Y.-H., Kim H.-K. Financial Support and University Performance in Korean Universities: A Panel Data Approach. *Sustainability*. 2019. Vol. 20, No. 11.
URL: <https://doi.org/10.3390/su11205871> (date of access: 17.05.2023).
248. Lim J.-H. Class reproduction and competing ideologies in Korean K-12 education: a critical discourse analysis on ‘school collapse’ between 1999 and 2001. *Korean education (The Sigur Center Asia Papers)*. 2005. No. 24. P. 17–23.
249. Lugovyi V., Slyusarenk O., Talanova Z. Development of university research potential as the basis of competitive quality of higher education in the United States: experience for Ukraine. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2021. No. 11. P. 86–115.
250. Mee-Ryang J. Korean Education: Educational Thought, Systems and Content / trans. by S. Tae-soo. The Academy of Korean Studies, 2018. 123 p.
URL: https://www.aks.ac.kr/ikorea/upload/intl/korean/UserFiles/UKS9_Korean%20Education_eng.pdf (date of access: 17.05.2023).
251. Mergner J. Internationalization Strategies in South Korean Higher Education.
URL: <https://essay.utwente.nl/62822/1/masterthesis.Mergner.pdf> (date of access: 05.05.2023).
252. Michalski B., Kołodziej G., Piasecka A. Organization and functioning of South Korean Higher Education System. *Is the 21st Century the Age of Asia? Deliberations on Culture and Education* / ed. by J. Marszałek-Kawa. 2012. P. 307.
253. Ministry of Education. *Higher Education*.
URL: <http://english.moe.go.kr/sub/info.do?m=020105&s=english> (date of access: 16.09.2022).

254. Mospan N., Bilyakovska O. Assessment model of high school students' performance: experience of Ukraine. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: педагогічні науки)*. 2021. No. 3 (68). P. 7–18.
255. Mospan N. Higher education and the labour market in Ukraine: trends and challenges. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: педагогічні науки)*. 2022. No. 3 (72). P. 7–14.
256. Narine S. Forty years of ASEAN: A historical review. *The Pacific Review*. 2008. Vol. 21, No. 4. P. 411–429.
257. National Report on the State and Prospects of Education Development in Ukraine / V. Kremen et al. ; ed. by V. Kremen. Kyiv : Pedahohichna dumka, 2017. 336 p.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/706242/2/nac%20dopovid%202017%20ENG.indd%2022-03-2017.pdf> (date of access: 16.09.2022).
258. Nazarenko O. Financial transformation in higher educational system of Ukraine. *Наука сьогодні: від досліджень до стратегічних рішень* : матеріали IV Міжнародної студентської наукової конференції, Івано-Франківськ–Вінниця. 2022. С. 256–257.
259. Nazarenko O. Higher education of South Korea: innovative guidelines for Ukraine. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 5. С.13–24
260. Nazarenko O. Law regulation of higher education system in the Republic of Korea and in Ukraine. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. No. 7. С. 8–15
261. Nazarenko O. South Korean higher education development trends in the context of globalization and regionalization. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 3. С.40–48
262. Nazarenko O. On the state of research of higher education in South Korea in the receptions of the foreign and Ukrainian scholars. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*. 2019. № 31. С.111–120
263. Number of enrolled students in universities in South Korea from 2011 to 2022. *Statista*.
URL: <https://www.statista.com/statistics/710612/south-korea-enrolled-university-students-number> (date of access: 16.09.2022).

264. OECD Economic Outlook, Interim Report March 2023: A Fragile Recovery. *Oecd Library*.
URL: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/d14d49eb-en/?itemId=/content/publication/d14d49eb-en&csp_=27381891e4fd407636d3299a7754d339&itemIGO=oecd&itemContentType=book#section-d1e196-4b65d9cf4f (date of access: 17.05.2023).
265. OECD Reviews of Tertiary Education – Korea / W.-N. Grubb et al. OECD Publishing, 2009. 146 p. URL: <https://www.oecd.org/korea/38092630.pdf>. (date of access: 17.05.2023).
266. OECD. Education at a Glance 2020: OECD Indicators. OECD Publishing, 2020. 476 p. URL: <https://doi.org/10.1787/69096873-en>
267. OECD. PISA 2012 Results In Focus: What 15-year-olds know and what they can do with What they know. OECD, 2014. 43 p.
URL: <https://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>. (date of access: 17.05.2023).
268. OECD. Strengthening the Governance of Skills Systems: Lessons from Six OECD Countries. Paris : OECD Skills Studies, OECD Publishing, 2020.
URL: <https://doi.org/10.1787/3a4bb6ea-en>.
269. Oh S.-C., Kim K.-S. The Increase of Educational Opportunity in Korea under the Japanese Occupation: For Whom the Bell Told?. *The SNU journal of education research*. 1998. No. 8. P. 83–95.
270. Open and Distance Education in Asia, Africa and the Middle East / ed. by O. Zawacki-Richter, A. Qayyum. Springer Singapore, 2019. 140 p.
URL: <https://doi.org/10.1007/978-981-13-5787-9>.
271. Opening for 2021 Koreatech Assistant Professor Position. *Academic Research Jobs Korea*. URL: <http://surl.li/gltuh> (date of access: 15.02.2021).
272. Overview. *Pusan National University*.
URL: <https://www.pusan.ac.kr/eng/CMS/Contents/Contents.do?mCode=MN073>. (date of access: 15.02.2021).

273. Park H. PRIME: Massive Government Subsidy Seeks to Reshape Higher Education in Korea. *WENR*.
URL: <https://wenr.wes.org/2016/09/prime-a-massive-government-subsidy-seeks-to-reshape-higher-education-in-korea> (date of access: 07.05.2023).
274. Park S. Managing Education Reform Lessons from the Korean Experience:1995-97. Seoul : Korea Development Institute, 2000. 75 p.
275. Paziura N., Bidiuk N. English training in Asian countries aimed at internationalization of higher education. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2020. No. 10. P. 12–19.
276. PISA Scores by Country. *World Population Review*.
URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/pisa-scores-by-country> (date of access: 26.10.2022).
277. Problems and Prospects of Higher Education System Development in Modern Society / T. Avdeeva et al. *European Research Studies Journal*. 2017. Vol. 10, No. 4. P. 112–124.
278. QS Asia University Rankings 2021. QS TopUniversities.
URL: <https://www.qschina.cn/en/university-rankings/asian-university-rankings/2021> (date of access: 21.02.2022).
279. Quality Assurance in Asian Distance Education: Diverse Approaches and Common Culture / I. Jung et al. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*. 2011. Vol. 12, To. 6. P. 63–83.
URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ963932.pdf> (date of access: 17.05.2021).
280. Rajvaramethi P., Tikumporn Dhammajoto Rodkhunmuang P., Klomkul L. Educational Management in Asean Community: A Case Study of Education in Singapore. *Journal of Buddhist Education and Research*. 2017. Vol. 3, To. 1. P. 24–34.
281. Raven J. The McClelland/McBer Competency Models. *Competence in the Learning Society*. New York, 2001. P. 140–149.

282. S. Dhirathiti N., Sonsri G. The Harmonization Process and Implementation of Higher Education in ASEAN. *Asia-Pacific Social Science Review*. 2019. Vol. 19, No. 2. P. 164–179.
283. Savada A.-M., Shaw W. South Korea : a country study. Washington : GPO for the Library of Congress, 1990. 408 p.
284. Sbrueva A. Trends in the transformation of the university mission: a comparative pedagogical analysis. *Studies in Comparative Education: Theory, History, Innovative technologies*. 2015. No. 6. P. 448–461.
285. Sbruieva A. Social dimension of the European Higher Education Area: Tendencies of development of normative, theoretical and organizational bases. *Topical Issues of History of Education and Comparative Education*. 2020. P. 129–150.
286. Shatska O. A comparison of higher education system between China and Ukraine. *Kultura – społeczeństwo – edukacja*. 2014. No. 2.
URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/kse/article/view/11083> (date of access: 05.05.2023).
287. Shin J.-Ch., Lee S.-J. Evolution of research universities as a national research system in Korea: accomplishments and challenges. *Higher Education*. 2015. Vol. 70, no. 2. P. 187–202.
288. So K. Whom Is the National Curriculum for? Politics in the National Curriculum System of South Korea. *Handbook of Education Policy Studies*. Singapore, 2020. P. 165–184.
URL: https://doi.org/10.1007/978-981-13-8343-4_9.
289. Spencer D. Republic of Korea: The fourth National Lifelong Learning Promotion Plan (2018–2022), issued in 2017. *UNESCO Institute for Lifelong Learning*.
URL: <https://uil.unesco.org/document/republic-korea-fourth-national-lifelong-learning-promotion-plan-2018-2022-issued-2017> (date of access: 10.05.2021).
290. Synott J. The German origins of the South Korean National charter of education. *Journal of East and West Studies*. 1995. Vol. 24, No. 1. P. 35–47.
291. The Academic Ranking of World Universities. Shanghai ranking.

- URL: <http://www.shanghairanking.com/ARWU2020.html> (date of access: 21.02.2022).
292. The National Academy of Sciences, Republic of Korea.
URL: <https://www.nas.go.kr/download/pdfView/71d43ce9-b120-48c6-af7e-bb8ba648b1b9> date of access: 21.02.2022).
293. Tikhonov V. Hwarang Organization: Its Functions and Ethics. *Korea Journal*. 1998. Vol. 38, No. 2. P. 318–338.
294. Trends in higher education strategies across the Globe. PebblePad, 2017.
URL: <https://www.birmingham.ac.uk/documents/hefi/global-trends-in-higher-education-a-pebblepad-thought-leadership-paper-web-version.pdf> (date of access: 14.05.2023).
295. Undergraduate Programs. *Seoul National University*.
URL: <https://en.snu.ac.kr/academics/programs/undergraduate> (date of access: 22.08.2021).
296. Usher A. The Korean Academic Credit Bank: A Model for Credit Transfer in North America?. Toronto : Higher Education Strategy Associates, 2014. 20 p.
URL: <https://higherstrategy.com/wp-content/uploads/2014/08/Intelligence-Brief-8-Korea-Aug-17.pdf> (date of access: 04.10.2022).
297. Ventura M., Lai E., DiCerbo K. Skills for Today: What We Know about Teaching and Assessing Critical Thinking. London : Pearson, 2017. 46 p.
URL: <https://www.pearson.com/content/dam/one-dot-com/one-dot-com/global/Files/efficacy-and-research/skills-for-today/Critical-Thinking-FullReport.pdf> (date of access: 03.05.2023).
298. Vocational Education and Training in Korea / ed. by Y.-B. Park, J. Chung. Korea Research Institute for Vocational Education and Training, 2013. 249 p.
299. Vocational Education and Training in Korea Strengths, Challenges and Recommendations. OECD, 2009.
URL: <https://www.oecd.org/education/innovation-education/45166922.pdf> (date of access: 17.10.2021).

300. Weidman J.-C., Joh S.-D. Trends in the Internationalization of Higher Education in South Korea. *International Studies in Education*. 2007. No. 9. P. 3–4.
301. Weidman J., Park N. Higher Education in Korea Tradition and Adaptation. Falmer Press, 2000. 264 p.
URL: https://sites.pitt.edu/~weidman/2000Higher_Education_in_Korea.pdf (date of access: 13.05.2023).
302. World Population Prospects: The 2017 Revision, Key Findings and Advance. New York : United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2017. 46 p.
303. World University Rankings. Times Higher Education.
URL: <http://surl.li/kygxn> (date of access: 21.02.2022).
304. Wuttaphan N. Human capital theory: the theory of human resource development, implications, and future. *Rajabhat J. Sci. Humanit. Soc. Sci.* 2017. Vol. 18, No. 2. P. 240–253.
305. Yelbayeva Z., [Mynbayeva A.](#) The comparative aspects of school education system in Kazakhstan and South Korea. *Man in India*. 2017. No. 97. P. 355–365.
URL: https://www.researchgate.net/publication/321696343_The_comparative_aspects_of_school_education_system_in_Kazakhstan_and_South_Korea (date of access: 21.05.2023).
306. Yoon L. South Korean local governments' budget for educational sectors from 2015 to 2022. *Statista*.
URL: <https://www.statista.com/statistics/713987/south-korea-local-governments-budget-for-education/>. (date of access: 21.05.2023).
307. Yu S., Niemi H., Mason J. Shaping Future Schools with Digital Technology : An International Handbook. Springer Singapore, 2019. 239 p.
308. Zayachuk Y. The New Providers of Higher Education: Trends, Roles, and Strategies of Mutual Influence. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika*. 2015. Vol. 24. P. 147–157.
URL: <https://doi.org/10.16926/p.2015.24.11>

309. Zayachuk Y. Current global higher education dynamics: experts' forecasting of risks. *Pedagogika*. 2018. Vol. 27, No. 2. P. 119–131.
URL: <https://doi.org/10.16926/p.2018.27.43>
310. Zayachuk Y. The New Providers of Higher Education: Trends, Roles, and Strategies of Mutual Influence. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika*. 2015. Vol. 24. P. 147–157.
URL: <https://doi.org/10.16926/p.2015.24.11>
311. 2010 년도 대학 교육역량강화 사업 기본계획. 교육과학기술부, 2010. 14 c.
312. 고등교육법 : від 13.12.1997 р. No. 18989 : станом на 19 квіт. 2023 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=244957&ancYd=&ancNo=&efYd=20230419&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 19.07.2022).
313. 고등교육법 시행령 : 대통령령 від 17.05.2017 р. No. 33405 : станом на 23 квіт. 2023 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW//lsLinkCommonInfo.do?lspttninfSeq=56678∓chrClsCd=01020> (date of access: 19.07.2022).
314. 고등교육법 시행령 : 대통령령 від 28.12.2017 р. No. 33405 : станом на 23 квіт. 2023 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW//lsLinkCommonInfo.do?lspttninfSeq=174433∓chrClsCd=010202> (date of access: 19.07.2022).
315. 고등교육법 시행령 : No. 33405 : станом на 18 квіт. 2023 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=249917#0000>. (date of access: 19.07.2022).
316. 고등교육에서의 역량기반 교육과 핵심역량 / 손승남 та ін. *Korean Journal of General Education*. 2021. Vol. 15, No. 1. P. 11–30.
URL: <https://doi.org/10.46392/kjge.2021.15.1.11>.
317. 과학과 교육과정 : 교육부 고시 별책 9 No. 2015-74.
318. 교과과정 해설. 서울대학교, 2020. 89 p.

- URL: https://www.snu.ac.kr/webdata/uploads/kor/file/2020/12/Explanation_kor_2020.pdf. (date of access: 19.07.2022).
319. 교과과정 해설. 서울대학교, 2022. 89 p.
URL: https://www.snu.ac.kr/webdata/uploads/kor/file/2023/02/Explanation_kor_2022.pdf (date of access: 19.07.2022).
320. 교육개혁, 대한민국 재도약의 시작- 2023 년 교육부 연두 업무보고. 교육부, 2023. 10 p.
URL: [https://www.moe.go.kr/boardCnts/viewRenew.do?boardID=294&boardSeq=93596&lev=0&searchType=null&statusYN=W&page=1& s=moe&m=020402&opType=N](https://www.moe.go.kr/boardCnts/viewRenew.do?boardID=294&boardSeq=93596&lev=0&searchType=null&statusYN=W&page=1&s=moe&m=020402&opType=N) (date of access: 14.05.2023).
321. 교육기본법 : вiд 13.12.1997 p. No. 5437.
URL: https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_isn=103005&p_lang. (date of access: 19.07.2022).
322. 교육법 : вiд 31.12.1949 p. No. 86.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lInfoP.do?lsiSeq=5396#0000>. (date of access: 19.07.2022).
323. 교육부. *Ministry of Education*.
URL: <https://www.moe.go.kr/main.do?s=moe>. (date of access: 19.07.2022).
324. 교육학개. 공동체출판사, 2011.
URL: <http://contents.kocw.or.kr/document/lec/2012/Sangmyung/ChoKumJu/01.pdf>. (date of access: 19.07.2022).
325. 김광웅. 우리는미래에무엇을공부할것인가. 서울 : 생각의나무, 2009. 59 p.
326. 김진영, 이동현. 고등교육 재정지원 해외사례 연구: OECD 국가를 중심으로. 한국사회과학회, 2022. 195 p.
327. 대한민국학술원명예회원선임등에관한규정 : No. 24423 : станом на 23 берез. 2013 p.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lumLsLinkPop.do?lspttninfSeq=110060&c hrClsCd=010202> (date of access:17.02.2020).
328. 대한민국학술원법 : No. 31219 : станом на 24 берез. 2020 p.

- URL: https://www.law.go.kr/LSW/lInfoP.do?lsiSeq=215653&ancYd=&ancNo=&efYd=20200925&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=*� (дата звернення: 07.02.2022).
329. 대한민국헌법 : станом на 29 жовт. 1987 р.
URL: <https://www.law.go.kr/법령/대한민국헌법>. (date of access:17.02.2020).
330. 박의수. 교육의 역사와 철학(쉽게 쓴)(개정판). 동문사, 2019. 282 p.
331. 박정희. 1968 년 제정된 국민 교육 헌장. 1968.
URL: http://contents.history.go.kr/front/hm/view.do?treeId=010804&tabId=01&levelId=hm_163_0060. (date of access: 02.02.2022).
332. 방희원, 조규관. 대학 신입생의 핵심역량이 진로동기, 진로역량, 진로결정자기효능감에 미치는 영향. *교육문화연구*. 2019. Vol. 25, No 6. P. 443–465.
333. 사립학교교직원 연금법 : № 18991 : станом на 18 жовт. 2022 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lumLsLinkPop.do?lspttninfSeq=147077&hrClsCd=010202>. (date of access: 02.02.2022).
334. 서울대학교 대학 신입학생 입학전형 안내. 서울 : 서울대학교 입학본부, 2022. 50 p.
URL: <https://admission.snu.ac.kr/undergraduate/notice?md=v&bbsidx=131465>. (date of access: 15.07.2022).
335. 서울대학교 학칙 : від 08.12.2017 р. No. 2103.
URL: https://law.snu.ac.kr/data/general_graduate/01_snu_master_hakchik.pdf (date of access:11.03.2022).
336. 설연경. 변혁적 역량기반 (Transformative Competencies). 미래지향적 교육설계방안. *교양교육연구*. 2020. Vol. 14, No. 3. P. 25–38.
URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART002607557> (date of access:15.05.2023).
337. 소득세법 : 법률 від 31.12.2009 р. No. 19196 : станом на 1 січ. 2023 р.
URL: <http://surl.li/kygzd> (date of access:20.05.2023).

338. 안병영, 하연섭. 한국 의 교육 개혁: 평가 와 과제. Han'guk Kyoyuk Kaebawŏn, 2014. 294 p.
339. 이 명 균. 대학 의사결정구조 개선 방안 연구-`한국교총 정책연구 제 120 집 요약. 한국교총 교육정책연구소선임연구원, 2007. 122 p.
URL: <https://koreascience.kr/article/JAKO200745179592884.pdf> (date of access: 26.08.2022).
340. 이기백 (지은이). 한국사신론. 일조각, 2021. 456 p.
341. 이용원, 전희성. TEPS 20 년의 역사 및 그 전사. *Language Research*. 2019. No. 55. P. 1-16.
342. 인적자원개발 기본법 : 약칭:인적자원법 № 17954 : станом на 23 берез. 2021 p.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=230381&ancYd=&ancNo=&efYd=20210323&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
343. 인적자원개발기본법시행령 : No. 32223 : станом на 13 сiч. 2022 p.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=237925&ancYd=&ancNo=&efYd=20220113&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
344. 임종국. 실록 친일파. 반민족문제연구소, 1991. 368 p.
345. 자격기본법 : No. 18425 : станом на 17 серп. 2021 p.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=234785&ancYd=&ancNo=&efYd=20220218&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
346. 장애인 등에 대한 특수교육법 : No. 18992 : станом на 18 жовт. 2022 p.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=244921&ancYd=&ancNo=&efYd=20230419&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
347. 장애인 등에 대한 특수교육법 시행령 : 약칭: 특수교육법 시행령 № 31219 : станом на 8 груд. 2020 p.

- URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lInfoP.do?lsiSeq=223659&ancYd=&ancNo=&efYd=20201211&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
348. 장애인구인구직및취업동향. *Korean statistic information service*.
URL: https://kosis.kr/statisticsList/statisticsListIndex.do?vwcd=MT_ZTITLE&menuId=M_01_01&outLink=Y&entrType= (date of access: 18.07.2023)
349. 장학금규정 : No. 29950 : станом на 2 лип. 2019 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lumLsLinkPop.do?lspntninfSeq=107916&hrClsCd> (date of access: 18.07.2023)
350. 권기홍. 교무위원회와 학처창회의의 이원적 운영을 위한 시론. *대 학교육*. 1995. Vol. 95, No. 5-6. P. 37-42.
351. 지방교육자치에 관한 법률 : No. 18841 : станом на 20 квіт. 2022 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lInfoP.do?lsiSeq=241907&ancYd=&ancNo=&efYd=20220420&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
352. 지방교육재정교부금법 : 약칭: 지방교육교부금법 No. 19204 : станом на 31 груд. 2022 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lInfoP.do?lsiSeq=247477&ancYd=&ancNo=&efYd=20230101&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
353. 취업 후 학자금 상환 특별법 : No. 18425 : станом на 18 лют. 2022 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lInfoP.do?lsiSeq=234807&ancYd=&ancNo=&efYd=20220218&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
354. 취업 후 학자금 상환 특별법 시행규칙 : No. 273 : станом на 22 лип. 2022 р.
URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lInfoP.do?lsiSeq=244015&ancYd=&ancNo=&efYd=20220722&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)

355. 취업 후 학자금 상환 특별법 시행령 : 약칭: 학자금상환법 시행령 № 33080 :
 станом на 20 груд. 2022 р.
 URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=246121&ancYd=&ancNo=&efYd=20221220&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
356. 탁양현. 세종대왕 성삼문 신숙주 황희정승: 조선왕조 이씨조선 역사. 2020.
 119 p.
357. 평생교육법 : № 18195 : станом на 9 груд. 2021 р.
 URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=232611&ancYd=&ancNo=&efYd=20211209&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
358. 평생교육법 시행규칙 : No. 279 : станом на 16 верес. 2022 р.
 URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=244667&ancYd=&ancNo=&efYd=20220916&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000>. (date of access: 28.03.2023)
359. 평생교육법 시행령 : No. 32856 : станом на 9 серп. 2022 р.
 URL: <https://www.law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=244119&ancYd=&ancNo=&efYd=20220809&nwJoYnInfo=Y&ancYnChk=0&efGubun=Y&vSct=##0000> (date of access: 28.03.2023)
360. 평생교육법 시행령 : 대통령령 від 29.02.2008 р. No. 32856 : станом на 9 серп.
 2022 р.
 URL: <https://www.law.go.kr/LSW//lsLinkCommonInfo.do?lspttninfSeq=82774&chrClsCd=010202> (date of access: 19.05.2023)
361. 평생교육법시행령 : від 13.05.2002 р. No. 17603.
 URL: <https://law.go.kr/LSW/lsInfoP.do?lsiSeq=52812#0000> (date of access: 08.05.2019).
362. 학부교육 선진화 선도대학 지원사업 사업계획서 양식 및 작성안. *Ministry of education.*

URL: <https://moe.go.kr/sn3hcv/doc.html?fn=5c3df5868813208435879c5cb990996a&rs=/upload/synap/202107/> (date of access: 24.08.2021).

363. 한국 사업 인력공단.

URL: <https://www.hrdkorea.or.kr> (date of access: 27.04.2023).

364. 학원의 설립·운영 및 과외교습에 관한 법률 : 법률 від 21.12.2007 р. No. 19347 : станом на 18 квіт. 2023 р. URL: <http://surl.li/kyhad> (date of access: 19.05.2023).

365. 세종특별자치시평생교육 진흥 조례 : 조례 від 28.01.2014 р. No. 18195 : станом на 8 черв. 2021 р. URL: <http://surl.li/kyhai> (date of access: 19.05.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

국민교육헌장

우리는민족중흥의역사적사명을띠고이땅에태어났다.
 조상의빛난얼을오늘에되살려, 안으로자주독립의자세를확립하고,
 밖으로인류공영에이바지할때다. 이에,
 우리의나아갈바를밝혀교육의지표로삼는다.
 성실한마음과튼튼한몸으로, 학문과기술을배우고익히며,
 타고난저마다의소질을계발하고, 우리의처지를약진의발판으로삼아,
 창조의힘과개혁의정신을기른다. 공익과질서를앞세우며능률과실질을승상하고,
 경애와신의에뿌리박은상부상조의전통을이어받아,
 명랑하고따뜻한협동정신을복돋운다.
 우리의창의와협력을바탕으로나라가발전하며,
 나라의융성이나의발전의근본임을깨달아,
 자유와권리에따르는책임과의무를다하며,
 스스로국가건설에참여하고봉사하는국민정신을드높인다.
 반공민주정신에투철한애국애족이우리의삶의길이며,
 자유세계의이상을실현하는기반이다.
 길이후손에물려줄영광된통일조국의앞날을내다보며,
 신념과공지를지닌근면한국민으로서, 민족의슬기를모아줄기찬노력으로,
 새역사를창조하자.

1968년 12월 5

일대통령박정희

Національна освітня хартія

Ми народилися у цій країні з історичною місією відродження нації. Цей час нам подаровано, щоб оживити дух наших предків та закарбувати власні здобутки в історії нашої країни, сприяючи процвітанню всього людства. Нам потрібно створити власну стратегію розвитку та дотримуватися її, розбудовуючи нашу освіту.

Зі світлою головою та міцним тілом, постійно навчаючись, поглиблюючи свої знання, розвиваючи вродженні здібності і долаючи труднощі на шляху до поступу нації, ми плекатимемо наші творчі здібності й дух колективізму. Ми усвідомлюємо, що на основі нашої діяльності та суспільної праці розвиватиметься наша країна, а її процвітання є основою нашого власного розвитку. Старанно виконуючи свої обов'язки, дотримуючись прав і свободи людини, ми будемо націю та підносимо національний дух солідарності.

Цей довгий шлях нашого життя є основою втілення ідеалів вільного світу.

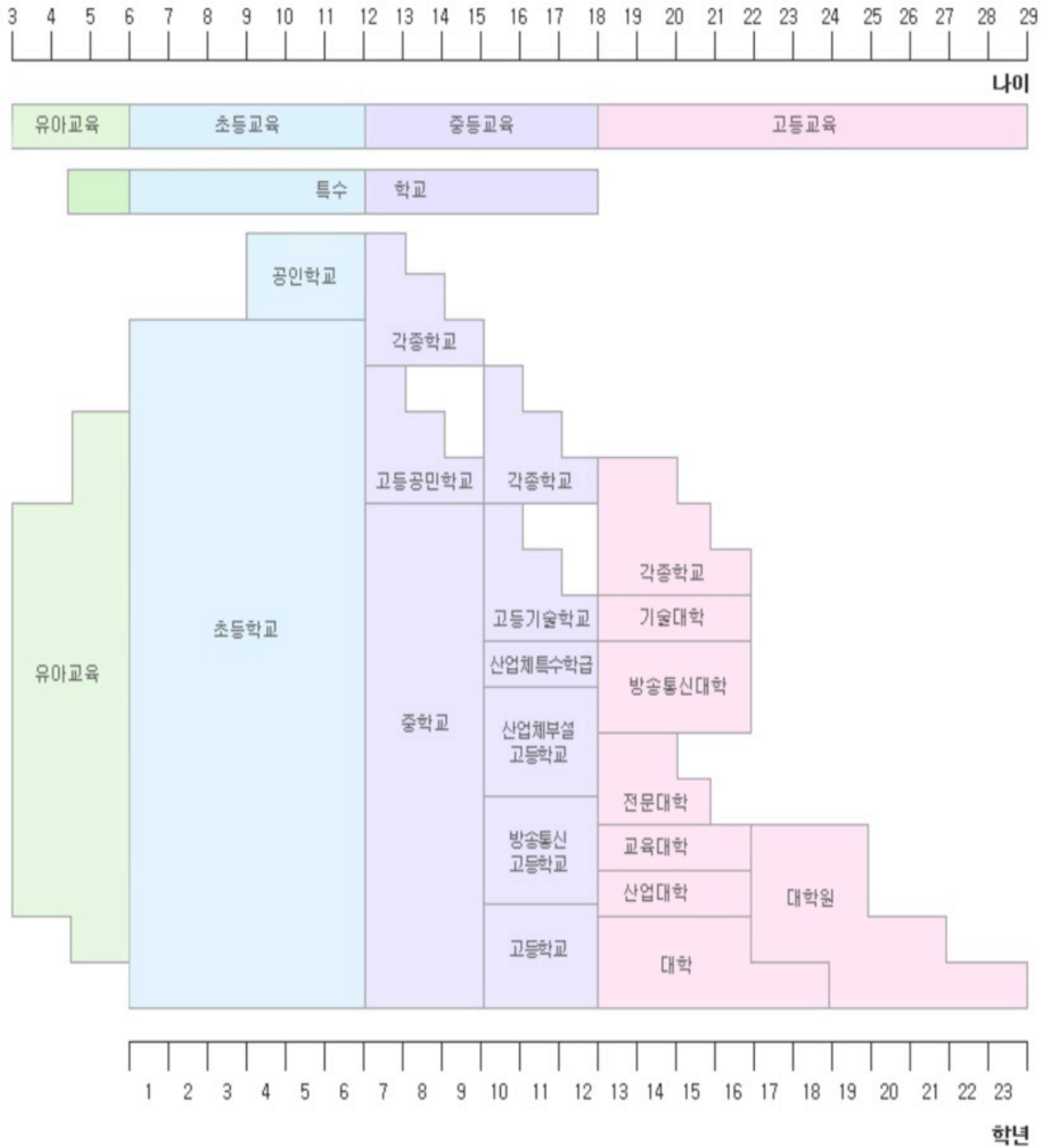
З нетерпінням чекатимемо на славетне майбутнє об'єднаної Кореї, у якому житимуть майбутні покоління. Збираючи мудрість нації, як старанний народ із вірою й гордістю, створимо нову історію нашої країни.

5 грудня 1968 р.

Президент Пак Чонхі

(Авторський переклад Національної освітньої хартії РК)

The Korean education single-track system «6-3-3-4»

**Система оцінювання знань студентів у Сеульському національному
університеті**

GRADE	GPA	100%
A+	4.3	100
A0	4.0	96
A-	3.7	93
B+	3.3	89
B0	3.0	86
B-	2.7	83
C+	2.3	79
C0	2.0	76
C-	1.7	73
D+	1.3	69
D0	1.0	66
D-	0.7	63
F	0	0

Довідки про впровадження результатів дослідження

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

Вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ,
Україна, 04053, тел./факс: +380 44 272-19-02
kubg.edu.ua, e-mail: kubg@kubg.edu.ua
ЄДРПОУ 02136554

EXECUTIVE BODY OF KYIV CITY COUNCIL
(KYIV CITY STATE ADMINISTRATION)

**BORYS GRINCHENKO
KYIV UNIVERSITY**

18/2 Bulvarno-Kudriavska St., Kyiv,
Ukraine, 04053, tel./fax: +380 44 272-19-02
kubg.edu.ua, e-mail: kubg@kubg.edu.ua

23.02.2023р. № *67-Н*

На № _____ від _____

АКТ
про впровадження результатів дисертації
Назаренко Олександри Євгеніївни
на тему «Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Матеріали дисертаційної роботи Назаренко О.Є. «Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї» було впроваджено упродовж 2020-2021 рр. в освітній процес на кафедрі теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка. Зокрема, результати дисертаційного дослідження аспірантки було апробовано з метою удосконалення навчальних курсів, які викладаються у рамках галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки: на другому (магістерському) рівні вищої освіти (форми навчання: денна, заочна) за освітньо-професійною програмою 011.00.01 Педагогіка вищої школи; в рамках підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Також матеріали дисертаційної роботи Назаренко О.Є. були використанні з метою професійного розвитку викладачів кафедри теорії та історії педагогіки, що сприяло удосконаленню змісту педагогічних дисциплін, які викладаються на загальноуніверситетському рівні, для інших спеціальностей. Напрацьований матеріал уможливив урізноманітнити навчання студентів та аспірантів, сприяв розширенню і поглибленню знань з навчальних дисциплін.

Здобувачка брала активну участь у наукових заходах (семінарах, конференціях, науковій школі), які проводила кафедра теорії та історії педагогіки. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що його положення у подальшому можуть використовуватись у процесі професійної підготовки викладачів вищої школи, а також підвищення їх кваліфікації.

Матеріали дисертаційної роботи Назаренко Олександри Євгеніївни є актуальними, мають вагоме теоретичне і практичне значення, а також надають

обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення системи вищої освіти України. Зважаючи на це, представлений дослідницею матеріал у подальшому може впроваджуватися в освітній процес закладів вищої освіти України.

Акт про впровадження результатів дослідження обговорено і схвалено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту (протокол № 2 від 02.02.2022 р.).

Акт видано для подання до спеціалізованої вченої ради.

Проректор з наукової роботи

Наталія ВІННИКОВА

Міністерство освіти і науки України
 Державний заклад
 «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

п.л. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703
 тел./факс: (06461) 2-40-61, 097-567-20-45
 e-mail: mail@lguniv.edu.ua, www.lguniv.edu.ua

24.10.2021 № 1/1263

АКТ

про впровадження результатів дисертації Назаренко Олександри Євгенівни
 «Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї»
 на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
 «011 Освітні, педагогічні науки»

У період з 2020 по 2021 рр. в освітній процес Луганського національного університету імені Тараса Шевченка було впроваджено матеріали дисертаційної роботи Назаренко Олександри Євгенівни «Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї». Результати дослідження здобувачки апробовано викладачами кафедри педагогіки у рамках навчальних занять з «Педагогіки», «Педагогіки вищої школи», «Сучасних освітніх систем» та «Інноваційні технології організації освітнього процесу у ЗВО» зі студентами різних рівнів освіти. Зокрема, матеріали дисертаційного дослідження, у яких автор описує історичний контекст розвитку вищої освіти Південної Кореї та зазначає ключові тенденції її розвитку, покладені в основу лекційних матеріалів для підготовки майбутніх фахівців у сфері освіти.

Дисертаційне дослідження висвітлює основні тенденції розвитку вищої освіти Південної Кореї в контексті глобалізації та регіоналізації, визначає вплив цих процесів на розвиток вищої освіти Азійського регіону. Представлені матеріали є актуальними з огляду вивчення трендів у сфері вищої освіти Південної Кореї. Практичне значення роботи полягає у тому, що отримані результати (позитивний південнокорейський досвід функціонування вищої освіти) можуть бути імplementовані в українські освітні реалії. Викладений матеріал також може бути використаними для розробки курсів з компаративістики у галузі освіти.

Акт про впровадження результатів дисертації Назаренко Олександри Євгенівни було обговорено і схвалено на засіданні кафедри педагогіки (протокол № 1/1263 від 17.09.2021 р.).

Проректор з науково-педагогічної роботи

Леонід ВАХОВСЬКИЙ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
 20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2, тел. (04744) 3-45-82, факс (04744)
 3-45-82, E-mail: post@udpu.edu.ua УДПУ імені Павла Тичини р/р UA14 820172 0343 12100 22 0000 4420,
 банк одержувача Державна казначейська служба України, м. Київ МФО 820172, код 02125639

19.10.2021 № 1848 / Д-1 Г Г
 На № _____ від _____

Г

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Назаренко Олександри Євгенівни
 на тему: «Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї»
 на здобуття наукового ступеня доктора філософії**

Дослідження тенденцій розвитку вищої освіти у Південній Кореї та впровадження конструктивного досвіду в Україні є актуальним, що зумовлено сучасним соціальним замовленням та відсутністю інтерпретаційних наукових праць з означеного напрямку.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження О. Є. Назаренко проходило на кафедрі педагогіки та освітнього менеджменту факультету соціальної та психологічної освіти протягом 2020–2021 рр., зокрема:

1) з метою професійного розвитку науково-педагогічних працівників під час науково-методичного семінару кафедри педагогіки та освітнього менеджменту;

2) в освітньому процесі при викладанні навчальної дисципліни «Історія педагогіки» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 – Освіта / Педагогіка спеціальності

08710

014 – Середня освіта (Українська мова і література), освітньо-професійні програми: «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська)», «Середня освіта (Українська мова і література). Психологія», «Середня освіта (Українська мова і література). Історія»; «Середня освіта (Українська мова і література). Журналістика» та навчальних дисциплін «Управління і керівництво закладом вищої освіти» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 – Освіта / Педагогіка спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)» та дисципліни «Порівняльна педагогіка» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 – Освіта / Педагогіка спеціальності 014 – Середня освіта освітньо-професійна програма «Середня освіта (Мова і література (англійська, німецька))» використано наукові статті як науково-методичні джерела для самостійної підготовки здобувачів вищої освіти та методичні ресурси для науково-педагогічних працівників.

Вважаємо, що результати дисертаційного дослідження О. С. Назаренко мають вагомe теоретичне та практичне значення і можуть бути рекомендовані для подальшого впровадження у закладах вищої освіти України.

Результати впровадження дисертаційного дослідження О. С. Назаренко обговорено та схвалено на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 3 від 7 жовтня 2021 р.).

Довідку надано для подання до разової спеціалізованої вченої ради.

Перший проректор

Андрій ГЕДЗИК

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ**

вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013,

тел./факс: (0382) 72-09-23, 65-65-52, тел.: 79-53-55, 79-59-45

E-mail: kgpa@ukr.net Код ЄДРПОУ 02138872

Від 03.11.19 № 707
на _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертації Назаренко Олександри Євгенівни
«Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї» на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Результати дисертаційного дослідження О.Є. Назаренко на тему «Тенденції розвитку вищої освіти у Південній Кореї» було впроваджено у діяльність кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи упродовж 2019-2021 рр. Зокрема, матеріали дисертаційного дослідження, в яких автор змальовує історичний контекст розвитку вищої освіти Південної Кореї та зазначає ключові тенденції її розвитку, покладені в основу лекційних матеріалів для підготовки майбутніх фахівців у сфері освіти.

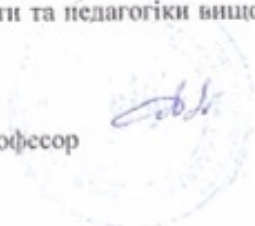
Результати дисертаційного дослідження щодо чинної нормативно-правової бази, яка забезпечує функціонування системи вищої освіти Південної Кореї, а також ключових засад її функціонування на організаційному та змістовому рівнях використовувалися викладачами кафедри для оновлення навчальних курсів з проблем про розвиток вищої освіти, які викладаються на другому і третьому рівнях вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Авторські напрацювання неодноразово обговорювалися на засіданнях кафедри і тематичних круглих столах і отримали позитивні відгуки науково-педагогічних співробітників з позиції проведення подальших досліджень у сфері освітньої компаративістики, а також розроблення стратегії щодо впровадження нових навчальних курсів, ґрунтуючись на матеріалах даного дослідження.

Теоретичне і практичне цінність одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у поглибленні знань української наукової спільноти про особливості функціонування, організаційні засади системи вищої освіти зарубіжних країн, зокрема Далекосхідного регіону. Висвітлені положення і рекомендації у подальшому можуть використовуватись у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи та у рамках курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Акт про впровадження результатів дослідження було обговорено і схвалено на засіданні кафедри менеджмент освіти та педагогіки вищої школи (протокол № 3 від 27 жовтня 2021 р.).

Проректор з наукової роботи,
доктор педагогічних наук, професор

Олександр ГАЛУС